

ಸ್ಥಾನಿಕ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಹಕಾರ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರ

ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ. ಮಲ್ಲನಗೌಡರ

ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಶ್ರೀ. ಬಿ. ಎ. ಪಾಟೀಲರ “ ಜಾಗತಿಕ ಸಹಕಾರ ” ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವ ಹಾಗೂ ಆಂದೋಲನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸವಿಸ್ತರ ಮಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ವಿವರ ಅಂಕಿ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿರುವ ಜನತೆಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಹಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಸಹಕಾರ ತತ್ವ ಹಾಗೂ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಪ್ರೇತಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅತ್ಯಂತ ಸಕಾಲಿಕವಾಗಿದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವವರು ಇದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಲಾಭ ಪಡೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ. ಪಾಟೀಲರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿಸಿದ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಂಡ ಅಭ್ಯಾಸ ಇವುಗಳ ಲಾಭವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದುದು ಸ್ತುತ್ಯನಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ. ಪಾಟೀಲರ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸಹಕಾರಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಒಂದು ಹಿರಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಪುಣೆ,

M. P. Patil.

೧೭-೯-೧೯೫೩.

(ಎಂ. ಪಿ. ಪಾಟೀಲ.)

ಪುಸ್ತಕ ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ.

ದಿ ಅಜಿತ ಎಜನ್ಸಿ.

ಟೆಲಕಚೌಕ-ಬೆಳಗಾವಿ.

ಮುದ್ರಕರು:— ವಿಶ್ವಭಾರತ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಪಬ್ಲಿಶಿಂಗ್ ಕಂ. ಲಿ., ಬೆಳಗಾವಿ.

ಮ್ಯಾನೇಜರ:—ಎಮ್. ಬಿ. ವೆಂಟಮುಕ್ತಿ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು:—ಎ. ಪಿ. ಚೌಗುಲೆ. ಅಜಿತ ಎಜನ್ಸಿ,

ಟೆಲಕಚೌಕ, ಬೆಳಗಾವಿ.

ಸಹಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ
ಸಹಕಾರಿಗಳಿಗೆ
ಮುಡಿಪು.

ಮುನ್ನುಡಿ.

ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದ “ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ” ತನ್ನ ನಿವೃತ್ತಿಯ ವರ್ಷವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವವು ನರವೇರಲಿದೆ. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ಇವೆರಡರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಈ ಆಂದೋಲನವು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು, ಸಹಕಾರಿಗಳು ಆಂದೋಲನವು ಸಾಧಿಸಿದ ಸಂವಾದನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದಿನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪುಗೊಳಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೂ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಪಾಟೀಲರು ಬರೆದ ‘ ಜಾಗತಿಕ ಸಹಕಾರ ’ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥವು ಈಗ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಎಂದಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು, ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಇಂದಿನ ಜಗತ್ತಿನ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು ಎಂಬ ವರ್ಣನೆಗಾಗಿ ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತದ ಮೀಸಲಾಗಿವೆ. ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಡಿನ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಮುಂಬರುವ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಮಗ್ರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

ಶ್ರೀ ಪಾಟೀಲರು ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಅನುಭವವನ್ನೂ ಹೊರನಾಡಿನ ಚಳವಳಿಯ ಅನೇಕ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಈ ಗ್ರಂಥವು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕೋಷ್ಟಕಗಳು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಾದ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಖಾತ್ರಿ. ಇದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲ ಇದು ಮೊದಲನೆಯದಿದ್ದು ಸಹಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾವೇಶಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಸೇವಕರಿಗೂ ಇದು ಬಹಳೇ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವದೆಯೆ. ನಾನು ನಿರ್ಧರವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲ ಅನುಭವಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದಲೂ ಇಂಥ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟನೆಯು ನಿಜವಾಗಿ ಅತ್ಯಪೇಕ್ಷ್ಯವಾಗಿದೆ, ಯಾರಿಂದರ ಅಂಗ ಭಾಷೆ ತಿಳಿಯದ ಆಂದೋಲನದ ಕೆಲ್ಲಗಾರರಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಟನೆಯು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಉದ್ವೇಗ ಸಾಧನೆಗೆ ಶ್ರೀ ಪಾಟೀಲರು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪುಣೆ,
ದಿನಾಂಕ ೧೦-೯-೧೯೫೩

ಪಿ. ಜಿ. ಚಿನ್ಮುಲಗುಂದ
ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು,
ಪುಣೆ.

FOREWORD.

The Indian Co-operative Movement will be completing its fiftieth year and celebrating its golden jubilee within a few months. The movement has assumed added significance both under the Indian Constitution and the Five Year Plan. The Co-operative Movement and the Co-operators are now busy taking stock of the achievements of the Co-operative Movement and planning for future.

Shri Patil's book on "World Co-operation" in Kannada, is very opportune at this moment. The first 54 pages of the book are devoted to the description of the Co-operative Movement as it originated, developed and exists to-day in different parts of the World. In the third chapter, he has discussed the origin and growth of the Co-operative Movement in this country. The subsequent chapters give a comprehensive picture of the development of the Movement in Bombay.

The book illustrates the experience of Shri Patil in his various official capacities in the Co-operative Movement and also his studies of the movement abroad. The tables and figures in the body of the book will, I am sure, be of interest to Kannada student of Co-operation. The book is first of its kind in Kannada and I hope it will be very useful for Co-operators, students in the Regional Co-operative School and also village level workers. In fact the publication of such books by experienced Co-operators and Officials is very necessary if the workers in the Movement, who do not know English, are to be afforded facilities for study of Co-operative Theory and Practice. Shri Patil has made an important contribution to the cause of Co-operation in Karnataka.

Poona,
10th September 1953

} P. J. Chinmulgund,
} Registrar Co-operative Societies &
} Director of Agricultural Marketing &
} Rural Finance B. S. Poona

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಇಂದು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಹಿರಿಯ ಮನ್ನಣೆ, ಜನತೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಯುಲಾಗ್ರ ಮಾರ್ವಾಡು ಮಾಡಿ ಅವರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಎತ್ತರಿಸುವ ಸಹಕಾರಿ ನಹಿಸಿರುವ ಮಹತ್ವದ ವಾತ್ಸ ಇವು ನನ್ನ ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಕಗಳಾಗಿವೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನೆಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶೇಷ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಜಾಗತಿಕ ಸಹಕಾರದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳ ಸಮಗ್ರ ಸಮೀಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಒದಗರೆದುರು ಇಡುವ ಮೊದಲು, ಈ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರೆ ಅವ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸಲಾರದು

ಕಳೆದ ೧೮ ವರುಷಗಳಿಂದ ನಾನು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ವಿಶೇಷ ಹುದ್ದೆಯೊಂದನ್ನೂ ವಹಿಸಿದೆನು. ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತ ಸಂಚಾರ ಕೈಕೊಂಡೆನು ಅನೇಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ನ್ತಾಪಿಸುವ ಹಾಗು ಕುಸಿಬಿದ್ದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸುವ ನುಯೋಗವೂ ನನಗೆ ದೊರಿತಿತು ಲೆಕ್ಕ ತಮಾಸಿಗನೆ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುವ ಅನುಕೂಲತೆ ದೊರೆಯಿತು ಅಹಮ್ಮದನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಲೋಣಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಕ್ಕರೆಯ ಕಾರಖಾನೆ ಹಾಗು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಘಟಪ್ರಭಾ ಸಹಕಾರಿ ಆಪ್ತ ಇವುಗಳ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನೇವೆ ಸಂದಿವೆ ಇಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ

೧೯೫೫ ರಲ್ಲಿ ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಘವು [UNO] ನನಗೆ ಫೆಲೊಶಿಪ್ ಕೊಟ್ಟು ಇಂಗ್ಲಂಡ, ಅಯರ್ಲಂಡ್, ನೆದರ್ಲಂಡ್ಸ್, ಸ್ವಿತ್ಸರ್ಲಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು ಈ ನನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸ ಸಂಚಾರದಲ್ಲ ನಗೂರು ೨೦೦ ಮಹತ್ವದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದನಲ್ಲದ ಆಯಾ ದೇಶಗಳ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೊಡನ ಹಾಗು ಸಹಕಾರಿಗಳೊಡನೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡೆ

ಸಹಕಾರಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅನುಭವ, ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಅಲ್ಲದೆ, ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವ ಹಾಗು ಆಂದೋಲನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೈಕೊಂಡ

ನನ್ನ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ, ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಜಿನ್ಟ್ರಾರ ಶ್ರೀ ಪಿ.ಜೆ ಚಿನ್ನಮುಲಗುಂದ, ಐ.ಸಿ ಎನ್. ಅವರಿಗೂ, ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ದಯವಾಲಿಸಿದ ಸಹಕಾರ ಮಂತ್ರಿ ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಮಾಟೇಲ ಮಲ್ಲನಗೌಡರಿಗೂ ನಾನು ಬಹಳೇ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಬೆಳಗಾಂವ.

ದಿ. ೨೦-೯-೧೯೫೩.

ಬಿ. ಎ. ಮಾಟೇಲ.

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ

ವಿಷಯ

ಪುಟ

೧	ಸಹಕಾರ ಅಂದರೇನು ?	೧
೨	ಆಧುನಿಕ ಸಹಕಾರದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ವ್ರಸಾರ	೨೩
೩	ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಅಂದೋಲನ	೫೫
೪	ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಅಂದೋಲನ ಅಂದೋಲನದ ಇತಿಹಾಸ— ಸಹಕಾರಿ ವತ್ತು— ಶೇಷ್ಠೀ ಬಿನ್ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು— ಬಿನ್ ಶೇಷ್ಠೀ ಸಂಘಗಳು— ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳೂ ಸಹಕಾರವೂ— ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆ— ಸೇವಾ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು— ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ತಪಾಸಣೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ— ಹೆಚ್ಚು ಅಹಾರ ಬೆಳೆಯಿರಿ ಅಂದೋಲನ— ಪಾನ ನಿರೋಧ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ— ಸಾಕಿಸ್ತಾನ ದಿಂದ ಬಂದ ನಿರಾಶ್ರಿತರ ಪುನರ್ನಿವೇಶನ— ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ	೭೭
೫	ಪರಿಶಿಷ್ಟಗಳು	೨೭೮

ಸಹಕಾರ ಅಂದರೇನು ?

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯಮಾಡುವದೇ ಸಹಕಾರ ಅಂದರೆ ಸಾಮಾಹಿಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವದು ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಜನರು ಒಂದುಗೂಡಿ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತರಾದರೆ ಅದುವೇ ಸಹಕಾರ “ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸಮಾಡುವದು ನಿತ್ಯದ ಜೀವನದ ನಿಯಮವಾಗಿದೆ ” ಅದನ್ನೇ ಕವಿ ಶಿಲೆ ಅವರು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ “ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವದೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಥವಾ ಒಂಟಿಯಾಗಿಲ್ಲ ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ನಿಯಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆ ” ಇದನ್ನೇ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ “ परस्पर आविर्भूत श्रेय परम काव्यय ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಅಂದರೆ, ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯದಿಂದ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರಿ ಎೞಾಣೆ ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಸಹಕಾರವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಇಚ್ಛೆಯ ಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಪಕ್ಷಿಗಳು ಸಹ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ “ ನಿತ್ಯ ಜೀವನವೂ ಸಹ ಸಹಕಾರ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಸಾಗುತ್ತದೆ ” ಎಂದು ಡಾ ಜಾನ್‌ಸನ್ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಸಹಕಾರ ಭಾವನೆಯು ಇರದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಮಾನವ ಕೋಟಿಯು ಅನಾಗರಿಕ ಅಥವಾ ಕಾಡು ಸ್ಥಿತಿ ಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತು ಅಥವಾ ಸಹಕಾರವಿರದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಮೂಲಾಧಾರವೇ ಸಹಕಾರವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅಥವಾ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಹಕಾರವು ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಪ್ರಪಂಚವು ಹೇಗೆ ಸಾಗಬಹುದೆಂಬುದು ಕಲ್ಪನಾ ತೀತನಾಗಿದೆ “ ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸರಕಾರಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಪಂಚವು ಹಿಂದೆಂದೂ ಅರಿಯದೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಅರಿತುಕೊಂಡಿದೆ ” ಎಂದು ದಿವಾನ ಬಹಾದ್ದೂರ ಎಚ್ ಎಲ್. ಕಾಜಿ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಒಕ್ಕಟ್ಟು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಾಧಾರವೂ ಸಹಕಾರವಾಗಿದೆ ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಣಗಳಡಗಿವೆ, ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಭಾವನೆಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ, ನಾಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಇಡೀ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ ದಿವಾನ ಬಹಾದ್ದೂರ್ ಕಾಜಿ ಅವರು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ “ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಶ್ರಮಣವಾಗಲಿ ನಾಡಿನ ಆಶ್ರಮಣವಾಗಲಿ ಕಲಹ ಯುದ್ಧಗಳಿಗೆ ಎಡೆಗೊಡುತ್ತಿವೆ ” ವಿವಿಧ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಯುದ್ಧವು ಎಂದಿಗೂ ಸಂಭವಿಸಲಾರದು, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶಾಂತಿ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವವು

ಸಹಕಾರದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ.

ಸಹಕಾರವು ವ್ಯಾಪಕದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಷ್ಟೇ ಹಳೆಯದಾಗಿದೆ. “ಮಾನವ ಸಮಾಜವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದದಿನಿಂದಲೂ ಸಹಕಾರವು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ, ಅಂದರೆ ಇಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಒಂದುಗೂಡಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸುಲಭ-ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ಜಾರ್ಜ್ ಜಾಕೊಬ್ ಹೋಲಿಯೋಕ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಗಂಡಸು ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದರ ಹೆಂಗಸು ಅವನಿಗೆ ಅಡಿಗೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಹೀಗಾಗಿ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಹಕಾರವು ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಿತು. ರೈತರಂತೂ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಬಿತ್ತು. ನದು, ಸುಗ್ಗಿ ಮಾಡುವದು, ದನ ಕಾಯುವದು ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಜನರು ಸಹಕಾರ ಜೀವನವನ್ನು ನಾಗಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವದು, ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಆಗಿಯುವದು, ಗುಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವದು ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂಸಘರ್ಷಿಯಿಂದ ಒಂದುಗೂಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಗಮನಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದ ಪಂಚಾಯತಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಚೀನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಕಾರ ತತ್ವವು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ‘ಯೂ ಹುಯಿ’ ಎಂಬ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘವು ಎಷ್ಟೋ ಶತಮಾನಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಜಪಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. “ತಾನೊ ಮುಶಿ” ಎಂಬ ಸಂಘವು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಚೀನಾ ದೇಶದ ‘ಯೂ ಹುಯಿ’ ಮಾದರಿಯದಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜನತೆಯು ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ, ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತಿತರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಗುರಿಗಳ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.

ಆಧುನಿಕ ಸಹಕಾರದ ಉಗಮ.

ಆಧುನಿಕ ಸಹಕಾರವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ೧೯ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅದಿಯಲ್ಲ ಉಗಮವಾದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಸಹಕಾರದ ಬೀಜವು ನೆಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ೧೮ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಲಾದ ಉಗಿಯಂತ್ರ ಮತ್ತಿತರ ಹೊಸ ಹೊಸ ಯಂತ್ರಗಳ ಶೋಧನೆಯಿಂದ ‘ಸ್ಯಾಕ್ಸರಿ’ ಪದ್ಧತಿಯು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಅದರಂತೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಉದ್ಭವಗಳೆಲ್ಲ ಕೆಲವು ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡವು. ಹೀಗಾಗಿ

ವುರಾತನ ಆರ್ಥಿಕ ರಚನೆಯು ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದಿತು ಇದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಾಡುಗಳಿಂದ ಜನರು ನಗರಗಳತ್ತ ಧಾವಿಸತೊಡಗಿದರು, ಸಾಹುಕಾರರು ತಮ್ಮ ನಿಯಮ ನಿರ್ಬಂಧನೆಗಳನ್ವಯ ಅವರನ್ನು ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಹುಕಾರನು ದಿನೇ ದಿನೇ ಸಾಹುಕಾರನಾಗುತ್ತ ನಡೆದು ಬಡವನು ಬಡವನಾಗುತ್ತಲೇ ಉಳಿದನು ತೀರ ಬಡವನಾಗಿದ್ದವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಚಿಂತಾಜನಕವಾಯಿತು ಎಡ್ಯಾಮ್ ಸ್ಪಿಡ್ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ, (Laissez Faire) ಪದ್ಧತಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡತೊಡಗಿದರು ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಲಾಭಬಡಕತನ, ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶಗಳಾದವು ಸಮರ್ಥನಾದವನೇ ಜೀವಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ನಿತ್ಯದ ಕೂಗಾಯಿತು ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶೋಷಣೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಉಪಭೋಗದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಂದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯು ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗೆ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ತಂದಿತು ಇಂಥ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಂಡವಲಶಾಹಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾಯಿತು ಬಡತನದ ನಿವಾರಣೆಯೇ ಎಷ್ಟೋ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಧೈಯವಾಯಿತು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಎಲ್ಲ ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೂ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಸ್ತಿ ಇವುಗಳೇ ಮೂಲಕಾರಣಗಳೆಂದು ಅವರು ನಂಬಿದರು ಕೆಲವರು ಕಮ್ಯುನಿಜಂ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಹೇಳಿದರ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಸಮಾಜವಾದವು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಕೂಲಿಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರು ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ಕೂಲಿಕಾರ ವರ್ಗದ ಮುಂದಾಳು ರಾಬರ್ಟ್ ಓವೆನ್ ಅವರು ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೂಲಿಕಾರರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಹೆಣಗಾಡತೊಡಗಿದರು “ ಸಹಕಾರ ” ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮೊದಲು ಬಾರಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದವರು ರಾಬರ್ಟ್ ಓವೆನ್‌ರೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ, ಕೂಲಿಕಾರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಸಹಕಾರವೇ ರಾಮಬಾಣವೆಂದು ಅವರ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪವಾಗಿದ್ದಿತು ಹೀಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಕಾರ ವರ್ಗದ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಧಟ್ಟಿನ ನಿವಾರಣೋಪಾಯವೆಂದು ಸಹಕಾರವು ಉದಯವಾಯಿತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಭೂತವಾದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಇತರ ಯುರೋಪ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಸರಿಸತೊಡಗಿತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಕ್ರಾಂತಿಯೂ ಉದ್ಭೂತವಾಗಿ ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್, ಹಾಲೆಂಡ್, ಸ್ವೀಡನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು ಹೀಗಾಗಿ ಡೇರಿ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್, ಪತ್ತ, ವಿಮಾ, ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನ ಸಹಕಾರವು ಉದಯವಾಯಿತು ಭಾಂಡವಲಶಾಹಿ, ಸಾಹುಕಾರ, ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮೊದಲಾದ ಮಧ್ಯಮ ಜನರ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಆತ್ಮಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತರ

ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಬಲಿಬೀಳದೇ ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬುದೂ ಪ್ರಾರಂಭ ಸೆಲ್ವಟ್ಟ ಆಧುನಿಕ ಸಹಕಾರದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿವೆ ಹೀಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಸಹಕಾರ ಅಂದೋಲನವು, ಲಾಭ-ಬಡಕತನ, ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆಮಾಡಿ ಜನತೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ, ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಇತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ಈ ಅಂದೋಲನವು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಆಧುನಿಕ ಸಹಕಾರದ ಸಂಸ್ಥಾವಕರು ರಾಬರ್ಟ್ ಓವೆನ್‌ರಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದ್ದರೂ, ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನತೆಯು ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು ಸಹಕಾರವು ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಉತ್ತಮ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ಇಂದಿಗೆ ಸಹಕಾರವು ಜಾಗತಿಕ ಅಂದೋಲನವಾಗಿದ್ದು ಎಷ್ಟೋ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಪುನರ್ರಚನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಲಿದೆ ಎಷ್ಟೋ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ರಾಜ್ಯ ಘಟನೆಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಸಹಕಾರವು ಉತ್ತಮ ಉಪಾಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿವೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದದೆ ಇದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರುದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರವೇ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಯೂನೈಟೆಡ್, ಆರ್. ಎಲ್. ಓ., ಎಫ್. ಎ. ಓ. ಮೊದಲಾದ ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿವೆ. ಆರ್ಥಿಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದು ಈಗ ಸಹಕಾರವು ಮೂರನೆಯ ವಿಭಾಗವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ 'ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ' (Co-operative Common Wealth) ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯೇ ಗುರಿ ಎಂದು ಭಾರತದ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರಲಾಗಿದೆ

ಸಹಕಾರದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ

ಸಹಕಾರದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕೂಡುವ ಮೊದಲು ಈ ಹಿಂದಿನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿಗಳು ಅರಿತುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಅಂದೋಲನದ ಮಹತ್ವ, ಗೊತ್ತುಗುರಿ, ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವಾ

ಡಾ ಸಿ ಆರ್ ಫೇ ಅವರು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ “ನಿರ್ಗತಿಕರು ಒಂದುಗೂಡಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಸಂಸ್ಥೆಯೇ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ನಿರ್ಮಾಣ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಸಂಘವು ಸಾಗಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅದರ ಲಾಭವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ”

ಪ್ರೊ ನೆಲಿಂಗ್‌ಮನ್ ಅವರು ಸಹಕಾರದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ “ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿ (ಹಂಚುವಿಕೆ) ಸ್ಪರ್ಧೆಯು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮತ್ತು ಯಾವದೇ ಸ್ವರೂಪದ ಮಧ್ಯಸ್ತರು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವದೇ ಸಹಕಾರ”

ಗಾರ್ಡನ್ ಓಬ್ರಿಯನ್ ಅವರು ತಮ್ಮ “ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ” ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ “ಕೆಲವೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಮೇರೆಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಜನತೆಯು ಒಂದು ಗೂಡುವದೇ ಸಹಕಾರದ ಆರ್ಥಿಕ ರಚನೆಯ ವಿಶೇಷ ರೂಪವು”

ಮದ್ರಾಸದ ಕೊ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಮ್ಯಾನ್ಯುಅಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ “ಸಮಾನ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳುಳ್ಳ ಜನರು ಸ್ವಯಂ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನಿಕಟವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಫಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಉಂಟಾದ ಲಾಭವನ್ನು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಂಘಟಿತರಾಗುವದೇ ಸಹಕಾರವು”

ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಗಾನ್ ಕಮೀಟಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಹೀಗಿದೆ “ನಿರ್ಗತಿಕ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಯಕಾರ್ಯಕೃತ್ಯ ಇತರರೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತ ಮತ್ತು ಪ್ರಬಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪಡೆಯಬಹುದಾದುದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿ ತನ್ನ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ಸಹಕಾರವು.” ದಿವಾನ ಬಹಾದ್ದೂರ್ ಎಚ್. ಎಲ್. ಕಾಜಿ ಅವರು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ, “ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಕೆಲವು ಜನರು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟು ಆ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಫಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನೆ, ವಿತರಣೆ ವಿನಿಮಯ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗ ಮೊದಲಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ ಈ ರೀತಿ ಉಂಟಾದ ಲಾಭವನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೀಗೆ ರಚಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವೆಂದು ಕರೆಯುವರು” ಡಾ. ಮ್ಲಾಡೆನೆಜ್ ಅವರು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ, “ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಉತ್ಪಾದಕರು ಅಥವಾ ಗ್ರಾಹಕರು ಒಂದು ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಸಂಘಟನೆಗಳೇ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸಾಮಾಹಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಹಣ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವರು” ಜೇಮ್ಸ್ ಪಿಟರ್ ವಾರ್‌ಬೇಸ್ ಅವರು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವರು “ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ, ಸ್ವಯಂಸಂಘಟಿತ ಜನತೆಯ ಸಂಘವೇ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವು ಮತ್ತು ಇದರ ಸದಸ್ಯರು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಈ ಸಂಘಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ವಿತರಣೆ ಕಾರ್ಯಗಳು ಲಾಭದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇರದೆ ಸೇವೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಿರುತ್ತವೆ ಲಾಭದ ಉದ್ದಿಮೆ ಮತ್ತು ‘ಸಕ್ತಿ’ ಸರಕಾರ ಇವುಗಳನ್ನು ತಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥವಾದ ಹೊಸ ಸಮಾಜವನ್ನು ರಚಿಸುವದೇ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನದ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ

ಇನ್ನು ಜಾರ್ಜ್ ಜಾಕೊಬ್ ಹೊಲಿಯೊಕ್ ಅವರು ಸಹಕಾರವನ್ನು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ

“ ಸಹಕಾರವು ಮಾನವನ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತರದು, ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡದು, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಕೂಡದು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡಬರದು, ಗುಪ್ತ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕದು, ತನ್ನ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದು, ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸದು, ನಿಯಮವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸದು, ಉತ್ಪನ್ನ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳಿಗೆ ಅಸೂಯೆ ಪಡದು, ದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕೈ ಒಡ್ಡದು, ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಯಿ ಬಿಡದು, ಅಲಸಿಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದು, ಬುದ್ಧಿವಂತರ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತರದು ಅದರ ಮಾಟಗಾರಿಕೆಯಿಲ್ಲ, ದಾಸ್ಯವಲ್ಲ, ಅಸ್ತು ಕೂಟವೂ ಅಲ್ಲ ಅದು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕದು. ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೆ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯವರೆಗೆ ಕೈಹಾಕಕೂಡದು, ಪರಿಶ್ರಮದ ಸಂಪಾದನೆಯಂತೆ ಅಥವಾ ವಿಚಾರವ ವಿಜಯದಂತೆ ಅದು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿದೆ, ಸ್ವಸಹಾಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ ”

ಹೀಗೆ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಅನೇಕ ಜನರು ಅನೇಕ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾಕಾಲದ ಆರ್ಥಿಕ ರಚನೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುವದೇನೆಂದರೆ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನವು ಭೌತಿಕ ತಳಹದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೈತಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ ನಾರ್ ಬೇನ್ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ದೂರಾಗಬಲ್ಲವು ಅವರ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವು ನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರದ ಒಂದು ಕ್ರಮವಾಗಿದ್ದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅದು ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿಯೂ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸದಸ್ಯರ ನೈತಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿಯೂ ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದುರ್ಬಲರಾಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುಂಪುಗಳು ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಮತ್ತು ಸಂಯುಕ್ತ ಕೃತಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ, ಸಮಸ್ಯೆಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ, ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಸಂಘಟಿತರಾಗುವ ರೀತಿಗೆ ಸಹಕಾರವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಒಡಕೇ ದಾರ್ಢ್ಯ! ಸಂಘಟನೆಯೇ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ! ಇದುವೇ ಸಹಕಾರ ಸಾಫಲ್ಯ! ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಶಕ್ತಿಯು ತನ್ನದ್ದೆ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರದೆ ಸದಸ್ಯರ ನೈತಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಅಂದರೆ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಧೇಯತೆ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶ ಸಾಫಲ್ಯವು ಮನೋದಾರ್ಥ್ಯಗಳು ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಂತೆ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಬಲ್ಲದು. ಅದೇ ಮೇರಿಗೆ ಸ್ವಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯಗಳು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಶಕ್ತಿಯ ಆಧಾರಸ್ತಂಭಗಳಾಗಿವೆ ಹೀಗೆ ಸಹಕಾರವೆಂದರೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿದೆ ಸಮಾನತೆಯೇ ಇದರ ತಳಹದಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೀಡಿಕೆಯು ಪೂರೈಕೆಯೇ ಇದರ ಉದ್ದೇಶ.

ಸಹಕಾರವು ನೈತಿಕ ಆಂದೋಲನವು.

ಸಹಕಾರಿ ಸಮಾಜರಚನೆಯ ಉದ್ದೇಶವು ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಇರದೆ ಉಚ್ಚ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆದರ್ಶಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿಯೂ, ಉತ್ತಮ ನಾಗರಿಕತೆಯ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಇದೆ “ ಇದೊಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಆಂದೋಲನವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ನೈತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದೆ ” ಇದು ಸಂಘಟನಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ, ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಾರ್ಯ, ಒಕ್ಕಟ್ಟು ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆ, ಉತ್ತಮ ಜೀವನಗಳಿಗಾಗಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ಒಂಥುತ್ವವನ್ನು, ಜನತಾ ಸೇವೆಯನ್ನು, ಬೋಧಿಸುವ ಉದಾತ್ತ ತತ್ವವೇ ಸಹಕಾರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಚಾಲಕರು ಕಾರ್ಯತತ್ಪರರಾಗಿರುವಂತೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಜನತಾ-ಸೇವಾ-ಬುದ್ಧಿಯವರಾಗಿರಬೇಕು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದಲ್ಲಿಯ ಸದಸ್ಯನು ಸಾಮೂಹಿಕ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಿತವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಬೇಕು ಸಂಘಟನೆಯಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ನಿರ್ಗತಿಕರ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಮತೆಯನ್ನು ಸಹಕಾರವು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ

ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಬಾಂಡವಳಗಾರಿಕೆ !

ಬಾಂಡವಳಗಾರಿಕೆಯು ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜನರು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಣಕಾಸಿನಿಂದಲೇ ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ ಕೂಲಿಕಾರನು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದರೂ ಬಾಂಡವಳ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಜನರೇ ಬರಬಹುದಾದ ಲಾಭವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಂಗುತ್ತಾರೆ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಉದ್ಯಮಿಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಣಕಾಸಿನಿಂದಲೇ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಆಗುವ ಎಲ್ಲ ಲಾಭ ಹಾನಿಗಳಿಗೆ ಬಾಂಡವಳದಾರರೇ ಪಾತ್ರರು! ಬಾಂಡವಳ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವೆಂದರೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒಡೆತನ. ಉತ್ಪಾದನೆಯ ವಿತರಣೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಲಾಭ. ಸಲಕರಣೆ ಯಂತ್ರಸಾಮಗ್ರಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣಾಸಾಮಗ್ರಿ, ಹಣಪುರೈಕೆಯ ಸಾಧನಗಳು, ಅಂದರೆ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ, ಭೂಮಿ ಖನಿಜ, ಹಡಗು, ರೇಲ್ವೆ ಮತ್ತಿತರ ಸಾಗಾಣಿಕ ಸಾಧನಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಖಾಸಗಿ ಜನರೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅದರಿಂದ ಬಂದ ಲಾಭವೆಲ್ಲವೂ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಲಾಭ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ ಮಾನವನಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧೆವೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ರಬಲನಾದವನೇ ಜೀವಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ಬಾಂಡವಳಗಾರಿಕೆಯ ತತ್ವವು ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸುವನೋ ಅವನೇ ಧಾರ್ತ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ವೀ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿಯಲು ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿವೆ, ಆತ್ಮವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಅವಕಾಶವು ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೂ ಕಳೆದ

ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಹು ವರಿಯಿಂದ ನಾಧಿಸುವದೇ ಸಮಾಜವಾದದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಸರಕಾರ ಇಲ್ಲವೆ ಸ್ಥಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಾಗಿಸುತ್ತವೆ ಆದರೂ ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟೋ ದೋಷಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಜವಾದದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ ಸಮಾಜವಾದವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒಡೆತನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಹೊಸ ಸಮಾಜ ರಚನೆಗಾಗಿ ಹೆಣಗಾಡುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಸಹಕಾರವು ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಇವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜನತೆಯ ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆಗಾಗಿ ಇದೆ ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣವು ಸದಸ್ಯರಿಗ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಸಮಾಜವಾದದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ ಬಾಂಡವಲ ಪದ್ಧತಿಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಸಮಾಜ ರಚನೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತತ್ವವಾಗಿ ಸಹಕಾರವು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಸಹಕಾರವು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಮತೆಯ ಗೋಚರಿಗೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಸಹಕಾರದ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲ ಆದರೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರವು ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತದೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ವಸ್ತುತಿಯನ್ನು ತಳಹದಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಬರಬಹುದಾದ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರವು ತಡೆಗಟ್ಟುತ್ತದೆ

ಹೀಗಾಗಿ ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದ ಮತ್ತು ಬಾಂಡವಲ ಪದ್ಧತಿಯ ದೋಷಗಳ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮತ್ತು ಲಾಭಭದಕ ತನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ಸೇವೆಯೇ ಇದರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒಡೆತನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಸಹಕಾರದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಸಹಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಾತ್ಯಾಹ ಮತ್ತು ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿವೆ ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯಂತನಾಗಲಾರನು ಪ್ರತಿಒಬ್ಬನು ತನ್ನ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಇತರರ ಸುಧಾರಣೆಗೂ ನೆರವು ನೀಡಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ ಹೀಗಾಗಿ ಸಹಕಾರವು ಸಮಾಜವಾದ ಮತ್ತು ಬಾಂಡವಲ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಉತ್ತಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಆದರೆ ಬಾಂಡವಲ ಪದ್ಧತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಾರ್ಯ ಸಹಕಾರವು ಪ್ರೇಮ, ಸಹೃದಯತೆ, ವ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ, ಪರಸ್ಪರ ನಂಬುಗೆ ಮತ್ತು ಮೈತ್ರಿ ಮೊದಲಾದ ಮಾನವೀಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನೆಲಸಿರುವದರಿಂದ ಇದು ಸಮಾಜವಾದ ಮತ್ತು ಕಮ್ಯುನಿಜಂಗಳಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು “ ಸಹಕಾರವು ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ತನ್ನ ತಳಹದಿಯನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರದೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಾರ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ, ಶೋಷಣೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರದೆ ಸಮಾನತೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದೆ, ಅವೇ ಮೇರಿಗೆ ವರ್ಗ ಶ್ರೇಷ್ಠವು ಇದರಲ್ಲಿರದೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ” ಹೀಗಾಗಿ ಸಹಕಾರವು

ಸಮಾಜವಾದ ಮತ್ತು ಬಾಂಡವಲವಾದಗಳ ನಡುವಿನ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗವೇ ಉತ್ತಮವಾದುದು ಸಹ ಕಾರವು ಈ ಎರಡೂ ತತ್ವಗಳ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದೆ “ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಿತ ಅರ್ಥಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಸಂಘಟಿತ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವುದೇ ಸಹಕಾರ ‘ತನಗಾಗಿ ತಾನು’ ಎಂಬ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಧೈಯದ ಬದಲು ‘ತಾನು ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ, ಎಲ್ಲರೂ ತನಗಾಗಿ’ ಎಂಬುದೇ ಸಹಕಾರದ ಧೈಯವಾಗಿದೆ. ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ತತ್ವವಾದ ‘ತಾನು ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ’ ಎಂಬ ತತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಹಕಾರದ ತತ್ವವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಮದ್ರಾಸ ಮ್ಯಾನ್ಯು ಅಲ್‌ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ

ಸಹಕಾರದ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳು.

(೧) ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆ.— ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆಯ ತತ್ವವು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಇನ್ನಿತರ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗಿಂತ ಅದು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜಾನ್ ಸ್ಟುಆರ್ಟ್ ಮಿಲ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ “ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳಿಂದ ನಾವು ಸಮಾಜ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಕಾಸಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಯ, ನೈತಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರವು ಸಮೀಕರಿಸುತ್ತದೆ” ಸಹಕಾರವು ತತ್ವತಃ ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮನ ಒಲಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿನಂತಿಗಳಿದ್ದರೂ ಒತ್ತಾಯವು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ ಅದುದರಿಂದ ಕಡ್ಡಾಯವು ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದುದು

ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಲಾಗಿ ಬದಲಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಸಂಘಟನೆಯ ತತ್ವವು ತನ್ನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವವೆಂದು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿಲ್ಲ ಸಹಕಾರವು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒತ್ತಾಯವು ಬೇಕೇಬೇಕು ಸಾಗುವಳಿ, ಬೆಳೆರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ ಮೊದಲಾದ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಯವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದೆ ಇದ್ದ ಮತು ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯವು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಕಂಡು ಬರುವ ನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಹಾನಿಯಾಗಲಾರದು ರಸಿಯಾದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಅವು ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆಯ ತತ್ವದನ್ವಯ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ.

(೨) ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ :— ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಅವುಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಭೆಗೇನೇ ಅಂತಿಮ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಭೆಯೇ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ

ಅಂತಿಮ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದರೂ, ಲಂಡನ್‌ದ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಸ್ಕಾಟಲೆಂಡ್ ರೋಕಸಂಘ, ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಮತ್ತು ಹಾಲೆಂಡ್‌ಗಳ ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಸಂಘ ಮೊದಲಾದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ಅಧಿಕಾರಿಯೆಂದರೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾನೇಜರರು ಹೀಗಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಮ್ಯಾನೇಜರ ಪದ್ಧತಿಯ ಆಂದೋಲನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಯುರೋಪು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವರ್ಗಗಳು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತವೆ. ಲಂಡನ್ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೦ ಲಕ್ಷದಷ್ಟಿದೆ. ಆದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಭೆಗೆ ಉಪಸ್ಥಿತರಿರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ನೂರಕ್ಕೆ ೨ ರಷ್ಟು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಅಸೆಕ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸದಸ್ಯರು ನಾಡಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಭೆಯು ಅಂತಿಮ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಲಾರದು.

(೩) **ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಒಂದು ಮತ** — ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ, ಅವನು ಎಷ್ಟೋ ಶೇರುಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಒಂದೇ ಮತವಿರುತ್ತದೆ.

(೪) **ಸಮಾನತೆ** :— ಸಮಾನತೆಯು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಅತಿ ಮಹತ್ವದ ತತ್ವವಾಗಿದೆ.

(೫) **ಪರಿಮಿತ ಬಡ್ಡಿ** :— ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಭ ಬಡಕತನಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರವಿದ ಬಂಡವಲಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಾಗುವ ಬಡ್ಡಿದರದ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಪರಿಮಿತಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು “ಡಿವಿಡೆಂಡ್ ದೊರಕಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲ,” ಆದರೆ ‘ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ’ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಲಾಭಬಡಕತನವನ್ನು ದೂರಮಾಡುವವಲ್ಲದೆ ಮಾನವನಿಂದ ಮಾನವನಿಗಾಗುವ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತವೆ.

(೬) **ಶೇರುಗಳ ನಿರ್ಬಂಧ** — ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಧಾರಣಮಾಡಬಹುದಾದ ಶೇರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಪರಿಮಿತಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

(೭) **ಲಾಭ ವಿತರಣೆ** :— ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಬರಬಹುದಾದ ಲಾಭವನ್ನು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಂಚಲಾಗುವದು.

(೮) **ಮುಕ್ತ ಸದಸ್ಯತ್ವ** :— ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯತ್ವವು ಪ್ರತಿಒಬ್ಬನಿಗೂ ಮುಕ್ತವಿದ್ದು ಜಾತಿ, ಸಂಧ, ರಾಜಕಾರಣಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ನಿರಾಕರಿಸಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ.

ಮೇಲೆ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವೀಗ ವಿವೇಚಿಸುವಾ. ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ೧) ಸಂಚಾಲನೆ ೨) ಮತದಾನ ೩) ಹಣಕ್ಕೆ ಕೊಡ

ಲಾಗುವ ಬಡ್ಡಿ ಪ್ರಮಾಣದ ನಿರ್ಬಂಧ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್‌ಡೇಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ ಆದರೆ ರಾಜ್‌ಡೇಲ ಮಾದರಿಯ ಇನ್ನಿತರ ತತ್ವಗಳಾದ ೧) ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆ ೨) ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಲಾಭ ಹಂಚುವುದು ಮತ್ತು ೩) ಮುಕ್ತ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಇವುಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಿಕ ಅಸ್ತಿ, ಉದ್ಯೋಗ ಮೊದಲಾದ ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೇರಲಾಗಿದೆ ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪತ್ತಿನ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅವನು ಆ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಹಾಗೂ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯತ್ವವು ನಿರ್ಬಂಧಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಜಾತಿಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಜಾತಿಯ ಜನರಿಗೆ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಿ ಬ್ರಿಟನ್ ಮೊದಲಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಮುಕ್ತ ಸದಸ್ಯತ್ವದ ತತ್ವವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಲಾಭ ಹಂಚುವ ತತ್ವವನ್ನೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮತ್ತು ಕೂಲಿಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಭದ ಬಹುಭಾಗವು ಕೂಲಿಕಾರರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿದೆ ಆದರೆ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಕಂಡು ಬರಲಾರದು ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿ, ನೀರಾವರಿ, ಬೆಳೆ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಭೂ ಸುಧಾರಣೆ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಗಾಮಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತರಲು ಒತ್ತಾಯವು ಬೇಕೇಬೇಕಾಗುವುದು ಅಲ್ಲದೆ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪತ್ತಿನ ಅಂದೋಲನವು ರೈಫೀಜನ್ ತತ್ವಗಳ ಮೇರೆಗೆ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆ ತತ್ವಗಳೆಂದರೆ —

- ೧) ಅನಿಯಮಿತ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ
- ೨) ಚಿರಪರಿಚಿತ ಜನರ ಸದಸ್ಯತ್ವ
- ೩) ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ನಿರ್ಬಂಧ
- ೪) ಸ್ವತಂತ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತೀಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ
- ೫) ಸದಸ್ಯರಿಗೇನೇ ಸಾಲಪೂರೈಕೆ
- ೬) ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಶೇರುಗಳು
- ೭) ಸಂಘದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಬಂಡವಾಳದೇರ್ಪಾಡು
- ೮) ಕಾದಿಟ್ಟ ನಿಧಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಲಾಭದ ಶೇರ್ಪಡೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದಿನ ೪೦-೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಅನುಭವದ ಮೇರೆಗೆ ೧ ಅನಿಯಮಿತ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ೨ ಎಲ್ಲ ಲಾಭವನ್ನು ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ನಿಧಿಗೆ ಒಯ್ಯುವುದು ೩ ಪರಿಮಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾನಿಕ

ವರಿಸ್ತಿತಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವರಿಸರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಶೂಲ್ ಡಿಲಿರಿಯ ಮತ್ತು ಲುರಿಯಿಟಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮಾದರಿಯ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ನಗರ ವತ್ತಿನ ಚಳವಳಿಯು ತನ್ನ ಆದಳಿತೆಯ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಹ ಮಾರ್ಪಡನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ

ಇನ್ನೂಳಿದ ತತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕಮುನಿಸ್ಟ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೂಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಎಲ್ಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನಿಜವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರಲಾಗಿದೆ ಪ್ರತಿ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಒಂದೇ ಮತವಿದೆ, ತೊಡಗಿಸಲಾದ ಹಣಕ್ಕೆ ನಿಯಮಿತ ಬಡ್ಡೀ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ, ಸದಸ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಇದೆ, ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಸಭೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಸದಸ್ಯರು ಅಂತಿಮ ನಿರ್ಣಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಅಂತರಿಕ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಇದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಭೆಯು ಅಂತಿಮ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದೆ ಕಾಯಿದೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಶಿಕ್ಷೆಮಾಡುವ, ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವ ಅಧಿಕಾರವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ ನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯಿಂದ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೊಳಪಟ್ಟು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲದ ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಅಥವಾ ನೇಮೆಯನ್ನು ಉಚಿತ ಸಲ್ಲಿಸುವರು

ಸಹಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು.

ಜಾಗತಿಕ ಸಹಕಾರದ ಪ್ರಧಾನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆ

(೧) ಬಂಧುತ್ವ:— ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮತ್ತು ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಂಧನವೆಂದರೆ ಬಾಂಧವ್ಯವು ಅದಿಲ್ಲದ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಬಾಳದು

(೨) ತಾನು ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ತನಗಾಗಿ — ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಅನುಶ್ಯಕ್ತಿಯ ಪುರೈಕೆಗಾಗಿ ಒಬ್ಬನು ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬನಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕಾಗುವದು ಮಧ್ಯಸ್ಥರಿಂದಾಗುವ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು, ಬಾಂಡವಶಾಹಿಗಳ ಲಾಭ ಬಡಕತನವನ್ನು, ನಾಶನಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಸಹಕಾರದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ 'ತಾನು ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ, ಎಲ್ಲರೂ ತನಗಾಗಿ' ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಎಲ್ಲ ಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ನೌಲಭ್ಯಗಳು ಬಡ ಹಾಗು ನಿರ್ಗತಿಕ ಜನರಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಹೀಗೆ ಸಹಕಾರವು ಬಡ ಜನರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲದು

(೩) ಉಳಿತಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ:— ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯದ ಚಟವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವದೇ ಸಹಕಾರದ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ ಗಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉಳಿಕೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ಸಹಕಾರದ ಬೀಜ ಮಾತಾಗಿದೆ ಉಳಿತಾಯದಿಂದಲೇ ಬಂಡವಲದ

ಉತ್ಪತ್ತಿ. ಅದುವರಿಂದ ಸಹಕಾರವು ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯದ ಚಟಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ಯನ್ನಿತ್ತು ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ

(೪) ಸ್ಪೃಸಹಾಯ — ಸ್ಪೃಸಹಾಯವು ಸಹಕಾರದ ತಿರುಳು ಎಂದು ಹೇಳ ಬಹುದು ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಕಾಲಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಲು ಸಮರ್ಥನಿದ್ದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಉರು ಗೋಲಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕಲಾವಳಿ, ಚಟುವಟಿಕ ಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಾಗವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕು. ತನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಲೀ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಕಾಸವಾಗಲಿ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನ ದಿಂದಲೇ ಒಳಿತೇ ಹೊರತು ಹೊರಗಿನ ಸಹಾಯವು ಎಷ್ಟೋ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಸಹಾಯವು ಸ್ವಂತ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಕುಂದು ತರುತ್ತದೆ.

(೫) ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ — ಸ್ವ ಮತ್ತು ವರಸ್ಪರ ಸಹಾಯಗಳಿಂದ ನಿರ್ಗತಿಕರ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಿಂತಲೂ ಸಹಕಾರಿ ಅಂದೋಲನವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಬಲರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸುವದಾಗಲೀ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ದಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಅದೇ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಹ ಕಾರದಿಂದ ಅವನ ಪತ್ನಿ ಬೆಳೆಯುವದಲ್ಲದೇ ಅವನ ಶಕ್ತಿಯ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಲು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅವನು ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ.

(೬) ವಿತರಣಾ ನ್ಯಾಯ — ಬಾಂಡವಳ ಶಾಹಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಲಾಭದ ಬಹುಭಾಗವು ಸಾಹುಕಾರನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಭಾಗವು ಕೂಲಿಕಾರನ ವಾಲಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಕಾರನು ಸಾಹುಕಾರನಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಶೋಷಣೆ ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಮಾಜವಾದದಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಕಾರನಿಗೆ ಪ್ರಮು ಖತೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಲಾಭವನ್ನು ಸಾಹು-ಕಾರ ಮತ್ತು ಕೂಲಿಕಾರರಿರ್ವರೂ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಸಹಕಾರ ಅಂದೋ ಲನವು ಸಮಾಜವಾದ ಮತ್ತು ಬಾಂಡವಳವಾದಗಳ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಧ್ಯ ಮಾರ್ಗ ವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೂಲಿಕಾರರು ಮತ್ತು ಸಾಹುಕಾರರು ಬಂದ ಲಾಭದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವರೇ ಹೊರತು ಲಾಭದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಯಾರಾ ದರೂ ಒಬ್ಬರೇ ನುಂಗುವದಿಲ್ಲ. ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಕೂಲಿ ಮತ್ತು ಭಂಡವಲಗಳ ಸಂಘಟನೆಯ ಫಲವೆಂದೇ ಅದು ಗಣಿಸುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಬೆಲೆಯ ಅಂಗ ವೆಂದರೆ ಬರಿ ಭಂಡವಲ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಬರಿ ಕೂಲಿಯೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಸಹಕಾರದ ಮತ. ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿ ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಮಾನ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆ. ಸಹಕಾರವು ಲಾಭಬಡಕತನವನ್ನೂ

ಶ್ರೀಮಂತರಿಂದಾಗುವ ಬಡವರ ಶೋಷಣೆಯನ್ನೂ ದೂರಮಾಡುತ್ತದೆ ಅವರಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನಸ್ಪಂದರಂತೆ ಕಾರ್ಯಮಾಡಬಲ್ಲರು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೂಲಿಕಾರ ಮತ್ತು ಸಾಹುಕಾರರಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಂಚಬೇಕು ಎಂದು ಸಹಕಾರವು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಭಾಗಿಗಳಾದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಹಕಾರವು ನ್ಯಾಯದ ಭರವಸೆಯಾಗಿದೆ

(೭) ಪ್ರಜಾವ್ರಭುತ್ವ ಒಡೆತನ — ಪ್ರಜಾವ್ರಭುತ್ವದ ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣದ ತತ್ವಗಳಮೇಲೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತವೆ ಸಮಾನತೆಯೇ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿರುವ ಸಂಬಂಧವಾಗಿದೆ

(೮) ಶಿಕ್ಷಣ — ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿರೂ ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು, ಸಂಘ ಚಾಲನೆಯನ್ನೂ ಅರಿತವರಾಗಿರಬೇಕು

(೯) ರಾಜಕೀಯ ತಾಟಸ್ಥ್ಯ — ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿಯ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇನ್ನುಳಿದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ರಾಜಕೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಟಸ್ಥಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆ.

(೧೦) ಸಭಾಸದರರೊಡನೆ ವ್ಯವಹಾರ. — ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರೊಡನೆಯೇ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತವೆ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರಲ್ಲದವರಿಗೂ ಹಿತನನ್ನಂಟು ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೆಲವು ಸಂಘಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು, ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸದಸ್ಯೇತರರೊಡನೆಯೂ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತವೆ

(೧೧) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೆಲ್ಲವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆದುದರಿಂದ ಅವು ವ್ಯವಹಾರಿಕ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಸಾಗುತ್ತವೆ ಆದರೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲ

(೧೨) ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಮಿತವ್ಯಯ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಇವುಗಳು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ತತ್ವಗಳಾಗಿವೆ. ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಿತವ್ಯಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಕೇವಲ ತತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಸಭಾಸದರಾಗುವವರು ಅತಿ ವಿರಳ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ತನುಗೆ ಲಾಭವದೆ ಎಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳತ್ತ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ

(೧೩) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯರೂಪಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಮಂಡಲವು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಇದರ ಸದಸ್ಯರು ಯಾವುದೇ ವೇತನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದಿಲ್ಲ.

(೧೪) ಪ್ರತಿ ಒಬ್ಬ ಸಭಾಸದನ ವ್ಯವಹಾರದ ನ್ಯಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಲಾಭವು ದೊರೆಯುವದು

(೧೫) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಭದ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ಕಾದಿಟ್ಟು ನಿಧಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗುವದು ಕಾದಿಟ್ಟು ನಿಧಿಯು ' ಎಲ್ಲರೂ ತನಗಾಗಿ ', ಶೇರ ಬಂಡವಲು ' ತಾನು ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ' ಎಂಬ ತತ್ವದ ದ್ರೋತಕಗಳಾಗಿವೆ

ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ.

ತಾತ್ಪ್ರಿಕವಾಗಿ, ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನದಷ್ಟೇ ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ ಮಾನವನ ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವು ಸಾಧ್ಯವದೆ ಅಂದರೆ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದು ವೈವಿಧ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ ಮಾನವ ಜೀವನದ ಕೆಲವೇ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನವು ಉಪಯೋಗ ಬೀಳಲಾರದು ಪ್ರಪಂಚದ ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನವು ವಸರಿಸಿರುವದೇ ಅದರ ವಿಶಾಲ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನಿರ್ದರ್ಶನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ — ಪತ್ತು, ಮನೆತನ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಾಮಾನುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮತ್ತು ಬೆದೋಗಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಮಾರಾಟ, ಕಚ್ಚಾಸರಕುಗಳನ್ನು ರೂಪಾಂತರಿಸುವ ವಿಧಾನ, ವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಸಾಗುವಳಿ, ಭೂಸುಧಾರಣೆ, ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ ಉಪೋದ್ಯೋಗಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ವಿನಾ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರ, ಶಿಕ್ಷಣದ ಸೌಕರ್ಯ, ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ, ಗುತ್ತಿಗೆಯ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತಿತರ ಎಷ್ಟೋ ಸಾಮಾಜಿಕ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ ಆದರೆ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪರಿಮಿತಿಗಳಿವೆ " ಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೇನೇ ಇರಬಹುದು ನಾಸ್ತವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇಡೀ ಆರ್ಥ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ನ್ಯಾಪಿಸಲಾರವು ಏಕೆಂದರೆ ಸರ್ವ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಎಲ್ಲರಿತಿಯಿಂದಲೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ವರ್ತಿಸಲಾರವೆಂದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರವು ಯಾವಾಗಲೂ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಷ್ಟು ಸರಳವೂ, ಸ್ವತಂತ್ರವೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವೂ ಆಗಿಲ್ಲ ಎಷ್ಟೋ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಒಂದರೊಡನೆ ಒಂದು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಕೂಡಿ ಕೊಂಡು ಒಮ್ಮೆಮ್ಮೆ ತೊಡಕಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೆಲವೊಂದು ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕೆಲವೊಂದು ವ್ಯವಹಾರದ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅನುಕೂಲ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಬಹುದು ಸಂಘಟನೆಯ ಒಂದೇ ಒಂದು ರೀತಿಗೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾರದಷ್ಟು ಅಧುನಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನವು ಒಡೆಯಲಾರದ ಒಗಟಿನಂತೆ ತೀರ ತೊಡಕಿನದಾಗಿದೆ " ಎಂದು ಡಾ ಜಿ ಫಕಟೆರವರ ಮತ ಸರಯ್ಯಾ ಸಮಿತಿಯು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವಡುತ್ತದೆ

“ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನದ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಈಗ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಎಲ್ಲಿ ನಾನುಮಾಹಿಕ ಕಾರ್ಯವು ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ಹಾಗೆಯೇವಾಗಬಲ್ಲದೋ ಅಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗ ಬಲ್ಲದು ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವಾಗಲಾರದು ಅಂದರೆ ಸಹಕಾರವು ಕೇವಲ ಒಂದು ಕ್ರಮ ಸಹಕಾರ ವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುವ ಯೋಜನೆಯು ಉತ್ತಮವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ, ಅಥವಾ ಅದು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳಿಂದಲೇ ಆಯಶಸ್ವಿಯಾದರೆ ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಗೊಳಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾದ ಸಹಕಾರದ ತಪ್ಪಲ್ಲ ”

ವ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಅನು ಭವದ ಮೇರೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಸಮಾಜದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಿಸುವುದು ವಿಹಿತವಾಗಬಹುದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು, ಹೆಚ್ಚು ಭಾಂಡವಲು ಬೇಕಾಗುವದೆಂದಾಗಲೀ, ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಸಮೂ ದಾಯ ಅವಶ್ಯವೆಂದಾಗಲೀ, ತಜ್ಞ ಸಲಹೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದಾಗಲೀ ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳನ್ವಯ ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲಂಡ, ಹಾಲೆಂಡ, ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳ ನ್ವಯ ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ ಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರಖಾನೆಯನ್ನು, ಮದ್ರಾಸ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜವಳಿ ಕಾರಖಾನೆಯನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ ಆದಾಗ್ಯೂ ಇವುಗಳ ಯಶಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಲೇ ಹೇಳಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವದ ಮೇಲೆಯೇ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟಕರ ಮತ್ತು ಅನಿಶ್ಚಿತವಾದುದೆಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು ಕೆಲವೊಂದು ಕ್ರಮಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯಗಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗುವವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜನರೇ ಇಂಥ ಉದ್ಯಮಗಳ ಒಡೆಯರಾಗಬೇಕಾಗುವುದು ಈ ಅಂಶಗಳು ಕಂಡು ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಸಹಕಾರವು ಆಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಸಹಕಾರ ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಿ ಎಡೆ ಇಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ, ಸದಸ್ಯನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕಾಗುವದರಿಂದ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರು ಇತರರ ಹಿತವನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ತಮ್ಮ ಹಿತವನ್ನೇ ನೋಡತೊಡಗಿದರೆ ಅದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಾರದು ಹೀಗಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದ ಯಶಸ್ಸು ಸದಸ್ಯರ ವರ್ತನೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವು ಜನತೆಯು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ನಾಮಾಹಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸದಸ್ಯರು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯ ದವರಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದರೆ, ಸಂಸ್ಥೆಯು ಬಾಳಲಾರದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ ಕಾರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿವೆ ಒಂದು ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಆಡಳಿತೀಯ ಮುಖ, ಇನ್ನೊಂದು ಜನತೆಯ ಆದರ್ಶ ಪುನರ್ವಿನ್ಯಾಸನೆಯ ಮುಖ ಅದುದರಿಂದ, ವ್ಯವಹಾರವು ಯಶಸ್ವಿ ಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಆದರ್ಶಗಳಿಂದ ಚೇತನಗೊಂಡ ಸದಸ್ಯರು ಇರದೇ ಹೋದರೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಬಾಳ ಬದುಕಲಾರವು.

ಸಹಕಾರವು ಎಷ್ಟೋ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಬಹುದಾದರೂ ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ರಾಮಬಾಣವಾಗಲಾರದು ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಬಹುದು

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಸಹಕಾರವು ಆಯಾ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರ ತ್ತದೆ ಒಂದು ಬೆಳೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಭೂಮಿ ಎಲ್ಲ ಬೆಳೆಗಳಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗಲಾರದು ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಒಂದೇ ದೆ ಶದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರದ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳು ಬೆಳೆಯಲಾರವು. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಅದೋಲನವು ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಯಶಸ್ಸು ವದಿದಿದೆ ಆದರೆ ಅಸೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು ಅಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ, ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸರಕುಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಬೋರ್ಡುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಹಾಲೆಂಡ್, ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ಗಳಲ್ಲಿ ಹೈನದ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟದ, ವಸ್ತು ರೂಪಾಂತರಿಸುವ ಸಂಘಗಳು ಬೆಳೆದವು ಆದರೆ ಸಮೀಪದ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪತ್ತಿನ ಅಂದೋಲನವು ಪ್ರಗತಿಹೊಂದಿತು ಆಯರ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಸರ್ ಹೋರೇಸ್ ಪ್ಲಂಕೆಟ್ ಅವರು ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು ಆದರೆ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈಗ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ ಅಲ್ಲದೆ ಅದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಅಂದೋಲನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಏಕಕೂಪವಾಗಿಲ್ಲ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೆ ಮದ್ರಾಸ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಅಂದೋಲನವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಹೆಸರು ಕೇಳಬರುವಂತಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ ಒಂದೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಭಾಗದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಂದೋಲನವು ಏಕರೂಪವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿಯ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯಗತಿ ಹೊಂದಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಈ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಹಿಂದುಳಿದ ಮತ್ತು ಬರಗಾಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಹಕಾರಿ ಮರುಭೂಮಿಗಳಿವೆ ಅದುದರಿಂದ, ಸಿ ಆರ್ ಫೇ ಅವರು ಹೇಳಿರುವ ದೇನಂದರೆ, “ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಒಕ್ಕಲುತನವನ್ನು ರಸಿಯದ ಮಾದರಿಯಂತೆ ಮಾಡುವದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವೋ, ಅದನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಯಂತೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವದು ಅಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿದೆ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೂ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಅಸಿವಾಯವಾಗುವದು ” ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿಯು ಆಂತರಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಚಳವಳಿಯು ಅಂದೇರಿನೇ ಮಾತ್ರ ಆದರೆ ಹಿತಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯಬಲ್ಲವು ಸಹಕಾರಿ ಅಂದೋಲನವು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿ ಯ ಶಸ್ತ್ರಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಹಲವಾರು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುವದು ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರ, ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಸ್ಥಾನಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು

ಇನ್ನು ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಅಂದೋಲನವು ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದರೂ, ಅದು ಅವರ ಎಲ್ಲ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡುಬಂದ ಮಾತಾ

ಗಿದೆ. ಅದು ಹಾಲು, ಬೆಣ್ಣೆ, ಗಿಣ್ಣು ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆ ಈ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ ಆದರೂ ಯಶಸ್ಸು ಪೂರ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಒಟ್ಟು ಕಿರಕುಳ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ೨೫ ರಿಂದ ೩೦ ರಷ್ಟು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಸ್ವೀಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಹ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವವಾದರೂ ಅವುಗಳ ಒಟ್ಟು ವ್ಯವಹಾರವು ನೂರಕ್ಕೆ ೫ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇಲ್ಲ! ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್, ಹಾಲೆಂಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಹೈನ, ಹಣ್ಣುಹಂಪಲ, ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಹೀಗಾಗಿ ಪರಿಮಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಕಾರಿ ಅಂದೋಲನವು ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡುವದು ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಲಾರದು ವಿಶೇಷತಃ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸರಕುಗಳ ಕಿರಕುಳ ಮತ್ತು ರೋಕ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೇ ಕೈಕೊಂಡರೆ ಆ ಕ್ರಮವು ಸಾಂಘಿಕವಾಗಬಹುದು. ಕೆಲವೊಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಒಟ್ಟಿಗೆ ವೈಪೋಟಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಆದೇ ನಾನು ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆಂದು ಹೋದಾಗ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಹಾಲೆಂಡುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿಗಳೊಡನೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೊಡನೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪದ್ಧತಿಯು ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆಂದು ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟರು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಜನರು ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಭಾಗವನ್ನೂ ವಹಿಸಲಾರರು.

ಹೀಗೆ ಸಹಕಾರವು ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ ಎಷ್ಟೋ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅದು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ ಬಾಂಡವಳಿಗಾಹಿ ಮತ್ತು ಕಮ್ಯುನಿಷ್ಟ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಎಷ್ಟೋ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸಹಕಾರವು ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಈಗ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯಾವದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮಿಶ್ರ, ಸ್ವತಂತ್ರ, ಅಥವಾ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಆರ್ಥಿಕ ನೆಲೆಯಿದ್ದರೂ ಸಹಕಾರವು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವೆಂದು ಈಗ ಪ್ರಪಂಚವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಇನ್ನುಳಿದ ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವು ಯಶಸ್ವಿ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಗಿದೆ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರದ ಪಾತ್ರ

ನಮ್ಮದು ಸಮಿಶ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಪದ್ಧತಿಯು. ಸಾಮೂಹಿಕ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳೆರಡೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಈ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಆರ್ಥಿಕ ರಚನೆಯ ಒಂದು ಅಂಗವೆಂದೂ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷತಃ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋದಯದ ತರುವಾಯ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ

ವ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವು ದೊರೆತಿದ್ದು ಸದ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೋಪಾಯವೆಂದು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳ ವುನರುದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಹಕಾರವು ಸಹಜವಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲದು ಭಾರತದ ಒಕ್ಕಲು ತನದ ಒಗ್ಗಿ ವರದಿ ಮಾಡಲು ನಿಯಮಿಸಲಾಗಿದ್ದ ರಾಯಲ್ ಕಮೀಷನ್ ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಟ್ಟಿದೆ. “ಉತ್ತಮ ಸಹಕಾರಿ” ಅಂದೋಲನದ ಮುಖಾಂತರ ಲಕ್ಷಾನುಲಕ್ಷ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ರೈತರ ಉದ್ಧಾರವು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಮ್ಮ ಮತವಿದೆ ಇದೊಂದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಆ ತರುವಾಯ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಇತರ ನೌಲಭ್ಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವದು ಸಹಕಾರ ಅಂದೋಲನವು ಆಯಶಸ್ವಿಯಾದರೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಭಾರತದ ಸುಧಾರಣೆಯ ಆಶಾಂಕುರವೇ ಕುಸಿದುಬಿದ್ದಂತೆ ” ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಮೆಕ್ಲಾಗನ್ ಕಮೀಟಿಯು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ, “ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಸಹಕಾರಕ್ಕಿಂತ ದೇರೊಂದು ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ ” ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಬರಲಿರುವ ಎಷ್ಟೇ ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ ಭಾರತವು ಬುನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಒಕ್ಕಲುತನದ ದೇಶವಾಗಿದ್ದು ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ವ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ದೇಶವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದು ಸುಮಾರು ನೂರಕ್ಕೆ ೭೫ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಒಕ್ಕಲುತನದಿಂದಲೇ ಉಪಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ ನಾಡಿನ ಸಂಪತ್ತಿನ ಬಹುಭಾಗವು ಒಕ್ಕಲುತನದಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಿಗೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ೫ ಲಕ್ಷ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ರೈತನ ವಾಲಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಫಲವು ಪ್ರಮಾಣದ ಭೂಮಿ ಇದೆ. ಬಡತನ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಧತ್ವ ಇವುಗಳು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ ತುಂಡು ಹೊಲಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆದಿದೆ ಸಾಗುವಳಿಯ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಅತಿ ಪುರಾತನದ್ದು, ಶಿಕ್ಷಣವಂತೂ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿತ ಹಳ್ಳಿ ಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ ರೈತರಿಗೆ ಸಾಧನ-ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಕಡಿಮೆ ಇವ ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ ಬರುವ ಬೆಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ಇಡೀ ವರ್ಷವೂ ರೈತನಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗವು ದೊರಕುವಂತಿಲ್ಲ ಒಕ್ಕಲಿಗನು ತನ್ನ ಆವಶ್ಯಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಕರ ಮುಖಾಂತರ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರುತ್ತಾನೆ ರೈತರಲ್ಲಿ ಯಾವದೇ ತರಹದ ಸಂಘಟನೆ ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಶೋಷಣೆಯು ನಡೆದೇ ಇದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನವು ಮಳೆಯೊಡನೆ ಆಡುವ ಜೂಜಾಟವಾಗಿದೆ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಳಸ ವಿಟ್ಟಂತೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಿ, ಭೂಭಾರವಾಗತೊಡಗಿದೆ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ, ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸದ ಹೊರತು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರಚಂಡವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಜನತೆಗೆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವದೇ ಪರಮ ದುಸ್ತರವಾಗಿದೆ ಔದ್ಯೋಗೀಕರಣದತ್ತ ನಾವು ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿರುವೆವಾದರೂ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಘೋರಣೆಯಿಂದ ಉದ್ವಿಗ್ನವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಬೇಕು ಅದುದರಿಂದ ಭಾರತದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ನೀತಿ ಣ್ಣಲ್ಲಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸ್ವಹಉದ್ಧಿಮೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯತ್ತ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ

ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಮುಂಬಯಿ, ಅಹಮದಾಬಾದ ಮತ್ತು ಜಮಶೇದಪೂರ
ಮೊದಲಾದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೂಲಿಕಾರ ಜನರ ಹಿತರಕ್ಷಣಾ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಹಕಾರವು ಯಶಸ್ವಿ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು ನಿರಾಶ್ರಿತ
ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ
ರೈತರು ಒಂದುಗೂಡಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡದವಿನ್ಮಾ ಅವರ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ, ಆರ್ಥಿಕ
ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಒಕ್ಕಲುತನದ
ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಾದ ಅಮೇರಿಕಾ, ಕಾನಡಾ ದೇಶಗಳು ನಮಗೆ ಯೋಗ್ಯ ನಿದರ್ಶನ
ಗಳಾಗಿವೆ ಈ ಪ್ರಸಂಚದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಬೇಕಾದರೆ ರೈತನು ಏಕ
ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉತ್ಪಾದಕನು, ಸಾಲಗಾರನು, ಸಾಹುಕಾರನು, ವ್ಯಾಪಾರಿಯು, ತನ್ನ
ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರುವವ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಕೊಳ್ಳುವ ಗಿರಾ
ಕಿಯೂ ಆಗಬೇಕು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಾಚರಣೆಯಿಂದಲೇ ಇದು ಸಾಧ್ಯ ಸಹಕಾರವು
ರೈತನಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ, ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಉಳಿತಾಯ
ಹಾಗೂ ವ್ಯವಹಾರ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ತನನ್ನು ತಾನು ಆಳಿ
ಕೊಳ್ಳುವ ಕಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಸಹಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ
ಜೀವಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಂದ ನಾವು ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು ಎಂದು
ಗತಿಯ ಮತ್ತು ಪ್ಯಾಲೆಸ್ವಾಯಿನ್ ದೇಶಗಳು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ ಮತ್ತು
ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಚೀನಾ ಮತ್ತು ಜಪಾನ ದೇಶಗಳು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ
ಕೊಟ್ಟಿವೆ ಸಹಕಾರಿ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳ ಮಾರಾಟ
ವನ್ನು ಲಾಭದಾಯಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಅಮೇರಿಕಾ ಮತ್ತು
ಕಾನಡಾ ದೇಶಗಳು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ ಹೀಗೆ ಸಹಕಾರವು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮತ್ತು
ಗೃಹಉದ್ಯಮಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕೂಡಿಯೇ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ ಬಡ ಹಾಗೂ
ನಿರ್ಗತಿಕ ದುಡಿಮೆಗಾರರು ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟಮಾಲನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ, ಮಾರಾಟ
ನಾಡುವದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಹಣವ ಸೌಕರ್ಯ ಪಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಒಂದುಗೂಡತೊಡಗು
ವರು ಭಾರತವು ಬಡದೇಶವಾಗಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ನೈಃಕರಿಕ ಸಂಘತ್ತು, ಮಾನವ
ಶಕ್ತಿಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿವೆ ಉಪಯೋಗವಾಗದೆ ಇದ್ದ ಸಂಘತ್ತು ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ
ಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯು
ಉತ್ತಮವಾದುದು ಆದುದರಿಂದ ಡಾ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದರವರು ಹೇಳಿರುವ
ದೇನಂದರೆ “ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ತತ್ವವು ಅಡಕ
ವಾಗಿದೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೇ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ
ಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇವುಗಳ ಯೋಗ್ಯ ಸಮೀಕರಣವು, ತಾನು ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ,
ಎಲ್ಲರೂ ತನಗಾಗಿ, ಎಂಬ ಸಹಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಆದುದರಿಂದ
ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿತಕರವಾದ ತತ್ವವು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ ” ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋ
ದಯದ ತರುವಾಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿಕೇವಲ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು
ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಪ್ರಗತಿಸರ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ
ತಂದಿವೆ, ತರುತ್ತಲಿವೆ. ಒಕ್ಕಲಾತನದ ಉತ್ಪಾದನ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ, ಗೃಹ
ಉದ್ಯಮಿಗಳ ಬಳವಣಿಗೆ, ಅನೇಕ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಹ
ಕಾರ ತತ್ವಗಳಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿವಾರಿಸಬಹುದೆಂದು ಭಾರತದ ಯೋಜನಾ
ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ವಂಚಕಾರ್ಪಿಕ
ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಗ್ರಾಮಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವು
ವಹಿತ್ವದ ಸಾತ್ರವನ್ನು ವಿಸಗಲಿದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಸಹಕಾರವ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರ

ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿ—ಕಳೆದ ಎಷ್ಟೋ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗೃಹ ಉದ್ಯಮಗಳು ಉಪಜೀವನದ ಮೂಲ ಸಾಧನಗಳಾಗಿದ್ದವು ಆದರೆ ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರ ಯಂತ್ರ ಮತ್ತು ಇತರ ಯಂತ್ರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಶೋಧದಿಂದಾಗಿ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಪದ್ಧತಿಯು ನೊಡಲು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ, ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು ಹೀಗಾಗಿ ಉದ್ಯಮಗಳೆಲ್ಲ ಕಲವೇ ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅನುಕೂಲವಾದ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವು ಆದರೆ ಈ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಗರು ತಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲುತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರತೊಡಗಿದರು ಈ ಬಗೆಯ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಕ್ಕೆ 'ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು ಹಸ್ತ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಸ್ತು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡದೇ ಯಂತ್ರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಾಡುವದೆಂದು ಬರಿ ಇದರ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಆರ್ಥಿಕ ರಚನೆಯ ಪರಿವರ್ತನೆಯೆಂದೂ ಇದರ ಅರ್ಥವಾಗುವದು ಧನಿಕ ಮತ್ತು ಕೂಲಿಕಾರ, ಕೊಳ್ಳುವವ ಮತ್ತು ಮಾರುವವ ಇವರ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕಂಡು ಬಂದವು ಕೌಟುಂಬಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯು ನಾಶವಾಗಿ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಜನತೆಯ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಸುಖಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ, 'ಮುಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರ' ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಇರುವ ಬಾಂಡವಳ ಪದ್ಧತಿಯು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದ್ದಿತು ಬಾಂಡವಶಾಹಿಗಳ ಲಾಭವಿಡಕತನ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಸ್ಥರಿಂದಾಗುವ ಶೋಷಣೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿದವು ಸುದೈವಿಗಳಾದ ಕೆಲವು ಜನರು ಅವರ ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಾಧನಗಳ ಒಡೆಯರಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡರು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿತಾದರೂ, ಕೂಲಿಕಾರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೊಂದರೆ ಹಾಗೂ ಸಂಕಟಗಳು ಉದ್ಭವವಾದವು ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ನಗರಗಳಿಗೆ ಬರತೊಡಗಿ ಗೃಹ ಉದ್ಯಮ ಬಿಟ್ಟು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಸಾಹುಕಾರರು ಅವರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಹೇರಲು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಈ ಜನರ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು ಅದರೂ ಅದನ್ನೇ ಅವರು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸತೊಡಗಿದರು ತಮ್ಮ ಶ್ರಮದ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಾಗಲೀ ಉದ್ಯಮಿಯಿಂದ ಬಂದ ಲಾಭದಲ್ಲಾಗಲೀ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧಿಯಾದ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಯೋಗ್ಯ

ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಚಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಲಾಭಬಡಕತನ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥನಾದವನೇ ಬಾಳಬೇಕು ಎಂಬ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಬಾಂಡವಳ ಶಾಹಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಸಂಪತ್ತಿನ ವಿತರಣೆ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಮತೆಗಳು ಕಂಡುಬರತೊಡಗಿದವು. ಶ್ರೀಮಂತನು ಶ್ರೀಮಂತನಾಗುತ್ತಲೇ ನಡೆದನು. ಆದರೆ ಬಡವನು ಬಡವನಾಗುತ್ತಲೇ ಉಳಿದನು. ಕೂಲಿಕಾರರು ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಧರಾಗಿದ್ದರೂ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅವರು ನಿರ್ಗತಿಕರೇ ಆಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಕೂಲಿಕಾರ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ತಜ್ಞರು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯತೊಡಗಿದರು. ಬಾಂಡವಳ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಿಣ್ಣರಾದ ಬಡ ಜನರು ಈ ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸಂಘ, ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಮಾರು ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಸಹಕಾರದ ಉಗಮ:— ಹೀಗೆ ಜನತೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕ್ರಮವೆಂದು ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಯಿತು. ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಟಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಹಕಾರದ ಉಗಮವಾಯಿತು. ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲರಾದ ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಜನರು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ಏಕದೇಶಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಉದ್ಭೂತವಾದ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಎದುರಿಸುವದಾಗಲೀ ಮತ್ತು ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಾಗಲೀ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋಯಿತು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ೧೯ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅನಿಮಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನದ ಉದಯವಾಯಿತು. ಕೂಲಿಕಾರ ವರ್ಗದ ಕಲ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಿಂದೇ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ರಾಬರ್ಟ್ ಓವೆನ್ ಎಂಬವರೇ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಸಹಕಾರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ರಾಬರ್ಟ್ ಓವೆನ್ ಅವರೇ ಮೊದಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು. ಇವರು ಸ್ವತಃ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ಯಮದಾರರಿದ್ದರೂ ಕೂಲಿಕಾರ ವರ್ಗದ ಮುಂದಾಳುಗಳಾದರು. ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ 'ಸಹಕಾರಿಗಳು' ಅಥವಾ 'ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಸಹಕಾರಿ ಸಮಾಜ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ರಚಿಸುವದೇ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಂದರೆ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿ, ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾವೇ ದುಡಿದು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಮಾಜದ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ, ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಬಂಧುತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಉದಾತ್ತ ತತ್ವಗಳನ್ನಯ ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಓವೆನ್ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಿತು. ರಾಬರ್ಟ್ ಓವೆನ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹೊಸ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸತೊಡಗಿದರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಸಂಕಟಗಳು ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಗಳೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸತೊಡಗಿದರು. ಸಹಕಾರವು ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಜನತೆಗೆ ಸುಖ ತಂದು ಕೊಡುವದೆಂದು ಸಾಕತೊಡಗಿದರು.

ಹೀಗೆ ಅವರು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳನ್ನಯ ಎಷ್ಟೋ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಆದರೆ ದುರ್ವೈವಕ್ಯ ಅವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಓವೆನ್‌ರ ಸಹಕಾರಿ ವ್ಯಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಲವು ಮಾತ್ರ ಜೀವದಿಂದ ಉಳಿದುಕೊಂಡವು ಆದರೂ ವಿಶೇಷತಃ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒವೆನ್‌ರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಲೇ ನಡೆದರು

ಆಧುನಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನ

(ಅ) ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರ — ಆಧುನಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ, ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ 'ಹಂಗ್ರಿ ಫಾರ್ಟೀಜ್' ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ೧೮೪೪ನೆಯ ಡಿಸೆಂಬರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ರಾಚ್‌ಡೇಲ ಇಕ್ವೈಬಲ್ ವಾಯೋನಿಯರ ಸಂಘದ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆನ್ನು ಬಹುದು. ರಾಚ್‌ಡೇಲ ಮತ್ತು ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನೇಕಾರರು ಹಚ್ಚಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ನೇಕಾರರಿಗೂ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು. ನೇಕಾರರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ತೀರ ಚಿಂತಾಜನಕವಾಯಿತು. ಎಷ್ಟೋ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯ ಚಳವಳಿಯು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಕೇಂದ್ರವು ರಾಚ್‌ಡೇಲ ಹಳ್ಳಿಯ ಆಯಿತು. ಸಂವತ್ಸರ ಹೂಡಿ ನ್ಯಾಯಯಾಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂಕ ಯಶಸ್ಸು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆನಂತರ ಅವರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾವುಭುತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿಸತೊಡಗಿದರು. ೧೮೪೪ರಲ್ಲಿ ರಾಚ್‌ಡೇಲ ವಾಯೋನಿಯರ್ಸ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾದ ೨೮ ನೇಕಾರರು ಮೋಡ್ ಲೇನ್‌ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಲವರು ಓವೆನ್ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಮತ್ತು ಚಾರ್ಟರ್‌ಸ್ಟರು ಇದ್ದರು. ಆ ೨೮ ಜನರು ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಕೆಳಗ ಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದರು

“ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಹಣಕಾಸಿನ ಲಾಭ ವಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಈ ಸಂಘವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕೆಳಗಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬದ್ಧನಿಂದ ಒಂದು ಪೌಂಡು ಹಣವನ್ನು ಶೇರ ಎಂದು ಕೂಡಿಸಲಾಗುವದು ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ. —

(೧) ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಾನುಗಳ, ಬಟ್ಟೆ, ಬರಿಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ಟೋರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವದು

- (೨) ಸದಸ್ಯರು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬಹುದು, ಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಮನೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು
- (೩) ವೇತನವು ಕಡಿಮೆಯಾದವರಿಗೆ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾದವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಘವು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಂತೆ ಸರಕುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು
- (೪) ಈ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರ ಭಾವೀ ಜೀವನದ ಭದ್ರತೆ, ಸುರಕ್ಷಿತತೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾದ ಅಥವಾ ದುಡಿತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಗದಿರುವ ಸದಸ್ಯರ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಸಂಘವು ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಬಾಡಿಗೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುವದು
- (೫) ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ತೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘವು ಉತ್ಪಾದನೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ವಿತರಣೆ, ಆಡಳಿತ ಅಂದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು ಅಥವಾ ಈ ಧ್ಯೇಯದ ಇತರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.
- (೬) ಸಂಘದ ಪ್ರಗತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದರ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಾಟೆಲ್‌ನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು "

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಈ ಎಲ್ಲ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಓವೆನ್ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಆ ಮೊದಲಿನ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಅನುಭವದ ಮೇರೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ

ನಿತ್ಯ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಉಗ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಘಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಆ ಮುಖಂಡರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಬಳಿಕ ಗಾರರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಇವರು ಯಶಸ್ವಿಗಳಾದರು ೧೮೫೦ ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಹಭಾಗೀದಾರಿಕೆಯ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದವು

ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಯು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನವು ಮುಖ್ಯವು —

- (೧) ಮುಕ್ತ ಸದಸ್ಯತ್ವ
- (೨) ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಒಂದೇ ಮತ

- (೩) ಭಾಂಡವಲು ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿಗಳ ಪರಿಮಿತಿ
- (೪) ಸೇಟಿ ಧಾರಣೆಯಂತೆ ನಗದು ವ್ಯವಹಾರ
- (೫) ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ನಿಯಂತ್ರಣ.
- (೬) ಸದಸ್ಯರ ವ್ಯವಹಾರದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಲಾಭ ಹಂಚುವದು
- (೭) ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರ
- (೮) ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆ
- (೯) ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ತಾಟಸ್ಥ್ಯ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯದೇಲ ಸಂಘವು ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಯಿತು ಈ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಇಂಗ್ಲೆಂಡದ ಇಂದಿನ ಗ್ರಾಹಕರ ಆಂದೋ ಲನವು ಬೆಳೆದು ಪ್ರಗತಿಹೊಂದಿದೆ ಇಂದಿಗೂ ಈ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ತತ್ವಗಳು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗದೇ ಉಳಿದಿವೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡದ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅದು ಮೂಲತಃ ಗ್ರಾಹಕರ ಆಂದೋ ಲನವಾಗಿದ್ದು ಸದಸ್ಯರ ಜೀವನದ ನಿತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಪೂರೈಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಿಡ್‌ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವಾಪಿತವಾದ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಘಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಗ್ರಾಹಕರ ಆಂದೋಲನದ ಮುಂದೆ ಕಳೆಗುಂದಿ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು ಅವು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಸಾಗಿಸಿವೆ

ಹೀಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಯಿತು ಫ್ರಾನ್ಸದ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರಚಾರ ಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಪಿತೃವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಇದು ಫ್ರಾನ್ಸದ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಾದುದು ಅತ್ಯಲ್ಪ ಆದರ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಈ ಸಹಕಾರವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದಿಂದ ಉಗಮ ಹೊಂದಿತು ಈ ಆಂದೋಲನವು ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಹಕರ ಆಂದೋಲನದ ಸ್ವರೂಪ ವನ್ನು ತಾಳಿತು. ಅನಂತರ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಯಂ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಯಿತು ಇದು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿ ದೊಡ್ಡ ಜನತಾ ಆಂದೋಲನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು ಪ್ರಪಂಚದ ಇನ್ನಿತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಇದರ ಅನುಕರಣ ಮಾಡಿದವು

(ಬಿ) ಒಕ್ಕಲಾತನದ ಸಹಕಾರ —ಯುರೋಪದ ಒಕ್ಕಲಾತನದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲಾತನದ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಂತಹ ಕ್ರಾಂತಿಯು ತಲೆ ದೋರಿತು ಸಾಗುವಳಿ, ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾ ವಣೆಗಳು ಕಂಡು ಬರತೊಡಗಿದವು ಅಮೇರಿಕ, ಕಾನಡಾ ಮೊದಲಾದ ವಿದೇಶಗಳ

ಸ್ಪರ್ಧೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ರೈತರು ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಿಂದ ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರುವುದು ಅನುವಾಯವಾಯಿತು ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿವಿಧ ಬೆಳೆಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಸಾಗಾಟ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ದೂಡ್ಡ ದೂಡ್ಡ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ನಗರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು ಆದರೆ ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಅಗತ್ಯವಿರ.ನ ಬೆಣ್ಣೆ, ಹಾಲು, ಗಿಣ್ಣು, ತತ್ತಿ, ಮಾಂಸ, ಹಣ್ಣು ಮೊದಲಾದ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸರಕುಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಈ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಹಳೆಯ ವದ್ದತಿಗಳೆಲ್ಲ ಹೋಗಿ ಹೊಸ ವಿಧಾನಗಳು ಬರತೊಡಗಿದವು ಮಧ್ಯಸ್ತನು ರೈತರ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು ಹೆಚ್ಚು ಹಚ್ಚು ಬೆಲೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನವನ್ನು ಸಾಗಿಸಲಕ್ಕೆ ರೈತನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಬೇಕಾಗತೊಡಗಿತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ವದ್ದತಿಯಲ್ಲ ಹೊಸ ಹೊಸ ಯಂತ್ರಗಳ ಶೋಧನಾದಂತ ರೈತರಿಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತಲೆದೋರತೊಡಗಿದವು ಕೃತಕ ಫರ್ಟಿಲಾಯ್ಸರುಗಳ (ಸುಮೇಕತೆಯ ಸಾಧನೆಗಳು) ಉಪಯೋಗವು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಗತೊಡಗಿತು ಈ ಮೇರೆಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆಹೊಂದಿದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯುರೋಪ ದೇಶಗಳ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಡಗೂ ಸುಲಿಯಲ್ಪದತೊಡಗಿದರು ಇದಕ್ಕೆ ಮುಕುಟವಾಗಿ ೧೮೮೦ರ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮುಗ್ಗಟ್ಟು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಭೇದರ ಗೊಳಿಸಿತು ರೈತರು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು ಹೀಗಾಗಿ ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್, ಹಾಲಂಡ, ಸ್ವೀಡನ್, ಜರ್ಮನಿ ಮೊದಲಾದ ನ್ಯಾಂಡಿನೇವ್ವಿಯನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಈಸನ್ದುಗಳ ರೈತರು ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ನಡುವಿನ ನ್ಯಾವಾರಿಗಳು ಅವರ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಮಾರುವ, ತಮ್ಮ ಆನಶ್ಯಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೂಳ್ಳುವ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ರೈತರು ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾದ ನಡುವಿನ ಜನರ ಮುಖಾಂತರ ಸಾಗಿಸಬೇಕಾಯಿತು ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವದೇ ತರಹದ ಸಂಘಟನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ಪುರಾತನ ಸಾಗುವಳಿ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಇನ್ನೂ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು ಹೀಗೆ ರೈತರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬಿಗಾದುದರಿಂದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಮಧ್ಯಸ್ತರಿಂದಾಗುವ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಈ ಎಲ್ಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಡತನವೂ ಅವರನ್ನು ಆವರಿಸಿತು. ಈ ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ವಾರಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಯಿತು ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಹಕಾರದ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಗೆ ಹರಿಸಿಕೊಂಡರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿಯ ರಾಚ್‌ಡೇಲ್ ನೇಕಾರರ ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಗಳ ಯಶಸ್ಸು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರಿಗೆ ಹುಮ್ಮಸ್ಸನ್ನು ನೀಡಿತು ಮುಂದಾಳುಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ವಿಶೇಷತ ಪಾದ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ರೈತರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಬಹು ವಿಧದಲ್ಲಿ ನೆರವಾದರು ಹೀಗೆ ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ

ದಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿ, ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್, ಹಾಲೆಂಡ್ ಮತ್ತಿತರ ಯುರೋಪು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರಿ ಅಂದೋಲನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಋಣಮುಕ್ತ ರಾಗಲು ಸಹಕಾರಿ ಉಳಿತಾಯದ ಮತ್ತು ಸಾಲದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನೂ, ಒಕ್ಕಲು ತನದ ಮತ್ತು ಇತರ ನಿತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಅಗ್ಗದರದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡು ಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಲು ಖರೀದಿಯ ಸಂಘಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕಚ್ಚಾವಾಲಿ ನಿಂದ ಪಕ್ಕಾ ಮಾಲನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಸಂಘಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸ ಲಾಯಿತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರವು ಇತರ ಯುರೋಪು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರ ಪ್ರಸಾರ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ ಉತ್ತಮ ಬೇಸಾಯ, ಉತ್ತಮ ವ್ಯವಹಾರ, ಉತ್ತಮ ಜೀವನಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಮತ್ತು ಜರ್ಮನಿಯ ರೈಫೀಜನ ಮಾದರಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು, ಹೈನದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಸರ್ ಹೋರೇಸ್ ಫ್ಲೆಂಕೆಟರವರು ಅಯರ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರದ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವರೂಪಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವಾ —

೧ ಜರ್ಮನಿ :— ವತ್ತಿನ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ದೇಶವೆಂದರೆ ಜರ್ಮನಿ ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದ ಸುಮಾರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ರೈತರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಚಿಂತಾಜನಕ ವಾಗಿದ್ದಿತು ರೈತರು ತೀರ ಬಡವರಾಗಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಸಾಲದಿಂದ ಬಂಧಿತರಾಗಿದ್ದರು ಅವರ ಮಾಲ್ವಿಯ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಸಣ್ಣದಿದ್ದು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಗುವಳಿ ಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ರೈತರ ಈ ಕರುಣಾಜನಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ರೈಫೀಜನ್‌ನ (೧೮೧೮-೨೮) ಲಕ್ಷವನ್ನು ಕೆಳೆಯಿತು ಅವನು ಅವರ ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ನಿವಾರಣೋ ಪಾಯಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸತೊಡಗಿದನು ೧೮೪೮ರಲ್ಲಿ ಬಡವರಿಗೆ ಅಗ್ಗದರದಿಂದ ಬ್ರೆಡ್ ಮತ್ತು ಆಲೂಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ಹಂಚುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಾಜ್‌ಡೇಲ್ ಮಾದರಿಯ ಒಂದು ಉಗ್ರಾಣವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ರೈತರ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಇಂಥ ಉಗ್ರಾಣಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲವೆಂದು ಇವನ ಮನವರಿಕೆ ಯಾಯಿತು ರೈತರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಸ್ವಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರೆನೇ ಅವರ ಸುಧಾರಣೆಯು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು ಅದುದರಿಂದ ೧೮೬೨ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಗ್ರಾಮ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಎಂಬ ಬೇರ ಪ್ರಕಾರದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು ಅದರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಆ ಗ್ರಾಮದ ಮಟ್ಟಿಗೇನೇ ಮಾರ್ಪಾ ದಿತವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅದರ ಸದಸ್ಯರು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿಯೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾ ಗಿಯೂ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಹೊರಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಣೆಗಾರರಾದರು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಬಹು ಜಾಗ ರೂಕತೆಯಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಬಂದ ಲಾಭವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾದಿಟ್ಟ

ನಿಧಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನುಳಿದು ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶೇರುಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು ಈ ಸಂಘಗಳು ಕೆಳಗಿನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು

- (೧) ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ನಿಯಂತ್ರಣ
- (೨) ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಒಂದೇ ಮತ
- (೩) ರಾಜ್ಯಾದೇಶ ಮುಖಂಡರಂತಹ ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟಿತ ಸಂಸ್ಥೆ

ಆ ತರುವಾಯ ಪತ್ತಿನ ಪದ್ಧತಿಯು ಸರ್ವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸುಗಮವಾಗಬೇಕೆಂದು ಮಧ್ಯಮರ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಸಮಾವೇಶವಾದವು ಆದರೆ ಈ ಸಂಘಗಳು ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್, ಹಾಲಂಡ, ಸ್ವೀಡನ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಂತೆ ಇರದೆ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳಾಗಿದ್ದವು ಅಂದರೆ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಘಗಳಾಗಿದ್ದು ಸದಸ್ಯರ ಎಲ್ಲ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಪೂರೈಸುತ್ತಲಿದ್ದವು ರೈಫೀಜನ್‌ನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಲಾದ ಈ ಅಂದೋಲನದ ಪ್ರಗತಿಯು ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಮುಂದವಾಗಿ ಸಾಗಿದ್ದರೂ ಅನಂತರ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ೧೮೯೧ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೮೮೫ ಇದ್ದಿತು ಈ ಸಂಘಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕಂಡುಬರತೊಡಗಿದ್ದವು ಅದೊಂದು ಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಲಾಯಿತು ಹೀಗೆ ಇತರ ಐರೋಪ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರ ಸಾಲ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ, ಕಡಿಮೆ ದರದಿಂದ ರೈತನಿಗೆ ಹಣ ಪೂರೈಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು ವಾರ್ವಾತ್ಸ್ಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಾದ ಭಾರತ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಸಿಲೋನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳನ್ನು ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು

ತೊಲ್ ಡಿಲಿರ್ಟ್ಸ್ ಎಂಬನು ೧೮೫೦ರಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಅರ್ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇಲೆ ನಗರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನಗರಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ, ಉದ್ಯಮಿದಾರರಿಗೆ, ನೌಕರರಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಹಣಕಾಸಿನ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಲಿದ್ದವು ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ತತ್ವಗಳೆಂದರೆ —

- (೧) ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ
- (೨) ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆಯ ಶೇರುಗಳು
- (೩) ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಲಾಭವು ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟು ನಿಧಿಗೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಅನಿಭಾಜ್ಯ ನಿಧಿಯೆಂದು ಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ

(೪) ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ಸಾಲಪೂರೈಕೆ

(೫) ಪರಿಮಿತ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕ ಮತ್ತು ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಜರ್ಮನಿಯ ಮಾದರಿಯ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ

೨ ಹಾಲಂಡ — ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರೈತರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ತೀರ ನಿಕ್ಕಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತು ಹಾಲಂಡಿನಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯು ಆರಂಭವಾಯಿತು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಮವು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದೇ ಉದಯವಾಯಿತು ಈ ಆಂದೋಲನವು ಇಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿಯಂತೆ ಇರದೆ, ರೈತರಲ್ಲಿಯೇ ಉದಯವಾಗಿ ರೈತರ ಆಂದೋಲನವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅದು ಒಕ್ಕಲು ತನದ ಉತ್ಪಾದಕರ ಆಂದೋಲನವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು ಪರಸ್ಪರ ವಿಮಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಆಂದೋಲನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ೧೮೮೭ರಲ್ಲಿ ಸುಪೀಕತೆಯ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು ಹೈನದ ಸಂಘ ಕಾಯಿಪಲ್ಲಿ ಲಿಲಾವಿನ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೮೮೬, ೧೮೮೭ ಮತ್ತು ೧೮೯೬ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನಿಯಮಿತ ಜಮಾಬ್ದಾರಿ ಸಂಘಗಳಾಗಿವೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಘಗಳು ಅಕ್ಷರಶಃ ವಾಲಿಸುತ್ತವೆ ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಮತ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಲಿಲ್ಲ ಹಾಲಂಡಿನಲ್ಲಿ ಲಿಲಾವಿನ ಸಂಘ, ಪರಸ್ಪರ ವಿಮಾ ಸಂಘ, ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರಿ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಹೈನದ ಸಂಘಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದವು

೩ ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ — ನೆಪೋಲಿಯನ್ನರ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್‌ನು ಸೋಲಿ ಸೆಲ್ವಟ್ಟಿನಂತರ ಅದು ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಧಟ್ಟನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜರ್ಮನಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಕರ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದುದರಿಂದ ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್‌ದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹದಗೆಟ್ಟಿತು ರೈತರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಂತೂ ತೀರ ಚಿಂತಾ ಜನಕವಾಯಿತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯೂ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್‌ದಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಕ್ರಾಂತಿ ಮತ್ತು ೧೮೮೦ರ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮುಗ್ಧಟ್ಟು ಇವುಗಳಿಂದ ಮಹಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಉದ್ಭೂತವಾದವು ಇತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆ, ಗಿಣ್ಣು ತಯಾರಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸರಕುಗಳ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಬದಲಾವಣೆಗಳೇ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದವು ಲಾಭದಾಯಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ

ವೆಂದು ರೈತರು ಅರಿತುಕೊಂಡರು. ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಅಮೇರಿಕಾ, ಕಾನಡಾ ದೇಶಗಳ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಟನೆಯು ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆಂದೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಯಂತ್ರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಅವರು ಮನಗಂಡರು. ಮೊದಲನೆಯ ಹೈನದ ಸಂಘವು ೧೮೮೨ರಲ್ಲಿ ಝಾಟ್‌ಲಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ತರುವಾಯ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಹೈನದ ಸಂಘಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ೧೮೮೭ರಲ್ಲಿ ಹಂದಿ ಮಾಂಸದ ಸಂಘವು, ೧೮೯೫ರಲ್ಲಿ ತತ್ತಿ ನಿಯಾತ ಸಂಘಗಳೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅಂದರೆ ೧೯೦೦ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಹೈನದ ಸಂಘಗಳು, ಮಾಂಸ, ತತ್ತಿ, ದನಕರುಗಳ ನಿಯಾತದ ಸಂಘಗಳು, ಬೀಜದ ಸಂಘಗಳು, ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಸಂಘಗಳು, ರೂಪಾಂತರಿಸುವ ಸಂಘಗಳು, ಆಹಾರ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಸಂಘಗಳು ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಬೆಳೆದವು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೈನದ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳು ಮೂಲತಃ ಅನಿರ್ಮಿತ ಜನಾಭ್ಯಾಸದ ಸಂಘಗಳಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಆಧಾರಿತ ಗೊಳಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಘಗಳು ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಮತ್ತು ಹಾಲೆಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಹಾಲು, ಬಣ್ಣ ಮಾರಾಟಗಳ ಆಂದೋಲನವು ಬಹಳ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ.

೪ ಆಯರ್ಲ್‌ಲೆಂಡ್:— ಸರ್ ಹೋರೇಸ್ ಪ್ಲಂಕೆಟ್ ಅವರು ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಮಾದರಿಯ ಮೇಲೆ ಸಹಕಾರಿ ಹೈನದ (ಕ್ರೀಮರೀಜ್) ಮತ್ತು ಎಷ್ಟೋ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಯರ್ಲ್‌ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಭಾರತವು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಾರವನ್ನು ಕಲಿಯಿತು. ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯ ಪೀಠಿಕೆಯು ಆಯರ್ಲ್‌ಲೆಂಡಿನ ಕಾಯಿದೆಯ ಪೀಠಿಕೆಗಿಂತ ತಿಲಮಾತ್ರವಾದರೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದೆಂದರೆ, ಸರ್ ಹೋರೇಸ್ ಪ್ಲಂಕೆಟ್‌ರವರ ಉಪದೇಶ ಸೂತ್ರವಾದ ಉತ್ತಮ ಬೇಸಾಯ, ಉತ್ತಮ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಜೀವನಗಳೇ ನಮ್ಮ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯಿದೆಯ ಪೀಠಿಕೆಯಾಗಿವೆ.

ಅಮೇರಿಕಾ ಕಾನಡಾ ದೇಶಗಳು ಗೋದಿ, ಹತ್ತಿರೀಕಾಳುಗಳ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವು. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಕಾನಡಾದ ಗೋದಿಯ ಸಂಗ್ರಹದ ಸಂಘವು (ಕಾನಡಿಯನ್ ಫ್ಲಿಟ್ ಪೂಲ್) ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡೂ ದೇಶಗಳ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟದ ಪದ್ಧತಿಯು ಅನುಕರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ಯಾಲೆಸ್ಟೈನ್, ಬಲ್ಗೇರಿಯಾ, ರಸಿಯಾ ಮತ್ತು ಹಂಗರಿಯಾ ದೇಶಗಳು ಸಾಮೂಹಿಕ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಭಾರತವೂ ಇತ್ತೀತ್ತಲಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿದೆ. ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಕ್ಕಲುತನವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಬೆಳೆಯಲು ಅಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ನೀರಾವರಿ ಸಂಘಗಳೇ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಭಾರತವೂ ಸಹಿತ ಎಷ್ಟೋ ಸಹಕಾರಿ ನೀರಾವರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು

ಸಂಘಟಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಯುಗೋಸ್ಲೋವಾಕಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಹಕಾರಿ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆ ಸಂಘಗಳು ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ

ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿನರಣೆಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುವದೇನೆಂದರೆ ಯುರೋಪದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನವು ಉಗಮವಾಯಿತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ, ಜರ್ಮನಿ, ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಮತ್ತು ಹಾಲೆಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಉಗಮವಾಗಿ ಆ ತರುವಾಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪಸರಿಸಿತು ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಜನರ ರಕ್ಷಣೆಗೊಂದೂ ಮತ್ತು ಅವರ ಶೋಷಣೆಯ ನಿರ್ಬಂಧಕ್ಕೊಂದೂ, ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಆರ್ಥಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿಯೂ ಸಹಕಾರವು ಜನ್ಮ ತಾಳಿತು. ಇಂದಿಗೆ ಅದು ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತಿತರ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಹಕಾರವು, ಜರ್ಮನಿ, ಅಮೇರಿಕಾ, ಹಾಲೆಂಡ್, ಭಾರತ, ಪ್ಯಾಲೆಸ್ಟಾಯಿನ್, ಸಿಲೋನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು, ಕಾನಡಾ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೋದಿ ಮತ್ತು ಕಾಳಿನ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು, ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್, ಸ್ವಿತ್ಸರ್ಲೆಂಡ್, ನ್ಯೂಝಿಲೆಂಡ್, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ಸ್ಪೀಡನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಹೈನದ ಸಂಘಗಳು, ಲಿಲಾವಿನ ಸಂಘ, ಮಾಂಸದ ಕಾರಖಾನೆ, ಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಮಾರುವ ಸಂಘಗಳು, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟದ ಮತ್ತು ಪತ್ತಿನ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಘಗಳು, ಪ್ಯಾಲೆಸ್ಟಾಯಿನ್, ರಶಿಯಾ, ಬಲ್ಗೇರಿಯಾ ಮತ್ತು ಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯದ ಸಂಘಗಳು, ಇಟಲಿ, ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಸಹಕಾರವು, ಭಾರತ, ಚೀನಾ, ಮತ್ತು ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರವು, ಸ್ವಿತ್ಸರ್ಲೆಂಡ್‌ದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಗೃಹಗಳು, ಪೂರ್ವ ಆಫ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಕಾನಡಾದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಾಗುವಳಿ, ಯುಗೋಸ್ಲೋವಾಕಿಯಾದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಘಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ವ್ಯವಹಾರದ ಕ್ರಮವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಡಳಿತ, ಮುಕ್ತ ಸದಸ್ಯತ್ವ, ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಮತ, ತೊಡಗಿಸಿರುವ ಬಾಂಡವಳಕ್ಕೆ ಪರಿಮಿತ ಬಡ್ಡೀ ಪ್ರಮಾಣ ಈ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಎಲ್ಲ (ರಸಿಯ ಮತ್ತಿತರ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ನಡೆದಿದೆ

ಸಹಕಾರಿ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಮೂಲತಃ ಬಡ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಜನರೇ ಅನುಸರಿಸಿರುವರೆಂದು ಮೇಲಿನ ವಿನರಣೆಯಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿರದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಜನರು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುವರು ಆದರೆ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಧೈಯಗಳು ಈಗ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸರ್ವರಿಗೂ ವಿದಿತವಾಗಿವೆ ಸಹಕಾರವು ಬಾಂಡವಳ

ಶಾಹಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಆದಕ್ಕೆ ಅವಾಂನ ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದು ಈಗ ಕಮ್ಮುನಿಸ್ಟ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆದಿರುವದೆಂದು ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ರಸಿಯಾದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಸಹಕಾರವು ಅಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಲಿದೆ. ಸಹಕಾರವು ಸಮಿಶ್ರ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಗಳ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಿಯಂತ್ರಿತ ಮತ್ತು ಯೋಜಿತ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ರೈತರ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಜನರ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮಿದಾರರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಸಹಕಾರವೇ ರಾಮಬಾಣವೆಂದು ಈಗ ಪ್ರಪಂಚದ ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಸಹಕಾರದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಕೊಟ್ಟಾಧಿಶನಾಗಲೀ, ನಿರ್ಗತಿಕನಾಗಲೀ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಬಾಂಡನನವಾದ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದಗಳ ನಡುವಿನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸಹಕಾರವು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಸಹಕಾರಕ್ಕೂ ಕೆಲವು ಪರಿಮಿತಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ಈಗ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಸಹಕಾರದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರದ ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿ

ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನವು ಬೆಳೆದಿರುವ ಕೆಲವು ದೇಶಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನಾವೀಗ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು. ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಹಾಕಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ನ್ಯೂನತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ನನಗಿದೆ. ಆದರೂ ಈ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿತ್ರವನ್ನಾದರೂ ನಮಗೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಸಹಕಾರವು ಈಗ ಜಾಗತಿಕ ಆಂದೋಲನವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಅದು ಒಂದಿಷ್ಟೊಂದು ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಾಡಿನ ಆಂದೋಲನವು ಬೇರೊಂದು ನಾಡಿನ ಆಂದೋಲನಕ್ಕಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಕೆಲವೊಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರವು ಬೇರೊಂದರಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಆಂದೋಲನವು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೂಲಿಕಾರ ಕಚೇರಿಯು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ವಯ ೧೯೩೭ ರಲ್ಲಿ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ೮೧೦, ೫೧೨ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ೧೪,೩೨,೬೦,೯೫೩ ಸದಸ್ಯರು ಇದ್ದರು. ಈ ಒಟ್ಟು ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೫೯,೫,೧೪,೧೫೭ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ೫೦,೨೭೯ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳೂ, ೬೨೯,೩೫,೨೯೫ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ೬,೭೨,೧೪೪ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಂಘಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳು, ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಂಘಗಳು, ವಿಮಾ ಸಂಘಗಳು, ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಘಗಳು ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು. ಎರಡನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಫ್ಯಾಸಿಸ್ಟ್ ಮತ್ತು ನಾಜಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವನ್ನು ತ.ಳಿದು ಬಿಡಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭಾರತ, ಸಿರೋನ, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ಅಮೇರಿಕಾ, ಕಾನಡಾ, ನ್ಯೂಝಿಲಂಡ್, ಆಫ್ರಿಕಾ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಗತಿಹೊಂದುತ್ತ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯರಂಗ

ಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಕೂಂಡಿತು ಕಳೆದ ೧೫ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ನಂಫುಗಳು, ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲದ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ

ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಯುದ್ಧಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶ ಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ *

ದೇಶಗಳು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ಸದಸ್ಯರು.
ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (ಸಾವಿರದಲ್ಲಿ)

ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು.

ಯುರೋಪ (ರಸಿಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು)	೨೫	೨೦,೯೦೭	೧೯,೨೫೧
ರಸಿಯಾ	೧	೨೪,೧೧೩	೩೯,೨೦೦
ಅಮೇರಿಕಾ	೧೨	೪,೦೬೧	೫೮೫
ಓಸೆನಿಯಾ	೩	೧೬೯	೧೩೧
ಆಫ್ರಿಕಾ	೪	೪೬	೧೬
ಏಶಿಯಾ	೯	೯೮೩	೩೩೦

ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳು

ಯುರೋಪ	—	೪,೪೦೮	೨೩೪
ರಸಿಯಾ	—	೧೪,೫೫೫	೧,೮೮೨
ಅಮೇರಿಕಾ	—	೧,೧೭೮	೧೦೧
ಏಶಿಯಾ (ಅಪೂರ್ಣ)	—	೨೦೪	೫

ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಸಂಘಗಳು.

ಯುರೋಪ	—	೪೨,೩೨೬	೫,೬೦೬
ಅಮೇರಿಕಾ	—	೯,೧೭೩	೨,೪೬೩
ಓಸೆನಿಯಾ	—	೬೨೨	೨೨೭
ಆಫ್ರಿಕಾ	—	೧,೨೫೩	೧೨೮
ಏಶಿಯಾ	—	೧೭,೧೭೨	೪,೮೨೮

* ವಿ ಸೂ — ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೂಲಿಕಾರ ಕಜೇರಿಯು (I L O) ತನಗೆ ಬಂದ ನರದಿಗಳನ್ನಯ ಈ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದೆ ಮನೆಕಟ್ಟುವ, ವಿನೂ, ಮೀನ ಹಿಡಿಯುವ ಮೊದಲಾದ ಸಂಘಗಳ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಈ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಲ್ಲ

ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು.

ಯುರೋಪ	—	೬೫,೭೭೪	೮,೮೮೩
ಅಮೇರಿಕಾ	—	೫,೯೩೩	೫೭೯
ಆಫ್ರಿಕಾ	—	೪೬೫	೫೦
ಏಶಿಯಾ	—	೧,೧೭,೨೬೭	೭ ೮೫

ಇತರ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಂಘಗಳು

ಯುರೋಪ	—	೭೯,೭೮೯	೭,೮೩೮
ಅಮೇರಿಕಾ	—	೬,೭೮೫	೧,೧೪೦
ಅಕ್ವೇನಿಯಾ	—	೧೨೩	೪೯
ಆಫ್ರಿಕಾ	—	೧,೭೭೩	೧೧೪
ಏಶಿಯಾ	—	೧೭,೫೬೩	೫,೫೩೭

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ೧೯೪೬-೪೭ ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೭ ಕೋಟಿ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೮ ಕೋಟಿ ೭೦ ಲಕ್ಷ ಇದ್ದಿತು ಎಂದು ಕೋವನ್ ಹೇಗನ್‌ದಲ್ಲಿ ೧೯೫೧ ರಲ್ಲಿ ನೇರಿದ ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಓದಿದ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಓಡೆಲ್ ಸ್ಟೇಡಿಯಸ್ ಅವರು ಹೇಳಿರುವರು

ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಬೆಳೆದಿರುವ ಕೆಲವು ವೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಯಪದ್ಧತಿ ಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

೧ ಗ್ರೇಟಿಬ್ರಿಟನ್.— ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರದ ತವರುಮನೆಯಾದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಚಳವಳಿಯು ರಭಸದಿಂದ ಬೆಳೆಯಿತು ೧೯೦೦ರಲ್ಲಿ ೧೧೧೦ ಕಿರಕುಳ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧,೦೫,೨೭,೫೮೭ ಇದ್ದಿತು ಶೇರು ಹಣವು ಸುಮಾರು ೨೩,೦೩,೩೭,೦೦೦ ಪೌಂಡು ಇದ್ದಿತು ನೃವಹಾರವು ೫೯೯೮,೬೫,೦೦೦ ಪೌಂಡು ಇದ್ದಿತು ಮಾರಾಟದ ಮೇಲೆ ಕೊಡಬ್ಬಟ್ಟ ಡಿವಿಡೆಂಡಿನ ಹಣವು ೬,೮೨ ೦೨,೦೦೦ ಪೌಂಡು ಇದ್ದಿತು ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನ ಸರಾಸರಿ ಶೇರು ಹಣವು ೨೧ ೯೦ ಪೌಂಡು ಇದ್ದಿತು ಅದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳ ನೌಕರರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೨,೭೭,೦೯೯ ಇದ್ದಿತು ೧ ಲಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೧ ಇದ್ದಿತು ಲಂಡನ್ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೦,೨೦,೭೭೯ ಇದ್ದಿತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಪ್ರತಿ ಮೂರು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಹಾಲನ್ನು, ಪ್ರತಿ ನಾಲ್ಕು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಸೀದಾ ಆಹಾರವನ್ನು, ಪ್ರತಿ ನಾಲ್ಕು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಬ್ರೆಡನ್ನು, ಪ್ರತಿ ಐದು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಚಹವನ್ನು

ಮತ್ತು ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಎಂಟು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ ನಾಲ್ಕು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ ಮನುಷ್ಯನ ಜನನದಿಂದ ಮರಣದ ವರೆಗೆ ಇರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ-ಟಾಚಣಿಯಂತಹ ಸಣ್ಣ ಪದಾರ್ಥದಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಮೋಟಾರಿನಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಪದಾರ್ಥದ ವರೆಗೂ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಸಂಘಗಳು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ವೇಲ್ಸ್‌ಗಳಿಗೆ ಕೂಡಿ ಒಂದು ಮತ್ತು ಸ್ಕಾಟಲೆಂಡಿಗೆ ಒಂದು, ಹೀಗೆ ಎರಡು ರೋಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಸಂಘಗಳಿವೆ. ಈ ಎರಡೂ ಸಂಘಗಳು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾರಖಾನೆದಾರರ, ಉತ್ಪಾದಕರ, ಕಚ್ಚಾ ಮಾಲಿನಿಂದ ಪಕ್ಕಾ ಮಾಲನ್ನು ರೂಪಾಂತರಿಸುವವರ ಮತ್ತು ರೋಕ ವ್ಯವಹಾರಸ್ಥರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ ಹಣ ಕಾಸು, ಸೇವೆ, ಮತ್ತಿತರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಕಿರಕುಳ ಸಂಘಗಳ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ. ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ದ ರೋಕ ಸಂಘದ ಹಣ ಕಾಸಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗೆ ಇದ್ದಿತು:—

ಶೇರು — ಪೌಂಡು ೨,೦೬,೯೭,೨೮೮

ಸಾಲ — ಪೌಂಡು ೧,೧೬,೪೩,೫೪೪

ರೋಕ ವ್ಯವಹಾರ — ಪೌಂಡು ೩೨,೧೬,೪೧,೯೩೩

ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಸ್ಕಾಟಲೆಂಡ್‌ದ ರೋಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇದ್ದಿತು —

ಶೇರು — ಪೌಂಡು ೨೩,೮೧,೯೪೦

ಸಾಲ — ಪೌಂಡು ೧,೩೮,೦೩,೧೯೬

ರೋಕ ವ್ಯವಹಾರ — ಪೌಂಡು ೬,೮೨,೧೬,೫೭೯

ಈ ಎರಡೂ ಸಂಘಗಳ ಸಾಮಾಹಿಕ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ ಒಂದು ಸಹ ಕಾರಿ ವಿಮಾ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಉದಯವಾಗಿದೆ ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಯ ಶೇರು ಹಣವು ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ ೫೨,೫೦೦ ಪೌಂಡು, ಪ್ರೀಮಿಯಂ ಉತ್ಪನ್ನವು ೨೧,೭೯,೦೦೦ ಪೌಂಡು ಇದ್ದಿತು. ಇತ್ತೀತ್ತಲಾಗಿ ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಗ್ರೇಟಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಹಕಾರಿ ಯುನಿಯನ್ನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು, ಕಿರಕುಳ ಸಂಘಗಳು, ಸ್ಥಾನಿಕ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಘಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಘಗಳು ಸಮಾವೇಶವಾಗಿವೆ

೧೯೫೧ರಲ್ಲಿ ೪೨ ಸಹಕಾರಿ ಸಹಭಾಗೀದಾರಿಕೆಯ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು, ಶೇರು ಹಣವು ೫,೯೮,೧೫೦ ಪೌಂಡು ಇದ್ದಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಘಗಳು

ಉತ್ಪಾದಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುವವು ಈ ಸಂಘಗಳ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇವೆ —

೧. ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಶೇರುಗಳನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅಂಶತಃ ಒಡೆಯರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

೨ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಮಂಡಲವನ್ನು ಸದಸ್ಯರು ಚುನಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ಸಂಘದ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ

೩ ದುಡಿನೆಗಾರರಿಗೆ ಅವರ ಕೂಲಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಲಾಭವೂ ಹಂಚಲ್ಪಡುವದು

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಿಗಿಂತ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರವು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಆಯರ್ಲೆಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ೧೯೪೯ರಲ್ಲಿಯ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರದ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇರು ಹಣ (ಪೌಂಡು)	ಒಟ್ಟು ವ್ಯವಹಾರ (ಪೌಂಡು)
ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	೨೦೧	೧,೪೨,೨೨೭	೨೮,೬೭,೩೯೦	೪,೭೨,೮೩,೮೪೯
ನೇಲ್ಸ್	೮೨	೪೨,೯೭೮	೪,೫೪,೩೮೨	೫೪,೨೩,೭೬೭
ಸ್ಕಾಟಲೆಂಡ್	೬೪	೨೪,೮೮೨	೨,೮೦,೮೧೭	೪೮,೧೯,೪೨೯
ಅಲ್ಬೆರ್ಟ್	೩೯	೭,೮೩೦	೮೯,೩೦೩	೪೪,೦೩,೯೯೯
ಆಯರ್ಲೆಂಡ್	೩೧೨	೯೫,೯೩೦	೭,೪೮,೨೭೧	೨,೭೬,೭೪,೭೪೧

ಒಟ್ಟು ೬೯೯ ೩,೧೩,೮೪೭ ೪೪,೪೦,೧೬೩ ೮,೯೬,೦೫,೭೮೫

ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಲಕರಣೆ ಪೂರೈಕೆ, ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಸಂಘಗಳಿರುತ್ತವೆ

೨ ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ :— ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೈನದ ಮಾರಾಟದ ಮತ್ತು ಮಾಂಸದ ಮತ್ತು ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸುವ ಸಂಘಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಬಹಳೇ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು ಗ್ರಾಹಕರ ಆಂದೋಲನವು ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಾಹಕರ ಚಳವಳಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ, ಅದು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿದೆ. ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ೧೯೫೦ ರಲ್ಲಿ ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್‌ನ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರ	ವ್ಯವಹಾರ (ಕೊನರಗಳು ದಶಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸದಸ್ಯರು
ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು	೧೩,೧೪೫	೧,೯೮೪	೪,೪೬,೬೦೦
ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳು	೪೨,೧೨೦	೨,೪೬೬	೬,೬೦,೧೦೦
ಒಕ್ಕಲುತನದ ಖರೀದಿ ಸಂಘಗಳು	೪,೯೬೯	೩,೩೪೪	೧,೦೪,೬೯೫
ಇತರ ಸಂಘಗಳು	೩೫೯	೬	೮,೪೮,೦೦೦
<hr/>			
ಒಟ್ಟು	೬೦,೫೯೩	೬,೮೧೦	೨೦,೫೯,೩೯೫

ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್‌ನು ಸಣ್ಣ ದೇಶವಾಗಿದೆ ಅದರ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಸುಮಾರು ೪,೦೦೦ ಚಾರಸ ಮೈಲು ಇದ್ದು, ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ೫೦ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಮೀಪಿಸಿದೆ ಈ ದೇಶದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಒಂದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಘಗಳಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ೩ ರಿಂದ ೫ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಇದರಿಂದ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನು ಎರಡೆರಡು ಸಲ ಸದಸ್ಯನಾದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಶಾಖೆಗಳು ಒಟ್ಟು ಕಿರ ಕುಳ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ೧೦ರಷ್ಟು ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುತ್ತವೆ ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹೈನದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಪೂರೈಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಟ್ಟು ಹಾಲಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೯೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಬೆಣ್ಣೆಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೬೦ರಷ್ಟು ವ್ಯವಹಾರ ವನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸಿದವು ಇದರಂತೆ ನೂರಕ್ಕೆ ೮೮ರಷ್ಟು ಮಾಂಸ ನಿರ್ಯಾತ, ೮೮ರಷ್ಟು ತತ್ತಿಗಳ ನಿರ್ಯಾತ, ೪೦ರಷ್ಟು ದನಗಳ ನಿರ್ಯಾತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೇ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಮೇವು-ಮಿಡಚೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೫೫ರಷ್ಟು, ಸುಪೀಕ ತೆಯ ಸಾಧನಗಳ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೪೦ರಷ್ಟು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಈ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೇ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

೩ ಹಾಲಂಡ:—ಪತ್ತಿನ ಬ್ಯಾಂಕು, ಹೈನದ ಸಂಘ, ಖರೀದಿಯ ಸಂಘ, ಒಕ್ಕುವ ಸಂಘ, ವಿಮಾ ಸಂಘ ಈ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಂಡಿನಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರವು ಬೆಳೆಯಿತು ೧೯೪೯ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯಿದೆ ಯನ್ವಯ ನೋಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೩೯೭೫ ಇದ್ದಿತು. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನೋಂದಿಸಲ್ಪಡದೇ ಇದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨ ತತ್ಸಗಳನ್ನಯ

ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತವೆ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯಿದೆ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಮತ್ತು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ವಯ ನೋಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಕಾರಗಳು	ಸಂಖ್ಯೆ
ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೨
ಹೈನದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೨
ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೧,೩೯೦
ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರಿ ಸಂಘಗಳು	೧,೧೬೦
ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರಿ ಸಂಘಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	೫
ಬೀಜದ ಆಲೂಗಡ್ಡೆಗಳ ಉಗ್ರಾಣಗಳು	೧೨೩
ಸಹಕಾರಿ ಹೈನದ ಸಂಘಗಳು	೪೫೦
ಮಾರಾಟದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	೭
ಸಹಕಾರಿ ಹೈನದ ಕಾರಖಾನೆಯ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	೮
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೈನದ ಯುನಿಯನ್	೧
ಸಹಕಾರಿ ನಾರಿನ ಕಾರಖಾನೆ	೧
ಹುಲ್ಲು ಒಣಗಿಸುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು	೫೨
ಕಾಯಿಪಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳು	೧೬೩
ಹೆಣ್ಣು ಹೆಂಪಲ, ಕಾಯಿಪಲ್ಲಿ, ಹೂ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಥೆ	೧
ತತ್ತಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು	೪೪
ತತ್ತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಸಂಘಗಳು	೮೦೦
ಬೀಜ ಮತ್ತು ಬೀಜದ ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು	೩೮
ಯಂತ್ರ ಸಾಮಗ್ರಿ ಸಂಘಗಳು	೩೨೩
ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮತ್ತು ಯಂತ್ರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರಿ ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	೩೬೪
ಕೃತ್ರಿಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಬಿತ್ತುವ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವ ಸಂಘಗಳು	೧೪೩
ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು	೩೦೮
ಗ್ರಾಹಕ ಸಂಘಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಥೆ	೧
ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಗಳು	೨೪೧
ಪರಸ್ಪರ ಪುನರ್ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಗಳು	೧೩೬
ಆಣೆಕಟ್ಟು ವಿಮಾ ಸಂಘಗಳು	೧೩
ಆಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂಘಗಳು	೧,೦೧೫
ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಂಘಗಳು	೧,೧೦೦
ಕಿರಕುಳ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು	೫೧

ಕಟ್ಟುಕರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು	೧೦
ಕಾಳು ಒಕ್ಕುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು	೨೭೩
ರಟ್ಟು ತಯಾರಿಸುವ ಕಾರಖಾನೆಗಳು	೧೯
ಬೀಟಗಡ್ಡೆಯಿಂದ ಸಕ್ಕರೆ ತಯಾರಿಸುವ ಕಾರಖಾನೆಗಳು	೬
ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಹಿಟ್ಟಿನ ಕಾರಖಾನೆಗಳು	೧೫
ಕೃತ್ರಿಮ ಸುಪೀಕತೆಯ ಸಾಧನೆಗಳ ಕಾರಖಾನೆಗಳು	೧

ಪತ್ತಿನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು.— ವಿಶೇಷತಃ ಇಲ್ಲಿಯ ಪತ್ತಿನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ ಮೂಲತಃ ಅವು ಸಾಲ ಕೊಡುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಳಿತಾಯದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ. ೧೯೪೫ರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯದ ರೇವಿನ ಹಣವು ೨೫೦ ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಿತು ಅಲ್ಲಿಯ ಹಳ್ಳಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು ಇಂಥ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಲ್ಲಿ ೧೩೯೦ ಇದ್ದಿತು ೩೧-೧೨-೧೯೪೭ಕ್ಕೆ ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೨,೬೦,೫೨೨ ಮತ್ತು ರೇವುದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೨,೨೦,೮೦೭ ಇದ್ದಿತು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ ಮತ್ತು ಅವರಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೦,೮೦,೯೫,೦೦೦ ರೂ ಗಳು ಮತ್ತು ೧೨,೮೪,೨೬,೦೦೦ ರೂ ಇದ್ದಿತು ಅವು ಉಣ್ಣು ಸಹಕಾರಿ ಹೈನದ ಸಂಘಗಳು ಇದ್ದವು ಅವು ನೂರಕ್ಕೆ ೮೨ರಷ್ಟು ಬೆಣ್ಣೆ ಉತ್ಪಾದನೆ, ೨೩ರಷ್ಟು ಸಂಗ್ರಹಿತಹಾಲು, ೮೧ರಷ್ಟು ಗಿಣ್ಣು, ೮೩ರಷ್ಟು ಖನಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ೬೧೨ ಲಿಲಾವಿನ ಮಳಿಗೆ ಗಳಿದ್ದು ೬೦ ಸಾವಿರ ಸದಸ್ಯರಿರುವರು ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಲಿಲಾವಿನ ವ್ಯವಹಾರವು ೩೦,೦೦,೦೦,೦೦೦ ರೂ ಗಳಷ್ಟಾಗಿದ್ದಿತು ೧೧೬೧ ಸ್ಥಾನಿಕ ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದು ೧,೪೫,೦೦೦ ಸದಸ್ಯರಿರುವರು ಈ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಮೇವು-ಮಿಡಕಿ, ಬೆಳೆಯ ಸಾಧನೆ, ಯಂತ್ರಸಾಮಗ್ರಿ, ಉರ ವಲು, ಬೀಜ ಮೊದಲಾದ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ ಒಕ್ಕ ಲಿಗರ ಹೊಲದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನೂ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳನ್ನೂ ಇವು ಮಾರುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಘಗಳ ವಾರ್ಷಿಕ ವ್ಯವಹಾರವು ೨,೦೦,೧೫೨ ಟನ್ ಇದ್ದು ಆದರ ಬೆಲೆಯು ೧೩ ಕೋಟಿ ಗಿಲ್ಲರದಷ್ಟಾಗಬಹುದು. ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯ ಸಾಧನೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು ನೂರಕ್ಕೆ ೬೦ರಷ್ಟು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ ಸ್ಥಾನಿಕ ತತ್ತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಸಂಘಗಳು ೮೦೦ ಇದ್ದು ೪೪ ಸಾವಿರ ಸದಸ್ಯರಿರುವರು ಈ ಸ್ಥಾನಿಕ ತತ್ತಿ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲಿ ೪೪ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸರಾಸರಿ ವ್ಯವಹಾರವು ೨ ಕೋಟಿ ೯೦ ಲಕ್ಷ ಗಿಲ್ಲರ (೩,೬೨,೫೦,೦೦೦ ರೂ) ಇರುತ್ತದೆ ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಗೃಹರಚನಾ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೦೦೦ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಘಗಳು ಸುಮಾರು ೧,೬೦,೦೦೦ ಗೃಹಗಳ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿವೆ ೧೦೧೫ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇದ್ದು ೫,೮೧,೦೦೦ ಸದಸ್ಯರಿರುವರು ೨೪೧ ಪರಸ್ಪರ ಬೆಂಕಿ ವಿಮಾ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು

ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.

ಪರಸ್ಪರ ನೀರಾವರಿ ಕೆಂಪನಿಗಳು (೧೯೪೦)	೪,೪,೩೨	೧,೪೮,೪೯೬
ಹೈನದ ಹೋರಿ ಸಂಘಗಳು (ಜಾನೇವಾರಿ ೧೯೪೯)	೬೯	೧,೧೩೩
ಗೋ ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಜಾನೇವಾರಿ ೧೯೪೯)	೧,೭೮೭	೩೫,೮೫೧
ಸಹಕಾರಿ ಗೋ ಸಂವರ್ಧನ ಸಂಘಗಳು (ಜನವರಿ ೧೯೪೯)	೧,೨೬೩	೩,೧೬,೧೭೭
ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಸಂಘಗಳು (೩೦-೬-೧೯೪೮)	೩೦	೧, ೩೧೧
ಭಾರತೀಯ ಉತ್ಪನ್ನ ಸಂಘಗಳು (೩೧-೧೨-೧೯೪೭)	೨೦೫	೧೧,೨೭೨
ಭೂಸತ್ತ್ವ ರಕ್ಷಣಾ ಸಂಘಗಳು (೩೦-೬-೧೯೪೯)	೨,೧೬೪	೭,೪೦,೦೦೦

ಇತರ ಸಂಘಗಳು

ರೈತರ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (೩೧-೧೨-೧೯೪೮)	೪೧	೩೦,೨೯೦
ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಅರೋಗ್ಯ ಸಂಘಗಳು (೧೯೪೮)	೪೬	೨೩,೬೩೧

ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಸಹಕಾರವು ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮೇಲಿನ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ

೭ ಫ್ರಾನ್ಸ್:— ಉತ್ಪಾದಕರ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ಗೆ ತವರುಮನೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಸಹಕಾರದ ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಮುಂದುವರಿಯಿತು ೧೯೪೬ರಲ್ಲಿ ಫ್ರಾನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ೬೭೪ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೩೫,೦೦೦ ನೌಕರರಿದ್ದು ಈ ನೌಕರರಲ್ಲಿ ೧೫,೦೦೦ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗಿಂತ ಫ್ರಾನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆಯಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಅದರ ಪರಿಮಿತಿಯು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಮತ್ತು ಕುಶಲ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಮಟ್ಟಿಗಿನೇ ಇದೆ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವು ಇಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ನಗರ ಸಭಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸರಕಾರವು ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಧನ, ಸಾಲ, ಸವಲತ್ತು, ಸೌಕರ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿಗೆಯ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು

ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರವೇ ದೊಡ್ಡ ಗಿರಾಕಿ
ಯಾಗಿದೆ ಅಲ್ಲಿ ಈಗ ೭೨೦ ದುಡಿಮೆಗಾರರ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಘಗಳಿವೆ ಕೆಳಗಿನ
ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ (ಕಾನ್ಫೆಡರೇಶನ್) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ
ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಘಗಳು ವಹಿಸಿವೆ

ಗೃಹರಚನೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯ	೩೮೭
ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಕಾಗದ ವ್ಯವಹಾರ	೭೩
ಧಾತುಗಳು	೪೫
ಇಮಾರತಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಉದ್ದಿಮೆಗಳು	೩೧
ನಾರಿಗೆ	೧೪
ಜವಳಿ	೨೫
ಆಹಾರ	೧೦
ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿ	೭
ಕಲ್ಲುಗಣಿಗಳು	೧೫
ಕಾಜಿನ ಕೆಲಸ	೭
ಗುಮಾಸ್ತರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೩
ಇತರ	೩೯
ತಂತ್ರಿಕ ತಜ್ಞರು	೧೫
ಚಲಚಿತ್ರ	೧೫

ಒಟ್ಟು ೭೭೪

ಈ ಕಾನ್ಫೆಡರೇಶನ್ನಿನ ಉದ್ದೇಶಗಳು —

೧ ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಾಖೆ
ಗಳಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಸ್ವ ಆಡಳಿತದ ವಿಭಾಗಗಳಿಂದಾಗಲೀ ಪೂರೈ
ಸುವದು

೨ ಹೊಸ ಸಂಘಗಳ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡುವದು

ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಣೆಯೇ ಅದರ ಮೂಲ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿದೆ
ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳನ್ವಯ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೇ ಈ
ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಇತ್ತೀಚೆಲಾಗಿ ಒಕ್ಕಲಾತನದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು
ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿವೆ ೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೭,೫೦೦

ಇದ್ದರೆ ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ೧೩,೦೦೦ಕ್ಕೇರಿತು ಈಗ ಆ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೫,೦೦೦ ಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ ಸುಮಾರು ೪,೧೫೯ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಇವೆ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉತ್ಪಾದನೆ, ರೂಪಾಂತರ, ಸಂಗ್ರಹ, ಮಾರಾಟ ಈ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ ಹೈನದ ಸಂಘಗಳು ಪೇಟೆಗೆ ಬರುವ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ೪೧ರಷ್ಟು ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುತ್ತವೆ ೯೪೫ ಮಧ್ಯ ಮಾರುವ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು ೧,೮೮,೦೦೦ ಸದಸ್ಯರಿರುವರು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೧,೭೮,೦೦,೦೦೦ ಲೀಕ್ವೊಲಿಟರ (ಮಾವು) ಮಧ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ೨೪ರಷ್ಟು ಮಧ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಈ ಸಂಘಗಳು ಸಾಗಿಸುತ್ತವೆ ೧೦೯೩ ದ್ವಿದಲ ಧಾನ್ಯಗಳ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು ೧,೨೫,೦೦೦ ಸದಸ್ಯರಿರುವರು; ಮತ್ತು ೨,೫೫,೦೦೦ ಸದಸ್ಯೇತರ ಗಿರಾಕಿಗಳಿರುವರು ೧೯೪೯ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ೬೧ರಷ್ಟು ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿದವು ನೂರಕ್ಕೆ ೪೫ರಷ್ಟು ಗೊಬ್ಬರ, ೪೦ರಿಂದ ೪೫ರಷ್ಟು ಹುರಿ, ೪೫ರಷ್ಟು ಹಿಂಡಿ ಮತ್ತು ಮೇವು, ೪೦ರಷ್ಟು ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರವು ಫ್ರಾನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು

೮ ಆಸ್ತಿಯಾ — ಆಸ್ತಿಯಾದಲ್ಲಿ ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರವು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ರೈಫೀಜನ್ ವಾದರಿಯ ಮೇಲೆ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ೧೮೮೬ರಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ನ್ಯಾಪಿತ ವಾದ ಸಂಘವೆಂದರೆ ಮಿತವ್ಯಯ ಮತ್ತು ಪತ್ತಿನ ಸಂಘವು ಹೀಗೆ ಇತರ ಉತ್ಪಾದಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗಿಂತ ರೈಫೀಜನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದವು ೧೯೩೮ರಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿಯು ಆಸ್ತಿಯಾ ವನ್ನು ಅಕ್ರಮಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ವಿಳವಣಿಗೆಯು ಕುಂಠಿತವಾಯಿತು ನಾಜಿ ವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ ಸೋಲುವುದಾದ ತರುವಾಯವೇ ಸಹಕಾರವು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ೧೯೫೦ ಜನವರಿ ೧ಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಯುನಿಯನ್ನಿಗೆ ೪೨೨೫ ಸಂಘಗಳು ಸಮಾವೇಶವಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಸುಮಾರು ೮,೨೫,೦೦೦ ಇದ್ದಿತು ಈ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೧೭೬೬ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು, ೧೨೪೮ ಹಾಲನ್ನು ರೂಪಾಂತರಿಸುವ ಸಂಘಗಳು, ೧೯೫ ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರಿ ಸಂಘಗಳು, ೩೯೮ ದನಗಳ ಮತ್ತು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ೨೬೬ ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಘಗಳು ಇದ್ದವು

೯ ಇಸ್ರಾಯಿಲ್ (ಸ್ಯಾಲಿಸ್ತಾಯಿನ್) — ಇತ್ತೀಚೆಲಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯವು ಸ್ಯಾಲಿಸ್ತಾಯಿನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿಯೆ ಯಹೂದಿ ಜನರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ಪ್ರಕಾರಗಳು.

ಸಂಖ್ಯೆ

ವಸಾಹತುಗಳ ಸಂಘಗಳು	೪೧೧
ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಂಘಗಳು (ನೀರು ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಘಗಳನ್ನುಳಿದು)	೨೭೯
ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೧೦೨
ಆಪದ್ಧನ ಮತ್ತು ವಿರಾಮ ವೇತನ ನಿಧಿ ಸಂಘಗಳು	೩೦೪
ಉತ್ಪಾದಕ ಸಾರಿಗೆಯ ಮತ್ತು ಸೇವೆಯ ದುಡಿಯಿದಾರರ ಸಂಘಗಳು	೪೫೪
ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು	೧೮೯
ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಮತ್ತು ಉವನಗರದ ಸಂಘಗಳು	೩೬೬
ಇತರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳು	೧೮
ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧಕರ ಸಂಘಗಳು	೯

ಒಟ್ಟು ೨,೧೮೦

೧೯೪೮ರಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ವಸಾಹತು ಸಂಘಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಉತ್ತಮರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತವೆ ಕುಟ್ಟು ಎಂಬ ಪದ್ಧತಿಯು ವ್ಯಾಲೆಸ್ವಾಯಿನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯದ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ ಈ ಸಂಘಗಳು ಸ್ವಯಂ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯಿಂದ ಉದಯವಾಗಿ, ರಭಸದಿಂದ ವಿಕಾಸಗೊಂಡವು ಜೀವನ ಸಾಧನಗಳನ್ನೂ ಈ ಸಂಘಗಳು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರಿ ವಸಾಹತು ಸಂಘಗಳು ಸುಮಾರು ೬೫,೦೦೦ ಜನರಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟವು

೧೦ ರಸಿಯಾ — ರಸಿಯಾದಲ್ಲಿ ಬೊಲ್ಸೆವಿಕ್ ವಕ್ಷದ ಧುರೀಣರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಮುಗ್ಧರಿಸಿತು ಆದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ಪಂಚ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡವು ೧೯೩೫ರಲ್ಲಿ ಸೋವಿಯೆಟ್ ಸರಕಾರವು ಆರ್ಥಿಕ ವಿಧಿಸಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ವಿತರಣಾ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಕಾರೀ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿತು ಇದರ ವರಿಣಾಮವಾಗಿ ನದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೭ ಕೋಟಿ ೨೦ಲಕ್ಷವಿಂದ ೨ ಕೋಟಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಇಳಿಯಿತು ಆದಾಗ್ಯೂ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿತರಣಾ ಸಂಘಗಳು ಪ್ರಗತಿಹೊಂದುತ್ತಲಿವೆ ೧೯೪೦ರಲ್ಲಿ ೨೨,೪೦೦ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು ೨೬,೦೦೦,೦೦೦ ನದಸ್ಯರಿದ್ದರು ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ೧೭೨,೦೦೦ ಅಂಗಡಿಗಳು, ೩೨,೬೦೦ ಮಳಿಗೆಗಳು, ೧೯,೦೦೦ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಉಗ್ರಾಣಗಳು ಮತ್ತು ೨೭ ಜಿಲ್ಲಾ ಸ್ಟೋರುಗಳಿದ್ದವು ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳ ವ್ಯವಹಾರವು ೪೩,೦೦,೦೦,೦೦,೦೦೦ ರೂಬಲ್ಸ್ ಅಂದರೆ ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ೨೫ರಷ್ಟು ಆಗಿದ್ದಿತು

ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯು ರಶಿಯದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ ಇಡೀ ಗ್ರಾಮವು ಭೂಮಿಯ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ವಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ರೈತರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉಪದಂಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿ ಎಂದರೆ ಸರಕಾರವು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯದ ಸದಸ್ಯತ್ವವು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆ, ಎಂದು ಜಿ.ಡಿ.ಎಚ್. ಕೋಲ್ ಸೂದಲಾದ ಸಹಕಾರಿ ತಜ್ಞರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವರು ಆದರೆ ಆಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೂಲಿ ಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಇದೊಂದು ಸಹಕಾರದ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದೆ ಅಸೇ ಮೇರೆಗೆ ರಸಿಯದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ೧೪,೫೫೫ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧,೮೮೨,೦೦೦ ಇದ್ದಿತು ೧೯೩೬-೩೭ ರಲ್ಲಿ ೩೦೭೨ ಹೈನದ ಸಂಘಗಳು ಇದ್ದು ೩೯೧೪ ಟನ್ ಬಣ್ಣ, ೩೧೭೫ ಟನ್ ಗಿಣ್ಣುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಿದವು ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಲಾಗಿ ರಸಿಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ವೃಜಾವು, ಬುತ್ತಿವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಲಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿದೆ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ

೧೧ ಜಪಾನ — ಆಧುನಿಕ ಸಹಕಾರವು ಜಪಾನದಲ್ಲಿ ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉದಯವಾಯಿತು ಸರಕಾರವೇ ಅದನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಂದಿತು ೧೯೦೦ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯು ಪಾಸಾಯಿತು ಕಾಯಿದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘ, ಖರೀದಿ ಸಂಘ, ವಿಕ್ರೀ ಸಂಘ ಮತ್ತು ವೈಯೋಜನ ಸಂಘ, ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಇದ್ದಿತು ಈ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದೇಶಗಳುಳ್ಳ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು ಅಂಥ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಂಘಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವದು ಸದಸ್ಯತ್ವದ ಮಾರ್ಗದೆಯು ಅನಿರ್ಬಂಧವಾಗಿದ್ದು ಪತ್ತಿನ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸದಸ್ಯರು ಒಂದೇ ಊರವರು ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಮತ ಒಬ್ಬರ ಪರವಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಮತ ಕೊಡಬಹುದು ಲಾಭದ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ಕಾದಿಟ್ಟು ನಿಧಿಗೆ ಒಯ್ಯಲಾಗ ವದು ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನ ಕರಗಳಿಂದ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮುಕ್ತವಿರುತ್ತವೆ ನೋಂದಣಿಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಂಸ ಕರದ ವಿಷಯದ ಯೂ ಇರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಸಲಹೆಗಳಿವ “ಸಹಕಾರ” ಶಬ್ದದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಬಂಧ ವಿರುತ್ತದೆ ವಿಶೇಷ ಕಾಯಿದೆಯನ್ವಯ ಸರಕಾರದವರು ಸಂಘಗಳನ್ನು ನೋಂದಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರದವರಿಂದ ಸಾಲದ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಜಪಾನದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವೇ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಕೈಹಿಡಿದು ನಡೆಯಿಸಿ, ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ

ಆದರೆ ೧೯೪೦ರಿಂದ ಜಪಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಲಿವೆ ನಾಡಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವು ಮಹತ್ತರವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಲಿದೆ ಒಟ್ಟು ೩೨,೮೦೮

ಸ್ಥಾನಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೧೬೭೭೫ ಗ್ರಾಮ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ ೧೩೩೦೮ ಸಂಘಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದ್ದೇಶದವುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿವೆ ಇನ್ನು ೪೮೮೧೨೫ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಒಟ್ಟು ೮೨,೯೧,೮೮೬ ಇದ್ದು ಸುಮಾರು ೫ ಲಕ್ಷ ಜನರು ಕೃಷಿಕೇತರ ಸದಸ್ಯರಿರುವರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯವಹಾರ ದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಮಾಡುವ ಒಕ್ಕಲುತನದ ವ್ಯವಹಾರದ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆ ಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.—

ಮಾರಾಟ.

ಅನಶ್ವಕ ಸರಕುಗಳು

ಅಕ್ಕಿ	೯೫%	ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉಪಕರಣಗಳು	೫೪%
ಜನಿ ಗೋದಿ (ಬಾರ್ಲಿ)	೯೪%	ದನಗಳ ಔಷಧ	೭೫%
ಸಿಹಿ ಆಲೂಗಡ್ಡೆ	೯೯%	ಫಾರ್ಮ್ ವೇವರ	೫೦%
ಆಲೂಗಡ್ಡೆ	೭೭%	ಆಹಾರ	೩೫%
ಹುಲ್ಲಿನ ಸರಕುಗಳು	೬೦%	ವಿಶೇಷ ಬಟ್ಟೆಗಳು	೮೦%
ಚಹ	೪೪%	ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಟ್ಟೆಗಳು	೨೦%
ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿ	೫೦%	ರಬ್ಬರಿನ ವಾದರಕ್ಷೆಗಳು	೮೦%
ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳದ ಕೋಶ	೭೦%	ಸಕ್ಕರೆ	೬೭%
ಕಾಯಿಪಲ್ಲ	೨೨%	ಉಪ್ಪು	೬೦%
ಹಿಟ್ಟು	೪೮%	ಬೆಳೆಯ ಸಾಧನೆ	೬೯%
ಬಾಟ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಸರಕು	೩೩%	ಕಣಕ (ಮೇವು)	೧೦೦%
ತತ್ತಿ	೨೦%	ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ	೬೦%
ಬೆಣ್ಣೆ	೪%	ಟಾಯರ ಟ್ಯೂಬಗಳು	೯೦%
ಖನಿ	೩%	ಸಬಕಾರ	೨೩%

ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೂ ಜಪಾನದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿವೆ

೧೨ ಚೀನ:- ಚೀನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರ ತತ್ವವು ಹೊಸದಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾಟುಂಬಿಕ ಪದ್ಧತಿಯು ಚೀನಿಯನರಿಗೆ ಗುಂಪುಗೂಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಕಲಿಸಿದೆ ಬುನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಪತ್ತಿನ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಹಿತಕಾರಕ ಸಂಘಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದವು ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಸಹಕಾರವು ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ

ಎರಡನೆಯ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಡಾ° ಸನ್ ಯುಟಾ ಸೇನ್ ಅವರೇ ಸಹಕಾರಿ ಅಂದೋಲನದ ಜನಕರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಇವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಪ್ರೊ. ಹೈಚ್ ಅವರ ೧೯೧೯ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರಿ ಉಳಿತಾಯದ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ೧೯೨೨ರಿಂದ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಂದೋಲನವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ೧೯೩೭ರಲ್ಲಿ ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ೪೭,೦೦೦ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಅಂದಿನಿಂದ ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಭರದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ೧೯೪೪ರಲ್ಲಿ ೧,೬೦,೦೦೦ ಸಂಘಗಳೂ, ೧೫೩ ಲಕ್ಷ ಸದಸ್ಯರೂ ಇದ್ದರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ೧೯೪೫ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೩೭,೭೩೮ ಇದ್ದಿತು. ೧೯೩೭ರ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಚೀನ, ಜಪಾನಗಳ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲು ಅನೇಕ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದವು ಚೀನಾದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಜಪಾನವು ಆಕ್ರಮಿಸಿದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಗಳು ನಾಶವಾದುದರಿಂದ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಗುಲೇಕಾರರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು ಈ ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಯಿತು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ಯಮಿಗಳೂ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದುದರಿಂದ ಸೈನಿಕ ಸರಕುಗಳ ಪೂರೈಕೆಯೂ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯಿತು ಹೀಗಾಗಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲೋಸುಗ, ೧೯೩೮ ಎಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ತರುಣ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ೩೦ ನಾವಿರ ಸಹಕಾರಿ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾದರಪಡಿಸಲಾಯಿತು ಸರಕಾರವು ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಟ್ಟಿತು ಈ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು “ಇಂಡಸ್ಟ್ರಿ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಈ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಘಗಳ ಮುಖ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇವೆ

೧ ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಸಂಘವೂ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಘಟಕವಾಗಿದೆ

೨ ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರತಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಎಳು ಸದಸ್ಯರಿರಬೇಕು

೩ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಸದಸ್ಯತ್ವವು ಮುಕ್ತವಿದೆ ಆದರೆ ಅವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರೂ, ಶೀಲ ಸಂಪನ್ನರೂ, ವ್ಯವಹಾರ ತಜ್ಞರೂ ಇರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ನಾಗರಿಕನ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳೂ ಇರತಕ್ಕದ್ದು

೪ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನು ಕನಿಷ್ಠ ಚೀನಾದ ಎರಡು ಡಾಲರು ಬೆಲೆಯ ಒಂದು ಶೇರನ್ನಾದರೂ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಆದರೆ ವ್ಹಾರಂಭಕ್ಕೆ ೫೦ ಸೆಂಟುಗಳನ್ನು (ನಾಣ್ಯದ ಹೆಸರು) ಕೊಡಬೇಕು ಸಂಘದ ಒಟ್ಟು ಶೇರು ಡಣದ ೧/೫ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಶೇರುಗಳನ್ನು ಯಾವದೇ ಸದಸ್ಯನು ಧಾರಣಮಾಡಲಾರನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶೇರು ತನ್ನ ಬೆಲೆಯ ಇವತ್ತು ಪಟ್ಟಿಗೆ ಮಿಕ್ಕದಷ್ಟು ಕಾದಿಟ್ಟ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ

೫ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ, ಅವನು ಎಷ್ಟೋ ಶೇರುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಒಂದೇ ಮತವಿರುತ್ತದೆ

೬. ಸದಸ್ಯರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯು ಅಂತಿಮ ಅಧಿಕಾರಿಯು

೭ ಡಾಯರೆಕ್ಟರರ ಬೋರ್ಡನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯು ಅರಿಸುತ್ತದೆ

೮ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನು ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಸದಸ್ಯರ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯೇತರರ ವೇತನ ಮತ್ತು ಕೂಲಿಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ

೯ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನು ತಯಾರಿಸಿದ ಆಧವಾ ಸಂಘದಿಂದ ಪೂರೈಸಲ್ಪಟ್ಟ ಉಪಕರಣಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಘದ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿಯೇ ಮಾರಬೇಕು ಲಾಭವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಂಚಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯು ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.

೧೯೪೧ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ೨೨೩೩ ಸಂಘಗಳು, ೩೨,೫೦೦ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ೧ ಕೋಟಿ ಡಾಲರು, ತಿಂಗಳ ಸರಾಸರಿ ವ್ಯವಹಾರವು ೨ ಕೋಟಿ ಡಾಲರು ಇದ್ದಿತು ಶೇರು ಭಾಂಡವಲು ಸುಮಾರು ೧೦ ಲಕ್ಷ ಡಾಲರು ಇದ್ದಿತು ಚೀನಾದ ಸಹಕಾರಿ ಉದ್ಯಮಿಗಳು ನಾಗರಿಕರ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತ ಜಪಾನದ ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಎಷ್ಟೋ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾದವು ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿಯೂ ಈಗಿನ ಚೀನಾದ ಆಂದೋಲನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿದೆ

ಏಶಿಯಾದ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಶಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಅಂಕಿ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ದೇಶ	ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ
ಬ್ರಹ್ಮದೇಶ	{ ಗೌಡ (ಡಿಸೆಂಬರ್)	೨,೦೪೭	೮೧,೮೦೪
	{ ಗೌಡ (ಡಿಸೆಂಬರ್)	೧೦,೦೬೬	೩೫,೦೦,೦೦೦
ಸಿಲೋನ	{ ಗೌಡ (ಎಪ್ರಿಲ್)	೧,೨೯೯	೫೫,೭೨೬
	{ ಗೌಡ (ಎಪ್ರಿಲ್)	೬,೫೬೭	೧೧,೫೭,೨೦೨
ಚೀನಾ	{ ಗೌಡ-೨೦	೪೬,೯೮೩	೨೧,೩೯,೬೩೪
	{ ಗೌಡ (ಅಗಸ್ಟ)	೧,೬೬,೩೪೦	೩,೩೬,೯೫೦,೦೦೦
ಭಾರತ ಮತ್ತು ವಾಕಿನ್	{ ಗೌಡ-೨೯	೧,೨೧,೦೩೭	೫೩,೭೦,೦೦೦
	{ ಗೌಡ-೪೬	೧,೭೦,೮೭೦	೮೯,೩೫,೪೫೦
ಜಪಾನ	{ ಗೌಡ	೧೫,೪೫೦	೬೧,೭೦,೮೩೯
	{ ಗೌಡ (ಜೂನ್)	೩೮,೬೦೦	೯೨,೩೦,೦೦೦
ಫಿಲಿಪಾಯಿನ್ ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯ	{ ಗೌಡ	೬೪೦	೧,೧೬,೦೦೦
	{ ಗೌಡ (ಡಿಸೆಂಬರ್)	೧,೦೬೫	೨,೫೬,೯೮೮
ಥೈಲಂಡ	{ ಗೌಡ	೭೭೦	೧೧,೦೦೦
	{ ಗೌಡ (ಎಪ್ರಿಲ್)	೫,೫೭೪	೯೩,೬೦೦
ಸಿಂಗಾಪೂರ ಮತ್ತು ಮಲಯಾ ಒಕ್ಕೂಟ	{ ಗೌಡ	೪೭೦	೮೦,೧೪೩
	{ ಗೌಡ	೮೭೪	೧,೦೨,೭೮೪

ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧೋತ್ತರ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಅಂದೋಲನವು ಏಶಿಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನಾತೀತವಾದ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಿದೆ ಬುನಾದಿಕಾಲದ ಮತ್ತು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಯ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿವೆ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶಗಳ ಸಹಕಾರವು ಈಗ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ೧೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕನಸು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸುಳಿಯದಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಈ ಅಂದೋಲನವು ಧಾರಣಮಾಡಿದೆ ಕಳೆದ ೧೦-೧೨ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಗ್ರಾಹಕರ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದವು ಗೌಡರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇಶದಲ್ಲಿ ೭೦೦ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ತಾರೀಖಿನಿಂದ ಎರಡು ವರ್ಷದೊಳಗಿನವಿದ್ದರೂ ೨೦೦೭ ಗ್ರಾಹಕರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಗೌಡರಲ್ಲಿ ಸಿಲೋನಿನಲ್ಲಿದ್ದ (ಸಿಂಹಳ) ಗ್ರಾಹಕ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೫೦೦ ಗೌಡರಲ್ಲಿ

ಒಲಬಕ್ಕೆ ಏರಿತು- ಇವು ಚಿಲ್ಟಾ ರೋಡ ವ್ಯವಹಾರದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾವೇಶ ವಾಗಿದ್ದವು ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೦೮೫ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಿತು ಇಲ್ಲಿಯ ೨/೩ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಘಗಳು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಚೀನದಲ್ಲಿ ೧೯೩೭ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು ೩೦೦೦ರಿಂದ ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ ೫೦೦೦ಕ್ಕೆ ಏರಿದವು ಈ ೫೦೦೦ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇತರ ೫೦ ಸಾವಿರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಕಾರ್ಯ ವನ್ನೆಲ್ಲದೆ ಗ್ರಾಹಕರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೧೯೩೮-೩೯ರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೪೦೦ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ೪೩ಸಾವಿರ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು ಆದರೆ ೧೯೪೫-೪೬ರಲ್ಲಿ ೪೫ ಸಾವಿರ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ೯,೦೬,೦೦೦ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳು ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸರಕುಗಳ ವಿತರಣಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದವು ಸದಸ್ಯರ ಎಲ್ಲ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸ ಬೇಕೆಂಬ ಮತ್ತು ವ್ಯಾವಾರ, ಸಾಹಕಾರ, ಇವರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳೇ ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರದ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಬೀರಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯ ಎಲ್ಲ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳನ್ನು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ರೂಪಾಂತರಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ, ಚೀನ, ಸಿಲೋನ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಬಲವಾಗ ತೊಡಗಿತು ಚೀನ ಜಪಾನ, ಧೈಲಂಡ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯು ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಚೀನ, ಭಾರತ ಮತ್ತು ಜಪಾನಗಳಲ್ಲಿ, ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ, ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳು ವಿಕಾಸ ಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿವೆ

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸಹಕಾರಾಂದೋಲನವು ತನ್ನ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ತತ್ವಗಳ ಏಕರೂಪತೆಯನ್ನು, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು. ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಿದೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ಸಂಯುಕ್ತ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಂತಹ ಉಚ್ಚ ತರಗತಿಯ ಸಂಘಗಳು ಉದಯವಾಗತೊಡಗಿವೆ ಇತರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಘಟನೆ, ಸಾಹಸಗಳಂತೆ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ, ಅದರಂತೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳ ನಡುವೆ ಏಕಾಗ್ರತೆ, ಅಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧ ಸಂಪರ್ಕ, ಸಮರಸ, ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಹೀಗೆ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ದುಡಿಸುಗಾರನ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯೊಂದೇ ಸಹಕಾರದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರದೆ, ರೈತರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಯೂ ಅದರ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ ಸಹಕಾರವು ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ವರೆಗೂ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವಿಸ್ತೃತಗೊಳಿಸಿದೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಹುತರ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲ ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಮಾನವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಯಾಗುವಂತೆ, ಅವ್ಯಾಹತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆವಿವೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಉತ್ಪಾದಕರನ್ನು, ಕಾರಾ

ಗೀರರನ್ನು, (ತಿವ್ವಿಗಳನ್ನು) ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳನ್ನು, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕಾಲಿ ಕಾರರನ್ನು, ಅವರ ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಘಟಿಸುವ ಸುಲಿಗೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ, ತಾಂತ್ರಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ವೇತಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ತೊಡಕಿನೊಳಗಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿ, ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆಯ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ, ಸಹಕಾರವು ಲೋಕ ವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ, ಬಹುರೂಪಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ ಎಂತವ್ಯಯದ ಚಟಗಳನ್ನು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತಂದು, ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಹರಡಿ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಗೊಳಿಸಿ, ಪ್ರಯತ್ನದ ಪ್ರೇರಣೆಗೂ ಹೊಣೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಚಾಲನೆಯನ್ನಿತ್ತು, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಹಸಗಳೂ ನಡೆದಿವೆ.

೨ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು

ಆಂದೋಲನ

ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಸುಮಾರು ೪೮ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಮಾತ್ರ ಇತ್ತೀಚ್ಛಲಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಆದರೂ ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೊಸವಲ್ಲ. ಅದು ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪುರಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಷ್ಟೇ ಹಳೆಯದಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥಿತಿಯು ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಬಂಧುತ್ವ ತತ್ವಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆರ್ಥಿಕ ರಚನೆ, ಹೊಸಯ ಸ್ವರೂಪ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಿಸ್ತು ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಸಹಕಾರವು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ವಾಸ್ತವನಾತ್ಮಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುವದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಬಡಜನರ ವಿಶೇಷತ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದವರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚಳವಳಿಯು ಯುರೋಪಖಂಡದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜರ್ಮನಿಯ ಸಹಕಾರದ ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಭಾರತೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಪ್ರಚಾರ ಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಭಾರತವು ಹಳ್ಳಿಗಳ ದೇಶವಾಗಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಕ್ಕಲುತನವೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿದ್ದು, ನೂರಕ್ಕೆ ಒಂಕ್ಕಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ತಮ್ಮ ಉದರನಿರ್ವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಒಕ್ಕಲುತನವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಉದ್ಯಮಗಳು ಬೆಳೆದು ಕೊಂಡವಾದರೂ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಬೆನ್ನೆಲುವಿ ನಂತಿರುವ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕನಸನ್ನೂ ಸಹ ಕಾಣದೆ ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಸಾಲದ ಬಹು ಭಾರದಲ್ಲಿ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ರೈತರಲ್ಲಿ ಸಸರಿಸಿರುವ ದಾರುಣವಾದ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಸಾವಿಗಳೆನ ಸಾಲಗುಳಿತನ ಮತ್ತು ಬಹು ಕಾಲದ ಕೊಳೆ, ಇವು ಸರಕಾರದ ಮುಂದೆ ಚಿಂತಾಜನಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿ ನಿಂತವು. ಮಿತಿಮೀರಿದ ಹೊಲೆಬಡ್ಡಿಯು ರೈತರ ಜೀವನವನ್ನು ಹಿಂಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸಾಲದ ಭಾರದ ಪ್ರಮಾಣವು ತಗ್ಗುವ ಬದಲು ಹಿಗ್ಗುತ್ತಲೇ ನಡೆಯಿತು. ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಗುವಳಿ ವೃದ್ಧಿತಿಗಳು ತೀರ ಹಳೆಯಕಾಲದವಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸುಧಾರಣೆಯ ಗಾಳಿ ಸಹ ತಗಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಅಸಹ್ಯವಾದ ಸಾಲದ ಭಾರದಲ್ಲಿ ನರಳಿ, ಒರಲಿ, ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸುಧಾರಣೆ ಯೆಂದರೆ ಗಾಳಿಗೋಪುರದಂತೆ ಅಶಕ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನಲ್ಲಿ ಹಣವಾಗಲೀ

ಪತ್ತಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅವನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಯೋಗ್ಯ ಬಡ್ಡಿಯ ದರದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಿ ಭಾರತದ ರೈತನು “ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು, ಸಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಳಿಯುತ್ತಾನೆ ” ಎಂಬುದು ನಾಣ್ಯದಿಯಾಗಿದೆ ನಿರಕ್ಷರತೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ಅಸಹಾಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ರೈತನು ಅಂದಿನಂತೆ ಇಂದು ಸಹ ವ್ಯಾವಾರಸ್ತ ರಿಂದೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಹುಕಾರರಿಂದ ಅನ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಸುಲಿಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಹೀಗಾಗಿ ಉಳಿತಾಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಸ್ಪದವೂ ದೊರೆಯದೆ ಲೋಕದ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಅವನು ದುಂದುಗಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಲಗ್ನ, ಮತ್ತಿತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಮೀರಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವ ಹವ್ಯಾಸವುಳ್ಳವನಾಗಿ ದ್ದಾನೆ ಇಂದಿಗೂ ಅವನಿಗೆ ಇಡೀ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಲಾಭದಾಯಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ ಅಂದಿನಂತೆ ಇಂದು ಸಹ ಅವನು ಒಕ್ಕಲುತನವನ್ನು ಒಂದು ಲಾಭದಾಯಕ ವ್ಯವಹಾರವೆಂದು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗದೆ, ಹೇಗೋ ಒಂದು ಉದರನಿರ್ವಾಹದ ಸಾಧನವೆಂದು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಅನೇಕ ವ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಭೂಮಿಯು ಸಾಹುಕಾರರ ಕೈವಶವಾದುದುಂಟು ಸಾಲದ ಮೇಲಿನ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಬಡ್ಡಿಯ ಜೊತೆಗೆ, ಅಪರಂವಾರವಾದ ಹೊಲದ ಲಾವಣಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಮಳೆಯು ಬಾರದೆ ಬರಗಾಲ ಸಂಭವಿಸಿ ಅವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹದಗೆಟ್ಟಿತು ಹೀಗೆ ರೈತನು ನಿಸ್ಸಹಾಯಕನೂ, ನಿರಾಶಾವಾದಿಯೂ, ನಿಸ್ಸಂಗನೂ ಆದುದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ದೈವದ ಮೇಲೆ ಭಾರಹಾಕುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದನು ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಸರಕಾರವು ಎಷ್ಟೋ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿತು ಆದರೂ ಯಾವ ಯಶವೂ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹದಗೆಟ್ಟಿತು ೧೮೭೮ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ (ಭಾರತ) ದಲ್ಲಿಯ ರೈತರ ಬಂಡಾಯಗಳಿಂದ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಎದ್ದುಕಾಣತೊಡಗಿತು ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರವು ೧೮೭೯ರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಪಾಸು ಮಾಡಿತು ಇದರಿಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಮಾತ್ರ ಸುಧಾರಿಸಲಿಲ್ಲ ಬರಗಾಲ ಸಮಿತಿಯ ಶಿವಾರಸುಗಳ ಮೇರೆಗೆ ೧೮೮೨ರ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆ, ೧೮೮೪ರ ರೈತರ (ತಗಾಯಿ) ಸಾಲ ಕಾಯಿದೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಗತಿಪರ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ರೈತರ ಸಾಲ ಗಳ ಕಾಯಿದೆಯನ್ವಯ ಮೊದಲಿನ ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲ್ಪಡದಿದ್ದ ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ಬೀಜ, ದನ, ಗೊಬ್ಬರ, ಉಪಕರಣ ಮೊದಲಾದ ವುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಸಂತ್ರಸ್ತ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಕಾಯಿದೆಯ ಉಪಯೋಗವಾಗಬೇಕೆಂಬುದಿದ್ದರೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಾದನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಈ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ವಯ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾಲದ ರಕಮು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಅದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾರವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸರಕಾರದ ಸಾಲಕೊಡುವ

ವದ್ಧತಿಯು ವಿಳಂಬಕರವೂ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳದ್ದೂ ಮತ್ತು ಸಾಲ ವಸೂಲಿಯ ವದ್ಧತಿಯು ಕಠೋರವೂ ಮತ್ತು ಯಾಂತ್ರಿಕವೂ ಆಗಿರುವದೆಂದು ಬೇಗನೇ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು ಸಾಲದ ಆರ್ಜಿಗಳ ವಿಚಾರಣೆಯ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಮಿತವಾದ ವಿಳಂಬವಾಗತೊಡಗಿತು ಕೆಳಗಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ರೈತರಿಂದ ಕಾಯಿದೆಯ ಮಿರುಧ್ವನಾಗಿ “ ಖುಷಿ ” (ಲಂಚ) ಯನ್ನು ಎತ್ತುವರೆಂಬ ದೂರುಗಳು ದಿನದ ಮಾತಾಗಿದ್ದವು ಹೀಗೆ ರೈತರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಆರ್ಥಿಕಾನ್ವೇಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಸುಧಾರಣೆಯೂ ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ, ರೈತನ ನಾಗುವಳಿಯ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಋಣವಿಮೋಚನಗಾಗಿ ಪತ್ತಿನ ಸೌಕರ್ಯವು ತೀರ ಅವಶ್ಯಕ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದರ ಶೀಘ್ರವಿವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯವು ಅಗತ್ಯವೆಂದೆನಿಸಿತು ಇದೇ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ರೈಫೀಜನ್ ಎಂಬವನು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯಲ್ಲಿದ್ದ ರೈತರ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ, ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಯಶಸ್ವಿ ಯಾಗಿದ್ದವು ಇಂಥ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳತ್ತ ಭಾರತದ ದೃಷ್ಟಿಯು ಹೊರಳಿತು ರೈತರು ಸ್ವ ಹಾಗೂ ವರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ-ಬುದ್ಧಿ, ಉಳಿತಾಯದ ಹವ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕಲಿಯದೆ ಹೊರತು ಅವರಿಗೆ ಸರಕಾರದಿಂದ ಎಷ್ಟೇ ಸಹಾಯ ದೂರಿತರೂ ಸಮಸ್ಯೆಯ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಲಾರದೆಂದು ಸರಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು ಹೀಗೆ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಕಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯು ರೈತರ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಧತ್ವವನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಬಹುದೆಂದು ಆಗಿನ ಸರಕಾರವು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು ಹೀಗೆ ಮದ್ರಾಸ ಸರಕಾರವು ಸರ್ ಫ್ರೆಡ್ರಿಕ್ ನಿಕೋಲಸನ್ ಆಯ್ ಸಿ ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ವಾಪ್ಪಿಮಾತೃ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿಯ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮತ್ತಿತರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಕಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿತು ಅವರು ತಮ್ಮ ವರದಿಯನ್ನು ೧೮೯೯ರಲ್ಲಿ ಸಾದರಪಡಿಸಿದರು ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ಅದನ್ನು ೧೯೦೦ರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸ ತೊಡಗಿತು ಈ ವ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂಯುಕ್ತವ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಡೂಪರ್ನೆ ಆಯ್ ಸಿ ಎಸ್ ಅವರು ಮತ್ತು ವಂಜಾಬದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಲೆಗಾನ್ ಆಯ್ ಸಿ ಎಸ್ ಅವರು ಹಲಕೆಲವು ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆ ಯನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ೧೯೦೧ರಲ್ಲಿ ಸರ್ ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಲಾ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿತು ರೈಫೀಜನ್ ಮಾದರಿಯ ಮೇಲೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದೆಂದು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು ೧೯೦೧ರ ಬರಗಾಲ ಸಮಿತಿಯು ಸಹಿತ ಪರಸ್ಪರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ವರದಿ ಮಾಡಿತು ತತ್ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸರ್ ಡ್ಯಾಂಜಿಲ್ ಇಬೆಟ್ಸನ್ ಅವರು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ನುಸೂದೆಯನ್ನು ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದರು ಅದುವೇ ಭಾರತದ ೧೯೦೪ರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಥಮ ಕಾಯಿದೆಯಾಯಿತು ೧೯೦೫ರಲ್ಲಿ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಜನತಾ ಬೇಡಿಕೆಯಿಂದ ಈ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಇದು ರೈತರ,

ಕೆಲಸಗಾರರ, ಮರ್ಯಾದಿತ ಉತ್ಪನ್ನವುಳ್ಳವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಕೈಕೊಂಡ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ ಹೀಗೆ ರೈತರಿಗೆ, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಉದ್ದಿಮೆ ದಾರರಿಗೆ ಹಣ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಯಿತು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ನೌಕರ ವರ್ಗವೇ ಸಹಕಾರದ ಸಸಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟಿತು ಈ ಸಸಿಯು ಶೀಘ್ರ ಬೇರುಬಿಟ್ಟು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ಸಂಘಟಿತ ಉಳಿತಾಯ, ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ, ವರಸ್ತರ ಸಹಾಯ-ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜನತೆಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಸಹಕಾರದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಿತು ಈ ಕಾಯದೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಮುನ್ನ ಸರಕಾರವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಿತು ಒಂದನೆಯದು ಕಾಯದೆಯಲ್ಲಿಯ ಸರಳತ ಎರಡನೆಯದು ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾವಕತೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ೧೯೦೪ರ ಕಾಯದೆ ಯನ್ನು ವಾಸುನಾಡಲಾಗಿದ್ದಿತು ಅಂದರೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು ಹಣಕಾಸು ಆಗಿದ್ದರಿಂದ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು ಆ ಕಾಯದೆಯ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕಳಕೊಂಡಂತೆ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಬಹುದು :—

“ಸಂಘಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣ ಸಂಘಗಳೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು ಹಳ್ಳಿಯ ಸಂಘಗಳು ಅನಿಯಮಿತ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವಿದ್ದಿತು. ಪಟ್ಟಣ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಬೇಕಾದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ ಅನಿಯಮಿತ ಅಥವಾ ನಿಯಮಿತ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು ಸಂಘದ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ೪/೫ ಜನರು ಒಕ್ಕಲಿಗರಿದ್ದರೆ ಅದು ಹಳ್ಳಿಯ ಸಂಘ ವೆಂದೂ ೪/೫ ಜನರು ಕೃಷಿಕೇತರರು ಇದ್ದರೆ ಪಟ್ಟಣ ಸಂಘವೆಂದೂ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಿತು ಹಳ್ಳಿಯ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಲಾಭವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾದಿಟ್ಟು ನಿಧಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪರಿಮಿತ ಗೊಳಿಸಲಾಗಿದ್ದಂತೆ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಸದಸ್ಯರಿಗೇನೇ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜಾಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಮತ್ತಿತರ ಭದ್ರತೆಯ ಮೇಲೆ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಧಿಕೃತ ಲೆಕ್ಕ ತವಾ-ಸಣೆಯು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿದ್ದಿತು ಶೇರ ಭಾಂಡವಲದಲ್ಲಿ ಯಾವದೇ ಸದಸ್ಯನ ಹಿತ ಸಂಬಂಧವು ಮರ್ಯಾದಿತವಾಗಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನ ಕರ, ಸ್ವಾಂಶಕರ, ನೋಂದಣಿ ಫೀ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ರಿಯಾಯತಿ ಕೊಡಲಾಗಿದ್ದಿತು ನಿಯಂತ್ರಣ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಸರಕಾರದಿಂದ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಸಂಘಗಳನ್ನು ಅವರ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು ”

ಈ ಸಂಘಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು ಅಲ್ಲದೆ ಪತ್ತನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ,

ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಚಟಗಳನ್ನು ದೈತರಿಗೆ ತಿಳಿಯವಡಿಸಬೇಕಾದುದೂ ಈ ಸಂಘಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಿತು ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ತತ್ತ್ವಗಳು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರಲು ದೈತರು ಮುಂದೆ ಬರತೊಡಗಿದರು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾರಿ ಮಾಡುವ ಮುನ್ನ, ಸರಕಾರವು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಇತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗಿಂತ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿದೆ ಎಂದೂ, ದೈತರಲ್ಲಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಆದೇಶ ಕಳಿಸಿದ್ದಿತು

ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಸರಕಾರವು ಸರಕಾರೀತರರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ೧೯೧೨ರವರೆಗೆ ಬೆಳೆದ ಸಂಘಗಳ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ —

ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಮಡಿಯುನ ಭಾಂಡವಲು
೧೯೦೬- ೭	೮೩೨	೮೫೮೨	—
೧೯೦೭- ೮	೧,೩೫೦	೧,೪೮,೬೯೮	೪೧,೭೫,೨೨೧
೧೮೦೮- ೯	೧,೪೯೮	೧,೭೯,೧೪೪	೭೨,೨೫,೧೧೯
೧೯೦೯-೧೦	೩,೩೯೭	೨,೨೦,೬೭೬	೧,೦೧,೨೯,೨೩೨
೧೯೧೦-೧೧	೫,೨೬೨	೨,೯೯,೩೭೬	೧,೫೩,೩೧,೭೦೨
೧೯೧೧-೧೨	೮,೦೫೭	೩,೯೧,೯೫೭	೨,೩೫,೮೮,೩೫೮

ಈ ಕಾಯದೆಯು ಪತ್ತಿನ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಮಾರ್ಥಿತವಾದುದರಿಂದ ಆಂದೋಲನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ ಪತ್ತಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಕಾಯದೆಯನ್ವಯ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಅಥವಾ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳಂತಹ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನೋಂದಣಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ಇಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಟನೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ೧೯೧೨ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಹೊಸ ಕಾಯದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಂದೋಲನದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಲಾಯಿತು ಈ ಹಿಂದೆ ಸಂಶಯಾಸ್ಪದವಿದ್ದ ಎಷ್ಟೋ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಈ ಕಾಯದೆಯು ಸರಿಪಡಿಸಿತಲ್ಲದೆ ಯೋಗ್ಯ ದಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿ, ಆಂದೋಲನದ ಭಾವೀ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಈ ಕಾಯದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘ, ಪ್ರಾಂತಿಕ

ಮತ್ತು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು, ಮತ್ತಿತರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅನುಕೂಲನಾಯಿತು ಈ ಕಾಯಿದೆಯ ಮುಖ್ಯ ಮುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

- ೧) ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯ-ಬದ್ಧ ಮನ್ನಣೆ ದೊರೆಯಿತು
- ೨) ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಂಘಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವೆಂದು ವರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು
- ೩) ಈ ಹಿಂದಿನ ನಗರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಸಂಘಗಳು ಎಂಬ ವಿಭಾಗವನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿ ನಿಯಮಿತ ಮತ್ತು ಅನಿಯಮಿತ ಹೊಣೆಯ ಸಂಘಗಳು ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರೀಕೃತ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತರಲಾಯಿತು ಎಲ್ಲ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಂಘಗಳು ನಿಯಮಿತ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸಂಘಗಳೆಂದೂ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕ ರೈತರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುವ ಸಂಘಗಳೆಲ್ಲ ಅನಿಯಮಿತ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸಂಘಗಳೆಂದೂ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು
- ೪) ನಿಯಮಿತ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಸಹಿತ, ಸ್ಥಾನಿಕ ಸರಕಾರದ ಸಮ್ಮತಿಯ ಮೇರೆಗೆ, ಲಾಭದ ಕೆಲವೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಕಾದಿಟ್ಟು ನಿಧಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿ ಡಿವಿಡೆಂಡ ಕೊಡಬಹುದೆಂದು ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು
- ೫) ಒಟ್ಟು ಲಾಭದ ಕೆಲವೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ತೆಗೆದಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು

೧೯೧೨ರ ತರುವಾಯ ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ಯೂನಿಯನ್, ಪ್ರಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳೆಲ್ಲ ನೊಂದಾಯಿಸಲ್ಪಡತೊಡಗಿದವು ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಆದೋಲನವು ಸಹ ಕ್ರಮೇಣ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ಹೊಸ ಕಾಯಿದೆಯು ಆದೋಲನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟಿತೆಂಬುದು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ

ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರ

ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ

ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು (ಸುಪರ ವಾಯಿಜಂಗ ಮತ್ತು ಗ್ರ್ಯಾರಂಟೀ ಯಿಂಗ ಯೂನಿಯನ್, ಪ್ರಾಂತಿಕ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ ಸಹಿತ)	೨೩೧	೨೩,೬೭೭
ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಂಘಗಳು (ದನ, ವಿನೂ ಮತ್ತು ಜಮೀನ ವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಹಿತ)	೧೦,೮೯೧	೪,೫೯,೦೯೬
ಬಿನ್ ಶೇತಕಿ ಸಂಘಗಳು (ಇತರ ವಿನೂ ಸಂಘಗಳು ಸಹಿತ)	೬೬೪	೮೯,೧೫೭
	ಒಟ್ಟು ೧೧,೭೮೬	೫,೭೧,೯೩೦

(ಮೇಲಿನ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ೧೯೧೦-೧೧ ರಿಂದ ೧೯೧೪-೧೫ ಈ ನಾಲು ವರ್ಷಗಳ ಸರಾಸರಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಾಗಿವೆ)

ಸಂಸ್ಥಾಪಕರ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಾನಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಏಕರೂಪವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ೫ ವರ್ಷಗಳೊಳಗಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿತು

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಉಚ್ಚ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಣ ಕಾಸಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಆ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಫಲ್ಯ ಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ೧೯೧೪ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ಸರ್ ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಮೆಕ್ಲೆಗಾನ್ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿತು ಈ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ೧೯೧೫ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸ ಲಾಯಿತು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಿತಿಯು ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಪರಿಕ್ಷಿಸಿ, ಆಂದೋಲನದ ಭಾವೀ ಪ್ರಗತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಮಹತ್ತರ ವಿಧಾಯಕ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತು ಈ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳಿಂದ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪವೇ ಬಂದಂತಾಯಿತು ಭಾರತಸರಕಾರದ ೧೯೧೯ರ ಕಾಯಿದೆಯನ್ವಯ ಸಹಕಾರವು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸರಕಾರಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು ಸಹಕಾರವು ಪ್ರಾಂತಿಕ ವಿಷಯವಾದ ಮೇಲೆ ಆಂದೋಲನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸರಕಾರಗಳು ಪರಿಶೀಲನೆಗಾಗಿ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದವು ಆಗ್ರಾ, ಅಯೋಧ್ಯೆಗಳ ಸಂಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಂತದ ಓಕ್‌ಡೆನ್ ಸಮಿತಿ, ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ಕಿಂಗ್ ಸಮಿತಿ, ಮದ್ರಾಸದ ಟೌನ್‌ಸೇನ್ ಸಮಿತಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇಶದ ಕ್ಯಾಲಾವ್ಲರ್ಡ್ ಸಮಿತಿಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ ರಾಯಲ್ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಸಮಿತಿ, ಪ್ರಾಂತಿಕ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿ, ಮತ್ತು ಭಾರತ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿ ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ

ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಅದರ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಸ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಯವೆಗಳು ಇರಬೇಕೆಂಬ ವ್ರಸ್ಥತಿಯು ಬಲವತ್ತರವಾಯಿತು ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರವು ೧೯೨೫ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯದೆಯನ್ನು ವಾಸುನಾದಿ ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಧುರೀಣತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಆ ತರುನಾಯ ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇಶ, ಮದ್ರಾಸ, ಬಿಹಾರ ಓರಿಸಾ ಮತ್ತು ಕೊಡಗುಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಯದೆಗಳನ್ನು ವಾಸು ನಾದಿಕೊಂಡವು ಆಗಿನ ಎಷ್ಟೋ ಹಿಂದೀ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ಸಹಿತ ಸಹಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡವು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವ್ರಾಂತಿಕ ಸರಕಾರಗಳು ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಋತ್ಸಕತೆ ವಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ೧೯೩೦ರ ವರೆಗೆ ಸಹಕಾರವು ಅಭೂತ ಪೂರ್ವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಯಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ನಿಂತಿವೆ

ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯು ಸರಾಸರಿ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡ ವಲು
(ಸಾವಿರದಲ್ಲಿ)(ಸಾವಿರದಲ್ಲಿ) (ಸಾವಿರದಲ್ಲಿ)			
೧೯೦೫- ೭ ರಿಂದ ೦೯-೧೦	೨	೧೭೦	೬,೮೧೨
೧೯೧೦ -೧೧ ರಿಂದ ೧೪-೧೫	೧೨	೫೪೮	೫೪ ೮೪೨
೧೯೧೫-೧೬ ರಿಂದ ೧೯-೨೦	೮೦	೧,೨೨೯	೧,೫೧ ೮೪೭
೧೯೨೦-೨೧ ರಿಂದ ೨೪-೨೫	೧೮೮	೨,೧೫೫	೩,೭೩,೬೨೬
೧೯೨೫-೨೬ ರಿಂದ ೨೯-೩೦	೯೪	೩,೬೮೯	೭,೪೮ ೯೧೩

೧೯೧೫ರಿಂದ ೧೯೩೦ ಈ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಅಂದೋಲನವು ರಭಸದಿಂದ ಬೆಳೆಯಿತೆಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ ೧೯೩೦-೩೬ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜಾಗತಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದಾಗಿ ಅಂದೋಲನದ ಪ್ರಗತಿಯು ಕುಂಠಿತವಾಯಿತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸರಕುಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕುಗ್ಗಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ರೈತರ ಸಾಲದ ಭಾರವು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಾಲಗಳು ತಡೆದು ನಿಂತವು ಎಷ್ಟೋ ಸಂಘಗಳು ಮುಗ್ಗಿಹೋದವು ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಪರಿಣಾಮವು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೇಲೂ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಆಯಿತು ಕೆಟ್ಟ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಸಂಘಗಳ ಸಾಲಗಳನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡಲು ಒತ್ತಾಯದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಯಿತು ವಸೂಲಿಯು ತ್ವರಿತವಾಗಬೇಕೆಂದು ಸವಲತ್ತಿನ ಯೋಜನೆಗಳು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದವು ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪತಕ್ಕ ಸಾಲದ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಸಂಘಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತೆನೋ ಏನವು, ಅದರಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ

ಮಾಡುವದೇ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಯಿತು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾಲ ವಸೂಲಿ, ಕಟ್ಟಿ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಹಾಕು 'ದು, ಹೊಲಗಳನ್ನು ಮಾರುವದು, ಅವ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅಧಿಕಾರಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವದು, ಹಾನಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವದು ಈ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತಲೆದೋರಿದವು ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸರಕಾರಗಳು ಹೊಲಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಪುನರ್ನಿವೇಶನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸತೊಡಗಿದವು ೧೯೩೭ರಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು, ಸಮಸ್ಯೆಯ ಜಟಿಲತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡರು ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನದ ಪುನರ್ರಚನೆಯಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ತಜ್ಞರ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲಾಯಿತು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿ ಎಲ್ ಮೆಹತಾ ಮತ್ತು ಆಗಿನ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಶ್ರೀ ಭಸವಾಲಿ ಅವರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಆಂದೋಲನದ ಪುನರ್ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರವು ನಿಯಮಿಸಿತು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ವರ್ಹಾಡ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರ ಸಾಲತೀರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸಾಲಗಳನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಕೊಡತಕ್ಕ ಸಾಲವನ್ನು ಅನೇಕ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಿಸಲಾಯಿತು ಈ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರಗಳು ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟವು

೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸರಕುಗಳ ಬೆಲೆಯು ಏರಿತೊಡಗಿದವು ಹೀಗಾಗಿ ಹೊಲಗಳ ಮತ್ತು ಅನುಗಳ ಹುಟ್ಟುವಳಿಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಏರಿತೊಡಗಿದವು ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಸಾಲತೀರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಂಘಗಳ ಮುದ್ದತಮೀರಿದ ಸಾಲವು ೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ೧೧ ೧೫ ಕೋಟಿ ರೂ. ಇದ್ದುದು ೧೯೪೧-೪೨ರಲ್ಲಿ ೨೦ ೦೧ ಕೋಟಿ ರೂ. ಗಳಿಗೆ ಇಳಿಯಿತು ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವದಕ್ಕೂ ಇದ್ದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವದಕ್ಕೂ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಯಿತು

ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಬಾಂಡವಳಿನ ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಬಹುದು

ಅವಧಿ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ದುಡಿಯುವ ಬಾಂಡವಲು
	(ಸಾವಿರದಲ್ಲಿ)	(ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)	(ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ)
೧೯೩೬-೪೦	೧೧೬ ೯೬	೫೦ ೭೭	೧೦೪ ೬೮
೧೯೪೧-೪೫	೧೪೯ ೮೯	೭೨ ೧೮	೧೨೪ ೩೫

ವಿ ಸೂ :— ಈ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಆ ಅವಧಿಯ ಸರಾಸರಿಗಳು ಮಾತ್ರ.

ಗೌಳಗರ ತರುವಾಯ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಏರತೊಡಗಿದವು. ಎರಡನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧವು ಆಂದೋಲನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಯಿತು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಗತಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡವಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡವು ಯುದ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು, ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು, ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದವು ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸರಕುಗಳ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಕೈಕೊಂಡು, ತುಟಾಗ್ರತೆಯ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆಗೆ ಹಂಚಿ ಜನತೆಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುವೆ ಆದರಿಂದ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೃಷಿವಲಯ ವಿನಾಶಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಯುದ್ಧವು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ ಹೀಗಾಗಿ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನವು ಭರದಿಂದ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ಅದರ ಗುಣಪ್ರಮಾಣಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ವಿವಿಧ ರೂಪವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು

ಎರಡನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಗತಿಸರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ಅನಧಿ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು
(ಸಾವಿರದ)	(ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)	(ಕೋಟಿ ರೂ ಗಳಲ್ಲಿ)	
೧೯೩೮-೩೯	೧೨೨	೫೩	೧೦೬ ೪೭
೧೯೩೯-೪೦	೧೩೬	೬೦ ೮	೧೦೭ ೧೦
೧೯೪೦-೪೧	೧೪೩	೬೪ ೦	೧೦೯ ೨೫
೧೯೪೧-೪೨	೧೪೫	೬೭ ೪	೧೧೨ ೪೨
೧೯೪೨-೪೩	೧೪೬	೬೯ ೧	೧೧೧ ೧೪
೧೯೪೩-೪೪	೧೫೬	೭೬ ೯	೧೩೨ ೨೧
೧೯೪೪-೪೫	೧೬೦	೮೩ ೬	೧೪೬ ೭೩

ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೨೨,೦೦೦ ರಿಂದ ೧೬೦,೦೦೦ ವರೆಗೂ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೫೩೭೦,೦೦೦ ರಿಂದ ೮೩೬೦,೦೦೦ ವರೆಗೂ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ೧೦೬೪೭೦೦೦೦ ರೂ ಗಳಿಂದ ೧೪೬೬೩೦೦೦೦ ರೂ ಗಳವರೆಗೂ ಏರಿವವು ೧೧೧೫ ಮತ್ತು ೧೯೪೫ ರಲ್ಲಿಯೆ ಆಂದೋಲನದ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡಬಹುದು ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಈ ಪ್ರಗತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಗರ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

೧೧೧ ಮತ್ತು ೧೯೪೫ ರಲ್ಲಿಯ (ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಸೇರಿ) ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು
ವರ್ಷ ನಗರ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ನಗರವಾಸಿಗಳು ಹಳ್ಳಿಯವಾಸಿಗಳು

೧೯೧೧ ೨೦೦೬	೬,೮೨,೬೬೪	೩೦,೨೯,೯೫,೦೧೪	೨,೫೫,೬೪,೦೦೮	೨೬,೪೪,೨೦,೯೨೬
೧೯೪೧ ೨೬೦೧	೭,೫೫,೮೯೨	೩೮,೮೯,೯೭,೯೫೫	೪,೯೬,೯೬ ೦೫೧	೩೮,೯೩,೦೧,೯೦೨

ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಒನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಳೆದ ೩೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯ
ಆದೇಶಾಲನದ ಪ್ರಗತಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು,

೧. ಶೇತ್ರಿ ಸಂಘಗಳು.

ವರ್ಷ	ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತು	ಶೇತ್ರಿ ಇತರ ಸಂಘಗಳು	ಒಟ್ಟು
೧೯೧೪-೧೫	೧೫,೮೬೧	೧೫೫	೧೬,೦೧೬
೧೯೪೫-೪೬	೧,೧೫,೮೧೦	೨೦,೮೩೭	೧,೩೬,೬೪೭

೨. ಬಿನ್ ಶೇತ್ರಿ ಸಂಘಗಳು.

ವರ್ಷ	ಪತ್ತು	ಇತರ	ಒಟ್ಟು
೧೯೧೪-೧೫	೭೯೧	೧೨೩	೯೧೪
೧೯೪೫-೪೬	೭,೪೭೨	೧೪,೪೬೯	೨೧,೯೪೧

ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಥಮರಣವನ್ನು
ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೧,೧೫,೮೧೦
ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರಿ ಸಂಘಗಳು	೧,೦೪೪
ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳು	೨,೩೩೫
ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು	೯,೫೦೯
ಇತರ	೭,೯೪೯

ಒಟ್ಟು ೧,೩೬,೬೪೭

ಬಿನ್ ಶೇಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಧಾನ್ಯರಣವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿವೆ

ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರ

ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು (ಬ್ಯಾಂಕು ಸಹಿತ)	೭,೪೭೨
ಖರೀದಿ, ಖರೀದಿ-ವಿಕ್ರೆ ಸಂಘಗಳು	೨,೦೭೩
ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು	೨,೭೬೫
ಇತರ	೬,೬೩೧

ಒಟ್ಟು ೨೧,೯೪೧

ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ೧೯೧೪-೧೫ ಮತ್ತು ೧೯೪೪-೪೫ರಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮುಖ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ವಿವರ

೧೯೧೪-೧೫

೧೯೪೪-೪೫

೧	ವಸೂಲಾದ ಶೇಅರ ಭಾಂಡವಲು	೧,೪೮,೬೬,೦೦೦	೨೦,೨೦,೬೧,೦೦೦
೨	ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಸಾಲ ಮತ್ತು ರೇವು	೧,೨೧,೪೬,೦೦೦	೧೮,೫೫,೯೫,೦೦೦
೩	ಸಂಘಗಳಿಂದ ಸಾಲ ಮತ್ತು ರೇವು	—	೧೦,೮೨,೨೧,೦೦೦
೪	ಪ್ರಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಸಾಲ ಮತ್ತು ರೇವುಗಳು	೩,೧೭,೪೪,೦೦೦	೩೩,೩೭,೪೫,೦೦೦
೫	ಸರಕಾರದಿಂದ ಸಾಲ ಮತ್ತು ರೇವು	೧೩,೬೮,೦೦೦	೧,೪೨,೪೦,೦೦೦
೬	ಸದಸ್ಯೇತರರಿಂದ ಸಾಲ ಮತ್ತು ರೇವು	೨,೪೩,೪೪,೦೦೦	೪೧,೯೧,೦೪,೦೦೦
೭	ಭೂ-ಒತ್ತಿ ಸಂಘಗಳಿಂದ ತಂದ ಸಾಲ	—	೬,೯೯,೮೯,೦೦೦
೮	ಕಾದಿಟ್ಟ ನಿಧಿ	—	೧೪,೯೫,೯೯,೦೦೦
೯	ಇತರ ನಿಧಿಗಳು	೫೧,೯೩,೦೦೦	೮,೩೭,೮೩,೦೦೦

ಒಟ್ಟು ೮,೯೬,೬೧,೦೦೦ ೧,೪೬,೬೩,೩೭ ೦೦೦

ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಆಂದೋಲನವು ಭರದಿಂದ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದವು ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿತರಣಾಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳು ಹುಟ್ಟಿ

ಕೊಂಡವು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸರಕುಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿದಂತೆ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಸಾಲಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಡಲು ಸಮರ್ಥರಾದರು ಶೇಷ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನವು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿತು ಶೇಷ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನವು ಸಹಿತ ಹೆಚ್ಚಿಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ಭಾರತ ಸರಕಾರದಿಂದ ೧೯-೨೦ ಜಿ ಸರಯ್ಯ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಸಹಕಾರಿ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ನಗರ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದೆ ಪ್ರಾವೃತ ಸಂಘಗಳನ್ನು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನಾಗಿ ವರಿವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ೧೦ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ೫೦ರಷ್ಟು, ಹಳ್ಳಿಯ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ೩೦ರಷ್ಟು ಜನರು ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಅದೇ ಸಮಿತಿಯು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದೆ

೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಸರಕಾರವು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ, ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ (ಪ್ರಾಂತಿಕ) ಸರಕಾರಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಅರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸತೊಡಗಿದವು ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನದ ಮತ್ತು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಾನವು ದೊರೆಯಿತು ೧೯೪೫-೪೬ರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಚುನಾವಣಾ ಘೋಷಣದಲ್ಲಿ, “ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತವು ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಕಸಿತಗೊಳ್ಳಲಿ” ಎಂದು ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ತರುವಾಯ ರಾಜ್ಯಘಟನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಮಂಡಿಸಲಾಯಿತು ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ, ‘ ಭಾರತ ಜನತೆಯ ಪ್ರಗತಿ ಸುಸ್ಥಿತಿಗಳೂ, ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳ, ರಾಜಕೀಯ, ಅರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಸಮತೆಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಶಾಂತಿಯುತ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಜಾಗತಿಕ ಶಾಂತಿ ಸೌಹಾರ್ದಗಳ ಗುರಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸ್ಥಾಪನೆಯೂ ” ಅಖಿಲ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿವೆ

ಭಾರತವು ಐಬ್ಬಗವಾಗುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಾಕಿಸ್ತಾನವನ್ನೂ ಆಗೊಂಡು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಕಳಗಿನಂತಿದ್ದಿತು

ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು
(ಸಾವಿರದಲ್ಲಿ)	(ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)	(ಕೋಟಿ ರೂ ಗಳಲ್ಲಿ)	

೧೯೪೫-೪೬

೧೭೨ ೧೭

೯೧ ೬೩

೧೬೪ ೦೦

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋದಯದ ತರುವಾಯ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾವ್ಯಭುತ್ವ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರಗಳು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸ ತೊಡಗಿದವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರ ಗಳೆರಡೂ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟವು ರೈತರ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ, ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನರ ಪುನರ್ನಿವೇಶನಕ್ಕಾಗಿ, ನಣ್ಣು ನಣ್ಣು ಉದ್ದಿಮೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ, ನೀರಾವರಿ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರ, ಸುಪೀಕತೆಯ ಸಾಧನೆ, ಬೀಜ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕಾಗಿ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸ ಗಾರರಿಗೆ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಮತ್ತು ಜನತೆಯು ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ನಾಮಾ ಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಣೆಯ ಅನೇಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಹಣಕಾಸಿನ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ವತ್ತುಳ್ಳ ರೈತರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಡತೊಡಗಿದವು

೧೯೪೬-೫೦ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಗತಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಬಹುದು

ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (ಸಾವಿರದಲ್ಲಿ)	ಸದಸ್ಯರು (ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)	ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು (ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ)
೧೯೪೬-೪೭	೧೩೯ ೧೪	೯೧ ೦೧	೧೫೬ ೦೧
೧೯೪೭-೪೮	೧೪೯ ೭೭	೧೦೧ ೧೭	೧೭೧ ೦೭
೧೯೪೮-೪೯	೧೬೩ ೮೮	೧೨೭ ೦೭	೨೧೯ ೪೯
೧೯೪೯-೫೦	೧೭೩ ೦೯	೧೨೫.೬೧	೨೩೩ ೧೦

ದೇಶವು ಇಬ್ಭಾಗವಾದ ಮೇಲೆ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ತುಸು ತಗ್ಗಿದರೂ ಆ ತರುವಾಯದ ಪ್ರಗತಿಯು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ ೧೯೪೯-೫೦ರಲ್ಲಿಯ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ೧೯೪೫-೪೬ರ ಅನಿಭಕ್ತ ಭಾರತದ ಒಟ್ಟು ಅಂಕಿ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿವೆ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳದ ಜೊತೆಗೆ ಅವುಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ವಿವಿಧ ಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿವೆ

ಸರಕಾರದವರು ಕೈಕೊಂಡ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಹಕಾರವು ಮಹತ್ವದ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಎಸಗತೊಡಗಿತು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೯೪೭ರಿಂದ ಸಹಕಾರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ ಕಳೆದ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತಿನ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಗೃಹ ಉದ್ದಿಮೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಸಹಕಾರಿ

ಬೇಸಾಯ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿಯ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮೂಲಕ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ, ನಿರಾಶ್ರಿತ ಪುನರ್ನಿವೇಶನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅರಣ್ಯಕೂಲಿಕಾರರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಸುಧಾರಣೆ, ಮುಂಬಯಿ ಅಹಮ್ಮದಾಬಾದ್ ಮತ್ತು ಪುಣೆಗಳಂತಹ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಡ ಮತ್ತು ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನರಿಗೆ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ಈ ಮೊದಲಾದ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಮಾಡಿದೆ. ಮದ್ರಾಸು, ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಸಂಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಇಂತಹವೇ ಯೋಜನೆಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಮುಂಬಯಿ, ಮದ್ರಾಸು, ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಂತಹ ಮಹತ್ವ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಜಾಲನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಹೀಗೆ ಯುದ್ಧೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಪ್ರಬಲ ಹೊಣೆಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿ, ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದೆ ಎಂದು ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿವರಗಳಿಂದ ವಿಧಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಆಡಿಯಿಡದ ಎಷ್ಟೋ ಜೀವನರಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸಹಕಾರವು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ.

ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ತಿನ ಮತ್ತು ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

೧೯೪೬-೪೯	೧೯೪೯-೫೦
ಸಂಖ್ಯೆ ನೂರಕ್ಕೆ	ಸಂಖ್ಯೆ ನೂರಕ್ಕೆ
(ಸಾವಿರದಲ್ಲಿ) ಪ್ರಮಾಣ	(ಸಾವಿರದಲ್ಲಿ) ಪ್ರಮಾಣ

ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

೧) ಶೇ.ತ್ರಿ	೧೧೨ ೩೪	೬೮ ೯೫	೧೧೬ ೫೩	೬೮.೬೮
೨) ಬಿನ್ ಶೇ.ತ್ರಿ	೭ ೦೩	೪.೩೨	೭ ೫೩	೪ ೪೪
ಒಟ್ಟು	೧೧೯.೩೭	೭೩.೨೭	೧೨೪ ೦೬	೭೩ ೧೨

ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

೧) ಶೇ.ತ್ರಿ	೨೨.೭೬	೧೩ ೯೭	೨೫.೮೬	೧೫.೨೫
೨) ಬಿನ್ ಶೇ.ತ್ರಿ	೨೦.೭೯	೧೨.೭೬	೧೯ ೭೪	೧೧ ೬೩
ಒಟ್ಟು	೪೩ ೫೫	೨೬.೭೩	೪೫ ೬೦	೨೬.೮೮
ಎಲ್ಲ ನೇರಿ	೧೬೨.೯೨	೧೦೦ ೦೦	೧೬೯ ೬೬	೧೦೦ ೦೦

೧೯೪೯-೫೦ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೬೯ ೬೬ ಸಾವಿರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೧೨೪ ೦೬ ಸಾವಿರ ಅಂದರೆ ನೂರಕ್ಕೆ ೭೨.೧೨ರಷ್ಟು ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೧೬ ೫೩ ಸಾವಿರ ಅಂದರೆ ನೂರಕ್ಕೆ ೬೮ ೭ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆದೋಲನವು ಇನ್ನೂ ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ. ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವದರಿಂದ ಭಾರತದ ಸಹಕಾರಿ ಆದೋಲನಕ್ಕೆ ಅವು ಕೇಂದ್ರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಆದೋಲನವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ.

೧೯೪೯-೫೦ರಲ್ಲಿಯೇ ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಆದೋಲನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

೧೯೪೯-೫೦ರಲ್ಲಿ ೧,೧೬,೫೩೪ ಸಂಘಗಳು ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರು ೪೨,೧೭,೫೪೫ ಇದ್ದರು. ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಒಟ್ಟು ೩,೫೨೧ ೭೫ ಲಕ್ಷ ರೂ. ಮತ್ತು ಸ್ವಂತ ಭಾಂಡವಲು ೧,೫೨೯ ೩೩ ಲಕ್ಷ ರೂ. ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ೪೩.೪ರಷ್ಟಿದ್ದಿತು. ಅದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೧,೭೯೮ ೬೯ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ಸಂಘಗಳು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟವೆ. ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ೨,೪೯೬ ೦೭ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ಸಾಲಬಾಕಿ ಇದ್ದಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲವು ೫೩೫ ೭೨ ಲಕ್ಷ ರೂ. ಅಂದರೆ ನೂರಕ್ಕೆ ೨೫೫ರಷ್ಟು ಇದ್ದಿತು. ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಆದೋಲನವು ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಲ ವಸೂಲಿ ಕೆಲಸವೂ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ. ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆಪಡುವ ಕಾರಣವು ಎನೂ ಇಲ್ಲ.

೧೯೪೯-೫೦ರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಸಂಘಗಳ ವರ್ಗಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ —

ಪ್ರಕಾರ	ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರು	ದುಡಿಯುವ ಮಾರಾಟ ಭಾಂಡವಲು
			(ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ) (ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)
ಪ್ರಾಂತ್ಯಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೧೪	೧೮,೬೧೮	೩,೦೪೫ ೪೨
ಮಧ್ಯವರ್ತಿ			
ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೪೯೮	೧,೮೯,೭೨೨	೪,೯೮೭ ೩೪
ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೧,೧೬,೫೩೪	೪೨,೧೭,೫೪೫	೩,೫೨೧ ೭೫

ಬಿನ್ ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ			
ಸಂಘಗಳು	೭,೫೩೪	೨೦,೬೫,೯೯೦	೫,೧೬೦ ೨೪
ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ			
ಸಂಘಗಳು	೨೯,೫೨೫	೧೫,೦೭,೮೦೧	೭೫೫ ೪೮
ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಭೂ-ಒತ್ತಿ			
ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೫	೮,೮೭೧	೬೮೬ ೯೪
ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಭೂ-ಒತ್ತಿ			
ಸಂಘಗಳು	೨೮೩	೧,೮೬,೩೩೦	೫೮೬ ೦೯

ಸ್ನೋಅರುಗಳು

ರೋಕ	೮೫	೨೦,೯೯೮	—	೨,೭೫೦ ೫೨
ಪ್ರಾಥಮಿಕ	೮,೯೪೯	೨೧,೫೫,೪೭೦	—	೭,೦೪೫ ೪೧

ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳು.

ನೇಕಾರ	೪,೨೧೪	೪,೫೨,೭೨೪	೪೦೪ ೦೧	೮೨೫ ೪೧
ಇತರ	೧,೭೨೦	೧,೦೦,೯೦೦	೧೯೪ ೩೨	೧೯೨ ೮೨

ಹಾಲಿನ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಯೂನಿಯನ್

ಸಂಘಗಳು	೧೫೮	೭೪,೭೩೭	—	೧೪೮ ೭೫
ಯೂನಿಯನ್	೪೭	೪,೪೯೨	—	೧೧೭ ೧೩

ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಸಂಘಗಳು

ಪ್ರಾಥಮಿಕ	೬,೯೦೭	೧೩,೨೭,೯೩೯	—	೨ ೫೦೭ ೬೪
ಫೆಡರೇಶನ್	೧,೮೦೫	೧೨,೭೮,೯೬೧	—	೨,೩೬೨ ೨೧
ಪ್ರಾಂತಿಕ	೧೦	೩,೦೭೯	—	೧೧೫ ೨೦

ಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನವು ಎಲ್ಲವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಹೊಂದುತ್ತಲಿದೆ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ನಂತರ ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗವು ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ ತತ್ಪರವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಧ್ಯವಿದೆ ಈ ಧೋರಣೆಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತೆ ನವರಾಷ್ಟ್ರನಿರ್ಮಾಣದ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳು ಈ ಸಹಕಾರದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿವೆ. ರಿಫಾರ್ಮ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವತ್ತಿನ ಖಾತೆಯು ೧೯೪೮-೫೦ರ ಒಂದು ಸ್ನಾನದ ಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಪರಾನುರ್ಥಿಸುವಾಗ “ದೇಶದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ತಾನು ವಹಿಸಬಹುದಾದ ಉಪಯುಕ್ತ ಪಾತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅಂದೋಲನದ ಐರಿಣಾಮದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಕಡೆಗೆ, ಸಹಕಾರವು ದೂರದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಚಾಚುವದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ನ್ಯಾಯವಾದುದೆಂದು” ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವುದು ಸತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ, ಸತ್ಸಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಆದರಂತೆಯೇ ಯೋಜನಾಸಮಿತಿಯೂ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉತ್ಪಾದನೆ-ಮಾರಾಟ, ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ-ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಇತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆ, ಈ ಮೊದಲಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವುದನ್ನು ನಾಚಕರು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರದ ಪಾತ್ರ.

ಯೋಜನಾಸಮಿತಿಯು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟ ಪಡಿಸಿದ ತನ್ನ ಕಡೆಯ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅರ್ಥ ಚನೆಯನ್ನು ಸಹಕಾರದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವದೇ ಪ್ರಥಮ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರದವರೊಡನೆ, ಭಾರತ ಸಹಕಾರಿ ಪರಿಷತ್ತಿನೊಡನೆ, ರಿಫಾರ್ಮ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನೊಡನೆ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯವರು ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಟನೆಯು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತೋರುವ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಅಂದೋಲನದ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವುದು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯವರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

- (೧) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆ
- (೨) ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಉದ್ದಿಮೆಗಳು
- (೩) ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಮಾರಾಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.
- (೪) ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ
- (೫) ರೋಕ ಅಂದರೆ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಮತ್ತು ಕಿರಕುಳ ವ್ಯಾಪಾರ.

ಒಂದು ಹೊಸ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶದ ಮತ್ತು ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘದ ಮುಖಾಂತರ ಗ್ರಾಮಜೀವನದ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಈ ಯೋಜನೆಯು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಅರ್ಧರಜನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳು ಒಂದು ಜೀವ ಜೀವಾಳದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳ ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಇವು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ. ಹಣಕಾಸಿನ ಪೂರೈಕೆ, ಪ್ರವಂಚಕ್ಕೂ ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೂ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಪೂರೈಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ, ಮಾರುವಲ್ಲಿ, ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ, ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ, ಉಪೋದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಔಷಧಗಳ ಪೂರೈಕೆ, ಗೃಹನಿರ್ಮಾಣ, ಸಾಮಾಜಿಕ ದೋಷಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಇವು ವಹಿಸತಕ್ಕ ಪಾತ್ರವು ಘನವಾದುದು.

ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರೀ ಸಂಘಗಳು

ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ತಮಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಅದರಂತೆಯೇ ತಮ್ಮ ಹೊಲದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು ಮಾರುವ ಎರಡೂ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ವಡೆಯದಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರಿಯ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಸಹಕಾರ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ

ಹೊಲದೊಡೆಯನ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ದಕ್ಕ ತರದಂತೆ, ಅದನ್ನು ನಿತ್ಯಷ್ಟಸ್ಥಿತಿಗಳಿಸದಂತೆ, ಮಿತವ್ಯಯದ ಸಾಗುವಳಿಯ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಉತ್ತಿ ಬಿತ್ತುವ ನೇಗಲಿಯೋಗಿಗೆ ಜೀತನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಬೇಸಾಯದ ಸಾಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ನಾಗಿಸುವ ಬೇಸಾಯದ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯವು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಗಣ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಘಟನೆಯೂ, ಸಹಕಾರದ ಇದ್ದುಣಗಳೂ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಘಗಳ ದಿನದಿನದ ಆಧಳಿತೆಯ ಮತ್ತು ಲಾಭ ಹಂಚುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತೊಡಕಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಪತ್ತು, ಮಾರಾಟಗಳಂತಹ ಸರಳ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಜನರು ಸಂಘಟನೆಯ, ಸಹಕಾರದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಸಹಕಾರಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂಘಟಿತರಾಗುವದು ಅಥವಾ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವು. ಅದುದರಿಂದ, ಯೋಗ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ, ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ, ಮುಂದಿನ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಭವ ಪಡೆಯಲು ಹೆಣಗಬೇಕೆಂದು ಸದರ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಈಗಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು, ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದ ಕೆಲವೊಂದು ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಈ ಶಾಖೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಇದ್ದ ಸಂಘಗಳ ವರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಭದ್ರಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ

ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆ

ಹಳ್ಳಿಗಳ ತೀವ್ರ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಳೆದ ವರುಷ, ಇದೇ ಹುಕ್ಕೇರಿ ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಗೋಕಾಕ ತಾಲೂಕಿನ ಕೆಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆಯು ಬಲಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ —

- (೧) ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಪೂರೈಕೆ
- (೨) ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ, ಸ ಪೀಕತೆಯ ಸುಧನೆ, ನಾನುಗ್ರಿ ಉಪಕರಣಗಳಂತಹ ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಪೂರೈಕೆ
- (೩) ಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚೋಪಯೋಗಿ ವಸ್ತುಗಳ ಪೂರೈಕೆ
- (೪) ಒಕ್ಕಲುತನದ ಮತ್ತು ಹೈನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು ಮಾರುವ ಮತ್ತು ರೂಪಾಂತರಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
- (೫) ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಂದ, ಸಾಮೂಹಿಕ, ಸಾಮುದಾಯಿಕ, ಅಥವಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಬೇಸಾಯದ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಂದ, ಒಡ್ಡುಹಾಕುವ, ಭೂಸತ್ಪನ್ನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ, ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ತುಂಡು ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವ ಅಥವಾ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದ ಒಕ್ಕಲುತನದ ವಿಕಾಸ
- (೬) ಯಾತದ ನೀರಾವರಿ (ಲಿಫ್ಟ್ ಇರಿಗೇಶನ್) ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆ ನೀರಾವರಿ (ವ್ಹೇಲ್ಲೆ ಇರಿಗೇಶನ್) ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ನೀರಾವರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದು
- (೭) ಸಹಕಾರದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ, ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ವಿಕಾಸ
- (೮) ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಜನರ ಸಲುವಾಗಿ ಗೃಹನಿರ್ಮಾಣ

- (೯) ಸಹಕಾರಿ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಗೃಹ ರಚನೆ ಮತ್ತು ದುರಸ್ತಿಗಳಂತಹ ರಚನಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದು
- (೧೦) ಸುಧಾರಿಸಿದ ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ತಾಲೂಕು ಡೆವ್ಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಬೋರ್ಡುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಎಣಾಮಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ
- (೧೧) ಹೈನದ ವ್ಯವಸಾಯ ವಿಕಾಸ
- (೧೨) ಗ್ರೀನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಅಂದರೆ ಕಾಳುಕಡ್ಡಿಗಳ ಸಂಘಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗವು ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿರುವ ಜನರು ಅತಿ ವಿರಳ! ಭೂಭಾರವು ಇನ್ನೂ ತಗ್ಗಿಲ್ಲ! ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಪ್ರಗತಿಯೂ ವಿಕಾಸವೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು. ಸಹಕಾರ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ವಿಕಾಸವು ಈ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ರಾಮಬಾಣ ಉಪಾಯವೆಂದು ಅನುಭವದಿಂದ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಮುಂಬೈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು, ಅಥವಾ ಅನುಭವವು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ.

ರೂಪಾಂತರ ಸಂಘಗಳು (Processing Societies)

ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆಯ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಹಕಾರದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ರೂಪಾಂತರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಚಿಲ್ಲರೆ ಮತ್ತು ರೋಕ ವ್ಯಾಪಾರವೆರಡೂ ಸಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಗರಗಳಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂಘಗಳಿಗೂ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನತೆಗೆ ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ವಸತಿಯ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಹಾಯಧನ ಮತ್ತು ಸಾಲಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಜನತೆಗೆ ಸಹಕಾರವು ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆ.

ಒಂದು ಹೊಸ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾಸಮಿತಿಯು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದ ಹೊಣೆಯನ್ನು, ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರೇತ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಸರಕಾರೀ ಮತ್ತು ಸರಕಾರೇತರ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸರತಿಯು ಇದೀಗ ಬಂದಿದೆ. ಮುಂಬೈರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಶಾಂತಿಯ ಅದರಂತೆಯೇ ಯುದ್ಧದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಅದರಂತೆಯೇ ಮುಗ್ಧ ಟೈನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ, ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಪಯುಕ್ತತೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಾಕ್ರಮ ಪೌರುಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ನಿಜವು; ಪತ್ತಿನ ಪೂರೈಕೆಯಂತಹ ಸಣ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಮೊದಲುಮಾಡಿ, ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟದ ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳವರೆಗೂ, ಯಾವದೇ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೆಚ್ಚನ್ನು ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತೂ ಅಷ್ಟೇ ನಿಜವು. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಆಂದೋಲನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸಂಘಟಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ, ಸಂಯೋಜಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಥಮ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲೇ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ, ಈ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಕೆಲವೊಂದು ಪರಿಮಿತಿಗಳು, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ದೋಷಗಳು ಇರುವವೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದು. ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ನಿರ್ಮಾಣದಂತಹ ಮಹತ್ತರವಾದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ, ಯೋಗ್ಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತವಿದ್ದ ವಿಧವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಆಂದೋಲನದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನ

(೧) ಆಂದೋಲನದ ಇತಿಹಾಸ

(ಅ) ಉಗಮ — ೧೯೦೪ರ ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯು ಮೊದಲಬಾರಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದನಂತರ, ದೇಶದ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಈ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ೧೯೦೫ನೆಯ ಮೇ ಎಂಟನೆಯ ತಾರೀಖಿಗೆ ರೈಫೀಜನ್ ಮಾದರಿಯ ಮೇಲೆ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯ ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಘವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಸರಕಾರದವರು ಈ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸಿದ ವರಿಸ್ಥಿತಿ, ಕಾರಣಗಳ ಬಗೆಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ೧೪೧೯ ಜನ ಸದಸ್ಯರು, ೫೫೯ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಶೇಅರ (ಪಾಲ) ಭಾಂಡವಲು, ೩೪,೦೨೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲನ್ನು, ಮುನ ತೊಂದು ಸಂಘಗಳಿಂದ ಈ ಆಂದೋಲನವು ಆರಂಭವಾಯಿತು.

(ಬ) ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಆರು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು —

- (೧) ೧೯೦೫ ರಿಂದ ೧೯೧೦-೧೧
- (೨) ೧೯೧೧-೧೨ ರಿಂದ ೧೯೧೮-೧೯
- (೩) ೧೯೧೯-೨೦ ರಿಂದ ೧೯೨೯-೩೦
- (೪) ೧೯೩೦-೩೧ ರಿಂದ ೧೯೩೭-೩೮
- (೫) ೧೯೩೮-೩೯ ರಿಂದ ೧೯೪೫-೪೬
- (೬) ೧೯೪೬-೪೭ ರಿಂದ ೧೯೫೦-೫೧

ಅವಧಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ (೧೯೦೫ ರಿಂದ ೧೯೧೦-೧೧)

ಕೆಳಗಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯು ಪಡೆದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ —

ನರ್ಷ ಸಂಘಗಳ ಸಭಾಸದರ ಪಾಲ ಕಾಯಿಟ್ಟ ದುಡಿಯುವ
ಸಂಖ್ಯೆ ಸಂಖ್ಯೆ (ಶೇಅರ) ಮತ್ತಿತರ ಭಾಂಡವಲು
ಭಾಂಡವಲು ನಿಧಿಗಳು

೧೯೦೫-೦೬	೩೧	೧,೪೧೯	೫,೫೯೮	—	೩೪,೦೨೦
೧೯೦೬-೦೭	೭೦	೪,೮೧೫	೩೨,೮೨೦	೧ ೦೪೦	೧,೫೨,೧೯೬
೧೯೦೭-೦೮	೧೪೫	೮,೪೭೭	೭೮,೪೦೧	೭,೯೩೬	೩,೬೩,೦೨೬
೧೯೦೮-೦೯	೧೬೯	೧೧,೪೨೩	೧,೨೫,೪೪೨	೧೯,೨೦೫	೫,೮೫,೨೫೬
೧೯೦೯-೧೦	೨೦೮	೧೫,೫೧೯	೧,೯೭,೦೫೧	೨೫,೭೫೮	೮,೨೮,೮೧೬
೧೯೧೦-೧೧	೨೫೨	೧೯,೭೯೮	೨,೮೪,೫೮೯	೫೧,೩೪೪	೧೩,೪೭,೪೧೬

ಚಳವಳಿಯು ಅಷ್ಟೊಂದು ತೀವ್ರ ಗತಿಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳು ಇವು — ಒಂದನೆಯದಾಗಿ ಈ ಆಂದೋಲನವು ಜನತೆಯ

ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿಲ್ಲ ಇದರ ಕಾರ್ಯದೇಯ ಚನತೆಯ ಬೇಡಿಕೆಯ ಒತ್ತಾಯದ ಫಲವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಸರಕಾರವೇ ಈ ಆಂದೋಲನವನ್ನೂ ಇದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುವ ಕಾಯದೆಯನ್ನೂ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಜನತೆಯ ಮೇಲೆ ಹೇರಿತು ಎಂಟನೆಯದಾಗಿ ಕಾಯದೆಯು ಅನಕಾರವು ನಿಬಂಧಿತವಾಗಿದ್ದಿತು ಚಳುವಳಿಯು ಉದಯಕಾದಂದಿನಿಂದ ಜನತೆಯು ಬೆಂಬಲವನ್ನು, ಸಹಾಯವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿತು ಆಗಿನ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರನು ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ತಿರುಚಿಯು ನಿರಾಸಕ್ತ ಭಾಗವನ್ನು ಆನೇಕ ಕಾರ್ಯ ಕರ್ತನ ಸಹಾನ ಭಾವವನ್ನು ವಹಿದರು ಸರ್ಕಾರ ಲಭ್ಯವಾಯಿತು ಶಾಂತವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಣ್ಯ ಸರಕಾರೀತರರು ಮುಂಚೆಯಲ್ಲಿ ನಗರ ವತ್ತಿನ ಚಳುವಳಿಗೆ ಇಲನೆಯನ್ನು ಕೊಡು ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ಪೂರೈಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗೌರವರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯ ನಗರ ವತ್ತಿನ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವು ನೋಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಗೌರವರಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಕೇಂದ್ರ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕೂ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸನ್ನೊದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು ಮೊದಲನೆಯ ಸಂಘವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಆರು ವರ್ಷಗಳ ಕೂಡಲೆ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಾರಿಕೆ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರು ೧೭,೭೮ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳವು ರೂ ೧೨,೪೭ ಲಕ್ಷವಿದ್ದಿತು

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ (೧೯೧೧-೧೨ ರಿಂದ ೧೯೧೮-೧೯)

ಅನಧಿಯ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಆದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ವತ್ತಿಕೆಯಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು

ನಷ್ಟ ಸಂಘಗಳ ಸಭಾಸದರ ಸಾಲ ಕಾಯ್ದೆ, ದುಡಿಯುವ ಸಂಘ ಸಂಖ್ಯೆ (ಶೇಕಡೆ) ಮತ್ತಿತರ ಒಳಗಡೆ
ಭಾಗದವರು ನಿಧಿಗಳು

೧೯೧೧-೧೨	೨೬೮	೨೯,೪೧೯	೪,೮೬,೦೧೬	೮೬,೧೬೨	೨೨,೦೮,೯೧೧
೧೯೧೨-೧೩	೨೫೫	೪೬,೫೩೭	೫,೬೩,೩೦೧	೧,೪೦,೧೦೨	೪೯,೩೧,೯೪೨
೧೯೧೩-೧೪	೬೯೮	೬೬,೭೦೪	೧೧,೨೮,೪೮೭	೨,೧೨,೦೦೦	೬೬,೧೨,೧೫೫
೧೯೧೪-೧೫	೮೧೭	೮೪,೬೦೦	೧೩,೨೫,೯೯೬	೩,೨೬,೨೫೦	೮೧,೧೨,೩೧೯
೧೯೧೫-೧೬	೯೬೩	೧,೦೪,೯೨೪	೧೬,೨೨,೦೦೬	೪,೫೮,೪೫೫	೯೬,೮೦,೦೦೭
೧೯೧೬-೧೭	೧,೩೦೭	೧,೩೦,೯೦೩	೨೧,೧೭,೯೫೮	೫,೨೯,೬೩೧	೧,೨೨,೮೦,೦೦೦
೧೯೧೭-೧೮	೧,೬೫೦	೧,೫೬,೮೦೫	೨೪,೨೬,೭೧೧	೭,೨೬,೭೫೮	೧,೬೨,೮೮,೦೦೦
೧೯೧೮-೧೯	೨,೦೮೩	೧,೮೮,೩೮೯	೨೮,೧೪,೬೬೧	೧೦,೯೧,೮೭೩	೧,೯೬,೮೮,೦೦೦

೧೯೧೨ರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಾಯದೆಯು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು ಸರಕಾರಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಳೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈ ಕಾಯದೆಯು ಮೊದಲಿನ ಕಾಯದೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿತು. ಈ ಕಾಯದೆಯು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರಲೂ, ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ನವೀನ ಜೀವನವೂ ನೂತನ ಚೇತನೆಯೂ ಚೆನ್ನೂ ತೊದಗಿದವು ಸಂಘಗಳ, ಸಭಾಸದರ, ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳದ ವ್ಯವಾಹಾರವು ವರ್ಧಿಸಿತು

ಚಳವಳಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುಗ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರ್ ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಮ್ಯಾಕ್ಲೆಗಾನ್ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿತು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಸಾದರ ಸೂಚಿಸಿದ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧಾಯಕ ಸೂಚನೆಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಇವು, ಚಳವಳಿಯ, ಉಪೇಕ್ಷಿತ ವತ್ತಿನ ಚಳವಳಿಯ ವಿಕಾಸ-ಸಂಯೋಜನಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ದೂರದೃಷ್ಟಿಯಿವೆ! ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ವರದಿಗೆ ಒಂದು ಅಗ್ರವಟ್ಟುವಿದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂದಿನ ವಿದ್ವಾಂಸಗಳು ಇಂದಿನ ವರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಿವೆ “ಬಾಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಳವಳಿಯ ಗತಿಯು ಅನುಚಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ”ಂದು ಈ ಸಮಿತಿಯು, ಹೂಸ ಸಂಘಗಳ ರಚನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಏಜ್ಜರಿಕೆಯ ಸೂಚನೆಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸ್ತುತ್ಯವಾಗಿದೆ, ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ ಶಕ್ತವಿದ್ದಷ್ಟೂ ಜನತೆಯ ಸ್ವಯಂಸನ್ನಿವೇಶ ಪ್ರೇರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವು ಮೂಡಿ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿ ತಲ್ಲಿದೆ, ಕೈಗೆ ಬಂದಂತೆ ಗಾಲ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಒಳಗುವ ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿತವಾಗುವ ಲಸ್ಯಕತೆಯನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿತು ಕೆಟ್ಟ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ತಡೆ ಹಾಕಿ, ತಗಲು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ತೊಡೆದು ವಾಃ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಸರ್ವ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಬೇತನಯನ್ನು ತುಂಬುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ನಿರ್ದೋಷ ವರಿಸೂರ್ಣ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ, ನಿವೃತ್ತವಾತ ಪುಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಇದು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿತು ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸ್ಥಾನನೆಯ ವಿಸಯದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಇದು ಮನಗಾಣಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿತು ಈ ಅವಧಿಯಿಂದರೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಆರಂಭವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಪತ್ತಿನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳು, ಇತರ ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು, ಗ್ರಾಹಕ ಸಂಘಗಳು, ಗ್ರಾಂಟಿಗ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳು, ಮನೆಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳು, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುದಕ್ಕೆ ಕೇಳಿದ ವತ್ರಿಕೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿ!

ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಸಸಸ್ಕರು ಮುದಿಯವ ಭಾಂಡಸಲು
(ಲಕ್ಷದ ೨)

	೧೯೧೭	೧೯೧೮	೧೯೧೯	೧೯೨೦	೧೯೨೧	೧೯೨೨
ಮಧ್ಯವರ್ತಿ						
ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೮	೧೦	೨,೯೭೭	೨,೭೭೭	೨೭೧೭	೪೨೪೮
ಶೇತ್ರಿ ಸಂಘಗಳು	೧೦೯೧	೧೩೮೦	೮೦,೭೭೭	೧,೦೮೭೭	೫೨೧೪	೭೧೯೯
ಬಿನ್ ಶೇತ್ರಿ						
ಸಂಘಗಳು	೧೮೨	೨೧೫	೪೭,೭೯೫	೨೦,೭೯೭	೪೩೯೦	೪೮೮೦

ಯುನಿಯನ್ನು
ಗಳಿಸಿ
ನಿಮ್ಮ ಸಂಘ
ಗಳಿಸಿ

೨೨

೨೩

೪

೫

ಒಟ್ಟು ೧೩೦೭ ೧೬೫೦ ೧,೩೦೯೦೮ ೧,೫೩೮೦೫ ೧೨೩೨೧ ೧೬೨೮೮

ಆವಧಿಯ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗ (೧೯೧೯-೨೦ ರಿಂದ ೧೯೨೯-೩೦)

ಈ ಆವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಿತವಾದ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೆಂದರೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಕ್ರತೆಯೇ ಸರಿ,

ದುಡಿಯುವ
ಭಾಂಡವಲು

೨೨೦,೫೫೩,೩೫೪

೩,೩೫೩,೨೦೨

೪,೩೫೩,೩೦೦

೫,೩೫೩,೦೬೬

೬,೧೯೬,೬೬೬

೭,೧೧೬,೬೬೬

೮,೨೬೬,೬೬೬

೧೦,೨೬೬,೬೬೬

೧೧,೧೯೬,೬೬೬

೧೨,೯೧೬,೬೬೬

೧೩,೯೧೬,೬೬೬

ಕಾಯಿಟ್ಟ
ಮತ್ತಿತರ
ನಿಧಿಗಳು

೧೩,೬೯೬,೬೬೬

೧೭,೬೬೬,೬೬೬

೨೧,೬೬೬,೬೬೬

೨೬,೬೬೬,೬೬೬

೩೨,೬೬೬,೬೬೬

೪೦,೬೬೬,೬೬೬

೫೦,೬೬೬,೬೬೬

೬೦,೬೬೬,೬೬೬

೭೦,೬೬೬,೬೬೬

೮೦,೬೬೬,೬೬೬

೯೦,೬೬೬,೬೬೬

ಪಾಲು (ಶೇಖರ)
ಭಾಂಡವಲು

೩೬,೬೬೬,೬೬೬

೪೬,೬೬೬,೬೬೬

೫೬,೬೬೬,೬೬೬

೬೬,೬೬೬,೬೬೬

೭೬,೬೬೬,೬೬೬

೮೬,೬೬೬,೬೬೬

೧೦೬,೬೬೬,೬೬೬

೧೨೬,೬೬೬,೬೬೬

೧೪೬,೬೬೬,೬೬೬

೧೬೬,೬೬೬,೬೬೬

೧೮೬,೬೬೬,೬೬೬

ಸಭಾಸದರ
ಸಂಖ್ಯೆ

೨೩೬,೬೬೬

೨೪೬,೬೬೬

೨೫೬,೬೬೬

೨೬೬,೬೬೬

೨೭೬,೬೬೬

೨೮೬,೬೬೬

೨೯೬,೬೬೬

೩೦೬,೬೬೬

೩೧೬,೬೬೬

೩೨೬,೬೬೬

೩೩೬,೬೬೬

ಸಂಘಗಳ
ಸಂಖ್ಯೆ

೨೫೬೧

೨೬೫೬

೨೭೫೧

೨೮೫೬

೨೯೫೧

೩೦೫೬

೩೧೫೧

೩೨೫೬

೩೩೫೧

೩೪೫೬

೩೫೫೧

ವರ್ಷ

೧೯೧೯-೨೦

೧೯೨೦-೨೧

೧೯೨೧-೨೨

೧೯೨೨-೨೩

೧೯೨೩-೨೪

೧೯೨೪-೨೫

೧೯೨೫-೨೬

೧೯೨೬-೨೭

೧೯೨೭-೨೮

೧೯೨೮-೨೯

೧೯೨೯-೩೦

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯದಿ, ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸು-ದೂರ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಅನೇಕ ವಿಕಾಸಗಳೂ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳೂ ಘಟಿಸಿದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ

(೧) ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾಯದೆಯ ರಚನೆ.

೧೯೧೯ರ ಭಾರತದ ಕಾಯದೆಯು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರಲು, ಸಹಕಾರವು ಒಂದು ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷಯವಾಯಿತು ೧೯೧೨ರ ಕಾಯದೆಯು ಚಳವಳಿಯ ಬಹು ಮುಖ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಆನಾಥಕತೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾಯದೆಯ ರಚನೆಗಾಗಿ ಕಾಲವು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಿದ್ದಿತು ೧೯೨೫ರ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯದೆಯಿಂದ ಕಾಯದೆಯು ೧೯೨೫ರಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಯಿತು ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ, ಕಾರಾಗೀರರಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಪರಿಮಿತ ಉತ್ಪನ್ನವುಳ್ಳ ಜನರಲ್ಲಿ, ಮಿತವ್ಯಯ-ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ೧೯೧೨ರ ಕಾಯದೆಯಿದ್ದರೆ, ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಅಡಚಣೆಗಳುಳ್ಳ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ, ನಿಯಮಿತ ಉತ್ಪನ್ನವುಳ್ಳ ಜನರಲ್ಲಿ, ಅವರ ಉತ್ಪನ್ನದ ಸಾಧನೆಗಳು ನಿಯಮಿತ ವಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಅಂಥ ಎಲ್ಲ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮಿತವ್ಯಯ, ಸ್ವಾವಲಂಬನ, ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯಗಳ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹರಡಿ ಹಬ್ಬಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ೧೯೨೫ರ ಕಾಯದೆಯು ಇರುವವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಅದರ ಪೀಠಿಕೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಉತ್ತಮ ಬೇಸಾಯ, ಉತ್ತಮ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಜೀವನಗಳು ಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯ ಗುರಿಗಳೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಈ ಕಾಯದೆಯು ಪೀಠಿಕೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಆಯುರ್ಲಂಡಿನಲ್ಲಿ ಬಡ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಒಕ್ಕಲಾತನದ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತಂದ ಸರ್ ಹೋರೇಸ್ ಫಂಕಟ್‌ರವರ ವಚನಮುದ್ರಿಕೆಯಾಗಿವೆ, ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಉದ್ದೇಶಗಳು! ಅವಕಾಶವನ್ನು ವಿಸ್ತೃತಗೊಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ೧೯೨೫ರ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯದೆಯು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ, ೧೯೧೨ರ ಭಾರತದ ಹಳೆಯ ಕಾಯದೆಯ ಸುಧಾರಣೆಯೂ ಆಗಿದ ಈ ಕಾಯದೆಯಲ್ಲಿಯ ಮಹತ್ವದ ಸುಧಾರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನವು ಒಡೆದು ತೋರುವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು —

- (ಅ) ಸಭಾಸದರು ಸಂಘ-ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸಂಘಟಿತರಾಗುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕನು ಗುಣವಾಗಿಯೇ ಸಂಘಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರೀತ್ವ ವರ್ಗೀಕರಣ
- (ಬ) ಸಂಘವನ್ನು ಬಂದು ಮಾಡುವ (ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡುವ) ಸ್ಪಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭ

- (ಕ) 'ಪಂಚಾಯತಿ' ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹಳೆಯ ಕಾಯದೆಯ ಕಾನೂನುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಈ ಹೊಸ ಕಾಯದೆಯು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಭೂಕಂದಾಯದ ಬಾಕಿ ವಸೂಲಿಯಂತೆ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಾಲ ಬಾಕಿ ವಸೂಲಿಗೆ ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ, ಈ ಹೊಸ ಕಾಯದೆಯು! ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ನಿರಂತರ ಬಯಕೆಯೂ, ಬೇಡಿಕೆಯೂ ಈ ಏರ್ಪಾಡೇ ಆಗಿದ್ದಿತು.
- (ಡ) 'ಒಬ್ಬ ಸಭಾಸದನಿಗೆ ಒಂದು ಮತ'ವೆಂಬ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯದೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಥಾನ ದೊರೆಯಿತು
- (ಇ) ೧೯೧೨ರ ಕಾಯದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಲವೊಂದು 'ಬಾಕಿ'ಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳಿಗಿರುವ ಮುಂಚಿತ ಹಕ್ಕು (Priority claim) ಈ ಹೊಸ ಕಾಯದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯ ಬೇಡಿಕೆಯಾಗಿ (First charge) ಪರಿವರ್ತಿತವಾಯಿತು
- (ಫ) ಬೆಳೆಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿರುವ ಸಹಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ, ಅಂಥ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ತಗಲಬಹುದಾದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವರ್ಗಣೀ ರೂಪದಿಂದ ಕೊಡಲು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾಕರನ್ನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತಗಲಿದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ವಸೂಲ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸ ಕಾಯದೆಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ
- (ಗ) ಪರಿಮಿತ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘ, ಮತ್ತಿತರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಧಾರಣ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಪಾಲು ಬಂಡವಾಳದ ಪರಮಾವಧಿಯ ಮರ್ಯಾದೆಯು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೦,೦೦೦ ಮತ್ತು ೩೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ
- (ಹ) ಕೆಲವೊಂದು ಕರಾರುಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾದ ಮೇಲೆ, ಎರಡು ಸಂಘಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ
- (ಁ) ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (ಸುಪರನಾಯಿ ಜಿಂಕ ಯುನಿಯನ್ಸ್‌ಗಳ) ರಚನೆ

೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಪರಿಷತ್ತು, ಗ್ಯಾರಂಟಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ಸ್‌ಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಲಾರದ್ದರಿಂದ,

ಅವುಗಳನ್ನು ಅಳಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು ೧೯೨೪ರಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿತವಾದ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಮಿತಿಯು ಗ್ಯಾರಂಟಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿತು ಒಂದೇ ಒಂದು ಎಜನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ (ಘಟಕದಲ್ಲಿ) ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ತಪಾಸಣೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಬಾರದೆಂದು ಈ ಸಮಿತಿಯು ವರದಿ ಮಾಡಿತು ಅಲ್ಲದೆ ಗ್ಯಾರಂಟಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ನಿಲ್ಲಿಸ (ರದ್ದುಗೊಳಿಸ) ಬೇಕೆಂದೂ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂದೆನ್ನುವ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳು ಹೊಸ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (ಸುಪರವಾಯಿಜಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳ) ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಶಿಫಾರಸನ್ನು ಮಾಡಿತು ಈ ಮೇರೆಗೆ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಗ್ಯಾರಂಟಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳು ಸುಪರವಾಯಿಜಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಪಾಡು ಹೊಂದಿದವು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಸುಪರವಾಯಿಜಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು

(೩) ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾರ್ಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಅಂದರೆ ಜಮೀನು-ಒತ್ತೆಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಉಗಮ

೧೯೨೩ರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ಗುಜರಾಥವಿಭಾಗ ಸಹಕಾರಿ ಪರಿಷತ್ತು, ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಮೀನು-ಒತ್ತೆ ಅಥವಾ ಅಡಮಾನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿತು ೧೯೨೩ರಲ್ಲಿ, ಆ ಕಾಲದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಜೆ ಎ ಮದನರವರು ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾರ್ಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾದರಪಡಿಸಿದರು ಪ್ರಯೋಗವೆಂದು ಸರಕಾರದವರು ಮೂರು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು ಆ ಮೇರೆಗೆ ಧಾರವಾಡ, ಬರೋಚ್ ಮತ್ತು ವಾಚೋರಾ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ೧೯೨೪ರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಜನ್ಮವತ್ತಿದವು

(೪) ಇನ್ ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಶಾಖೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ

ಮೂರು ಭಾಷಾವಾರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಾಗಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ, ಗುಜರಾಥಕ್ಕಾಗಿ ಸುರತದಲ್ಲಿ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಭಾಸದರ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳ, ಅಮಲದಾರರ ತರಬೇತಿ ಶಿಕ್ಷಣಗಳ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಮೂರು ಸಹಕಾರಿ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು

(೫) ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಪೋಟಿನಿಯಮಗಳು ಸುಧಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಮತ್ತು ನಾಲು (ಶೇಕರು) ಬಂಡವಾಳದ ವದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

(೬) ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ವಿನಯ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು

(೭) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಫೀಯನ್ನು ಎತ್ತಬೇಕೆಂದು ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು

(೮) ಆಗಿನ ಕಾಲದ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಹಿರೋ ರಾಧಾಫೀಲ್ಡರವರು ಫ್ರಾನ್ಸದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಉತ್ಪಾದಕರ ಆದೋಲನವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಈ ಅವಧಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಘಗಳು ತೀವ್ರ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ತೋರಿದವು

(೯) ಈ ಅವಧಿಯ ಕೊನೆಗೆ ಚಳವಳಿಯ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ವಿಚಾರಣೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

(೧೦) ೧೯೨೫ರ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯಿದೆಯ ೭೧ನೆಯ ಕಲಮಿನುಗುಣವಾಗಿ, ಸಂಘಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮನಗೊಳಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಯಿದೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ಸರಕಾರದವರು ವಿನಯವಾದ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು ೧೯೨೭ರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾನೂನುಗಳು ಶಾಸನಬದ್ಧವೆಂದು ಘೋಷಿತವಾದವು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹುಗ್ರಾಹಿಯಾದ ಸಹಕಾರಿ ಶಾಸನವು (ಕಾಯಿದೆ ಕಾನೂನುಗಳು) ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು

ಅವಧಿಯ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದ ವಿಕಾಸದ ಗತಿಯೇ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಳಿಯಿತು ೧೯೨೦ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ೨೫೭೧ ಸಂಘಗಳ, ೨೩೭೫೪ ಸಭಾಸದರ, ರೂ ೩೭,೨೯,೫೪೪ ಪಾಲು ಬಂಡವಾಳದ, ರೂ ೧೩,೬೯,೮೮೩ ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತು ಇತರ ನಿಧಿಗಳ ಮತ್ತು ರೂ ೨,೬೦,೫೫೩೫ ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳದ ಪ್ರಮಾಣವು ೧೯೨೯-೩೦ರಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೫೭೩೪, ೫,೭೫, ೬೧೬, ರೂ ೧,೬೫,೩೨,೩೮೨, ರೂ ೯೩,೮೦,೧೫೧, ಮತ್ತು ರೂ ೧೨,೮೧,೩೮,೫೯೨ ಗಳಿಗೆ ಏರಿತು ಅನುಕೂಲ ವಾತಾವರಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆದೋಲನವು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿತು ಅಲ್ಲದೆ ೧೯೨೮ರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಮೀಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಿಯೋಜಿತವಾದ ರಾಯಲ್ ಕಮೀಷನ್ನಿನ ಅತೀರ್ವಾದವನ್ನೂ ಪಡೆಯಿತು ಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಸುವ ಆವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಈ ಕಮೀಷನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿತು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಚಳವಳಿಯ ವಿಕಾಸವಾದುದಲ್ಲದೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಬಹುಮುಖವಾಯಿತು! ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾಯಿತು !!

ಅನಧಿಯ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗ (೧೯೩೦-೩೧ರಿಂದ ೧೯೩೭-೩೮)
 ೧೯೩೦-೩೧ರಿಂದ ೧೯೩೭-೩೮ ವರೆಗೆ ಆದ ಚಳವಳಿಯ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕೆಳಗಿನ
 ಪತ್ರಿಕೆಯೇ ಪ್ರಮಾಣವು.

ಸಂಸ್ಥೆ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಭಾಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪಾಲಂಪನನಲು	ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ	ಮಾಹಿತಿ
೧೯೩೦-೩೧	೫೫, ೬	೫, ೮೫, ೮೬೯	೧, ೭೭, ೭೫, ೫೦೦	೧, ೦೪, ೯೧, ೩೯೩	೧೩, ೯೦, ೯೯, ೫೩೦
೧೯೩೧-೩೨	೫೮, ೬೮	೫, ೪೫, ೬೦೯	೧, ೮೬, ೫೧, ೮೫೬	೧, ೦೧, ೭೫, ೭೫೦	೧೪, ೪೫, ೦೦, ೮೯೦
೧೯೩೨-೩೩	೫೮, ೬೮	೫, ೪೫, ೬೫೫	೧, ೯೬, ೭೭, ೭೫೫	೧, ೦೪, ೫೭, ೭೦೩	೧೫, ೮೦, ೯೧, ೮೭೫
೧೯೩೩-೩೪	೫೮, ೬೮	೫, ೪೫, ೬೫೫	೧, ೯೬, ೭೭, ೭೫೫	೧, ೦೪, ೫೭, ೭೦೩	೧೫, ೮೦, ೯೧, ೮೭೫
೧೯೩೪-೩೫	೫೭, ೭೦	೫, ೪೫, ೬೫೫	೧, ೯೬, ೭೭, ೭೫೫	೧, ೦೪, ೫೭, ೭೦೩	೧೫, ೮೦, ೯೧, ೮೭೫
೧೯೩೫-೩೬	೫೭, ೭೦	೫, ೪೫, ೬೫೫	೧, ೯೬, ೭೭, ೭೫೫	೧, ೦೪, ೫೭, ೭೦೩	೧೫, ೮೦, ೯೧, ೮೭೫
೧೯೩೬-೩೭	೫೭, ೭೦	೫, ೪೫, ೬೫೫	೧, ೯೬, ೭೭, ೭೫೫	೧, ೦೪, ೫೭, ೭೦೩	೧೫, ೮೦, ೯೧, ೮೭೫
೧೯೩೭-೩೮	೫೭, ೭೦	೫, ೪೫, ೬೫೫	೧, ೯೬, ೭೭, ೭೫೫	೧, ೦೪, ೫೭, ೭೦೩	೧೫, ೮೦, ೯೧, ೮೭೫

ಈ ಅನಧಿಯಿಂದ ಸರ್ವಕಾರ ಚಳವಳಿಯು ತಿರುಕಿ, ತೀಕಿ, ತೆವಳಿ, ತತ್ತರಿಸುವ ಕಾಲವು! ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದ ಜಾಗತಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಧತೆ, ತಲೆ ಹಾಕಿದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಕಾಳುಕಡ್ಡಿ, ದನಸ-ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕೆಳಗಿಳಿದವು ಇದರ ಪರಿಣಾಮವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒಕ್ಕಲಾತನದ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಘಗಳ

ಸಭಾಸದರ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಯಿತು ಹಣಕಾಸಿನ ಪೇಟೆಯು ಬಿಗಿಯಾಯಿತು ! ಪತ್ತು ಕುಗ್ಗಿಹೋಯಿತು, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ದೋಷಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣತೊಡಗಿದವು ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಸಾಲಗಳು ಹಿಂದುಂತೆ ಹೆಚ್ಚುಗಟ್ಟಿ ' ಖಟ್ಟಬಾಕಿ 'ಯಾದವು ಅನೇಕ ಸಂಘಗಳು ' ದಿವಾಳಿ ' ತೆಗೆದವು ಕಟ್ಟ ಸಭಾಸದರನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವ, ಸಾಲವನ್ನು ಉತ್ತಮ ಸಾಲವೆಂದೂ, ' ಖಟ್ಟಬಾಕಿ ' ಸಾಲವೆಂದೂ, ಸಂಶಯಾತ್ಮಕ ಸಾಲವೆಂದೂ, ಮುಳುಗುವ ಸಾಲವೆಂದೂ ವರ್ಗೀಕರಿಸುವ, ಸವಲತ್ತಿನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತರುವ, ಕೆಟ್ಟ ಸಂಘಗಳ ಪುನರ್ಘಟನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳೂ ವಿಧಾನಗಳೂ ಚಳವಳಿಯ ಪುನರ್ಘಟನೆಗಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದವು ಹೊಸ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮಾತಂತೂ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು ಚಳವಳಿಯು ಮೊಟ್ಟ ಮೊಟ್ಟಾ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುವದಕ್ಕಿಂತ, ಅದರ ಭದ್ರವಾದ ಸಂಯೋಜನೆ, ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಮರಳಿ ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗೆ ತರಲು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹೆಣಾಟ ಹೋರಾಟಗಳೇ ಈ ಅವಧಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ! ಚಳವಳಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗಾಗಿ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರೀ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಸರಕಾರೇತರರೂ ಕೂಡಿಯೇ ಸಮಯೋಚಿತವಾದ ಉತ್ಸಾಹಪೂರ್ಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಪಾಲು- ಬಂಡವಾಳ, ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಅಂದೋಲನವು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ನಿಧಿಯನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಯಾವದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಗುವ ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ದಾಳಿಯನ್ನು ತಡೆಯುವ ತನ್ನ ಆಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿತು ಕಾಯರಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು, ನಾಶಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಕೆಲವೊಂದು ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳು ದಿವಾಳಿ ತೆಗೆದರೂ ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಚಳವಳಿಯು ವಿಶೇಷತಃ ಬಿನ್ ಶೇಕ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಚಳವಳಿಯು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ, ಪಾರುಗಂಡಿತು ! ಪ್ರಾಂತಿಕ ಬ್ಯಾಂಕೂ ಮತ್ತಿತರ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೂ ಈ ವಿಷಮ ಸಮಯದ ಒರೆಗೆ ಹತ್ತಿ ತೀರಗಂಡವು !

ಈ ಅವಧಿಯ ಕೆಲವೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

(೧) ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಯೋಜನೆಯ ಪುನರ್ಘಟನೆ :—

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ರಚಿಸ್ತಾರರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಕೇ ಎಲ್ ಪಂಜಾಬಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಿತಿಯು ಮಾಡಿದ ಮಹತ್ವದ ಸೂಚನೆ, ಶಿಫಾರಸುಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ —

(ಅ) ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯೂ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು, ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು.

- (ಬ) ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪರವಾಗಿ ನಡೆದ ತಪಾಸಣೆಯೂ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು
- (ಕ) ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚದ ಕಲವೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು.
- (ಡ) ತಾಲೂಕಾ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟಿ ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್‌ಗಳು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯ ಭಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು
- (ಇ) ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (ಯುನಿಯನ್ನುಗಳ) ನಿಧಿ (ಫಂಡು) ಗಳೆಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಲೆಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟು, ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡಿನ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಪಡಬೇಕು
- (ಏ) ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (ಸುಪರವಾಂಜಿಂಗ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳ) ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಲು ಬಿನ್ ಪತ್ರಿನ ಮತ್ತು ಬಿನ್ ಶೇತ್ರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು
- (ಗ) ಸಮಾವೇಶವಾದ ಸಂಘಗಳು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ವರ್ಗಣೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು
- (ಹ) ಒಂದು ಸಿರ್ವಿಷ್ಚ ಘಟನೆಗೊಳಪಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಮ್ಮೇಲನ, ಪರಿಷತ್ತು, ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು
- (ಐ) ಸುಪರವಾಯಜರರು (ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು) ಯೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರಿದ್ದು, ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡುಗಳಿಂದ ' ಭರ್ತಿ ' ಮಾಡಲ್ಪಡಬೇಕು, ಅಂದರೆ ನೇಮಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು.

ಈ ಶಿಫಾರಸುಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡುಗಳು ರಚಿತವಾದವು ಅವಕ್ಕೆ ಅಸಿಸ್ಟಂಟಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಚೇರಮನ್ (Ex-officio Chairman) ನಾದನು ಮೇಲಿನ ಶಿಫಾರಸುಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಯೋಜನೆಯು ಒಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರತೊಡಗಿತು

(೨) ಜಮೀನ ಅಡಮಾನ ಬ್ಯಾಂಕು (ಲ್ಯಾಂಡ ಮಾರ್ಗೇಜ ಬ್ಯಾಂಕು) ಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ:— ಶ್ರೀ ಕೇ ಎಲ್. ಪಂಜಾಬಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಲ್ಯಾಂಡಮಾರ್ಗೇಜ ಕಮಿಟಿ (ಜಮೀನ ಒತ್ತೆಯ ಸಮಿತಿ) ಯೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಿತಿಯು ಲ್ಯಾಂಡ ಮಾರ್ಗೇಜ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪ್ರಗತಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಕೇಂದ್ರ ಲ್ಯಾಂಡ ಮಾರ್ಗೇಜ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದುದಲ್ಲದೆ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಅಂದೋಲನವನ್ನು ಸುಸ್ಥಾನಸ್ಥಿತ ಶ್ರಮ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸುವ ಬಗೆಗೂ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತು ೧೯೩೪-೩೫ರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸರಕಾರವು ಅನುಮತಿಯನ್ನಿತ್ತಿತು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ,

ಮೂರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ, ಎರಡು ಖಾನದೇಶ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೆರಡು ಗುಜರಾಥ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದವು ಕ್ಷಾಮಮರಗಲಿಂದ, ಕೊರತೆಯ ಪೀಡೆಯಿಂದ ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡದೇ ಇದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೇ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಹೊಸ ವ್ಯಾಪ್ತಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಆರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು ೧೯೩೨ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವೂ ಮುಂಬಯಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಭೂ-ಒತ್ತೆಯ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನಿತ್ತಿತು

(೩) ಕೈಮಗ್ಗದ ಉದ್ಯೋಗದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ — ೧೯೩೨ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ನೇಯ್ಕಾರಿಕೆಯ ಉದ್ಯೋಗದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ, ವ್ಯಾಪ್ತಿಕ ಸರಕಾರದ ವಶಕ್ಕೆ ಕೆಲವೊಂದು ಧನಸಹಾಯವನ್ನು (ಗ್ರಾಂಟು) ಕೊಟ್ಟಿತು ಈ ಧನದ(ಗ್ರಾಂಟು) ನೆರವಿನಿಂದ ಪುಣೆ, ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾಂವ, ಯೆವೋಲಾ, ಸೊಲ್ಲಾಪೂರ, ಮಳೇಗಾಂವ, ಧುಳಿಯಾ, ನಗರ ಮೊದಲಾದ ನೇಯ್ಕಾರಿಕೆಯ ಮಹತ್ವದ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಇಂಡಸ್ಟ್ರಿಯಲ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ಡ್ ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್ಸ್ ಗಳು) ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು

(೪) ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ — ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ಧನಸಹಾಯದ ಬಲದಿಂದ, ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು, ಸರಕಾರೇತರ ಜನರನ್ನು ತರಬೇತು ಗೊಳಿಸಿ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆಯೊಂದು ಮಂಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಇದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ೧೯೩೭ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ, ಮತ್ತಿತರರ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ತರಬೇತೀ ವರ್ಗವು ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು

(೫) ಭನ್ನಾಲಿ ಮಹಠಾ ವರದಿ:— ೧೯೩೭ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸರಕಾರವು ಅಧಿಕಾರಾರೋಧವಾದ ಮೇಲೆ, ಸಹಕಾರವು ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಅರ್ಥರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂತೆ, ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ನಗರ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೂಲಿಕಾರ ವರ್ಗದ-ನೌಕರ ವರ್ಗದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸುಖಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪುರೋವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ, ಸರಕಾರವು ಸಹಕಾರದ ಪುನರ್ಘಟನೆಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿ ವಿಕಾಸಗಳ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿತು ಈ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಆಗಿನ ರಚನಾರಂಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಎಂ ಡೀ ಭನ್ನಾಲಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಫಿ ಎಲ್ ಮಹಠಾವರವರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಸರಕಾರವು ನೇಮಿಸಿ, ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ತತ್ಕಾಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅದರ ಭಾವೀ ವಿಕಾಸದ ರೂಪರೇಖೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿತು ಈ ಸಮಿತಿಯು ೧೯೩೭ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವರದಿಯನ್ನು ಸಾದರಪಡಿಸಿತು ಈ ವರದಿಯ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರಲು ಸರಕಾರವು ಯೋಗ್ಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿತು

ಅವಧಿಯ ಐದನೆಯಭಾಗ (೧೯೩೮-೩೯ ರಿಂದ ೧೯೪೫-೪೬)

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯ ಜಳಿವಳಿಯ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗೆ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಮಾಣವು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ವರ್ಷ	ಸಂಪುರ್ಣ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಭಾಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪಾಲ (ಶೇಕಡೆ)	ಕಾಯಿಟ್ಟ ನುತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು	ದುಡಿಯುವ ಭಂಡವಲು
೧೯೩೮-೩೯	೫೧೭೬	೬,೧೦೨,೩೮೫	೨,೩೯೯,೩೮೨	೨,೩೯೯,೩೮೨	೧೬,೨೩೯,೩೮೨
೧೯೩೯-೪೦	೫೭೮೯	೬,೩೩೨,೩೪೬	೨,೫೭೮,೩೪೬	೨,೫೭೮,೩೪೬	೧೬,೩೩೨,೩೪೬
೧೯೪೦-೪೧	೫೭೯೮	೬,೪೭೨,೩೪೬	೨,೬೪೭,೩೪೬	೨,೬೪೭,೩೪೬	೧೬,೪೭೨,೩೪೬
೧೯೪೧-೪೨	೫೪೧೨	೬,೭೭೨,೩೪೬	೨,೭೭೨,೩೪೬	೨,೭೭೨,೩೪೬	೧೬,೭೭೨,೩೪೬
೧೯೪೨-೪೩	೫೬೦೩	೬,೮೭೨,೩೪೬	೨,೮೭೨,೩೪೬	೨,೮೭೨,೩೪೬	೧೬,೮೭೨,೩೪೬
೧೯೪೩-೪೪	೬೦೩೩	೬,೯೭೨,೩೪೬	೨,೯೭೨,೩೪೬	೨,೯೭೨,೩೪೬	೧೬,೯೭೨,೩೪೬
೧೯೪೪-೪೫	೬೬೫೩	೬,೯೭೨,೩೪೬	೨,೯೭೨,೩೪೬	೨,೯೭೨,೩೪೬	೧೬,೯೭೨,೩೪೬
೧೯೪೫-೪೬	೭೩೬೫	೬,೯೭೨,೩೪೬	೨,೯೭೨,೩೪೬	೨,೯೭೨,೩೪೬	೧೬,೯೭೨,೩೪೬

ಎರಡನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಮಹಾಯುದ್ಧವು ಆರಂಭವಾದೊಡನೆಯೇ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಪಲ್ಲಟಿಸಿತು. ೧೯೪೦ ರಿಂದ ೧೯೪೫ ರ ವರೆಗೆ, ಯುದ್ಧದ ಆಘಾತಗಳು ಸಹಕಾರದ ಮೇಲೂ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದವು. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಏರಿಕೆಯ ಬೆಲೆಗಳಿಂದ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸಲು

ಸಮರ್ಥರಾದರು ೧೯೪೨ರ ನಂತರ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಮಿತಮೀರಿ ಏರತೊಡಗಿದವು ಸಿಂಗಾಪುರದ ಸೋಲಿನಿಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಮತ್ತೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಯಿತು ಜನತೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ದರದಿಂದ ಜೀವನಾ ವಶ್ಯಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ, ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಹಂಚುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಣ-ಸೀದಾ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದವು ಕಳ್ಳವೇಟೆ, ಲಾಭಬಡಕತನ ಮತ್ತಿತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೇಡು, ಕಡಕು, ಪಾಪಗಳು ದೃಗ್ಗೋಚರ ವಾಗತೊಡಗಿದವು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಮತ್ತಿತರ ನಿಯಂತ್ರಿತ ವಸ್ತುಗಳ ವಿತರಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸರಕಾರವು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿತು ಮುಂಬಯಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಲ ವರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆಯು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರಲು, ಈ ಕಾಯಿದೆಗನುಗುಣವಾಗಿ, ಕೋರ್ಟಿನ ನ್ಯಾಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಕಾರ ರಾದ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಬೆಲೆಯ ಸಾಲವನ್ನು ಪೂರೈಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು 'ಎಜನ್ಸಿ' ಗಳೆಂದು ಸರಕಾರದವರು ಗಣಿಸಿದರು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಆಧಳಿತೆ ಯುಳ್ಳ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತೃತಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ಇಂಥ ಸಂಘಗಳನ್ನು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ಮತ್ತು ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನು, ಖರೀದಿ-ವಿಕ್ರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು ಯುದ್ಧದಿಂದ ಪುಟಗೊಂಡ, ಸ್ಪುಟಗೊಂಡ ಈ ಚಳವಳಿಯು ಸಾಕಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿತು ಗ್ರಾಮ-ನಗರಗಳೆರಡೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಗುಣ ಪ್ರಮಾಣಗಳೆರಡೂ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಳವಳಿಯು ಘನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಸಭಾಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ, ವಾಲು ಬಂಡವಾಳದ ಪ್ರಮಾಣ, ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳ ಪರಿಮಾಣ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳದ ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಲ್ಲ ಚಮತ್ಕಾರಿಕವಾಗಿ ಏರತೊಡಗಿದುದಕ್ಕೆ ಕಳಗಿನ ಸತ್ರಿಕಯೇ ದೃಷ್ಟಾಂತವು

ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಭಾಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪಾಲು (ಶೇಕರ) ಛಾಂಡವಲು
೧೯೩೮-೩೯	೫೧೨೬	೬,೧೦,೩೮೩	೨,೩೯,೩೨,೧೧೪
೧೯೪೫-೪೬	೭೩೬೫	೧೨,೨೦,೩೬೧	೪,೫೮,೫೭,೦೦೦

ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು ದುಡಿಯುವ ಛಾಂಡವಲು

೨,೩೯,೪೨,೦೭೩	೧೬,೨೬,೯೭,೮೩೨
೪,೪೦,೫೮,೦೦೦	೩೬,೦೦,೬೨,೦೦೦

ಈ ಅನಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪತ್ತಿನ ಚಳವಳಿಯು ಕಲ್ಪನಾತೀತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತಲ್ಲದೆ, ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಂಘ, ಮಾರಾಟದ ಸಂಘ, ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘ,

ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘ, ಮನೆಕಟ್ಟುನ ಸಂಘ ಈ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರವು ಧಾರಣಮಾಡಿತ್ತು ೧೯೩೯-೪೦ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ೧೯೪೫-೪೬ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯು ಧಾರಣ ಮಾಡಿದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ದೃಷ್ಟಿಹೀನ ಮಾಡಿರಿ.

ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಹಿಕ್ಕೆಲುತನದ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು.

ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಭಾಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಾಲಿನ ಫಂಡಿನ ಮೊತ್ತ	ಸಾಲಿನ ಫಂಡಿನ ಮೊತ್ತ	ಸಾಲಿನ ಫಂಡಿನ ಮೊತ್ತ
೧೯೩೯-೪೦	೩೭೯೬	೧,೯೩,೨೮೨	೩೩,೩೦,೮೭೦	೮೪,೨೪,೮೦೭	೨,೭೯,೫೮,೦೯೭
೧೯೪೫-೪೬	೪೭೯೬	೨,೩೨,೨೮೨	೫೧,೪೪,೬೧೦	೧,೧೧,೯೫,೭೦೫	೩,೦೬,೮೨,೪೦೯

ಸಾಲ ಪ್ರಾರಂಭ ಮತ್ತು ಸಾಲ ವಸೂಲಿಯ ಪತ್ತಿನ ಮೊತ್ತ

ವರ್ಷ	ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಸಾಲ ವಸೂಲಿ ವರ್ಷಾಂತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೊತ್ತ	ಸಾಲಿನ ಫಂಡಿನ ಮೊತ್ತ	ಸಾಲಿನ ಫಂಡಿನ ಮೊತ್ತ
೧೯೩೯-೪೦	೨,೪೪,೮೧,೨೭೬	೬೦,೬೮,೮೩೭	೭೫,೪೧,೫೨೨
೧೯೪೫-೪೬	೧,೮೯,೫೯,೫೪೩	೧,೨೮,೯೭,೨೮೨	೧,೦೪,೮೬,೧೧೭
ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ ಹಿಕ್ಕೆಲುತನದ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ (ಅಡಿಟಿ) ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪತ್ತಿನ ಮೊತ್ತ.			

ವರ್ಷ	ಅ	ಬ	ಕ	ಡ	ನಿರ್ವಹಣಾಧಿಕಾರಿ	ಒಟ್ಟು
೧೯೩೯-೪೦	೨೫೭	೮೮೦	೯೩೨	೧೬೬೭	೭೭	೩೮೧೩
೧೯೪೫-೪೬	೬೩೨	೧೭೨೧	೧೧೫೫	೭೩೬	೫೫೭	೪೭೯೬

ಟೀಕು — ೧೯೩೯-೪೦ರ ಅಂಕಗಳಲ್ಲಿ ೧೭ ಜಮೀನು ಹಿಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಮಾವೇಶವಾಗಿವೆ.

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಘಗಳ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ! ವಸೂಲಿಯ ಕೆಲಸವು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ ೧೯೪೫-೪೬ರಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾಲದ ಪ್ರಮಾಣವು ಸಾಕಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಿದೆ ಪಾಲು ಬಂಡವಾಳ, ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ (ಆಡಿಟ್) ವರ್ಗೀಕರಣವೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ ಸಂಘಗಳು ವಿತರಣಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿವೆ

ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳು:— ೧೯೩೬-೪೦ರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೬೫ ಅವುಗಳ ಸಭಾಸದರು ೨೭೪೧, ಪಾಲು ಬಂಡವಾಳವು ರೂ ೪೫೫೦೦, ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳವು ರೂ ೧,೨೭,೮೫೮ ಇದ್ದಿತು ಸಂಘಗಳು ೩೯,೦೧೭ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಯ ವ್ರಾಪಂಚಿಕ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದವು ೨೬,೮೩೮ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು ಮಾರಿದವು ೧೯೪೫-೪೬ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೬೮, ಇವುಗಳ ಸಭಾಸದರು ೨೦ ೯೨೫, ಪಾಲು ಬಂಡವಾಳವು ರೂ ೬,೦೩,೨೬೦ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳವು ರೂ ೨೪,೬೦,೯೩೧ ಇದ್ದಿತು ಈ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಪೂರೈಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೂ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಾನುಗಳ ಬೆಲೆ ರೂ ೬೪,೪೮,೯೭೫, ಸಂಘಗಳು ಮಾರಿದ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಬೆಲೆ ರೂ ೧೧,೩೪,೩೨೦ ಇದ್ದಿತು

ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು:— ೧೯೩೮-೩೯ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೨೫ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೭೧೨೮ ಇದ್ದು ದುಡಿಯುವ ಭಂಡವಲು ೨೦೯,೧೯೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಿದ್ದಿತು ಮಾರಾಟವು ೫೯,೯೮೩ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಮತ್ತು ಖರೀದಿಯು ೫,೩೪,೮೭೬ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಇದ್ದಿತು ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಒಟ್ಟು ೧೩,೫೪೪ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನಕ್ಷೆ ಲಾಭ ವಾಗಿತ್ತು ಆದರೆ ಅದೇ ೧೯೪೫-೪೬ರಲ್ಲಿ ೪೬೫ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧,೩೨,೫೯೦ ಇದ್ದು ದುಡಿಯುವ ಭಂಡವಲು ೫,೫೧೦,೦೭೨ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಿದ್ದಿತು ಮಾರಾಟವು ೫೪,೦೦೭,೪೨೫ ರೂಪಾಯಿ ಗಳಷ್ಟು, ಖರೀದಿಯು ೫೨,೫೦೨,೧೧೩ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಿದ್ದಿತು ಸಂಘಗಳು ಒಟ್ಟು ೮,೪೧,೫೪೩ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದವು. ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು ನಿಯಂತ್ರಿತ ಮತ್ತು ಸೀದಾ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಸಂಘಗಳು ಲಾಯಸನ್ಸ್ ಪಡೆದು

ಕೊಂಡಿದ್ದವು ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸರಕುಗಳ ವಿತರಣಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರದ ಧೋರಣೆಯಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಅಸಮಾನ್ಯ ವರಿಸ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹಾರವು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದವು

ಮನೆಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳು — ೧೯೩೮-೩೯ರಲ್ಲಿ ಮನೆಕಟ್ಟುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಒಟ್ಟು ೧೮ ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೬೬೧೭ ಇದ್ದಿತು ಶೇಅರ ಭಾಂಡವಲು ರೂ ೨೩,೪೨,೧೯೦, ಸರಕಾರದ ಸಾಲ ರೂ ೨೨,೨೧,೭೬೬ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ರೂ ೧೦,೯೯೧,೪೬೬ ಇದ್ದವು ೧೯೪೫-೪೬ರಲ್ಲಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೩೬ ಇದ್ದು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೮,೫೯೭ರಷ್ಟಾಗಿದ್ದಿತು ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು, ಸರಕಾರದ ಸಾಲ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲುಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ ೩೧,೮೦,೬೪೧, ರೂ ೫,೭೬,೦೯೪, ಮತ್ತು ರೂ ೧,೨೮,೭೪,೬೦೦ ಇದ್ದವು. ಈ ಸಂಘಗಳು ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಸಾಲವನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಕೊಟ್ಟವು

ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳು.— ೧೯೩೮-೩೯ರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೧೪ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳು ಇದ್ದವು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೦೪೫ ಇದ್ದಿತು. ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು ರೂ ೩೧,೫೩೫ ಇದ್ದು, ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ರೂ ೧,೪೧,೭೨೪ ಇದ್ದಿತು ಆದರೆ ಅದೇ ೧೯೪೫-೪೬ರಲ್ಲಿ ೬೯ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೭೭೩ ಇದ್ದಿತು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ೧೧,೧೨,೮೮೬ ರೂ ಗಳಷ್ಟಿದ್ದಿತು ೧೯೩೮-೩೯ರಲ್ಲಿ ನೇಕಾರರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕೇವಲ ೪೦ ಇದ್ದದ್ದು, ೧೯೪೫-೪೬ರಲ್ಲಿ ೧೩೦ಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿತು ಅದರಂತೆ ೧೯೩೮-೩೯ರಲ್ಲಿ ೨,೩೨,೬೭೨ ರೂ. ಗಳಷ್ಟಿದ್ದ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ೧೯೪೫-೪೬ರಲ್ಲಿ ೨೪,೩೧,೭೫೫ ರೂ ಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ನೂಲು ಹೆಚ್ಚುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇದೇ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ನೇಕಾರರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಭರದಿಂದ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ಈ ನೇಕಾರರ ಸಂಘಗಳು ೧೯೩೮-೩೯ರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೨೫೬೧ ರೂ ಲಾಭ ವಡೆದಿದ್ದರೆ ೧೯೪೫-೪೬ರಲ್ಲಿ ೩,೪೬,೬೬೪ ರೂ ಗಳ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದವು

ಶೇತ್ರಿ ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘ, ಬಿನ್ ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘ, ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದವು.

ಅವಧಿಯ ಅರಣಿಯ ಭಾಗ (೧೯೪೬-೪೭ ರಿಂದ ೧೯೫೦-೫೧)

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ವರ್ಷ	ಸಂಪುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಭಾಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪಾಲರು (ಶೇಅರ) ಭಾಂಡವಲು	ಕಾಯಿಟ್ಟಿ ಮತ್ತಿತರೆ ನಿಧಿಗಳು	ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು
೧೯೪೬-೪೭	೮೦೦೮	೧೨೨೦,೩೬೧	೫೩,೦೪೦	೪೮,೬೩೭	೪೮,೬೩೭
೧೯೪೭-೪೮	೮೯೯೦	೧೪,೨೦,೩೫೨	೬೪,೫೦೮	೫೫,೯೪೨	೪೪,೪೯,೫೬೮
೧೯೪೮-೪೯	೧೩೩೧೭	೧೮,೬೦,೮೪೯	೯೨,೧೨೬	೭೦,೬೦೯	೬೨,೬೨,೧೮೫
೧೯೪೯-೫೦	೫೮೫೫	೨೦,೭೯,೧೭೪	೧೨,೩೬,೦೪೯	೮೨,೩೭೦	೬೨,೮೭,೬೪೬
೧೯೫೦-೫೧	೧೩೧೫	೨೫,೪೪,೩೫೦	೧೨,೩೭,೦೫೭	೮೨,೭೦೬	೮೨,೯೯,೬೧೦

(ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಾನಿರದಲ್ಲಿ)

ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನೆಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಅವಧಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣದ್ದಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿನ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು.

೧. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸರಕಾರವು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ತನ್ನ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಪೋಷಣೆಗಳನ್ನೀಯುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸರಕಾರವು ಅನುಸರಿಸಿತು.
೨. ಶ್ರೀ ಆರ್ ಜಿ ಸರಯ್ಯ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರಕಾರದವರಿಂದ ನಿಯೋಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಹಕಾರಿ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯು, ನಗರ, ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ವಿವಿಧ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ತೀವ್ರ ಗತಿಯಿಂದ ಸಾಗುವ ಬಗೆಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅತಿ ಮಹತ್ವದ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದು ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು.
೩. ರೈತರಿಗೆ ಬೆಳೆ ಮತ್ತು ಭೂಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೬ ಮತ್ತು ೪ ಬಡ್ಡಿ ದರದಂತೆ ಹಣಕಾಸಿನ ಪೂರೈಕೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅಥವಾ ಗಾಡಗೀಳ ಸಮಿತಿಯು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದಂತೆ ಬೇರೊಂದು ಶೇಷ್ಠಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಟನೆಯು ಮಾಡಬೇಕೋ ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ ಮಣಿಲಾಲ ನಾನಾವತಿ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶೇಷ್ಠಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಟನಾ ಸಮಿತಿಯು ಇದೇ ಅನಧಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವರದಿಯನ್ನು ಸಾದರಪಡಿಸಿತು. ಈ ಸಮಿತಿಯು ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ವರದಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳಮೇಲೆ ಸರಕಾರವು ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿತು.
೪. ಗೃಹ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಉದ್ದಿಮೆಗಳ ಪುನರ್ನಿವೇಶನಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಅವ್ಯಾಹತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆದವು ಸರಕಾರವು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಉದ್ದಿಮೆಗಳ ಜಾಯಿಂಟ್ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ ಎಂಬ ಹೊಸ ಜಾಗೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿತು. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಉದ್ದಿಮೆಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಯಿಸುವ ಹೋಣೆಯನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.
೫. ಅಗಸ್ತ ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋದಯದ ತರುವಾಯ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪೂರ್ವ ಸೀರಿಕೆಯಾಯಿತು.

೬. ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯೆಂದು ಸ್ವೀಕೃತವಾದಂದಿನಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪವೇ ಬಂದಂತಾಗಿದೆ ಈ ಧೈಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ತತ್ವಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ರಂಗಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ, ಇವನ್ನು ನಾಡಿನ ಘಟನೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ನೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.
೭. ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸರಯ್ಯಾ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯ ಮೇರೆಗೆ, ಆಂದೋಲನದ ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಯಿತು ಈ ಯೋಜನೆಗೆ “ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಯೋಜನೆ ” ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಯಿತು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರವೇ ಭದ್ರ ತಳಹದಿಯೆಂದು ಬಗೆಯಲಾಗಿದೆ
೮. ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ವಿಲೀನೀಕರಣದಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನವು ವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು.
೯. ಮುಂಬಯಿ ರೈತರ ಋಣ ವಿಮೋಚನೆ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಸಾಹುಕಾರಿ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಶೇಷ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನವು ಬೆಳೆಯಲು ಅನುವಾಯಿತು.

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ

೧. ಸಹಕಾರದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೫೨-೫೩ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಒಟ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ೧೦೦ ಕ್ಕೆ ಅಂಶಸ್ಥ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ೧೦೦ ಕ್ಕೆ ೩೦ರಷ್ಟು ಬರುವ ಹಾಗೆ ಪತ್ತಿನ ಚಳವಳಿಯ ವಿಕಾಸ.
೨. ಪತ್ತುಳ್ಳಿ ರೈತರಿಗೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ೬ ಡಿಡಿಯ ದರವು ೧೦೦ ಕ್ಕೆ ೬-೪-೦ ಗೆ ಮಿಕ್ಕದಂತೆ (ಈಗ ರೂ ೭-೧೫-೦) ಸಾಲಕೊಡುವದು
೩. ಗೃಹ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ.
೪. ಕೂಪಗಳ ಕೆಲ್ವಕ್ಕಾಗಿ, ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರನ್ನು ಹೊರಹಾಕುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ

೫. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಜನರಿಗಾಗಿ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು.
೬. ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯದ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.
೭. ಯಾತದ ನೀರಾವರಿ (ಲಿಫ್ಟ್ ಇರಿಗೇಶನ್) ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ
೮. ಸತ್ತಿಗೂ ಪೇಟೆಗೂ ತಳಕು ಹಾಕುವಂತೆ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಸದ್ಭೂತಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಬೆಳೆಸಾಲಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಮಾರಾಟಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿರುವಂತೆ ಅಥವಾ ಚನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಹೊಂದಿದ ತಾಲೂಕುಗಳ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳಿರುವಂತೆ, ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಆಂದೋಲನವು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಘಟನೆಯು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಸಂದಿತು. ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಮಾರಾಟ ಸಂಘದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಆಯಿತು.
೯. ಔದ್ಯೋಗಿಕ ನಗರ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.
೧೦. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ವಿತರಣಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದು.
೧೧. ಗ್ರಾಹಕರ ಆಂದೋಲನದ ಬೆಳವಣಿಗೆ.
೧೨. ಉಳಿತಾಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದು
೧೩. ಸಹಕಾರಿ ತಾಸನ ಸಭೆಯ (Council) ಸಂಸ್ಥಾಪನೆ

೧೪. ಸಹಕಾರಿ ಕಾಲೇಜು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಬೋರ್ಡುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದ ವ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿಕಾಸ.

೧೫ ನಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ಒಂದ ನಿರಾಶ್ರಿತರ ಪುನರ್ನಿವೇಶನ

೧೬ ಸರ್ವೋದಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದು

೧೭ ಮನೋರಂಜನೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಮದ್ಯವಾಸ ಪ್ರತಿಬಂಧ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವುದು

ಹೀಗೆ ಈ ಅವಧಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ --
(೧) ಪತ್ತಾಳ್ ರೈತರಿಗೆ ಶೇತ್ರಿ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಸೋವಿ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಹಣ ಪೂರೈಸುವ ಸಮೀಕೃತ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತಿನ ರಚನೆ. (೨) ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ (೩) ಆಹಾರ ಸಮಸ್ಯೆಯ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಉಪಯೋಗ. (೪) ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಸಾಯ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆ (೫) ಗೃಹ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ (೬) ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಉಪಯೋಗದ ಹೆಚ್ಚಳ (೭) ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಜನರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವಿಕೆ

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಶಾಸನಗಳ ತಿದ್ದುಪಡಿಯೂ ಆಯಿತು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿತು ಅಧಿಕಾರೇತರ ಜನರು ಸಹಿತ ಕಾಯಿದೆಯ ಕೆಲವೊಂದು ಕೆಲಮುಗಳ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಹಲವಾರು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರೇತರರ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು ಆ ಮೇರೆಗೆ ೧೯೪೭-೪೮ ರಲ್ಲಿ ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತರವಾಗಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸರಕಾರವು ಕೈಕೊಂಡಿತು ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಹೊಂದಿದ ಕಾಯಿದೆಯು ೧-೪-೧೯೪೮ ರಿಂದ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು ಹೊಸ ಕಾಯಿದೆಯ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

(೧) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಅಂದೋಲನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಟ್ಟಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು (೨) ಶೇಷ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿಯಮಿತ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಐಚ್ಛಿಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು (೩) ಒಂದು ಸಂಘವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು (೪) ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯದೆಯ XI ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿರುವಂತೆ ಬೇಸಾಯದ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಒತ್ತಾಯದ ತತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು (೫) ಸಹಕಾರಿ ತಂಟೆಗಳ ವರದಿಗಳ ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಅಪೀಲುಗಳ ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು (೬) ಮುಂಬಯಿ ಟೆನೆನ್ಸಿ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಭೂ ಕಾಯದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯದ ಸಂಘಗಳ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು

ಸಂಚಿತ ಶೇರು ಭಾಂಡವಲು ಮತ್ತು ರಿಫಾರ್ಮ್ ಫಂಡಿನಿಂದ, ಕೂಡಿಬಿದ್ದ ಹಾನಿ ಯನ್ನು ವಜಾ ಮಾಡಿ ಉಳಿಯಬಹುದಾದ ರಕವಿನ ಎಂಟು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕುವ ಸಾಲವನ್ನು ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರದ ಪೂರ್ವ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲ ವಾಗುವಂತೆ ೧೯೨೭ರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯದೆಯ ಲನೆಯ ನಿಯಮ ವನ್ನು (ರೂಲ) ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು

೧೯೪೮-೪೯ ಮತ್ತು ೧೯೪೯-೫೦ರಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ಕಲಮು ಗಳಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು

ಕಲಮುಗಳು (ಸೆಕ್ಷನ್ಸ್) ೩, ೨೪AA ೪೮A ೪೯ ೫೬ ೬೪B, ೬೪F ೬೪G ೧೫A, ೨೬ ೫೪A, ೫೫, ೫೬, ೬೪ (೧) (A), ೫೯, ೬೩A ೬೪R ನಿಯಮಗಳು (ರೂಲ್ಸ್) ೮, ೨೬A, ೨೯, ೩೧, ೪೫A, ೪೭A, ೨೪, ೬ (B), ೩೯, ೫೧

ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆದ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ನಿವೇದನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಾಲ್ತಿಯ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆಯಲು ಕಲಮು ೨೪AA ದರಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಒಂದು ಸಂಘವು ಮುಳುಗಿ ಹೋದರೆ, ಅದರ ಸಾಲಗಳು ಮುಟ್ಟುವ ವರೆಗೆ ಸಂಘವು ಮುಳುಗಿ ಹೋದ ದಿನಾಂಕಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಹಿಂದಿನ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರ ಹೊಣೆಯು ಮುಂದುವರೆಯುವಂತೆ ಮತ್ತು ಸತ್ತ ಸದಸ್ಯರ ಆಸ್ತಿಯು ಹೊಣೆಯಾಗುವಂತೆ ಹೊಸ ಕಲಮು ೪೮Aದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ

೫೦೬ ಕಲಮಿನ ಮೇರೆಗೆ, ಸಂಸ್ಥೆ ಆಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾಗಲೀ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದವರಾಗಲೀ ಹಣವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ, ದುರುಪಯೋಗ ಅಥವಾ ದುಂದುಗಾರಿಕೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವರಿಂದ ನಷ್ಟವಾದ ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲ ಮಾಡಲು ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ

ಹೀಗೆ ಈ ಅನಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಕಾಣಿಸಿದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭೂತ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಯಿತು

(೧) ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ. (೨) ಮಾರ್ಕೆಟುಗಳ ನಿಯಮಾವಳಿ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟದ ಬೆಳವಣಿಗೆ (೩) ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ (೪) ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಪುನರ್ನಿವೇಶನ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆ (೫) ಸಹಕಾರಿ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ (೬) ಯಾತದ ನಿರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡುವುದು (೭) ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನರ ಪುನರ್ನಿವೇಶನ ಮತ್ತು (೮) ಸಹಕಾರದ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ತರಬೇತಿ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ೧೯೪೭-೪೮ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ವಿಶೇಷತಃ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಮತ್ತು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಸಯಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಸರ್ವೋದಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಿತು ಈ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯ ಕಲಮು ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು

(೨) ೩೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಗತಿ

(ಅ) ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಗತಿ:—ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೬,೧೧೫ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ೨೩,೪೪,೩೫೦ ಸದಸ್ಯರು ಇದ್ದರು ಆಂದೋಲನದ ಒಟ್ಟು ಸ್ವಂತ ಭಾಂಡವಲು ಅಥವಾ ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತಿಯು ೨,೧೯೭ ಲಕ್ಷ ರೂ ಗಳಷ್ಟು ಇದ್ದಿತು. ೮,೨೯೭ ಲಕ್ಷ ರೂ. ಗಳಷ್ಟು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಇದ್ದಿತು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಭಾಂಡವಲಿನ ಪ್ರಮಾಣವು ೨೬.೪% ರಷ್ಟಿದ್ದಿತು ೧೯೫೧ನೆಯ ಜನಗಣತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ತರದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೩೨ ರಷ್ಟು ಜನತೆಯನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲಿನ ಸರಾಸರಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ೨೩ ರೂಪಾಯಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಅ. ಸಂ.	ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇರು ಭಾಂಡವಲು	ಕಾಯ್ದೆ ಟ್ರಸ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪರ ನಿಧಿಗಳು	ಮಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು
೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭
				ರೂ.	ರೂ.	ರೂ.
೧	ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್	೩೯	೫೭೮೩	೧೨,೩೮,೯೫೩.೮೬೦	೧೨,೨೦,೧೬,೯೯೦	೨೪,೭೧,೭೪,೫೫೩
೨	ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಭೂ-ಪತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕ್	೧	೭೬೪	೮,೨೭,೭೭೦	೨೨,೩೬,೦೭೫	೮೭,೬೮,೩೦೫
೩	ಪ್ರಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬಿನ್ ಮತ್ತು ಸಂಘಗಳು	೭೯	೩೮೧೪೨	೨೬,೬೯,೪೫೨	೪೪,೩೬,೬೬೧	೩೨,೨೦,೭೩,೯೪೭
೪	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಭೂ-ಪತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ಗಳು	೧೯	೨೦೦೦೯	೭,೬೭,೧೮೮	೩೨,೩೮,೪೧೧	೬೫,೮೧,೯೫೬
೫	ಶೇಷ್ಠಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು.	೯೭೦೨	೭೨೭೨೭೬	೨,೨೯,೮೫೨,೭೩೭	೨,೦೯,೫೪,೮೭೮	೧೦,೭೩,೫೧,೩೭೦
೬	ಶೇಷ್ಠಿ ಬಿನ್ ಮತ್ತು ಸಂಘಗಳು.	೧೩೩೪	೨೯೭೭೭೨	೯೧,೮೦,೯೫೩	೧,೧೦,೩೧,೦೪೮	೪೮,೧೨,೬೯,೬೬೬

೭	ಬಿನ್ ಶೇತ್ಕಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೧೫೩	೭೭೩೩೪೫	೫,೬೦,೧೯,೨೭೬	೨,೦೮,೦೭,೨೪೧	೨೪,೯೮೮,೮೧,೪೯೦
೮	ಬಿನ್ ಶೇತ್ಕಿ ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೩೧೮೧	೩೯೦೧೧೭	೩,೦೫,೭೭೭೨೪೪ } ೨೪,೫೦೧	೧,೧೮,೨೫೫,೦೩೯ } ೧೧೭೭,೫೫೮	೧೧,೫೬೯,೯೫,೪೭೯ } ೫,೫೭೩,೫೧೬
೯	ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಇನ್ ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ	೧	೧೦೭೭	—	—	—
೧೦.	ಸುಪರವಾಜಿಂಗ್ ಯೂನಿ ಯನ್ ಮತ್ತೆ ಫೆಡರೇಶನ್ಸ್ ಗಳು	೨೩೧	೮೧೦೭	—	—	—
೧೧	ಜೀವ ವಿಮಾ ಸಂಘಗಳು	೫	೩೪೯೫೭	—	೯,೧೫,೭೫೪	೧,೩೦,೧೭,೮೮೨
೧೨	ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಬೆಂಕಿ ಮತ್ತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಮಾ ಸಂಘ	೧	೧೪೨	೩,೧೬,೧೦೦	—	೩,೧೬,೧೦೦
೧೩	ಮೋಟಾರ ವಿಮಾ ಸಂಘ	೧	೩೯	೩,೬೮೦	೨೩,೮೩೨	೧೨,೫೫,೫೩೪

೧೯೫೦-೫೧ಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು

೧೬೧೧೫

೨೩,೪೪೩,೫೦೦

೧೩,೭೦,೫೭೭,೧೭೭

೮,೨೭,೦೪,೪೮೭

೮೨,೯೭೭,೦೮,೭೮೪

ಈ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸಹಕಾರಿ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪಡಿಸಿದ ಗುರಿಯನ್ನು ಆಂದೋಲನವು ಬಹುತರವಾಗಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಧಿಸಿತು ಇಂದಿಗೂ ಆವರಿಸಿದ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಮತ್ತು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಇವುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಂಘಗಳೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾಗಿವೆ ರೈತನ ಮುಖ್ಯ ಬೇಡಿಕೆಯು ಹಣಕಾಸು ಇರುವದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಣ ಪೂರೈಸುವದು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ ಒಟ್ಟು ೧೭೧೧೫ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೯೭೦೨ ಹಳ್ಳಿಯ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳೇ ಇವೆ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ರೈತರಿಗೆ, ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ, ಮತ್ತಿತರ ಶೇಷ್ಠೀಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ, ೭೮೯ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿವು. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯದ ಮತ್ತು ಯಾತದ ನೀರಾವರಿ (Lift irrigation) ಸಂಘಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸರಕುಗಳ ವಿತರಣಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದವು ಸುರತ, ನಾಸಿಕ, ಪಂಚಮಹಾಲ, ಪಶ್ಚಿಮ ಖಾನದೇಶ, ರಾಣಾ ಮತ್ತು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೋಜನೆಗಳನ್ನೂ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು ಇನ್ನುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಜನರ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನೂ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಪಟ್ಟಣದ ಜನರಿಗೆ ಹಣಕಾಸು, ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ, ಗ್ರಾಹಕರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿತು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಪಟ್ಟಣದ ಜನರಿಗೆ ೨೪.೨೨ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿವು. ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ೧೧೫೪ಕ್ಕೆ ಏರಿತು ಈ ಸಂಘಗಳು ಲಾಭಭಡಕತನವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದವು ಬೆಲೆಗಳ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು ಸಮತೋಲನಗೊಳಿಸಿದವು. ಮತ್ತು ನಿತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಚುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವು ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಆಂದೋಲನವು ಮನೆಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿತು. ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೮೫೭ಕ್ಕೆ ಏರಿತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿ, ಮಾರಾಟಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಗೃಹ ಉದ್ದಿಮೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಂದೋಲನವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತು.

(ಬ) ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ನಿ

(೧) ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು

ಪೂರ್ವ ಇತಿಹಾಸ.

೧೯೦೪ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ನಿನ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯದೆಯು ಪಾಸಾದನಂತರ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಭರದಿಂದ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ಹಣಕಾಸಿನ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಕಾಯದೆಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಸ್ಥಾನಿಕ ಇಡುಗಂಟಿನ ಹಣ ಮತ್ತು ಹಂಚಿದ ಭಂಡವಲಿನ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ಅಥವಾ ಸದಸ್ಯರ ಇಡುಗಂಟಿನ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ಸರಕಾರದ ಸಾಲದ ಹಣ ಇವು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರ ಅಪತ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಟ್ಟಣಗಳ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಪೂರೈಸಿ ಉಳಿದ ಹಣವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಪೂರೈಸಬಹುದೆಂದೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಂಘಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಟ್ಟು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದುದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಸಾಲದಾದವು. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹಣವನ್ನು ಸಹಿತ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಮರ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಸರಕಾರದ ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ೨೦೦೦ ರೂ ಗಳಿಗೆ ಮಿಕ್ಕದ ಸರಕಾರಿ ಸಾಲದಿಂದ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋಯಿತು. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಘಗಳ ಹಣಕಾಸಿನ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಚಿಸ್ತಾರರು ಅಧಿಕಾರೀತರ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆ ಮೇರೆಗೆ ೧೯೦೬ರಲ್ಲಿ ಬಾಂಬೆ ಅರ್ಬನ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಸೊಸಾಯಿಟಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ನಗರ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಹಣಕಾಸಿನ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಹೊರಗಿನ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದು ಇರದ ಹೊರತು ಈ ಆಂದೋಲನವು ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಯಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಹಣಕಾಸಿನ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆಂದು ಅನಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ದಿವಂಗತ ಸರ್ ವಿರೋಧದಾಸ ಡಿ ಧ್ಯಾಕರ್ಸ್ ಮತ್ತು ದಿವಂಗತ ಸರ್ ಲಲ್ಲುಭಾಯಿ ಶಾಮಲದಾಸ ಇವರಿವರರು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವದಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆ ಯೊಂದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು. ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರದ, ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಇವರ ನಡುವೆ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆದ ಪ್ರತ್ಯವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಚರ್ಚೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥಾಪಕರ ನಡುವೆ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಾಯಿತು. ಆ ಮೇರೆಗೆ ೧೯೦೪ರ ಕಾಯದೆ Xರನ್ವಯ ೧೯೧೧ ಅಕ್ಟೋಬರ ೧೧ಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನಿಕ ಸರಕಾರದ ಗೊತ್ತುವಳಿಯ ತರುವಾಯ ಮುಂಬಯಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಈ ಬ್ಯಾಂಕು ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಚಿಸ್ತಾರರ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪ

ಕರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಬ್ಯಾಂಕು ತನ್ನ ಮೇಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂತಲೂ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಹಣವನ್ನು ಸರಕಾರಿ ಸಕ್ರಿಯಿತಿಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಸರಕಾರದ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದ ಇತರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ತೊಡಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮಕ್ಕೂ ಈ ಹೊಸ ಬ್ಯಾಂಕು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಬ್ಯಾಂಕು ೨೦ ಲಕ್ಷ ರೂ. ಗಳಿಗೆ ಮಿಕ್ಕುದಂತೆ ತನ್ನ ಸಂಚಿತ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲಿನ ಮೂಲನಟ್ಟು ಹಣವನ್ನು ನಗರಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಬಡ್ಡೀ ದಂದಂತೆ ಡಿವೆಂಚರುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ತನ್ನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೊತ್ತುಗಳ ಭದ್ರತೆಯ ಮೇಲೆ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಸರಕಾರವು ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಮತ್ತು ಡಿವೆಂಚರಿನ ಸಾಲವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಡುವವರೆಗೆ ಒಡ್ಡೀ ಹಣಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರ ವಾಗಲು ಸರಕಾರವು ಆಶ್ವಾಸನ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಈ ಮೊದಲು ಮುಂಬಯಿ ಅರ್ಬನ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಸೊಸಾಯಟಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಸರಕಾರದಿಂದ ತಗಾಯಿ ಸಾಲ ಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹಣ ಪೂರೈಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬ್ಯಾಂಕು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಈ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಹೆಸರನ್ನು ೧೯೨೪ರಲ್ಲಿ ಬಾಂಬೆ ಪ್ರಾನ್ಸಿಪ್ಸಿಯಲ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಬ್ಯಾಂಕ ಎಂದೂ ಆನಂತರ ೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ ಬಾಂಬೆ ಸ್ಟೇಟ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಬ್ಯಾಂಕ ಎಂದೂ ಬದಲಾಯಿಸಲಾಯಿತು.

ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಗುರಿಗಳು.

ಹಣಕಾಸಿನ ಪೇಟೆಯಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಆ ಹಣವನ್ನು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಪೂರೈಸುವದೇ ಈ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹಣ ಪೂರೈಸುವದ ಲ್ಲದೆ ಆ ಸಂಘಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಥವಾ ಉಳಿತಾಯದ ಹಣ ಸಂಚಯಕ್ಕೂ, ಆ ಸಂಘಗಳ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿಯ ಹಣವನ್ನು ಸರಕಾರಿ, ಮತ್ತಿತರ ಸಕ್ರಿಯಿತಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದ ಇತರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಬ್ಯಾಂಕು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಈ ಬ್ಯಾಂಕು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಸಮತೋಲನ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ಪೇಟೆಯನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಪತ್ತಿನ ಪುನರ್ಘಟಿತ ರಚನೆಯನ್ವಯ ಈ ಬ್ಯಾಂಕು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಇತರ ವ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಸಲಹಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ಯಾಂಕು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಪತ್ತಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಧ್ಯಬಿಂದುವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಘಟನೆ:— ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ನಗರ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜನರೇ ಇದ್ದರು. ಆದರೆ ೧೯೫೨ರ ತರುವಾಯ, ಸಾಲ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಘಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸದಸ್ಯರಿರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ 'ಅ' ವರ್ಗದ ಸದಸ್ಯ ರೆಂದೂ, ಕರಿಯೆಲಾಗಿದೆ. 'ಬ' ವರ್ಗದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತ ಸದಸ್ಯರೆಂದೂ ಕರಿಯೆಲಾಗುವದು. ಅಂದರೆ ಇವರಿಗೆ ಸಂಘದ ಚಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮತದಾನ

ಹಾಗೂ ಲಾಭ ಹಂಚುವದನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವದರಲ್ಲಾಗಲೀ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ ಇಂಥ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು (೧) ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸದಸ್ಯ-ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯ ನಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ೨ ರೂ. ಪುನೇಶ ಫೀಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು ಅಥವಾ (೨) ಮುಂಬಯಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಲ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆಯನ್ವಯ ವರದಿ ಅಥವಾ ನಿರ್ಣಯಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು (೩) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯ ನಲ್ಲದ ವತ್ತುಳ್ಳ ರೈತನಾಗಿರಬೇಕು ೩೫ ಸದಸ್ಯರುಳ್ಳ ಡಾಯರೆಕ್ಟರ ಬೋರ್ಡು ಈ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಆಡಳಿತೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ ರೇವಿನ್ಯೂ ಖಾತೆಯ ನಂ. ೨೪೮/೪೫ ದಿ ೨೫-೬-೧೯೪೨ರ ಸರಕಾರದ ಗೊತ್ತುವಳಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಬೋರ್ಡನ್ನು ಸಂಯುಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇಲೆ ಪುನರ್ಘಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪುನರ್ಘಟಿತ ರಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಈ ಬೋರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಪ್ರತಿನಿಧಿ, ಈ ಬ್ಯಾಂಕು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಏಳು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಬಾಂಬೆ ಪ್ರಾನ್ವಿನ್ಸಿ ಯಲ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ ಸಂಘದ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಆರ್ಬಿನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸದಸ್ಯರ ಐದು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಸಮಾವೇಶವಾಗುತ್ತಾರೆ ಈ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯು ಆರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರದಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೂರು ಜನರು ಈ ಬೋರ್ಡಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಬೋರ್ಡಿನ ಚೀರಮನ್ನರ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸರಕಾರದಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಬ್ಬ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ತಜ್ಞನೂ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಬೋರ್ಡಿನಿಂದ ಆರಿಸಲ್ಪಡುವ ಮ್ಯಾನೇಜಿಂಗ್ ಡಾಯರೆಕ್ಟರನು ಎಕ್ಸ್ ಆಫೀಸಿಯೊ ಡಾಯರೆಕ್ಟರ ಅಂತಾ ಇರುವನು ಆಡಳಿತೆಯ ಮಹತ್ವದ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಧೋರಣೆಯ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲಾದವುಗಳನ್ನು ಈ ಡಾಯರೆಕ್ಟರರ ಬೋರ್ಡು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲವೂ ಇರುತ್ತದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಚೀರಮನ್, ಮ್ಯಾನೇಜಿಂಗ ಡಾಯರೆಕ್ಟರ ಮತ್ತು ೧೨ ಜನ ಡಾಯರೆಕ್ಟರರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ೧೨ ಜನ ಡಾಯರೆಕ್ಟರರಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರೂ ಮತ್ತು ಸರಕಾರದಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಬ್ಬನೂ ಇರುತ್ತಾರೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲವು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ನಿತ್ಯದ ಆಡಳಿತೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಇದರ ಸಭೆ ಸೇರುತ್ತದೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲದ ಒಂದು ಉಪಸಮಿತಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾನೇಜಿಂಗ್ ಡಾಯರೆಕ್ಟರ, ಮತ್ತಿತರ ಮೂರು ಜನ ಡಾಯರೆಕ್ಟರರು ಇರುತ್ತಾರೆ ಈ ಉಪಸಮಿತಿಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲವು ಪ್ರತಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಿಸುತ್ತದೆ ಈ ಉಪಸಮಿತಿಯು ಪ್ರತಿ ವಾರವೂ ಕೂಡುತ್ತದೆ ಈ ಉಪಸಮಿತಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆರಡು ವಿಶೇಷ ಉಪಸಮಿತಿಗಳಿದ್ದು, ಒಂದು ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಯಿದೆಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

(ಬ) ಚಾಲತಿ, ನೇವಿಂಗ್ಸ್
ಮತ್ತು ಇತರ ರೇವ್ಯುಗಳು

I) ಸಂಘಗಳು	೧೮೦ ಖ್ರಿ.೬೬೭	ಖ್ರಿ.೬೬೭,೮೫,೭೬೯	ಖ್ರಿ.೦೯,೬೮,೦೪೮	ಖ್ರಿ.೬೬೭,೮೮,೮೫,೭೬೯	ಖ್ರಿ.೬೬೭,೮೮,೮೫,೭೬೯
II) ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು	೭೬೭,೮೭೭	ಖ್ರಿ.೬೬೭,೮೫,೭೬೯	ಖ್ರಿ.೬೬೭,೮೫,೭೬೯	ಖ್ರಿ.೬೬೭,೮೫,೭೬೯	ಖ್ರಿ.೬೬೭,೮೫,೭೬೯
ಒಟ್ಟು ರೇವ್ಯುಗಳು	೫,೬೬೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯

(ಕ) ಜಾಯಿಂಟ್ ಸ್ಟಾಕ್

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ರೂಪ ರೇವ್ಯು

(ಡ) ಸೌಕರ ವರ್ಗದ

ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಫಂಡ್

100

ಖರ್ಚು	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯
ಖರ್ಚು	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯

೭. ಸರಕಾರದ ಸಾಲ

೮. ರಿಪ್ಲೇಸ್ ಮೆಂಟ್ ಫಂಡ್
ಪಡೆದ ಸಾಲ

೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯
೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯	೭೬೬,೮೭೭,೮೫,೭೬೯

೮ ಮುಖ್ಯವರ್ತಿ ಹಣಕಾಸಿನ
ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲ
ದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ವಾಲು

೩೦೦ ೨೦೦

೯ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲ
೧೦ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ

(ಅ) ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ
(ಬ) ಸಂಘಗಳಿಗೆ

೧೧ ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲ

(ಅ) ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು
(ಬ) ಸಂಘಗಳು

೧೨ ಮುಖ್ಯತು ಮೀರಿದ ಸಾಲ
೧೩ ಆಡಳಿತಿಯ ವೆಚ್ಚ
೧೪ ಲಾಭ

೬ ೫೦,೯೯೨.೨೬	೮,೪೩,೮೪,೫೩೩	೧೦,೦೨,೦೦,೩೭೭	೯,೯೪,೧೫,೪೩೦	೧೦ ಡಿ. ೩೫. ೧೫
೨,೯೪,೫೧೭.೫೧	೨,೪೨,೨೭೩,೧೧೦	೨,೦೨,೫೯೯,೨೪೦	೧,೪೬,೧೯೨,೪೬೬	೧,೪೬,೧೯೨,೪೬೬
೭,೭೭,೩೫೩,೦೨೪	೭,೦೦,೮೦೨,೦೩೬	೧೯,೬೮,೯೯೯,೯೭೨	೧೧,೮೮೮,೬೬೬.೦೦	೩೩,೬೪,೦೫೦.೫೦
೧೦,೭೧,೮೬೭.೭೭೫	೧೦,೫೦,೮೨,೪೬೧	೨೦,೭೧,೫೯೯,೨೦೨	೧೬,೩೪,೪೪೪,೪೪೦	೧೬,೫೦,೯೯೯,೨೦೦
೬೮,೧೯೫.೫೬೯	೯೮,೨೫,೮೯೪	೫೬,೭೦,೫೧೦	೬೯,೭೪,೭೪೪	೮೪,೭೦,೫೦೦
೧,೫೯,೭೧,೦೨೯	೧,೫೭,೮೨,೨೭೯	೪,೩೬,೯೫೮.೬೬	೨,೮೨,೯೯೫,೦೩೪	೪,೩೮,೧೧೭.೭೭
೨,೨೭,೯೦,೫೯೮	೨,೦೬,೮೬೬,೯೯೯	೪,೯೫,೬೬೬.೬೬	೩,೫೮,೬೯೭.೮೦	೫,೨೭,೪೫೭.೭೦
೮,೧೪,೬೦೦	೮,೧೨,೯೨೬	೧೫,೯೨೨.೦೦	೨೪,೪೮೫.೧೬	೩೨,೦೯೧.೦೦
೯,೨೫,೭೯೯	೧೦,೬೮,೪೦೧	೧೨,೪೯೦೫೬	೧೪,೧೮,೧೭೫	೧೬,೦೪,೫೦೦
೨,೯೮,೪೫೫	೩,೮೯೩೬೦	೪,೨೮,೩೩೩	೪,೫೫,೫೬೮	೫,೮೭,೪೦೦

ಬ್ಯಾಂಕು ವರುವರುಷಕ್ಕೂ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಲಿದೆ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ೪೫ ಲಕ್ಷ ರೂ ಗಳ ಶೇರಭಾಂಡವಲದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಅಂಶವು ೧೬ ಲಕ್ಷ ರೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸ್ವಂತ ಭಾಂಡವಲು ೪೫ ಲಕ್ಷ ರೂ ಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲಕ್ಕೆ ಅದರ ಪ್ರಮಾಣವು ನೂರಕ್ಕೆ ೮೨ ರಷ್ಟಿದೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿನ ರೇವುಗಳು ದಿನೇ ದಿನೇ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿವೆ. ಅಂದರೆ ೩೦-೬-೧೯೪೭ಕ್ಕೆ ೫೯೮ ಕೋಟಿ ರೂ ಗಳಷ್ಟು ಇದ್ದ ರೇವುಗಳು ೫೦-೫೧ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೯೦೮ ಕೋಟಿ ರೂ ಗಳಿಗೆ ಏರಿವೆ. ರಿಫಾರ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಾಯಿದೆಯ ೧೭ನೇಕಲಮು ನನ್ವಯ ರಿಫಾರ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ೧೩೩ ಲಕ್ಷ ರೂ ಗಳ ಧನಸಹಾಯ ಪಡೆದಿದೆ. ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಶೇರಭಾಂಡವಲಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರವು ೩ ಲಕ್ಷ ರೂ ಗಳನ್ನು ಸಾಲವೆಂದು ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಟನಾ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊರಟ ಸರಕಾರೀ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ವಯ ಈ ಬ್ಯಾಂಕು ತಾ ೧-೧-೧೯೪೯ ರಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಶೇತ್ರಿ ಸಾಲದ ಬಡ್ಡಿಯ ದರವನ್ನು, ಸಂಘಗಳಿಗೆ, ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ೬ ೧/೪ ದರದಂತೆ ಸಾಲಕೊಡಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಏಕೈಕ ಇಳಿಸಿತು. ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಟನಾ ಸಮಿತಿಯ (Agricultural Credit organization Committee) ಶಿಫಾರಸಿನನ್ವಯ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಘಟನೆಯನ್ನು ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಪತ್ತೆ ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳ ರೈತರಿಗೆ ಹಣಪೂರೈಸುವದನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವದಕ್ಕೂ ಪತ್ತೆಳ್ಳ ರೈತನಿಗೆ ಶೇತ್ರಿ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಹಣ ಪೂರೈಸುವ ಸಮೀಕೃತ ರಾಜ್ಯಸಂಸ್ಥೆಯಂತೆ ವರ್ತಿಸಲಿಕ್ಕೂ. ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್, ಮತ್ತಿತರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಪತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ಬ್ಯಾಂಕು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸದಸ್ಯರಿಗಿಂತ ಸಂಘ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ದೆಂದೂ, ಒಟ್ಟು ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ರೇವುಗಳಿಗೆ ನೂರಕ್ಕೆ ೫೯ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲಕ್ಕೆ ೪೮.೩ ರಷ್ಟಿದೆ ಎಂದೂ ಮೇಲಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ರೋಲು ಹಣದ ಪ್ರಮಾಣವು ಒಟ್ಟು ರೇವುಗಳಿಗೆ ನೂರಕ್ಕೆ ೯೭ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದ ಸಕ್ಕುರಿಟಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದ ಹಣದ ಪ್ರಮಾಣವು ಒಟ್ಟು ರೇವುಗಳಿಗೆ ನೂರಕ್ಕೆ ೪೫ ರಷ್ಟಿದೆ. ಹೀಗೆ ರಿಫಾರ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ ಮೇರೆಗೆ ಬ್ಯಾಂಕು ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ಸಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಕೇವಲ ನೂರಕ್ಕೆ ೫ ೧ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ವೆಚ್ಚದ ಪ್ರಮಾಣವು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲದ ೧ ೬ ರಷ್ಟಿದೆ.

ರಾಜ್ಯದ ೧೫ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ೬೧ ಶಾಖೆಗಳು ಇದ್ದು ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಬ್ಯಾಂಕು ಅತಿ ಹಳೆಯವಾಗಿದ್ದು ನಾಡಿನ ಮುಖ್ಯ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ತಜ್ಞರ ಲಾಭವನ್ನು ತನ್ನ ಬೋರ್ಡಿನಲ್ಲಿ, ನೌಕರ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕು ಉತ್ತಮ ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಅನಿಯಮಿತ ಸಾಧನ-ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಡಯಲು ಅರ್ಹವಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಉತ್ತಮ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಸದಸ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ 'ಕ್ರಿಯೆಯಿಂಗ್ ಹೌಸ್' ದಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೇಲಿನ ಚೆಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕುವ ಮತ್ತು ಹಣಕೊಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ಯಾಂಕು ಅಮೂಲ್ಯ ಸಲಹಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಸೇರಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ.

೨ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು

ಪೂರ್ವ ಇತಿಹಾಸ.

ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ೧೮೦೪ರ ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೂ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದುವಾ ಆದೋಲನವು ಭರದಿಂದ ಬೆಳೆಯಬಹುದೆಂದಾಗಲೀ ಅದರಿಂದ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬೀಳಬಹುದೆಂದಾಗಲೀ ಅವರು ತರ್ಕಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳೇ ತಮಗೂ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯ ಸಂಘಗಳಿಗೂ ಬೇಕಾಗುವ ಹಣವನ್ನು ಕೂಡಿಸಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಂನಿಕ ರೇವುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹಣವನ್ನು ಕೂಡಿಸಬಹುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸ್ಥಾನಿಕ ರೇವುಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೆ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರು ಸ್ಥಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಸಹಾನುಭೂತಿಯುಳ್ಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜನರಿಂದಲೂ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಸದ್ಭಾವತೆಯು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಸಾಗಲಿಲ್ಲ.

೧೮೧೨ ರ ಕಾಯದೆಯು ಪಾಸಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುನ್ನ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹಣ ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಟ್ಟಣ ಸಂಘಗಳನ್ನು (ಅರ್ಬನ್ ಸೊಸಾಯಿಟಿ) ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಂಘಗಳೆಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು. ೧೮೧೯-೧೮೧೦ ರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಏಳು ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಈ ಸಂಘಗಳ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಕೇವಲ ೧ ಲಕ್ಷ ೧೨ ಲಕ್ಷ

ರೂ ಯಷ್ಟಿದ್ದಿತು. ೧೯೦೯-೧೯೧೦ ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು ಒಟ್ಟು ರೂ ೨೧,೫೫೦ ಗಳವರೆಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದವು ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ರೂ. ೪೮, ೧೦೦ ಗಳ ಸಾಲ ಬಾಕಿ ಇದ್ದಿತು ೧೯೧೧-೧೨ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೯ಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ೧೫ ೧೯ ಲಕ್ಷ ರೂ ಇದ್ದಿತು ಈ ಸಂಘಗಳು ಅದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೭೫೪ ಲಕ್ಷ ರೂ ಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ಸಾಲವು ೬ ೭೭ ಲಕ್ಷ ರೂ ಯಷ್ಟು ಇದ್ದಿತು ಆದರೆ ಇಂಥ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಸಡಿಲಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಬಹಳ ದಿನ ಸಾಗಲಾರದೆಂದು ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡು ಬಂದಿತು

“ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಬಗ್ಗೆ ಮ್ಯಾಕ್ಲೇಗಾನ್ ಸಮಿತಿ”ಯ ವರದಿಯು ಪ್ರಕಟವಾದ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಡೆಯಿತು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ‘ಭಾಂಡವಲ’, ‘ಪರಿಶುದ್ಧ’ ಮತ್ತು ‘ಸಮ್ಮಿಶ್ರ’ ಎಂಬ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಿತು. ಭಾಂಡವಲ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಪರಿಶುದ್ಧ ನಮೂನೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸದಸ್ಯತ್ವವಿರುತ್ತದೆ. ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಪದ್ಧತಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಸಂಘಗಳೂ ಸಹಿತ ಸದಸ್ಯರಾಗಬಹುದು ಆದರೆ ಈಗ ಮೊದಲನೆಯ ನಮೂನೆಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎರಡನೆಯ ನಮೂನೆಯ ಬ್ಯಾಂಕು ಒಂದೇ ಒಂದು ಇದ್ದು ಇನ್ನೂ ದ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಪದ್ಧತಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಾಗಿವೆ ಎರಡನೆಯ ಅಂದರೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಪದ್ಧತಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದ್ದು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಘಟನೆಯ ಧೈಯಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗುವಾಗ ಸ್ವಯಂ-ನಿಯಂತ್ರಣ ತತ್ವವು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿರುವುದು ಕಷ್ಟ-ಸಾಧ್ಯವು

ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯು ಪ್ರಕಟವಾದ ಮೇಲೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಡತೊಡಗುವವು ಹೀಗೆ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಖಾನದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಜಳಗಾಂವದ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿದೆ ಆ ತರುವಾಯ ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಪುರ್ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತಿತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದವು ೧೯೨೦ ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೫ ಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ೫೩ ೫೪ ಲಕ್ಷ ರೂ ಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಮತ್ತು ಸಂಘಗಳಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಬಾಕಿ ಹಣವು ೩೮ ೩೯ ಲಕ್ಷ ರೂ ಯಷ್ಟಿದ್ದಿತು ಆದರೆ ೧೯೧೫-೨೦ರ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ಯಾರಂಟೀಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್‌ಗಳಿಂದ ಉಪ್ಪೂತವಾದ ಸಂಘರ್ಷಕ ಅಂಶಗಳೇ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದವು ಸಹಕಾರಿ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಈ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿಯ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಹಣಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಐದು ಮೈಲಿ ನೋಳಗಿರುವ ೫ ರಿಂದ ೨೦ ಸಂಘಗಳ ಗುಂಪುಗಳಿಂದ ಈ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳು ತಮ್ಮ ೧೬ ಸ್ವರನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು ಯುನಿಯನ್ನಿನಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಸದಸ್ಯ ಸಂಘವು ಇತರ ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳು ಮಾಡಿದ ಸಾಲದ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡಲು ಹೊಣೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದ್ದಿತು ಹೀಗೆ ಗ್ಯಾರಂಟೀಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಹಣ ಪೂರೈಸುವ ಮುಂಬಯಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಹೀಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಹಣಪೂರೈಕೆಯು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದವು

ಯಾವದೇ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಂಘಗಳ ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಇರಬೇಕೆಂದು ೧೯೨೦ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಪರಿಷತ್ತು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿತು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಹಣಕಾಸಿನ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಯಿತು ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಮುಂಬಯಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಬ್ಯಾಂಕೆಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಈ ಬ್ಯಾಂಕು, ಸ್ಥಾನಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯ ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೊಡನೆ ಸರ್ಯಾಯಲೋಚಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಇಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಚರ್ಚಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಯಿತು ಹೀಗೆ ಈ ಧೋರಣೆಯನ್ವಯ ಹಲವಾರು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಜಿಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹಣಪೂರೈಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಬ್ಯಾಂಕು ಜಿಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ವರ್ಗಾಯಿಸಿತು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ವಿಲೀನೀಕರಣದ ಮುನ್ನ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೭ ಇದ್ದಿತು ಆದರೂ ಎಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಇದ್ದಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಿಯ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕೇ ಹಣಪೂರೈಸತೊಡಗಿತು ೩೦-೬-೧೯೫೧ ಕ್ಕೆ ೧೯ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿದ್ದವು ಆದರೂ ರತ್ನಾಗಿರಿ, ಕುಲಾಬಾ, ನಾಸಿಕ, ಪಶ್ಚಿಮ ಖಾನದೇಶ, ಸಬರಕಂಠಾ, ಬನಸಕಂಠಾ, ಅಹಮ್ಮದನಗರ ಮೊದಲಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಇಲ್ಲ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಹಣಪೂರೈಸುತ್ತಿದೆ.

ಘಟನೆ — ೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಮೂದರಿ ಪೋಟಿಸಿಯಮಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಚಾಂಕುಗಳ ಘಟನೆಯು ಸಚಿವಾಗಿದ್ದ ಸದಾಧರೂ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆಯು ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಚಾಂಕುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸರಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕತೆಯು ಈ ಸದ್ಭವತೆಯ ಮುಖ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಸಂಘಗಳೂ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸದಸ್ಯರಾಗಬಹುದು. ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾರಾಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಮಿತ್ ಸದಸ್ಯತ್ವವು ಸಹಿತ ಮಾನ್ಯವದೆ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ನಿಮಿತ್ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ.

(ಅ) ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಸಮಾವೇಶವಾಗಿರುವ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಮತ್ತು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಅಡವಾಗಿಟ್ಟು ಸಾಲುವದಯಲ್ಲಿದ್ದಿರುವ ಪ್ರಾಧಮಿಕ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರು

(ಬಿ) ಹಣಪೂರೈಸುವ ಯಾವದೇ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲದ ಸ್ವತಂತ್ರ ರೈತರು

(ಕಿ) ಇತರೆ ಪ್ರತಿನ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲದ ಆದರೆ ಗೊಳಿಬರ ಬಿ ಎ. ಡಿ ಆರ್ ಕಾಯದೆಯ ವರದಿ ಅಧವಾ ಅವಾರ್ಡ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಹಣಪಡೆಯ ಲಿಚ್ಚಿಸುವ ಜನರು

ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಆಡಳಿತೆಯು ಪ್ರತಿನಿವರ್ಷ ಆರಿಸಲ್ಪಡುವ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ಡಾಯರೆಕ್ಟರ್ಸ್ ಎಂಬ ಸಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಈಗ ಸರತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ೧/೩ ವಷ್ಟು ಡಾಯರೆಕ್ಟರರನ್ನು ಪ್ರತಿನಿವರ್ಷ ಚುನಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಗುತ್ತಮತದಾನ ಸದ್ಭವತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈಗ ಸರಕಾರಿ ಗೊತ್ತುವಳಿ ರೆಗ್ಲಿನಡ್ಡು ಡಿಸಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ನಂ. ೨೧೪೪/೪೫ ದಿ ೨೫-೬-೧೯೪೮ ರಲ್ಲಿ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಕನಿಷ್ಠ ಅರ್ಧವಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಸಮಾವೇಶವಾಗಿರುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರ ಬದಲು ಈಗ ಪೂರ್ಣಾವಧಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಮ್ಯಾನೇಜರರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಭಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾನೇಜಿಂಗ್ ಡಯರಕ್ಟರರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾನೇಜರರ ಹೊರ್ಡ್ ಎಡ್ವಿನಿಸ್ಟ್ರೀಟಿಂಗ್ ಆಫೀಸರರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಯ ಕೆಲಸವು ಎಡ್ವಿನಿಸ್ಟ್ರೀಟಿಂಗ್ ಆಫೀಸರರ ಕಡೆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸದ್ಭವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ:— ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಅಂಕಿ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ

[illegible]

[illegible]

ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ೧೯೧೦-೨೧ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ರೇವನ್ನು ಕೂಡಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾದವು ರೇವುಗಳು ವರುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಉತ್ತಮ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಒಳ್ಳೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗಿರುವ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ ಅಲ್ಲದೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಸಾಲದ ಪ್ರಮಾಣವು ಪ್ರತಿನಿರೂಪವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲಿದೆ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು

- (೧) ಈಗ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಮೀಕೃತ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತಿನ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ ಪತ್ತು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳ ರೈತರಿಗೆಲ್ಲ ಹಣ ಪೂರೈಸುವ ಹೂಣಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿವೆ ಹೀಗಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಘಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಹಣವನ್ನು ಬೇಡತೊಡಗಿವೆ
- (೨) ಮುಂಬಯಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಲಪರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆ, ಸಾಹುಕಾರೀ ಕಾಯಿದೆ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸನ ಕ್ರಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ ಹಣ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಸಾಧನಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಎಷ್ಟೋ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿವೆ ಹೀಗಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ
- (೩) ಸಂಘಗಳು ಸರಕುಗಳ ಪೂರೈಕೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿವೆ
- (೪) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ವರುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲಿದೆ
- (೫) ಪ್ರತಿ ವರುಷವೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಘಗಳು ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಡತೊಡಗಿವೆ

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಬೇಡಿಕೆಯು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿದೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಬೇಡಿಕೆಯ ಹಣವನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅನುಸಾರವಾದವು ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಘಗಳ ಹಣಪೂರೈಕೆಯ ಬೇಡಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ರೇವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಭಾರತದ ರಿಯುವ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಧನಸಹಾಯ ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಆತ್ಮವಶ್ಯವಾಯಿತು ಕಾಲಹರಣವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ರಿಯುವ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಮಂಜೂರಾದ ಮರ್ಯಾದೆಗಳ ಸಮಪಯೋಗವಾಗಬೇಕೆಂದು ರಿಯುವ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಸಾದರ ಪಡಿಸಲಾಗುವ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಏಕರೂಪವಾಗಿಯೂ ಸರಳವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲದ ಶೀಘ್ರ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ 'ಅ' ಮತ್ತು 'ಬ' ವರ್ಗದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶೀಘ್ರ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು ರಿಯಾಯತಿ ಬಡ್ಡಿ ದರದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಬ್ಯಾಂಕರೇಟಿಗಿಂತ

ನೂರಕ್ಕೆ ೧೧/೨ ದಷ್ಟು ಕಡಿತವು ವರದ್ವಲಿ ರಿಯೂರ್ವ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆಯ ಬಹುದು. ಮಾರ್ಚ್ ೧೯೫೨ ರಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕು ರೇಟನ್ನು ೩೧/೨ ರೂ ಗೆ ಏರಿಸಿದರೂ ಇಂಥ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕು ರೇಟಿಗಿಂತ ನೂರಕ್ಕೆ ೨ ರಷ್ಟು ಕಡಿತವು ಬಡ್ತಿ ದರದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗುವದು ಎಂದು ರಿಯೂರ್ವ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಗ್ಯಾನ್ಸರರು ಪ್ರಕಟವಡಿಸಿದರು. ಈಳಿದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರಂ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಪಡೆದ ಸಾಲಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು		ಪಡೆದ ಸರಮಾ		ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೂಡಬೇಕಾಗಿಿದ್ದ ಹಣ	
ಕಲಮು ೧೭ (೪) (ಆ) ದನ್ವಯ	ಪರಿಹಾರದ	ಪರಿಹಾರದ	ಪರಿಹಾರದ	ಪರಿಹಾರದ	ಪರಿಹಾರದ
ಸರ್ಕಾರಿ ಸೆಕ್ಯುರಿಟಿಯ ಮೇಲೆ	೨೫೦ ೦೦	೨೦೦ ೦೦	೯೫ ೦೦	೯೭.೦೦	೧೦ ೦೦
ಕಲಮು ೧೭ (೪) (ಕ) ದನ್ವಯ	೮೫ ೦೦	೮೫ ೦೦	೨೫ ೦೦	—	—
ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ವೇಪರುಗಳ ಮೇಲೆ	೧೭ ೦೦	೧೩ ೦೦	೩ ೦೦	—	—
ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	೧೦ ೦೦	೧೦ ೦೦	೫ ೦೦	—	—
ಕಲಮು ೧೭ (೪) (ಕ)	೧೯೩ ೫೦	೧೯೨ ೫೦	೧೪೦ ೩೧	೩೬ ೦೦	೨೧ ೦೦
ಕಲಮು ೧೭ (೨) (ಬ)					
ಒಟ್ಟು	೫೦೦ ೫೦	೪೮೮ ೩೧	೧೩೩ ೦೦	೩೧ ೦೦	

ರಿಫಾರ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಹಣ ಕಾಸಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳ ಹಣದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಪೂರೈಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿವೆ ಕೆಲ ಹಳೆಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಬಾಂಡವಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅದರಿಂದ ಸಮಾವೇಶವಾದ ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಶೇತ್ರಿ ಮತ್ತಿತರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹಣ ಪೂರೈಸತೊಡಗಿವೆ

ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಸಾಲಗಳು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿವೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲದ ಹಣವು ೩೦-೬೫ಕ್ಕೆ ೬೪೮ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಿದ್ದಿತು ಇದರಲ್ಲಿ ೧೫೧ ಕೋಟಿ ರೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ೪೯೭ ಕೋಟಿ ರೂ ಸಂಘಗಳಿಂದಲೂ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಸಾಲದ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಅವು ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮಾರ್ಯಾದೆ ಮೀರಿ ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ವೆಂದು, ಸಾಲದ ಹಣ, ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಮತ್ತು ರೇವುಗಳ ನಡುವೆ ಅವು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ನಿರ್ದಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಕೆಲವೊಂದು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿವೆಯಾದರೂ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಮತ್ತು ರೇವುಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲದ ಹಣದ ಪ್ರಮಾಣವು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೪೨.೨ ಮತ್ತು ೫೯ ಇರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಸಹಿತ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಒಟ್ಟು ಸಾಲ ೬೪೮.೭೪ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲದ ಹಣವು ೩೩.೩೨ ಲಕ್ಷ ರೂ ಅಂದರೆ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೫.೧ ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಿತು

೩. ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳು

ಇಂಥ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಸಂಯುಕ್ತ ವರದಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಭನ್ನಾಲೀ ಮೆಹತಾ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ! ಸೂಚಿಸಿತು ಆ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸೂಚನೆಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿರುತ್ತವೆ

“ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸನ್ನು ಪೂರೈಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಾನಿಕ ರೇವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಮರ್ಥವಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಒಂದೇ ತಾಲೂಕು ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನು ಆ ಪ್ರದೇಶವು ಯೋಗ್ಯವಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಮಿತವ್ಯಯ, ಪತ್ತಿನ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಂಘಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದರೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳು ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡ ಸುಪರವಾಯಜಿಂಗ ಯೂನಿಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನೇ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್

ಎಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸಬಹುದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಸಮಾಧಾನ ಕರವಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಪರವಾಯಿಜಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಸುಪರವಾಯಿಜಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನದ ಬದಲು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳು ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತವೆ”

ಸಮಿತಿಯು ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲು ಕೆಳಗಿನ ಕಾರಣಗಳೇ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ —

೧ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಒಂದೇ ತಾಲೂಕಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಉತ್ತಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಾಗುವದೆಂದು ಅಶಿಸಲಾಗಿದೆ

೨ ಈಗ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಶೇತ್ರಿ ಸಲಕರಣೆಗಳ ಪೂರೈಕೆ ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ತಾಲೂಕಿನಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಘಟನೆಯು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

೩. ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ಪೂರೈಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವದರಿಂದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮವಾಗುವದೆಂದು ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ತಾಲೂಕುಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದರೂ ಇವುಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶಾಲವಾಗಿವೆ ಅಂದರೆ ಹಣಕಾಸಿನ ಪೂರೈಕೆ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಮಾರಾಟ ಈ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶವಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳಲ್ಲಿ ಆರು ನಮೂನೆಯ ಸದಸ್ಯರಿರುತ್ತಾರೆ ಅಂದರೆ —

೧ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು

೨ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ಶೇತ್ರಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮಂಜೂರಾದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮೀರಿ ಹಣ ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಜನರು

೩ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಅಥವಾ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಸಾಮಾನುಗಳ ಒತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಹಣ ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಜನರು

೪ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಸದಸ್ಯರು -ಅ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಆದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯಕರಾದ ಜನರು

೫ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಮತ್ತು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಸಾಮಾನುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಣ ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಸಮಾವೇಶವಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರು

೬. ಮುಂಬಯಿ ಒಕ್ಕಲುತನ ಸಾಲಗಾರರ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆಯ (ಬಿ ಎ ಡಿ ಆರ್ ಕಾಯಿದೆ) ವರದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸದಸ್ಯರು

ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ಕಾಣಬಹುದು —

ವಿವರಗಳು

೧೯೪೭-೪೮ ೪೮-೪೯ ೪೯-೫೦ ೫೦-೫೧
(ರೂಪಾಯಿಗಳು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)

೧ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳು	—	೪	೬	೭
೨ ಸದಸ್ಯರು	—			
ಆ ಸಂಘಗಳು	೨೯೬	೩೩೨	೪೩೭	೪೮೨
ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು	೬೭೧	೮೮೭	೧೨೫೭	೨೦೪೫
	೯೬೭	೧೨೧೯	೨೨೯೪	೨೫೨೭
೩ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು	೧ ೬೦	೧ ೦೯	೩ ೭೫	೪ ೦೦
೪ ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು	೦ ೬೩	೦ ೮೭	೨ ೦೮	೩ ೨೪
ಸ್ವಂತ ಭಾಂಡವಲು	೨ ೨೩	೨ ೭೬	೫ ೮೩	೭ ೨೪
೫ ರೇವುಗಳು				
ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು	೪ ೪೯	೬ ೬೫	೧೧ ೭೧	೧೩ ೨೮
ಬ ಸಂಘಗಳು	೪ ೦೪	೪ ೫೭	೩ ೫೪	೩ ೪೦
ಒಟ್ಟು ರೂ	೮ ೫೩	೧೧ ೨೨	೧೫ ೨೫	೧೬ ೬೮
೬ ಪಡೆದ ಸಾಲ	೦ ೮೩	೩ ೦೬	೩ ೯೮	೧೧ ೨೩
೭ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	೧೧-೫೯	೧೭ ೦೪	೨೫ ೦೬	೩೪ ೧೫
೮ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ				
ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು	೭ ೦೩	೪ ೦೧	೪ ೭೧	೬ ೮೪
ಬ. ಸಂಘಗಳು	೨೫ ೭೨	೧೫ ೦೪	೪೦ ೧೪	೬೦ ೯೧
ಒಟ್ಟು ರೂ.	೩೨ ೭೫	೧೯ ೦೫	೪೪ ೮೫	೬೭ ೭೫

೯ ಬದತಕ್ಕ ಸಾಲ				
ಅ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು	೧ ೦೧	೧ ೬೭	೩ ೫೫	೪ ೬೫
ಬ ಸಂಘಗಳು	೭ ೩೮	೫ ೦೧	೧೧ ೦೧	೧೯ ೩೬
ಒಟ್ಟು ರೂ	೭ ೩೯	೬ ೬೮	೧೪ ೫೬	೨೪ ೦೧
೧೦ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಳು	೦ ೨೦	೦ ೮೬	೦ ೬೩	೧ ೦೯
೧೧ ಲಾಭ	೦ ೨೨	೦ ೭೯	೦ ೨೧	೦ ೭೦

ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪ್ರಗತಿಯಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಾಧಾನಕಾರಕ ರಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ವಿವಿಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಂಘಗಳ ಹೆಚ್ಚು ತ್ತಿರುವ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವವರ ಸಲುವಾಗಿ ಸುಕಷ್ಟ ರ್ಥಾನಿಕ ರೇವು ಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಹಣಕಾಸಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಇರುವ ನಂಬಿಕೆಯು ಯೂನಿಯನ್‌ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಸ್ಥಾನಿಕ ರೇವುಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಕೂಡಿಸಲು ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ ವಾಗಿಲ್ಲ.

ವಾಡಾ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ ಒಂದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಇನ್ನುಳಿದ ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್‌ಗಳು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಗಳಂತೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮತ್ತು ರೂಪಾಂತರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸಾಲದ ೪೧/೨ ಬಡ್ಡಿಯ ದರವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿವೆ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಮೇರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಪೋರ್ಟಿನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುವಡೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಯೂನಿಯನ್‌ಗಳು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿವೆ.

೪ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ತರದ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆ ಗಳೇ ಹಣ ಪೂರೈಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹಣ ಪೂರೈಸುವ ಕಾರ್ಯವು ಶಕ್ತಿಮೀರಿದುದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಕ್ರಮೇಣ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ನಿರ್ದೇಶಕ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬಹುತರ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರತಿ ನಿಧಿಗಳೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದು ಪತ್ತು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳ ರೈತರಿಗೆ ಹಣ ಪೂರೈಸು ವದೇ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಹೊಣೆಯಾಗಿದ್ದಿತು ಆದುದರಿಂದ ಗೃಹ ಉದ್ಯಮಿಯ ಉಪಸಮಿತಿಯು ಜಿಲ್ಲಾ ಅಥವಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು

ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿವಾರಸು ಮಾಡಿತು. ಇಂಥ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವದರಿಂದ ನೇಕಾರ ಮತ್ತಿತರ ಕಸಬುದಾರರ ಉಳಿತಾಯ ಗಳನ್ನು ಸಂಚಯಿಸಲು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು ಇದ ರಿಂದ ಗೃಹ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕವುಟ್ಟು ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ಕೊಡಲು ಸ್ವಂತ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೇಲಿನ ಅನಾನುಕೂಲ ಭಾವವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಿತು ಅಲ್ಲದೆ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಂತ್ರಜ್ಞ ನಿರ್ದೇಶಕ ಮಂಡಲದ ಲಾಭ ಪಡೆಯಲೂ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳ ಅದ ರಂತೆಯೇ ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ವಿಶ್ವಾಸ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಬಲ್ಲವೆಂದು ಬಗೆಯಲಾಗಿತ್ತು ನೇಕಾರಕೆಯ ಉದ್ಯೋಗವು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವದಮೇಲೆ ಸುಷ್ಪವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಸಂಘಟಿತವಾಗಿರುವ, ಅನುಕೂಲ ವಾತಾವರಣ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನೇಕಾರರು ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ಸಂವಾದಿಸಿರುವ ಮತ್ತು ನೇಕಾರ ಸಂಘ ಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವ, ಮೊಲ್ಲಾ ಪೂರ, ವಿಜಾಪುರ, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಸುರತ ಈ ನಾಲ್ಕು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕ್ರಮವೆಂದು ಸರಕಾರವು ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನಿತ್ತಿತು

೩೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪರಿಷ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕ- ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು

೧	ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೪
೨	ಸದಸ್ಯರು	
	ಅ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು	೧೦೨೩
	ಬ ಸಂಘಗಳು	೨೪೫
೩	ಶೇರ ಭಂಡವಲು	೪೦೩೮೫
೪	ಕಾಯ್ದುಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು	೧೩೪೨
೫	ರೇವುಗಳು	೧೦೯೭೯೦೩
೬	ಸಾಲಗಳು	೮೧೯೮೫
೭	ದುಡಿಯುವ ಭಂಡವಲು	೧೫೮೫೦೫೫
೮	ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	
	ಅ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು	೮೬೮೧೭೧
	ಬ ಸಂಘಗಳು	೧೩೧೭೯೭೪
೯	ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲ	
	ಅ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ	೨೧೧೩೪೨
	ಬ ಸಂಘಗಳಿಂದ	೨೦೩೦೦೬

ಈ ನಾಲ್ಕು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸುರತದಲ್ಲಿಯ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಬಾಗಲುಕೋಟೆಯ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಹೊರತು

ವದಿಸಿ ಇನ್ನುಳಿದ ಎರಡು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಹೊಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ರೇವೆನುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ ಅದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೆ ಎಲ್ಲ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹಣ ಪೂರೈಸುವುದು ಶಕ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಹಾಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕೇವಲ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನೇ (Bombay State Co-op Bank) ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ ಯಾಕೆಂದರೆ ರಾಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕು ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ಪೂರೈಸುವ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಯೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ತಮಾನಣಿ ಅಥವಾ ನೆ, ಲ್ಪಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಮರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಸಂಘಗಳಿಂದ ಬಂದ ಸಾಲದ ಅರ್ಜಿಯ ಪರಿಶೀಲನಗಾಗಿ ಯೋಗ್ಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ನೌಕರ ವರ್ಗವು ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಕೆಲವಗಾರರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸುವ ಹಾಗೆ ತೀರ್ಪು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯವಿದೆ

ಇತರ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಘಗಳು

ಈ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ವಿಲೀನ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ ಈ ೯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವ ಬಗೆಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಲಿದೆ

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು, ೧೯ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ೬ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ಗಳು, ೪ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ವಿಲೀನ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೆ ೯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ೩೯ ಹಣಪೂರೈಕೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ ಆದರೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ವಿಲೀನ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೆ ೯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಭವಿಷ್ಯತೆಯು ಇನ್ನೂ ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ರಾಜ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ೨೪೬ ಶಾಖಾಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ರಾಜ್ಯದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಅವುಗಳ ಜಾಲಿಗೆಯನ್ನೇ ಹೆಣೆದಿವೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಉಳಿತಾಯಗಳ ಸಂಚಯ ಕ್ರಿಯೆಯೂ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉದ್ದಿಮೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿಯೂ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಿವೆ ಒಟ್ಟು ೧೩,೯೫೫ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಶೇರು ಭಾಂಡವಲವುಳ್ಳ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ೩೯,೨೪೬ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ೧೩,೪೨೭ ಸಂಘಗಳು ಸಭಾಸದರಾಗಿರುವರು

ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ೧೯೭೭ ಕೋಟಿ ರೂ ರೇವುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿವೆಯಲ್ಲದೆ ೧೨೦ ೧೬ ಲಕ್ಷ ರೂವಾಯಿಗಳ ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿವೆ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ೨೪೭೧ ಕೋಟಿ ರೂವಾಯಿಗಳಷ್ಟಿದೆ ಇಂಥ ಭದ್ರ ಸಾಧನ-ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಂದ ೮,೯೭೧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ೫೨೮ ಕೋಟಿ ರೂವಾಯಿ ಮತ್ತು ೬,೯೧೦ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ೨೮೯೭ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡಲು ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಮರ್ಥವಾಗಿವೆ ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ೭,೯೩೦ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ೨೫೫ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಮತ್ತು ೬,೯೪೮ ಸಂಘಗಳಿಂದ ೯೫೯ ಕೋಟಿ ರೂವಾಯಿಗಳ ಸಾಲವು ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಒಟ್ಟು ೧೭೦೮ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಲಾಭ ಪಡೆದಿವೆ ರಾಜ್ಯದ ೨೮ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ೮ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು, ೧೧ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಉಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಇವು ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಂತೆ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತವೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಮೀಕೃತ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಪತ್ತು ಪಡೆಯಲರ್ಹತೆಯುಳ್ಳ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ೧/೨ ಬಡ್ಡೀ ದರಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕದಂತೆ ಒಕ್ಕಲಿತನಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಲ ಪೂರೈಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿವೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರವೂ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ರಿಫಾರ್ಮ್ ಬ್ಯಾಂಕೂ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಭದ್ರವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯುಳ್ಳ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಒಂದು ಮಹಾಜಾಲವೇ ರಚಿತವಾಗಿರುವದು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಸುದೈವವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು

೫ ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ರೈಫೀಜನ್ ಮಾದರಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಅಂದರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯ, ಸಂಯುಕ್ತ ಮತ್ತು ಅನಿಯಮಿತ ಹೊಣೆ, ಸಮಿತಿಯವರ ಉಚಿತ ಸೇವೆ, ಲಾಭವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟು ನಿಧಿಗೆ ಒಯ್ಯುವದು, ಸದಸ್ಯರಿಗೇನೇ ಸಾಲ ಪೂರೈಕೆ, ನಿಜ ಪತ್ತಿಗಿಂತ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸುವದು ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲದ ಸದುಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ ಈ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದವು ಮೊದಲನೆಯ ಸಂಘವು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಣಗಿನಹಾಳ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ೧೯೦೫, ಮೇ ೮ ನೇ ತಾರೀಖಿಗೆ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಮೇಟೆಯಾಗಿವೆ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸಾಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ವಿವರಗಳು

೧೯೦೬ ೧೯೦೮ ೧೯೦೩ ೧೯೦೮ ೧೯೨೩ ೧೯೨೮ ೧೯೩೧

೧. ಸಂಘಗಳು

೨೧

೯೯

೪೦೬

೧,೩೨೮

೨,೭೧೦

೪,೬೫೦

೨. ಸದಸ್ಯರು

೧,೧೨೭

೫,೧೫೦

೨೭,೭೫೫

೯೭,೨೬೮

೧,೯೭೧,೩೬೯

೨,೬೬೩,೪೯೩

೩. ಶೇರು ಭಾಂಡವಲು

೩೨೦

೨,೩೧೦

೧,೦೨೨

೪೩,೫೨೮

೪,೧೬,೫೩೪

೨೫,೦೭,೭೦೮

೪. ರೇವುಗಳು

೯,೫೬೦

೯೬,೯೪೦

೬,೧೮,೦೭೫

೨೮,೪೪,೬೪೭

೭೦,೯೯,೦೦೪

೧,೧೪,೨೦,೨೪೬

೫. ಕಾಯ್ದೆ ಮತ್ತು ತರ

—

೫,೬೧೪

೯೦,೦೯೪

೪,೨೬,೧೩೭

೧೪,೪೮,೪೭೫

೬೧,೬೩,೪೪೫

೬. ಪಡೆದ ಸಾಲಗಳು

೧೨,೩೭೫

೬೯,೭೭೭

೧೫,೨೨,೮೩೬

೩೭,೪೩,೦೨೩

೮೧,೧೪,೪೫೩

೧,೨೨,೬೩,೨೨೬

೭. ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು

೨೨,೨೫೫

೧,೭೪,೬೪೧

೨೨,೩೩,೦೦೭

೭೦,೫೭,೩೩೫

೧,೭೦,೭೮,೪೬೬

೪,೨೫,೮೮,೩೧೪

೮. ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲ

೧೯,೬೪೧

೧,೫೭,೦೬೫

೨೧,೦೦,೨೪೯

೬೩,೧೧,೯೨೧

೧,೫೫,೦೫,೦೮೪

೩,೮೬,೩೨,೬೩೦

೯. ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ

—

—

—

೪,೬೨,೬೨೭

೩೧,೧೭,೦೯೩

೧,೧೫,೫೫,೫೮೬

ಸಾಲಗಳು

—

—

—

೪,೬೨,೬೨೭

೩೧,೧೭,೦೯೩

೧,೧೫,೫೫,೫೮೬

೧೦. ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲಗಳಿಗೆ

—

—

—

೪,೬೨,೬೨೭

೩೧,೧೭,೦೯೩

೧,೧೫,೫೫,೫೮೬

ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲ

—

—

—

೪,೬೨,೬೨೭

೩೧,೧೭,೦೯೩

೧,೧೫,೫೫,೫೮೬

ಗಳ ಪ್ರಮಾಣ

—

—

—

೪,೬೨,೬೨೭

೩೧,೧೭,೦೯೩

೧,೧೫,೫೫,೫೮೬

೩೪ %

೩೯ %

ಈ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಮೊದಲಿನ ೨೫ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಮೇಲಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯು ತೋರಿಸುವದು ೧೯೧೨ರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯದೆಯು ಪಾಸಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಸಂಘಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಸಾವಧಾನವಾಗಿದ್ದಿತು ಏಕೆಂದರೆ ೧೯೦೪ರ ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ರಿನ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹಣ ಪೂರೈಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಸಂಘಗಳು ತಮಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಭಾಂಡವಲವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಆದಾಗ್ಯೂ ಹಲಕೆಲ ಸಂಘಗಳು ಪಟ್ಟಣದ (Urban) ಪತ್ರಿನ ಸಂಘಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಸರಕಾರದಿಂದಲೂ ಹಣ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು ೧೯೧೨ರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯದೆಯು ಪಾಸಾದಂದಿನಿಂದ ಸಂಘಗಳು ಭರದಿಂದ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದವು ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಪೂರೈಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳ ಸಂಚಾಲನೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಯೂನಿಯನ್ನು ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಈ ಕಾಯದೆಯಿಂದ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಈ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲಿತ ಪದ್ಧತಿಯು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಇದು ೧೯೨೩-೨೪ರಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳು ಶೇರು ಭಾಂಡವಲಿನ ಬಗೆಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿದ ವೋಟಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡನಂತರ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು ೧೯೩೦ರ ಸಹಕಾರಿ ವರ್ಷದ ಕೊನೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗುಟ್ಟು ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೂ ೪೬೫೦ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ೨೬೮೨೪ ಸದಸ್ಯರೂ ಇದ್ದರು ಈ ಸಂಘಗಳ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ೪ ೨೫ ಕೋಟಿ ರೂ ಇದ್ದದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳ ಸ್ವಂತ ಭಾಂಡವಲು ೮೬ ೭೦ ಲಕ್ಷ ರೂ ಯಷ್ಟಿದ್ದಿತು ಅಂದರ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲಿನ ೨೦% ರಷ್ಟು ಇತ್ತು ಸಂಘಗಳು ಸ್ಥಾನಿಕವಾಗಿ ೧೧೨ ೭೩ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ರೇವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ೨೨೬ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವು ೧೯೩೦-೩೧ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ೧೩೩ ೧೨ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದವಲ್ಲದೆ ೯೨ ೬೯ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ವಸೂಲಮಾಡಿದ್ದವು ಆ ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಾಲವು ೩೮೬ ೩೨ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಮೀರಿದ ಸಾಲವು ೧೧೫ ೫೫ ಲಕ್ಷ ರೂ ಇದ್ದಿತು ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲಗಳಿಗೆ ಮುಂದೆ ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ೩೯% ಇದ್ದಿತು ಸದಸ್ಯರ ಸರಾಸರಿಯು ಪ್ರತಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ೫೭ ಇದ್ದಿತು ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲಿನ ಸರಾಸರಿಯು ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ರೂ ೧೫೮ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ರೂ ೯೧೧೬ ಇದ್ದಿತು ಅದರಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಬಾಕಿಯ ಸರಾಸರಿಯು ೧೪೪ ರೂ ಇದ್ದಿತು

೧೯೩೦-೩೧ ಮತ್ತು ೪ ತರುವಾಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೆಟ್ಟು ತಗಲಿತು. ಆಂದೋಲನದ ಆಫಲಿತೆಯಲ್ಲಿಯ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗತೊಡಗಿದವು ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತಲೆದೋರಿದವು ಹೀಗಾಗಿ ಆಂದೋಲನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಾರ್ಯಕರ್ತನು ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬದಲು ಇದ್ದ ಸಂಘಗಳನ್ನೇ ಬಲಪಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಯೋಜಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಹೊಸ ಸಂಘಗಳ ನೋಂದಣಿಯ ಬಗೆಗೆ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನೇಯುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಅವುಗಳ ಯಶಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಸಮ್ಮತಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು ಕೆಟ್ಟ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವ, ದುರ್ಬಲ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಬಂದು ಮಾಡುವ ದೊಡ್ಡ ಆಂದೋಲನವೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ನಡೆದು ಕಳವಳಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಿತು ಸಂಘಗಳು ಅನಾವಶ್ಯಕ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬಾರದೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೆಚ್ಚಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನುಸರಿಸಲಾಯಿತು ಸವಲತ್ತಿನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ! ಆಗ ಈ ಯೋಜನೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಸಾಲದ ಪ್ರಮಾಣವು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತಲ್ಲದೆ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು ಹಾಗೂ ದಿನಾಳ ತೆಗೆಯುವಂತಹ ದುರ್ಧರ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಘಗಳು ಪಾರಾದವು

ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯ ಸಂಘಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ *

*ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸವಿಸ್ತರ ವಿವರವುಳ್ಳ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ

ವಿವರಗಳು	೧೯೩೨-೩೩	೧೯೩೪-೩೫	೧೯೩೬-೩೭	೧೯೩೭-೩೮
೧ ಸಂಘಗಳು	೪೫೭೩	೪,೪೬೫	೩,೭೩೧	೩,೭೦೨
೨ ಸದಸ್ಯರು	೨,೪೮,೫೦೪	೨,೨೭,೪೫೮	೨,೦೪,೪೮೪	೧,೯೫,೭೪೯
೩ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು	೮೯,೪೨,೮೬೩	೩೦,೩೦ ೨೬೫	೨೭,೪೪,೬೪೯	೨೯,೯೮,೫೫೨
೪ ರೇವುಗಳು	೯೭,೪೦,೯೭೧	೭೯,೨೫,೫೬೩	೫೧,೬೮,೩೭೦	೪೪,೯೪,೧೮೩
೫ ಕಾಯ್ದೆ ಮತ್ತು ನಡೆಗಳು	೬೭,೯೯,೬೧೭	೭೬,೦೩,೭೮೬	೭೭,೩೯,೬೩೩	೭೯,೭೩ ೪೨೪
೬ ವಡೆದ ಸಾಲ	೨,೦೭,೮೭೭,೬೫೧	೧,೮೯,೭೪,೨೩೩	೧,೫೦,೨೩,೨೭೮	೧,೪೩,೪೬,೯೬೨
೭ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	೪,೦೨,೮೧,೧೦೨	೩,೭೫,೩೩,೮೪೭	೩,೦೬,೭೫,೮೩೦	೨,೯೮,೧೩,೦೮೧
೮ ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲ	೩ ೪೮,೧೫,೧೭೩	೩,೨೧,೯೮,೨೭೯	೨,೫೭,೯೭,೭೮೧	೨,೫೦,೧೯,೧೫೭
೯. ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲ	೧,೭೯,೮೫,೮೮೦	೧,೫೯,೦೫,೪೪೫	೧,೭೮,೮೪,೦೪೯	೧,೫೬,೮೫,೩೧೫
೧೦ ಒರತಕ್ಕ ಸಾಲಗಳಿಗೆ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣ	೫೦%	೪೯ ೫೦%	೪೮ ೨೦%	೬೨ ೪೦%

ಸಂಘಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ದಿನೇದಿನೇ ಹೇಗೆ ಕೆಡುತ್ತ ಹೋಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೇಲಿನ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲುಗಳು ಒಂದೇಸಮನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದು ೧೯೩೭-೩೮ರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ನೂರಕ್ಕು ೬೨೪ ರಷ್ಟಿದ್ದು ಕಳವಳಕ್ಕೆ ನಡೆಗೊಟ್ಟಿದ್ದಿತು ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಸಿಂಧವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಯಿತು ಅಂದೋಲನದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದು ಅರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಧಟ್ಟಿನ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯ ಅವಧಿಯು ಸಾಲ ವಸೂಲಿ ಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಸವಲತ್ತಿನ ಯೋಜನೆ, ಸಾಲ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ಕೈಕೂಳುತಕ್ಕ

ಉಗ್ರ ಕ್ರಮ ಈ ಬೋಧಲಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪಕ್ಷಕಾರಿ ಪಾತಿಯವರು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ
 ತಂದುದರಿಂದ ಆಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಆಧಿಗತ ಮುಗಟ್ಟನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು
 ಆಂದೋಲನವು ಸಮರ್ಥವಾಯಿತು ಈ ಕೃಷಿ ಇಂಕು ಸಂಪುರ್ಣವಾಗಿ ಪೂರ್ಣ
 ಯೌವ್ಯದಿಂದಂಟಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಪ್ತುಗ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಿ ಬಿಡುಗಡೆ

ವಿವರಗಳು	ರೂಪಾಯಿ-ಪೈ	ರೂಪಾಯಿ-ಪೈ	ರೂಪಾಯಿ-ಪೈ	ರೂಪಾಯಿ-ಪೈ	ರೂಪಾಯಿ-ಪೈ
೧ ಸಂಘಗಳು	೨,೨೦೯	೨,೨೦೯	೨,೨೦೯	೨,೨೦೯	೨,೨೦೯
೨ ಸದಸ್ಯರು	೧,೯೨೨,೨೦೯	೧,೯೨೨,೨೦೯	೧,೯೨೨,೨೦೯	೧,೯೨೨,೨೦೯	೧,೯೨೨,೨೦೯
೩ ಕೇರ ಭಾಂಡವಲು	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨
೪ ರೇವುಗಳು	೪೦,೯೦೧,೨೦೧	೪೦,೯೦೧,೨೦೧	೪೦,೯೦೧,೨೦೧	೪೦,೯೦೧,೨೦೧	೪೦,೯೦೧,೨೦೧
೫ ಕಾಯ್ದೆ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨
೬ ಪಡೆದ ಸಾಲ	೧,೨೦೯,೦೦೨	೧,೨೦೯,೦೦೨	೧,೨೦೯,೦೦೨	೧,೨೦೯,೦೦೨	೧,೨೦೯,೦೦೨
೭ ಮಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨
೮ ಬರಕಟ್ಟು ಸಾಲ	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨
೯ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿವ ಸಾಲಗಳು	೧,೨೦೯,೦೦೨	೧,೨೦೯,೦೦೨	೧,೨೦೯,೦೦೨	೧,೨೦೯,೦೦೨	೧,೨೦೯,೦೦೨
೧೦ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿವ ಸಾಲಗಳು	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨	೨೨,೨೦೯,೦೦೨

ಭನ್ನಾಲಿ ಮಹತಾ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯು ೧೯೩೮ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು ಸಂಘಗಳ ಸುಧಾರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಸಮಿತಿಯು ಹಲವಾರು ಮುಖ್ಯ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ ಅಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಉಳಿತಾಯ ವಿಭಾಗದ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಿತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಶೀಘ್ರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಹೆಸರನ್ನು “ಶೀಘ್ರ ಮಿತವ್ಯಯ ಮತ್ತು ಪತ್ತು ಬೆಳೆಯಿಸುವ ಸಂಘ” ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿತು ಮತ್ತು ಈ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಶೀಘ್ರ ಸಂಘಗಳ ಪೋಟಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಯಿತು ೧೯೩೮-೩೯ರಿಂದ ೧೯೪೫-೪೬ರ ವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯು ರೈತರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಕಾಲವಾಗಿದ್ದು ಆಗ ರೈತರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಎಷ್ಟೋ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಧಾರಣೆ ಹೊಂದಿರುವದೆಂಬುದು ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಲಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯು ಸಹಿತ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ರೈತರಿಗೆ ಸವಲತ್ತು ಕೊಡುವ ಭೋರಣೆಯನ್ನು ಸಹಿತ ಪುನರ್ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿಯು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಖುಟ್ಟಬಾಕಿ, ಸಂಶಯಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಮುಳುಗುವ ಸಾಲಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು ಮುಂಬಯಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಲ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆಯನ್ವಯ ರೈತರ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೊಡತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವದು, ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆ, ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳ ರಚನೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವದು ಈ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಅಂದೋಲನವನ್ನು ಪುನರ್ಘಟಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದವು. ಮುಂಬಯಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಲಪರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಲಾಭವಾಯಿತು ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಧತ್ವವನ್ನು ನಡುರಿಸಲು ಮತ್ತು ಮಹತ್ತರವಾದ ಶೀಘ್ರ ಸಾಲದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಈ ಕಾಯಿದೆಯು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಗಾಡಗೀಳ ಸಮಿತಿಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಮಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಲ ವಸೂಲಿಯು ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದು ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ನೂರಕ್ಕೆ ೫೮ ರಿಂದ ೩೫ ೪ ಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು ೩೦-೬-೧೯೪೬ ಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋದಯದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ೪,೭೯೬ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೪,೫೩೨ ಶೀಘ್ರ ಪತ್ತಿನ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರ ಮಿತವ್ಯಯ ಪತ್ತು ಬೆಳೆಯಿಸುವ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೨,೧೧,೩೫೭ ರಷ್ಟು ಇದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ೨೬೪ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳು ಇದ್ದು, ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೦,೯೨೫ ಇದ್ದಿತು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳು ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ೨೧,೪೭೨ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ೫,೯೪೨ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದವು ಅಂದರೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ನೂರಕ್ಕೆ ೨೭ ರಂತೆ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದವು. ಈ ಸಂಘಗಳ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೨,೩೨,೨೮೨ ಇದ್ದಿತು ಐದು ಜನರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯ ನಿರುವಾನೆಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದರೆ ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನತೆಯ ನೂರಕ್ಕೆ ೭೫ ರಷ್ಟು ಜನರು ಬರುವರು ಪ್ರತಿ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರ ಸರಾಸರಿ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೪೮ ಇದ್ದಿತು ಒಟ್ಟು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ೩೦೭ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಇದ್ದಿತು ಅದರಲ್ಲಿ ೧೮೧ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಸ್ವಂತ

(೧) ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿ (೨) ಗಾಡಗೀಳ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು (೩) ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಟನಾ ಸಮಿತಿ ಈ ಮೂರು ಸಮಿತಿಗಳ ವರದಿಗಳು ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ಹಲವಾರು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆ ನೂರಕ್ಕೆ ೫೦ ರಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ೩೦ ರಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳು ೧೦ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆವರಿಸುವಂತೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿತು

ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಹತ್ತುಳ ರೈತರಿಗೆ ಹಣಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೪ ಬಡ್ಡೀ ದರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗದಂತೆ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲಗಳನ್ನೂ, ೬. ೧/೪ ಬಡ್ಡೀ ದರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗದಂತೆ ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಕಾಲದ ಸಾಲಗಳನ್ನೂ ಪೂರೈಸುವ ಉದ್ದೇಶವಿರಬೇಕೆಂದು ಡಾ ಗಾಡಗೀಳ ಅವರ ಧುರೀಣತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಉಪಸಮಿತಿಯೊಂದು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದೆ ಈ ಉದ್ದೇಶದ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು (Credit Corporation) ಸ್ಥಾಪಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಸೂಚಿಸಿತು ಇದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ಸಮಿತಿಗಳ ವ್ಯಾಪಕ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸಿ ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರದವರು ೧೯೪೬ರಲ್ಲಿ ಸರ್ ಮಣಿಲಾಲ ನಾನಾವಟಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತೋರಬಹುದಾದ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಈ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಲಿಕ್ಕೂ, ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪತ್ತಿನ ಪುನರ್ಘಟನಾ ಸಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ನೇಮಿಸಿದರು ಸಹಕಾರಿ ಹಣಪೂರೈ ಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವು ಹೊಸ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಈ ಸಮಿತಿಯು, ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನೇ ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಘಟಿಸಿ ಸರಕಾರೀ ಸಹಾಯ ವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರೆ ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ (Credit Corporation) ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲವೆಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು ಇದಲ್ಲದೆ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೫೦ ರಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನೂ ೩೦ ರಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ತರಬೇಕೆಂಬ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಈ ಸಮಿತಿಯು ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಿತು ಈ ಸಮಿತಿಗಳ ಶಿಫಾರಸುಗಳಮೇರೆಗೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಪುನರ್ಘಟನಾ ಯಾಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರವು ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿತು ಅಂದರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಂಘ ಗಳು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೊಸ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಪತ್ತುಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹತೆಯಳ್ಳ ಎಲ್ಲ ಶೇತ್ರಿ

ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಇತರ ಶೇಷೀ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ೬ ೧/೪ ಬಡ್ಡೀ ದರದಂತೆ ಹಣ ಪೂರೈಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಹ್ವನುತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರವು ಸಲಹೆಕೊಟ್ಟಿತು ೧೯೫೨-೫೩ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವ ೭ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ೩೦ ರಷ್ಟು ಜನತೆಯನ್ನು ಅಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ತರುವಂತೆ ಅಂದೋಲನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಲಾಯಿತು ಶೇಷೀ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಟನಾ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಕೈಕೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಸಂಘಗಳ ಚಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವರೀತಿಯ ಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆಯಿತೆಂದು ಮೇಲಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ

೩೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ೯,೭೦೨ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ೭,೨೭೭, ೨೭೭ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ೩೬,೫೩೯ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ೨೧,೪೭೯ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಘಗಳು ಆವರಿಸಿದ್ದವು ಅಂದರೆ ನೂರಕ್ಕೆ ೫೮.೩ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಸಕಲಾಂಗ ಸಂಘಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೭೪ರಷ್ಟಿದ್ದಿತು ದುಡಿಯುವ ಬಾಂಡವಲು ೧೦ ೭೩ ಕೋಟಿ ರೂ ಇದ್ದಿತು ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಸರಾಸರಿ ರೂ ೧೪೭ ಮತ್ತು ರೂ ೧೧.೦೬೫ ಇದ್ದು ಈ ಪ್ರಮಾಣವು ಭಾರತ ದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಸದಸ್ಯರ ಉಳಿತಾಯಗಳು ಅಂದರೆ ಶೇರು ಮತ್ತು ರೇವುಗಳು ೩೧೨ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಿದ್ದು ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನ ಸರಾಸರಿ ಉಳಿತಾಯವು ೪೩ ರೂ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿತು ಶೇರು ಭಾಂಡವಲು ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ರೇವುಗಳನ್ನೂಳ ಗೊಂಡು ಸಂಘಗಳ ಸ್ವಂತ ಭಾಂಡವಲವು ರೂ ೫ ೨೧ ಕೋಟಿಯಾಗಿದ್ದಿತು ಅಂದರೆ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲಿನ ೪೯%ರಷ್ಟಿದ್ದಿತು ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು ೬೮೯ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಾಲವು ೭ ೧೯ ಕೋಟಿ ರೂ ಅಂದರೆ, ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಾಲದ ಪ್ರಮಾಣವು ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಸರಾಸರಿ ೯೯ ರೂ. ಇದ್ದಿತು ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಾದರೂ ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿದ್ದು ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಕೇವಲ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೧೯ ೪ ರಷ್ಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಈ ಸಂಘಗಳ ಆಡಳಿತವು ವೆಚ್ಚವು ೬೦ ೯೧ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಆಗಿದ್ದು ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಈ ವೆಚ್ಚದ ಸರಾಸರಿ ಪ್ರಮಾಣವು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೮ ರೂ. ಮತ್ತು ೬೫ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಆಗಿದೆ ಹೀಗೆ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೇಷೀ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಯುದ್ಧದ ತರುವಾಯ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳು ರೈತರ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ರಂಗಗಳನ್ನೂ ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು

ವಿಸ್ತೃತವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಜಾಲನೆಯು ಬರಬರುತ್ತ ತೀವ್ರವೂ ಬಲಿಷ್ಠವೂ ಆಗತೊಡಗಿದವು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿಯು ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದದಿರುವ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಕೇವಲ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನದ ಮಟ್ಟಿಗೆನೇ ತನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡುದು ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಭಾವನೆ ಇದ್ದಿತು ಆದುದರಿಂದ ಪತ್ತನ್ನು ಪೂರೈಸುವದರ ಜೊತೆಗೆ, ಮಾರಾಟ, ನಿತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಸರಕು, ಶೇಷೀ ಸಲಕರಣೆಗಳ ಪೂರೈಕೆ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚನೆಲಾಯಿತು. ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಬರತೊಡಗಿತು ಆದುದರಿಂದ ಶೇಷೀ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಟನಾ ಸಮಿತಿಯು, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳಾಗಬೇಕೆಂದೂ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರೀ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗದಂತೆ ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು. ಈ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳನ್ನು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಮತ್ತು ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ

ಸಂಚಾರ್ವಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪತ್ತು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳ ರೈತರಿಗೂ ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ಪತ್ತು ಇಲ್ಲದ (Marginal Cultivators) ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೂ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವದರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಣ ಪೂರೈಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ರೈತರ ಕೊರತೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯು (deficit economy) ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯದ (surplus economy) ಸ್ಥಿತಿಯಾಗುವದು ಈ ಉದ್ದೇಶದ ಸಲುವಾಗಿ ಯೋಜನೆಯ ಇನ್ನಳದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ೬೦ ರಷ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ೭೫ ರಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಸರಕಾರದ ಧೋರಣೆಯಾಗಿದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಫಲಪ್ರಸಾದ್ಯವಿದ್ದ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ಶೇಷೀ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕೆಂದು ಈಗಾಗಲೇ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ ಒಕ್ಕಲಾತನದ ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿಯು ಹಣ ಪೂರೈಸಬೇಕಾಗಿರುವ ರೈತರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವಾಗ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂಚು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಹಿತ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು ಈ ಹಿಂದೆ ೩ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ವಿವಿಧ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಂತೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜೀವನವನ್ನೇ ಪುನರ್ಘಟಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವ ಧೋರಣೆ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಉತ್ತಮ ಸಂಘಗಳನ್ನು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಲಾಗುವದು ಸ್ಥಾನಿಕ ಉಳಿತಾಯಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಮಿತವ್ಯಯದ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು

ಸಂಘಗಳ ಸ್ವಂತ ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಎಲ್ಲ ತರದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುವದು

೬ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳು

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರಣಗಳ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಸಣ್ಣ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಯಿತು ಈ ಸಂಘಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳ ರೈತರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಬಡ್ಡಿ ದರದಲ್ಲಿ ಹಣ ಪೂರೈಸಿವೆಯಾದರೂ ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯು ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಒಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಯಿತು ಆದರೆ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಆರ್ಥಿಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಪುನರ್ಘಟಿಸಲು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಬೆಳೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹಣ ಪೂರೈಸುವದು, ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ, ಸಲಕರಣೆ ಮತ್ತಿತರ ನಿತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವದು, ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಉದ್ದಿಮೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕೂಡುವದು ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲು ತನ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಮಾರಾಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವದು ಈ ಮೊದಲಾದ ರೈತರೆದುರಿಗಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರವು ನಿವಾರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು ಅರ್ಥಾತ್ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಘಗಳು ಸದಸ್ಯರ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ರಿಫಾರ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಶೇರ್ಶೀ ಪತ್ತಿನ ಖಾತೆಯು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತು. ಭನ್ನಾಲಿ ಮತ್ತು ಮೆಹತಾ ಅವರು ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧರಪಡಿಸಿದ ತಮ್ಮ ಸಂಯುಕ್ತ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಕೊಟ್ಟರು. ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದರು ಎಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟದ ಮತ್ತು ಪೇಟೆಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಮಲಭಸಾಧ್ಯವಿವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಗುಂಪಿಗಾಗಿ ಐದು ಮೈಲುಗಳ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು ಸದಸ್ಯರ ಎಲ್ಲ ನಿತ್ಯದ ಸಾಗುವಳಿ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವದೇ ಸಂಘದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಇದೇ ಸಂಘಕ್ಕೆ ತರಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಈ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಸರಕಾರವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿತು ಶೇರ್ಶೀ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯು ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು

ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘವು ೧೯೩೭-೩೮ರಲ್ಲಿ ಡಾಣಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಾಡಾ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ಗೋರೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸ್ಕೂಲವಾಗಿ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಎರಡು ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು

೧) ೧೯೩೭-೩೮ ರಿಂದ ೧೯೪೬-೪೭ರ ವರೆಗೆ

೨) ೧೯೪೭-೪೮ ರಿಂದ ೧೯೫೦-೫೧ರ ವರೆಗೆ

ಅವಧಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ (೧೯೩೭-೩೮ ರಿಂದ ೧೯೪೫-೪೬)

ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಅಂದೋಲನದ ಬೆಳೆ
ವಣಿಗೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ೧೯೩೭-೩೮ ಮತ್ತು ೧೯೩೮-೩೯ ಈ
ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ದೊರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ ೧೯೩೭-೩೮ರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ
ಈವರೆಗೆ ಒಂದೇ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ೧೯೩೮-೩೯ರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ೮ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಬಿದ್ದಿವೆ

ವಿವರಗಳು	೧೯೩೯-೪೦	೧೯೪೦-೪೧	೧೯೪೩-೪೪	೧೯೪೬-೪೭
ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೭೫	೭೩	೧೦೬	೪೧೪
೧ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	೨೨೬೪೧	೪೨,೪೪೧	೭೨,೬೬೬	೩೫,೦೮೨
೨ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು	೪೨,೫೦೦	೭೫,೫೪೧	೧೨,೯೩,೬೨೪	೧೦,೪೮,೩೭೦
೪ ಕಾಯ್ದುಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು	೧೨,೬೫೮	೨೧,೫೬೬	೯೪,೦೧೦	೬೨,೧೦,೮೫೫
೫ ರೇವುಗಳು				
(ಅ) ಸದಸ್ಯರು	೬,೫೮೪	೨೪,೬೮೯	೮೧,೨೨೪	೪,೫೫,೯೮೦
(ಬಿ) ಸದಸ್ಯೇತರರು	೧೭,೮೯೧	೪೫,೦೫೪	೧೨,೪೪,೬೫೨	೪,೦೪,೮೦೩
೬ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸಾಲ	೪೨,೨೯೫	೧,೦೭,೯೫೪	೨೨,೬೫,೦೮೦	೧೪,೬೦,೬೪೩
೭ ದುಡಿಯುವ ಕಾರ್ಖಾನೆ	೧,೭೨,೮೫೮	೨,೭೮,೯೦೪	೨,೬೮,೫೯೦	೨೫,೫೬,೯೯೯

೮ ಕೊಟ್ಟೆ ಸಾಲ

(ಅ) ಬೆಳೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾಲ	ಛತ್ರಾಪುರ	೯೩,೩೪೫	೧,೩೧,೬೮೦	೬,೦೧,೫೬೨
(ಬಿ) ಹುಟ್ಟುನಳಿ ಅಡವಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಕೊಟ್ಟೆ ಸಾಲ	೧,೧೯,೯೦೪	೨,೮೧,೪೩೨	೧೫,೩೬,೧೯೯	೫,೩೯,೬೪೪
(ಕ) ಮಧ್ಯಮ ಅವಧಿಯ ಸಾಲ	೧೧,೪೫೫	೧೧,೮೮೮	೧೫,೧೩೦	೨,೬೮,೨೯೯
(ಡ) ಕಾಟುಂಬಿಕ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಲಕರಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾಲ	೧೦,೫೪೬	೬೬,೩೬೦	೯೨,೪೮೯	೩,೧೬,೫೯೫
೯ ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲ	೬೦,೫೯೩	೨,೦೨,೧೪೦	೨,೯೧,೨೬೬	೧೪,೪೯,೬೬೦
೧೦ ಪೂರೈಸಿದ ಶೇ ೨೫ ಮತ್ತು ಕಾಟುಂಬಿಕ ಸಮುದಾಯ ಬೆಲೆ	೩೯,೦೧೬	೧೨,೧೧,೮೪೮	೧೦,೧೦,೯೩೮	೧೦,೮೯,೦೨೬
೧೧ ಒಕ್ಕಲಾತನದ ಹುಟ್ಟುನಳಿ ಮಾರಾಟದ ಬೆಲೆ	೨೬,೮೩೮	೩,೯೯,೮೪೮	೨೮,೫೩,೬೯೧	—
೧೨ ಬಂದ ದಲಾಲಿ	೨,೩೯೩	೯,೪೬೦	೩೧,೧೯೬	೧,೩೧,೬೫೫

ಮೊದಲನೇ ಸಂಘವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುದರಿಂದ ೧೦ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೪೧೪ ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೩೫೦೮೬ ಕ್ಕೂ ಮುಟ್ಟಿತೆಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಘಗಳ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ೩೫ ೫೬ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ೧೬.೫೯ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸ್ವಂತ ಭಾಂಡವಲು ಇದ್ದಿತು ದೊರಕಿಸಿದ ರೇವುಗಳು ೮ ೫೮ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದವು ೧೯೪೬-೪೭ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು

೧೭ ೩೭ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದವು ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಾಲದ ಮೊಬಲಗು ೧೪ ಲಕ್ಷ ರೂ ಇದ್ದಿತು ಸಂಘಗಳು ಪೂರೈಸಿದ ಶೇಖ್ತೀ ಮತ್ತು ಕಾಟುಂಬಿಕ ಸರಕುಗಳ ಬೆಲೆಯು ೧೦೮೩೯ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದಿತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು ತದೆಇಲ್ಲದ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದುತ್ತಲಿದ್ದವೆಂದೂ ಮೇಲಿನ ಅಂಕಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ

ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯ ಧನ—ಭನ್ಸಾಲಿ ಮಹತಾ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಸರಕಾರವು ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೂ ೧೫೦ ರೂಪಾಯಿ ಅಥವಾ ನೌಕರ ವರ್ಗದ ವೆಚ್ಚ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾದುದನ್ನು ಸಹಾಯ ಧನವೆಂದು ಆರಂಭದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡಿತು ಇದಲ್ಲದ ಕಟ್ಟ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಗುಡಾಮುಗಳ (ವಖಾರ) ವಚ್ಚದ ೨/೩ದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೪ ಬಡ್ಡಿ ದರದಂತೆ ಸಾಲ ಕೊಡಲೂ ಸರಕಾರವು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡಿತು

ಅವಧಿಯ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ (೧೯೪೭-೪೮ ರಿಂದ ೧೯೫೦-೫೧ರವರೆಗೆ)

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ವಿವರಗಳು ೧೯೪೭-೪೮ ೧೯೪೮-೪೯ ೧೯೪೯-೫೦ ೧೯೫೦-೫೧

೧ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೬೫೫ ೧,೪೯೪ ೨ ೧೬೧ ೨,೮೦೭

೨ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೪,೧೪೨ ೧,೪೫೫ ೨೦೪ ೨,೨೦,೧೧೧ ೨,೮೮,೫೪೦

(ರೂಪಾಯಿಗಳು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)

೩ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು ೧೭ ೬೩ ೪೯ ೯೬ ೭೩ ೦೨ ೧೦೦ ೬೧

೪ ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು ೧೨ ೪೦ ೩೨ ೯೩ ೫೧ ೩೫ ೭೩ ೫೨

೫ ರೇವುಗಳು

(ಅ) ಸದಸ್ಯರು ೭ ೦೫ ೨೪ ೪೯ ೩೦ ೪೮ ೩೯ ೬೩

(ಬ) ಸದಸ್ಯೇತರರು ೪ ೬೮ ೧೫ ೯೬ ೨೪ ೮೬ ೨೯ ೧೫

(ಕ) ಮಧ್ಯವರ್ತಿ

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಾಲ ೧೫ ೬೧ ೮೧ ೩೬ ೮೮ ೮೪ ೧೪೮ ೪೬

೬ ದುಡಿಯುವ

ಭಾಂಡವಲು ೫೭ ೫೭ ೨೨೧-೫೫ ೨೮೭ ೬೮ ೪೧೯ ೪೪

೭ ಕೊಟ್ಟುಸಾಲ

(ಅ) ಬೆಳೆಗಳಿಗಾಗಿ

ಸಾಲ

೬ ೭೪

೨೪ ೫೬

೪೩ ೨೩

೮೫ ೧೪

(ಬ) ಹುಟ್ಟುವಳಿ

ಅಡವಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು

ಕೊಟ್ಟು ಸಾಲ

೧೨ ೨೧

೪ ೫೮

೧೨ ೧೪

೧೬ ೨೦

(ಕ) ಮಧ್ಯಮ ಉನ

ಧಿಯ ಸಾಲ

೪ ೪೭

೧೪ ೯೧

೩೫ ೫೭

೩೨ ೮೧

(ಡ) ಕಾಟುಂಬಿಕ

ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ

ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಸಾಲ

೧ ೭೦

೧೯ ೭೧

೩೫ ೦೮

೭೦ ೦೧

೮ ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲ

೨೧ ೪೧

೬೯ ೩೭

೧೨೭ ೪೭

೧೯೯ ೭೫

೯ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ

ಸಾಲ

೩ ೪೯

೯ ೬೧

೧೮ ೫೩

೨೮ ೯೦

೧೦ ಪೂರೈಸಿದ ಕಾಟುಂಬಿಕ

ಮತ್ತು ಶೇತ್ರಿ ಸರಕುಗಳ

ಬೆಲೆ

೧೩೯ ೫೦

೨೯೨ ೯೮

೬೬೮ ೦೭

೯೭೩ ೮೦

೧೧ ದೊರೆತ ದಲಾಲಿ

೧ ೮೨

೩ ೬೪

೫ ೪೫

೫ ೦೨

ಬೇರೊಂದೆಡೆಗೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಪ್ರತ್ತಿನ ಸಹಕಾರದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸರ್ ಮಣಿಲಾಲ ನಾನಾವಟಿ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿತು ಈ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮತ್ತು ಇದ್ದ ಶೇತ್ರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಕೊಡಲಾಯಿತು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗುವ ಸಹಾಯಧನದ ನಿರ್ಬಂಧನೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಉದಾರವೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು ಅದರಂತೆ ಈಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭದ ೩ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ೩೦೦ ರೂ (ಮಿಶ್ರ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ೫೦೦ ರೂ) ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೨೦೦ ರೂ ಮತ್ತು ಐದನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೧೫೦ ರೂ ಅಥವಾ ಸಂಘದ ವೆಚ್ಚದ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಸರಕಾರವು ಸಹಾಯಧನವೆಂದು ಕೊಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿತು ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಮಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೊಸ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು

ಇದ್ದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ೧೯೪೭-೪೮ರಿಂದ ಭರವೆಂದೆ ಸಾಗಿತು ವರುವರುಷಕ್ಕೂ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ೩೦-೭-೫೧ಕ್ಕೆ ೨೮೦೭ ಸಂಘಗಳು, ೨೮೮೫೪೦ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ೪೧೯೪೪ ಲಕ್ಷ ರೂ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಇದ್ದಿತು ಆಮೋಲನವು ೧೨೬೮೭ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದಿತು ಸಂಘಗಳ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು ಒಂದು ಕೋಟಿ ರೂ ಮತ್ತು ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು ೭೩ ೫೩ ಲಕ್ಷ ರೂ ಇದ್ದವು ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು ೩೨೬ ೨೪ ಲಕ್ಷ ರೂಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವರ್ಷಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ೧೯೯ ೭೫ ಲಕ್ಷ ರೂಗಳ ಸಾಲ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು ಇವುಗಳ ಶೇಷ, ಕಾಟುಂಬಿಕ, ಇತರ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ವ್ಯವಹಾರವು ೯೭೫ ೮೦ ಲಕ್ಷ ರೂ ಮತ್ತು ಪಡೆದ ಕಮೀಷನ್ ೫ ೦೨ ಲಕ್ಷ ರೂ ಆಗಿದ್ದಿತು ಪತ್ತು ಪದೆಯಲು ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳ ರೈತರಿಗೆಲ್ಲ ೭-೨-೦ ಒಡ್ಡಿ ದರದಂತೆ ಹಣ ಪೂರೈಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಪೂರೈನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿವೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಅಡವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಲಕೊಡಲು ಕೆಲವು ಸಂಘಗಳು ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ ಕೆಲವು ಸಂಘಗಳು ನೀರಾವರಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಥಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿವೆ

ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರವು ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆಯಲ್ಲದೆ ವಖಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಾಯ ಧನವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದೆ ೧೯೫೦-೫೧ ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೭ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರವು ೪೭,೧೪೦ ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲ ಮತ್ತು ೧೩,೧೭೦ ರೂಪಾಯಿ ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗೆ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಶೇಷ ಹಾಗೂ ಕಾಟುಂಬಿಕ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತ ಉಪಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಿಸಿವೆ ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಭವಿಷ್ಯತೆಯು ಉಜ್ವಲವಾಗಿದೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳು ಅತಿ ಉತ್ತಮವಾದವುಗಳೆಂದು ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ ಶೇಷ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು ಮಾರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಬೇಸಾಯದ ಮುಖ್ಯ ಸೂತ್ರಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಒಕ್ಕಲಿಗನು ಅಜ್ಞಾನಿರುವದರಿಂದ ಈ ಎರಡೂ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅವನ ಶ್ರಮದ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರತಿಫಲವು ಸಿಗುವದು ದುಪ್ಪರವಾಗಿದೆ ಅದುದರಿಂದ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆಯು ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೇ ?

೭ ಕಾಳು ಕಡಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಘಗಳು

ಪೂರ್ವ ಇತಿಹಾಸ.—೧೯೧೫ಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಕಾಳುಕಡಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ೧೯೧೬ ಮತ್ತು ೧೯೧೮ರಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಹಿರಸಂಗ ಮತ್ತು ಶಿರೂರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುರಡೇಶ್ವರದಲ್ಲಿಯೂ ೧೯೧೭ರಲ್ಲಿ ಕಾಳುಕಡಿಯ ಬ್ಯಾಂಕು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಂತಿ ಬಸ್ತನಾಡ, ಸಟ್ಟಣಕುಡಿ ಮತ್ತು ಹುನ್ನರಗಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೯೧೮, ೧೯೨೦ ಮತ್ತು ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಕಾಳುಕಡಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಕಾಳುಕಡಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪ್ರಗತಿಯು ಅಷ್ಟೊಂದು ತಿವ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕೆಲವೇ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಮರ್ಯಾದಿತವಾಗಿದ್ದವು ಆ ತರುವಾಯ ರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಕೆಲವೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಳುಕಡಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಅರಂಭವಾದವು ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಪ್ರಗತಿಯು ಸಾಕಷ್ಟು ಧಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು

ಕಾಳುಕಡಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ — ರೈತರಲ್ಲಿಯ ಬಹು ಜನರು ಬಡವರಿದ್ದ ಮೂಲಕ ಸುಗ್ಗಿಯಾದಕೂಡಲೆ ಬೆಲೆಗಳು ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಲಾಭವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ, ಸಾಹುಕಾರರ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸರಕಾರ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ದನಸ-ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾರಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮರು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು ಬಹುತರ ಸುಗ್ಗಿಯಾದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ತರುವಾಯ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಬೆಲೆಗಳು ಏರಿತೊಡಗುವವು ಆದರೆ ಇದರ ಲಾಭವು ರೈತರಿಗೆ ಹೋಗದೆ ವ್ಯಾವಾರಸ್ಥರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜೂನ ತಿಂಗಳದ ಅಪ್ಪರದ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಅತಿ ಬಡ ರೈತರಲ್ಲಿಯ ಕಾಳುಕಡಿಯ ಸಂಗ್ರಹವು ತೀರುತ್ತದೆ ಇದರಿಂದ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆಗೆ ಮತ್ತು ಭಾರವಾದ ಒಡ್ಡಿಯಿಂದ ಪೂರೈಸುವ ಸಾಹುಕಾರರ ಕಾಳುಕಡಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಉಪಜೀವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಸುಮಾರು ಮೂರು ತಿಂಗಳುಗಳವರೆಗೆ ಇಡುವಷ್ಟು ಧಾನ್ಯದ ಸಂಗ್ರಹವು ರೈತರ ಹತ್ತಿರ ಸಾಕಷ್ಟು ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಲು ಅವರಿಗೆ ಶಕ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಇದರಿಂದ ಸಾಹುಕಾರರಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೋಗದೆ ಮರು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ತಮಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಧಾನ್ಯದ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಮಾರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದು ಕಾಳುಕಡಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳೆಂದರೆ— ಮೊದಲ ನೆಯದಾಗಿ ಅಗ್ಗದದಿಂದ ಮಾರಾಟ ಮಾಡದೆ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಲಾಭದಾಯಕ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ರೈತರನ್ನು ಸಮರ್ಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದು, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಸುಗ್ಗಿಯ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಳುಕಡಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದ ರೈತರಿಗೆ ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ಉಪಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆಗೆ ಕಾಳುಕಡಿ

ಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವದು ಸುಗ್ಗಿಯ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶ ದಲ್ಲಿಯ ರೈತರಿಗೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬೀಜವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವರ ಉದರ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಧಾನ್ಯವನ್ನೂ ಪತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಪೂರೈಸುವ ಕುರಿತು ಸರಕಾರವು ೧೯೩೪ರಲ್ಲಿ ರಾಣಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಖಾಡ ನೇರಾವಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿತು ಸರಕಾರವು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಉಗ್ರಾಣ ಗಳು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದವುಗಳಿದ್ದವು ಒಂದು ಇಗತಪುರಿಯ ಮಾದರಿಯದು, ಎರಡನೆಯದು ರಾಣಾ ಮಾದರಿಯದು ಕಾಳುಕಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಧಾನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ರೈತರಿಗೆ ೪% ಬಡ್ಡಿ ದರದಂತೆ ೧೦ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಂತುಗಳಿಂದ ತೀರಿಸುವ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು ಧಾನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾನಿ ಸಂಭವಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸರಕಾರವೇ ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಧಾನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಮತ್ತು ನಡೆಯಿಸಲು ಸರಕಾರದಿಂದ ಸಿಕ್ಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಧಾನ್ಯದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಚಳವಳಿಯು ಮುಗ್ಧರಿಸಿತು ಸಲಕೆಗಾರರ (Advisor's) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಧಾನ್ಯದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಸರಕಾರವು ಹೊರಡಿಸಿತು ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮತ್ತು ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕಲೆಹಾಕುವ ಸರಕಾರದ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಧಾನ್ಯದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಆಂದೋಲನವು ಯಾವ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನೂ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ ಪತ್ತಿನ ಖಾನದೇಶ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಿಲ್ಲರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನರ ಎಲ್ಲ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ೧೯೪೩-೪೪ರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಧಾನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು ಆದರೆ ಅವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಿಸಲಿಲ್ಲ ಧಾನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವುಗಳ ಪುನರ್ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರವು ೧೯೪೬ ನ್ನಂಬರದಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಹೊರ ಡಿಸಿತು ಶೇರು ಭಾಂಡವಲು ಮತ್ತು ಕಾಯಿಟ್ಟಿ ನಿಧಿಗಳುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಸರಕಾರದ ಸಾಲದ ೨೫% ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಕಾಯಿಟ್ಟಿ ನಿಧಿಯಿದ್ದ ಧಾನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣಗಳನ್ನು ೧೯೫೨ರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೇರೆಗೆ "ಸಹಕಾರಿ ಧಾನ್ಯದ ಸಂಘಗಳೆಂದು" ನೋಂದಾಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರವು ಆಜ್ಞೆ ವಿಧಿಸಿತು ಈ ಮೇರೆಗೆ, ಇದ್ದ ಧಾನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ಆಡಿಟರರು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಡಬಹುದಾದ ಉಗ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಧಾನ್ಯದ ಸಂಘಗಳೆಂದು ನೋಂದಾಯಿಸಲಾಯಿತು ೩೦-೬-೧೯೫೨ರ ವರೆಗೆ ಹೀಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾದ ಧಾನ್ಯದ ಉಗ್ರಾಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೮೦ ಇದ್ದಿತು ವಿಲೀನೀ ಕರಣದ ಮುನ್ನು ಕೊಲ್ವಾ ಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೨೦೦ ಸಹಕಾರಿ ಧಾನ್ಯದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿದ್ದವು ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಕ್ರಿಯಾರಹಿತವಾದ ಕೆಲವುಗಳನ್ನು ಬಂಹು ಮಾಡಲಾಯಿತು ೩೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ೨೭೮ ಧಾನ್ಯದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿದ್ದವು ಅವು ಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು —

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಸರು

ಧಾನ್ಯದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ವಿಜಾಪುರ	೨
ಬೆಳಗಾವಿ	೨೨
ಕಾರವಾರ	೪
ಕೊಲ್ಹಾಪುರ	೧೭೬
ಸೋಲಾಪುರ	೪
ದ ಸಾತಾರಾ	೪
ಉ ಸಾತಾರಾ	೧
ಅಹಮದನಗರ	೧
ರಾಣಾ	೫೧
ನಾಶಿಕ	೧
ಪ ಖಾನದೇಶ	೧೦
ಕುಲಾಬಾ	೨

ಒಟ್ಟು ೨೭೮

೨೭೮ ಧಾನ್ಯದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ೧೭೬ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕೊಲ್ಹಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿವೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಿಲೀನೀಕರಣದ ಮುನ್ನ ಧಾನ್ಯದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿದ್ದವು ೩೦-೫-೫೧ಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಧಾನ್ಯದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

೧	ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೨೭೮
೨	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	೨೮,೧೯೪
೩	ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	ರೂ ೨,೬೪,೫೨೫
೪	ವಸೂಲಾದ ಸಾಲ	ರೂ ೨,೦೮,೧೬೦
೫	ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಿದ್ದ ಸಾಲ	ರೂ ೨,೧೨,೬೧೫
೬	ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲ	ರೂ ೯೧,೬೫೯
೭	ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲಗಳಿಗೆ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲದ ಪ್ರಮಾಣ	೪೩.೧%
೮	ಲಾಭ	ರೂ ೧೮,೮೮೭

ಸುಗ್ಗಿಯ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದರ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಧಾನ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಲು ಈ ಕಾಳುಕಡಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಬಡ ದೈತರಿಗೆ ಬಹಳೇ ಉಪಯುಕ್ತವಿವೆ ಈ ಅಂದೋಲನದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ವಿಶೇಷ ವ್ರಯತ್ನಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾರವಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲದ ಈಗಿದ್ದ ಪತ್ತಿನ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶದ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಪೋಟನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರೆ ಕೊರತೆಯ ಮತ್ತು ಬರಗಾಲದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗಿರುವ ಧಾನ್ಯದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಇದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ

೮ ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಭೂವತ್ತೆ ಬ್ಯಾಂಕು

ಭೂವತ್ತೆ ಸಮಿತಿಯ ವಿಭಾಗಸುಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಭೂವತ್ತೆ ಬ್ಯಾಂಕು ೧೯೩೩-೩೬ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು ಈ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ೧೯೩೬ ಜಾನೇವರಿ ೧೫ ರಂದು ಮುಂಬಯಿ ಗವ್ವರ್ನರರು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದರು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಸರ್ ಲಲ್ಲುಭಾಯಿ ಶಾಮಲದಾಸ ಅವರು ಈ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಭೂವತ್ತೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಹಣ ಪೂರೈಸುವದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದು ಈ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಈ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಸೇರಿವೆ ದಿಫಾನ್‌ಧಿ ನಾಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿಯೂ ಇದು ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ನಿರ್ಬಂಧನೆಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಡಿಬೆಂಚರುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಹಣ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ಕಾರವು ಈ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟಿದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಭೂವತ್ತೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಈ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸದಸ್ಯರಾಗಬಹುದು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ೧೫ ಜನ ಡಾಯರೆಕ್ಟರರ ಬೋರ್ಡಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ೫ ಜನರನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಆರಿಸುತ್ತವೆ ೬ ಜನರನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ೭ನನುಳಿದ ಸದಸ್ಯರು ಆರಿಸುತ್ತಾರೆ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ (Ex-officio) ಈ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಡೈರೆಕ್ಟರರಾಗುತ್ತಾರೆ ಇದಲ್ಲದ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಒಬ್ಬ ಡಾಯರೆಕ್ಟರನನ್ನೂ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರು ಇಬ್ಬರು ಡಾಯರೆಕ್ಟರರನ್ನೂ ಸರ್ಕಾರದ ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರು ಡಿಬೆಂಚರು ಧಾರಣ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಏಕಮೇವ ವಶಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ೩೦-೬-೫೧ರ ವರೆಗಿನ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ

ನರ್ಜೆ

ಸದಸ್ಯರು
ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಖ್ಯೆ
ಗಳು

ಕೊಟ್ಟು ಸಾಲ

ನ ಸೂಲಾದ
ಸಾಲ

ಬರತಕ್ಕ
ಸಾಲ

ಮುದ್ದತು
ಮೀರಿದ
ಸಾಲ

ಶೇರು
ಭಾಂಡವಲು

ಕಾಯಿಟ್ಟು ದುಡಿಯುವ
ಮತ್ತಿತರ ಭಾಂಡವಲು
ನಿಧಿಗಳು

೧೯೩೫-೩೬	೬೧೩	೧೦೮	೬೫,೩೨೫	—	೬೫,೩೨೫	—	೩,೬೩,೦೨೦	—	೩,೮೯,೩೨೦
೧೯೩೬-೩೭	೬೧೩	೧೦೮	೫,೭೪,೯೨೦	೩೭,೪೯೦	೬೭,೭೫೫	—	೩,೭೪,೩೦೦	—	೬,೧೫,೦೯೯
೧೯೩೭-೩೮	೬೦೩	೧೨೩	೭,೦೦,೮೩೦	೮೭,೭೮೬	೧೨,೧೫,೮೨೨	—	೩,೯೪,೬೦೦	—	೨೦,೩೭,೦೧೯
೧೯೩೮-೩೯	೬೦೪	೧೧೦	೮,೧೧,೪೬೦	೧,೦೮,೯೨೦	೧೯,೨೫,೯೫೮	—	೪,೨೧,೦೦೦	೧,೧೩೬	೨೧,೧೮,೯೬೭
೧೯೩೯-೪೦	೬೦೮	೧೧೩	೮,೦೭,೯೫೦	೧,೪೨,೭೯೯	೨೩,೮೮,೬೦೮	—	೪,೪೬,೩೦೦	೧೨,೮೪೮	೩೦,೬೨,೯೦೬
೧೯೪೦-೪೧	೫೯೨	೧೧೩	೫,೯೨,೦೦೦	೧,೮೭,೩೧೬	೨೭,೯೩,೨೯೩	—	೪,೭೧,೯೦೦	೯,೩೫೯	೩೫,೦೧,೯೦೦
೧೯೪೧-೪೨	೫೮೧	೧೧೩	೫,೫೪,೦೫೫	೨,೮೬,೭೫೦	೩೦,೮೨,೮೬೦	೨೮,೬೨೭	೪,೯೨,೭೦೦	೧೪,೩೩೧	೩೬,೬೫,೩೬೧
೧೯೪೨-೪೩	೫೭೮	೧೧೪	೩,೯೪,೩೭೦	೪,೧೬,೬೮೦	೩೧,೩೩,೮೬೯	೪,೭೮೫	೪,೯೯,೪೨೦	೨೦,೫೨೭	೪೧,೪೮,೫೦೬
೧೯೪೩-೪೪	೫೮೨	೧೧೩	೨,೨೭,೪೫೦	೪,೬೮,೨೪೪	೨೮,೯೩,೦೮೬	೩,೦೮೪	೫,೦೦,೦೬೦	೨೪,೭೭೨	೪೧,೬೪,೫೦೬
೧೯೪೪-೪೫	೫೮೦	೧೧೩	೩,೬೧,೮೫೫	೩,೫೪,೩೯೭	೨೯,೦೦,೫೧೪	—	೫,೦೦,೭೮೦	೨೮,೫೫೨	೪೧,೬೪,೪೦೨
೧೯೪೫-೪೬	೫೭೦	೧೧೩	೩,೩೧,೫೦೦	೩,೫೭,೩೬೮	೨೮,೭೪,೬೪೬	೨೬,೭೭೨	೫,೦೩,೨೬೦	೪೨,೬೫೫	೪೧,೫೯,೧೮೫
೧೯೪೬-೪೭	೫೬೬	೧೧೩	೩,೮೯,೭೬೨	೩,೩೦,೮೫೫	೨೯,೩೩,೫೩೩	೩೨,೫೭೭	೫,೧೨,೬೪೦	೪೧,೪೪೦	೪೨,೩೮,೧೭೫
೧೯೪೭-೪೮	೫೬೪	೧೧೩	೧,೮೩,೬೧೬	೩,೧೮,೯೨೮	೨೭,೯೧,೩೬೭	೩೭,೩೬೧	೫,೧೨,೬೪೦	೪೩,೬೦೪	೪೫,೮೮,೧೨೯
೧೯೪೮-೪೯	೫೬೬	೧-೩	೪,೭೯,೨೮೦	೩,೫೫,೧೬೫	೨೯,೩೦,೪೮೫	೫೯,೨೬೦	೫,೧೫,೫೧೫	೬೪,೬೯೯	೪೯,೦೫,೯೬೩
೧೯೪೯-೫೦	೫೯೫	೧೧೭	೧೪,೩೮,೫೫೬	೩,೯೨,೧೨೯	೩೯,೭೭,೦೦೨	೩೨,೮೦೫	೫,೬೩,೦೬೫	೬೯,೨೦೨	೬೭,೪೮,೮೬೪
೧೯೫೦-೫೧	೬೪೬	೧೧೮	೧೮,೯೮,೧೧೭	೪,೪೧,೫೫೫	೫೪,೩೩,೫೬೪	೫೮,೮೨೮	೬೨,೨೭,೭೭೦	೨,೩೬,೦೭೫	೮೭,೬೮,೩೦೫

ಬ್ಯಾಂಕು ಒಂದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದುತ್ತಲಿದೆ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ ಒಟ್ಟು ೭೬೪ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ೧೮೮ ಸಂಘಗಳೂ ೬೪೬ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಇರುವರು ೧೯೫೦-೫೧ರಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಶೇರು ಭಾಂಡವಲು ೬೨೭೭೦ ರೂ ಇದ್ದಿತು. ೧೮೯೮ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ೭೨೩ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಕೂಡಲಾಗಿದ್ದು ಸಾಲಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ

೧ ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಗಳನ್ನು ತೀರಿಸುವ		
ದಕ್ಕಾಗಿ	೩೭೬	೮ ೭೪ ಲಕ್ಷ ರೂ
೨. ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ	೧೬೭	೪ ೩೯ ಲಕ್ಷ ರೂ
೩ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ	೬೦	೧ ೪೮ ಲಕ್ಷ ರೂ
೪ ಇತರ	೧೯	೫೫ ಲಕ್ಷ ರೂ
೫ ಮುಂಬಯಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಲ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆಯ ತೀರ್ಪುಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಕೂಟ್ಟ ಹಣ		
(ಅ) ವ್ಯಾಧಮಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೭೯	೫೬ ಲಕ್ಷ ರೂ
(ಬ) ವ್ಯಾಧಮಿಕ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ	೧೬	೦೭ ಲಕ್ಷ ರೂ
೬ ಮನೆಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಹಣ	೬	೩ ೧೯ ಲಕ್ಷ ರೂ
	ಒಟ್ಟು	೭೭೩ ೧೮ ೯೮ ಲಕ್ಷ ರೂ

ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಒರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಾಲದ ರಕಮು ೫೪ ೩೩ ಲಕ್ಷ ರೂಗಳಷ್ಟಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಮೀರಿದ ಹಣವು ೫೮,೮೩೮ ರೂ ಇದ್ದಿತು ಬ್ಯಾಂಕು ಅರಸಲ ಡಿಬಂಚರುಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಅವುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ೭೩,೪೭೬,೬೦೦ ರೂಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ೮೭ ೬೮ ಲಕ್ಷ ರೂ ಇದ್ದು ೧೯೫೦-೫೧ ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೨೭,೨೯೪ ರೂ ಗಳ ಲಾಭವಾಗಿದೆ ೧೯೫೦-೫೧ ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಸರಕಾರದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಪಡೆದಿದೆ

- (೧) ಮ್ಯಾನೇಜರ ಮತ್ತು ಅಕೌಂಟೆಂಟರ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆಂದು ೬೫೦೦ ರೂ
- (೨) ಲ್ಯಾಂಡ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫೀಸರಿಬ್ಬರ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆಂದು ೧೦,೦೦೦ ರೂ
- (೩) ಬಡ್ಡಿಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಆದ ಹಾನಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು ೨,೦೨೬ ರೂಪಾಯಿ

ಶೀಘ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಕೂಡುವ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲದ ವ್ಯವಹಾರವು ಕ್ರಮೇಣ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದುತ್ತಲಿದ್ದು ರೈತರ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಬ್ಯಾಂಕು ಸಮರ್ಥನಾಗಬಹುದೆಂದು ಅಶಿಸಲಾಗಿದೆ

೯ ಭೂ-ವತ್ತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು

ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ ರೈತರಿಗೆ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ಸಾಲವನ್ನು ಆದು ಪೂರೈಸುವದೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಯಿತು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಅಧವಾ ಸಂಘಗಳ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದೇಗನುಸರಿಸಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ದೀರ್ಘಾವಧಿಯ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದವು ಆದರೆ ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಅನರ್ಹವೆಂದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು ಈ ಸಂಘಗಳು ಅಲ್ಪಾವಧಿ ರೇವುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಗೀಡಾಗಿ ಆತ್ಮಘಾತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು ೧೯೨೬ರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರ ಪರಿಷತ್ತೂ ಶೀಘ್ರ ರಾಯಲ ಕಮೀಷನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಮರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯೂ ಭೂವತ್ತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಫಾರಸುಮಾಡಿದವು

ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೂವತ್ತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ೧೯೨೬ರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಗುಜರಾತ ವಿಭಾಗದ ಸಹಕಾರಿ ಪರಿಷತ್ತು ಪರಿಶೀಲಿಸಿತು ೧೯೨೬ರಲ್ಲಿ ಆಗ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಜ ಎ ಮದನ ಅವರು ಭೂವತ್ತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾದರಪಡಿಸಿದರು ಇಂಥ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು ಹೀಗೆ ೧೯೨೯ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ, ಭರೋಚಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರೀ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಇಂಥ ಎರಡು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು ಈ ಎರಡು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಭರೋಚ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಮರ್ಯಾದಿತವಾಗಿದ್ದಿತು ಇದೇ ವರ್ಷ ಪೂರ್ವಖಾನದೇಶ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಾಚೋರಾದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಇನ್ನೊಂದು ಬ್ಯಾಂಕು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಇದರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಪಾಚೋರಾ ತಾಲೂಕಿಗಷ್ಟೇ ಮರ್ಯಾದಿತವಾಗಿತ್ತು

ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಭೂವತ್ತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಮೂರು ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು

- ೧ ೧೯೨೮-೨೯ ರಿಂದ ೧೯೩೩-೩೪ರ ವರೆಗೆ
- ೨ ೧೯೩೪-೩೫ ರಿಂದ ೧೯೪೧-೪೨ರ ವರೆಗೆ
- ೩ ೧೯೪೨-೪೩ ರಿಂದ ೧೯೫೦-೫೧ರ ವರೆಗೆ

ನೊದಲನೆಯ ಅವಧಿ (೧೯೨೨-೨೯ ರಿಂದ ೧೯೩೩-೩೪)

೧೯೨೨-೨೯ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಈ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ದೂರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ ಆ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನೇರಿಸಲಾಗಿದೆ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಹಣಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು ಈ ಉದ್ದೇಶದ ಸಲುವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಡಿಬೆಂಚರುಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಹಣ ಎದುರಿಸುವವರು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಆದರೂ ಸಾಲ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರ್ದೇಶಕ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ (೧) ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ (೨) ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಮತ್ತು (೩) ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಡಿಬೆಂಚರುಗಳನ್ನು ವಡೆದುಕೊಂಡ ಜನರಿಂದ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಈ ಮೂವರೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು ಈ ಬೋರ್ಡಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೆಲಹಕೂಡುವದು ಮತ್ತು ಸಾಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಮೂಡುವವಾಗಿದ್ದವು ಸಾಲಗಳನ್ನು ಮಂಜೂರ ಮಾಡುವ ಅಂತಿಮ ಅಧಿಕಾರವು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಿತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಲದ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ೧೦ ಸಾವಿರ ರೂ ಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪಡಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತರುವಾಯ ಬಂದಕಾಲವು ತೀವ್ರತರದ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗುಟ್ಟಿನ ಕಾಲವಾಗಿದ್ದಿತು ಶೇಷೀ ಹುಟ್ಟುವಳಿಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗತೊಡಗಿ ರೈತರ ಸಾಲದ ಭಾರವು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಗಳನ್ನು ತೀರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಭೂ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು ೧೯೩೩ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ರೈತರ ಸಾಲ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿತು ಆಗಿನ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಕೆ ಎಲ್ ಪಂಜಾಬಿ ಅವರು ಈ ಸಮಿತಿಯ ಚೀರಮನ್‌ರಾಗಿದ್ದರು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ತಳಹದಿಯಮೇಲೆ ಸಂಘಟಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಈ ಸಮಿತಿಯು ಸಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು

ಎರಡನೆಯ ಅವಧಿ (೧೯೩೪-೩೫ ರಿಂದ ೧೯೪೧-೪೨)

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಲಾಗಿದೆ ೧೯೩೪-೩೫, ೧೯೩೫-೩೬ ಮತ್ತು ೧೯೩೬-೩೭ ಈ ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ದೊರೆತಿಲ್ಲ ಉಳಿದ ವರ್ಷಗಳ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೂಡಲಾಗಿದೆ

ನದು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆರಡು ಕುಲಾಬಾ ಮತ್ತು ರಾಣಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೯೩೯-೪೦ರಲ್ಲಿ ೧೭ಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಭೂವತ್ತೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಪೋಟನಿಯಮಗಳ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು ಈ ಹೊಸ ಪೋಟನಿಯಮಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸದಸ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಅ ಮತ್ತು ಬ ಎಂದು ಎರಡು ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಸಾಲ ಪಡೆಯುವ ಮತ್ತು ಪಡೆಯದ ಸದಸ್ಯರು 'ಅ' ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಲ ಪಡೆಯುವ ಸದಸ್ಯನು ೫ ರೂ ಗಳ ಒಂದು ಶೇರನ್ನು, ಸಾಲ ಪಡೆಯದ ಸದಸ್ಯನು ೫ ರೂ ಗಳ ೧೦ ಶೇರುಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು ಸಹ ಭಾಗೀದಾರರಿಗೆ 'ಬ' ವರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು ಅವರು ಹೆಸರಿಗೆ ೧ ರೂ. ಯ ವಂತಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುವದು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಆಡಳಿತೆಯನ್ನು ೭ ಜನರಿಗೆ ಮಿಕ್ಕದ ಒಂದು ಸಮಿತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು 'ಅ' ವರ್ಗದ ಸಾಲ ನಡೆದ ಸದಸ್ಯರಿಂದಲೂ, ಒಬ್ಬನು 'ಬ' ವರ್ಗದ ಸಾಲ ಪಡೆಯದ ಸದಸ್ಯರಿಂದಲೂ ಆರಿಸಲ್ಪಡುವರು ಮತ್ತು ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರು, ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಭೂ-ಒತ್ತೆಯ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ಆರ್ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಾರೆ ವ್ತಾರಃಭಕ್ತ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಎಸ್ಟೇಟ್ಸ್ ನಿಶನ್ ಆಫೀಸರನ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೊಂದು ಸರಕಾರವು ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ೫೦೦ ರೂ ಗಳ ಧನಸಹಾಯ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆಯು ೧೦ ಸಾವಿರ ರೂ ಗಳ ವರೆಗೆ ಇದ್ದಿತು ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರ ಸಮ್ಮತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಈ ಮರ್ಯಾದೆ ಮೀರಿ ಸಾಲ ಕೊಡಲು ಬರುತ್ತಿತ್ತು ತಿರುಗಿ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಕಂತುಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ೨೦ ವರ್ಷಗಳ ವರಗ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಸಾಲದ ಮೇಲಿನ ಬಡ್ಡಿ ದರವು ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೬/೨ ರಂತೆ ಇದ್ದಿತು

ಹೀಗೆ ಎರಡನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವವರೆಗೆ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಹೂಂದಿದವೆಂದು ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ ೧೯೪೧-೪೨ರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು ೧೭ ಭೂವತ್ತೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೩,೬೨೧, ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ೩೬ ೦೧ ಲಕ್ಷ ರೂ ಇದ್ದಿತು ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ೧೯೨೮-೩೯ ರಿಂದ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ನಡೆದು ೧೯೪೧-೪೨ರಲ್ಲಿ ೫ ೫೮ ಲಕ್ಷ ರೂ ಗಳಿಗೆ ಬಂದಿತು ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಾಲವು ೩೩ ೩೧ ಲಕ್ಷ ರೂ ಇದ್ದಿತು

ಮೂರನೆಯ ಅವಧಿ (೧೯೪೨-೪೩ ರಿಂದ ೧೯೫೦-೫೧)

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಆದರೆ ೧೯೪೨-೪೩ ನೆಯ ವರ್ಷದ ವರದಿಯು ಪ್ರಕಟ ವಾಗಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಆ ವರ್ಷದ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ

ವಿವರಗಳು

ವಿವರಗಳು	ದರ್ಶನ-ಛೇದ	ದರ್ಶನ-ಛೇದ	ದರ್ಶನ-ಛೇದ	ದರ್ಶನ-ಛೇದ	ದರ್ಶನ-ಛೇದ
೧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಖ್ಯೆ	೧೭	೧೭	೧೭	೧೭	೧೭
೨ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	೧೭,೭೦೦	೧೭,೭೦೦	೧೭,೭೦೦	೧೭,೭೦೦	೧೭,೭೦೦
೩ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು	೩,೭೭೦,೦೦೦	೩,೭೭೦,೦೦೦	೩,೭೭೦,೦೦೦	೩,೭೭೦,೦೦೦	೩,೭೭೦,೦೦೦
೪ ಕಾಯಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು	೯೭,೧೭೦	೯೭,೧೭೦	೯೭,೧೭೦	೯೭,೧೭೦	೯೭,೧೭೦
೫ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	೩,೧೭,೦೦೦	೩,೧೭,೦೦೦	೩,೧೭,೦೦೦	೩,೧೭,೦೦೦	೩,೧೭,೦೦೦
೬ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	೨,೭೭,೭೦೦	೨,೭೭,೭೦೦	೨,೭೭,೭೦೦	೨,೭೭,೭೦೦	೨,೭೭,೭೦೦
೭ ವಸೂಲಾದ ಸಾಲ	೪,೦೯,೭೦೦	೪,೦೯,೭೦೦	೪,೦೯,೭೦೦	೪,೦೯,೭೦೦	೪,೦೯,೭೦೦
೮ ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲ	೩,೦೯,೭೦೦	೩,೦೯,೭೦೦	೩,೦೯,೭೦೦	೩,೦೯,೭೦೦	೩,೦೯,೭೦೦
೯. ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲ	೮೭,೭೦೦	೮೭,೭೦೦	೮೭,೭೦೦	೮೭,೭೦೦	೮೭,೭೦೦

ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಏರತೊಡಗಿ ದೈವ ಆಧಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸುಧಾರಿಸಿದಂತೆ, ಸಾಲಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗತೊಡಗಿತು ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಲ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಪದಿಸಲಾದ ಸಾಲಗಾರರ ಸಾಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟುಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾವುಕಾರರಿಗೆ ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳ ಡಿಬಿಂಚರುಗಳನ್ನು ಮಾರಲು ಅವಕಾಶವಿದ್ದದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳ ಸ್ವವಹಾರವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಆದರೆ ಕಾಯಿದೆಯ ೩೩ ನೆಯ ಕಲಮು

(ತಿದ್ದುಪಡಿಯಾದ ಮೇರೆಗೆ) ನೈವಹಾರವು ಹೆಚ್ಚಾಗುವದನ್ನು ಮರ್ಯಾದಿತಗೊಳಿಸಿತು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ವಿಲೀನವಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೯೪೮-೪೯ರಲ್ಲಿ ೧೧ಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿತು ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವರ್ಧಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ರೈತರಿಗೆ ಶೀಘ್ರ ಹಣ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ಕರೆಯಲಾಯಿತು ಈ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಿಫಾರಸುಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಕಳೆದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ

- (೧) ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಬಂದ ೪೦೦೦ ರೂ ಗಳ ವರೆಗಿನ ಸಾಲದ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳದೆ ನೇರವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡಲಾಯಿತು ಆದರೆ ೪೦೦೦ ರೂ ಗೆ ಮಿಕ್ಕಿದ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಲಹೆಗಾಗಿ ಕಳಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವದು
- (೨) ೨೦೦೦ ರೂ ಗಳ ವರೆಗಿನ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.
- (೩) ಅಪ್ರಿವೈಲೆಡ್ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರಿಗೆ ವಿಚಾರಣೆಗೆಂದು ಕಳಿಸಲಾಗಿರುವ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಶಕ್ಯವಾದಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ರವಾನಿಸಲು ವಿನಂತಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ
- (೪) ಮುಂಬಯಿ ಟ್ರನಸ್ಸಿ ಮತ್ತು ಶೇತ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಕಾಯಿದೆಯ ೬೩ ಮತ್ತು ೬೪A ಕಲಮುಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸದಂತೆ ಸರಕಾರವು ತಿದ್ದುಪಡೆಮಾಡಿದೆ ಹೀಗಾಗಿ ಸದಸ್ಯರು ಅಡವಿಟ್ಟ ಭೂಮಿಗಳ ಒಡೆತನವನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಪಡೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಸುಧಾರಿಸಬಹುದೆಂದು ಅಶಿಸಲಾಗಿದೆ

೧೦ ಬಿನ್ ಶೇತ್ಲಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

ಪೂರ್ವ ಇತಿಹಾಸ:—೧೯೦೪ರ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಸರಕಾರದಿಂದ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಿಕ ಶೀವುಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಹಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಹಣಕ್ಕೂ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ರೈತರಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘ

ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಥಾನಿಕ ಸರಕಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೂಡ ಬೇಕೆಂದು ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ಧೋರಣೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕಸಬುದಾರರ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಜನರ, ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ, ಗಿರಣಿ ಮತ್ತು ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವವರ ಮತ್ತು ಸಂಬಳಪಡೆಯುವವರ ಪತ್ತಿನ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಯುತ್ತಲಿದೆ ಮೊದಲು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಎಂದರ ೧೯೦೫ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಗದಗ-ಬೆಟಗೇರಿ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಆ ತರುವಾಯ ರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನೊಂದಾಯಿಸಲ್ಪಡ ತೊಡಗಿದವು

ನಗರ (ಅರ್ಬನ್) ಪತ್ತಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ :— ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ, ಕಸಬುದಾರರ ಮತ್ತು ನೌಕರ ವರ್ಗದ ಪತ್ತಿನ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜನರ ಬೇಡಿಕೆಗಳಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಯಿಂಟಿ ಸ್ಟಾಕ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅವು ದೊಡ್ಡ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದು ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಜನರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವು ಸಣ್ಣ ಸಾಲದ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುನ್ನ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಕಸಬುದಾರರು, ಕಾರಖಾನೆ ಕೆಲಸಗಾರರು, ಸಣ್ಣ ಪಗಾರದ ನೌಕರರು ತಮ್ಮ ಪತ್ತಿನ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾವುಕಾರರನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮಾರ್ಬಡ್ಡಿಯ ವ್ಯವಹಾರವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಅದುದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳಂತೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಿತು. ಸಣ್ಣ ಜನರ ಪತ್ತಿನ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಮಿತವ್ಯಯ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರವು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಯಿತು.

ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ — ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಮುಖ್ಯ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಲಾಗಿದೆ —

೧ ಶೂಲ್ ಡಿಲಿರು ನೂದರಿಯ ಜನತಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಊರಿನ ಜನರೇ ಈ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸದಸ್ಯರಾಗಬಲ್ಲರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ವಾಸಸ್ಥಳದ ಸಾಮೀಪ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿದ್ದಿತು.

೨ ನೌಕರರ ಸಂಘಗಳು — ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಬಹುದು

ಅ) ಸರಕಾರೀ ಮತ್ತು ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯ ಪಡೆದ ಖಾತೆಯ ನೌಕರರ ಸಂಘಗಳು ಇವುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿರುತ್ತವೆ

1) ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಸರಕಾರೀ ನೌಕರರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಕೂಡುವ ಸಂಘಗಳು

ii) ಒಂದೇ ಕಚೇರಿ ಅಥವಾ ಖಾತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನೌಕರರ ಸಂಘಗಳು

ಬ) ರೇಲ್ವೆ ಮೊದಲಾದ ಕಂಪನಿಗಳ ನೌಕರರ ಸಂಘಗಳು

೩ ಜಾತಿಯ ಸಂಘಗಳು:— ಒಂದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜಾತಿಯ ಭಾವನೆಯೇ ಈ ಸಂಘಗಳ ಮುಖ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿದೆ.

೪ ಇತರ ಸಂಘಗಳು —ಕಾರಖಾನೆ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸಂಘಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ

ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ೨೦ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲಿರುವ ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು ನಗರದ ನಿವಾಸಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವುಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗ ಬಹುದು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಈ ಸಂಘಗಳು ಮಾಡಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವು ಕೇವಲ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತವೆ

೧೯೧೫ರಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಕ್ಲೆಗಾನ ಸಮಿತಿಯು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು ಆ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದವು

೧೯೧೧-೧೨ ರಿಂದ ೧೯೩೬-೩೭ರ ವರೆಗೆ ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು
೧೯೧೧-೧೨	೭೫	೬,೫೬೧	೪,೮೧,೫೩೯
೧೯೧೬-೧೭	೧೨೬	೪೩,೬೬೮	೪೦,೧೧,೨೯೮
೧೯೨೧-೨೨	೩೭೦	೯೭,೨೬೫	೧,೧೦,೩೯,೮೮೭
೧೯೨೬-೨೭	೪೮೭	೧,೪೯,೧೪೦	೨,೧೮,೧೭,೬೪೧
೧೯೩೧-೩೨	೬೩೬	೨,೧೮,೬೦೭	೪,೧೪,೭೯,೪೭೧
೧೯೩೬-೩೭	೬೫೩	೨,೬೪,೬೪೯	೫,೩೭,೯೮,೬೮೭

ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಧರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನವು ವಸೂಲಿ, ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲ, ಮಂದ ವ್ಯವಹಾರ ಈ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು

೧೯೩೭ರ ವರೆಗೆ ೫೦ ಸಾವಿರ ರೂ ಗೆ ಮಿಕ್ಕಿದ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಇದ್ದ ಪಟ್ಟಣ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು ಈ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಇದ್ದ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುವವರ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತಿತರ ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಸಮಾವೇಶವಾಗಿದ್ದವು ೧೯೩೭ರಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭನ್ನಲಿ ಮೆಹತಾ ಸಮಿತಿಯು ಇಂಡಿಯನ್ ಕಂಪನಿಗಳ ಕಾಯಿದೆಯ ೨೭೭ ಎಫ್, ಕಲಮಿನ ಮೇರೆಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ೨೦ ಸಾವಿರ ರೂ ಗಳ ವಸೂಲಾದ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು ಇರುವ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ' ಬ್ಯಾಂಕ ' ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು ಈ ಶಿಫಾರಸನ್ನು ಸರಕಾರವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಆ ಮೇರೆಗೆ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿತು

೧೯೩೯-೪೦ ರಿಂದ ೧೯೫೦-೫೧ರ ವರೆಗೆ ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನವು ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

೧೯೩೯-೪೦ ೧೯೪೪-೪೫ ೧೯೫೦-೫೧

೧ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೭೧೫	೮೫೧	೧,೪೦೯
೨ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	೩,೦೫,೪೫೯	೩,೯೪,೯೪೭	೭,೬೦,೮೫೫
೩. ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು	೧೩,೭೦೭,೦೭,೦೫೮	೨,೨೦,೧೧,೬೭೩	೫,೫೨,೨೧,೩೪೩
೪. ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು	೮೫,೪೬,೪೭೫	೧,೧೭,೧೪,೮೮೪	೨,೦೫,೮೦,೪೪೭
೫ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	೫,೯೭,೪೯,೧೫೩	೧೧,೫೭,೮೩,೪೦೬	೨೪,೮೧,೧೩,೨೬೧
೬ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	೩,೯೨,೭೪,೮೦೬	೬,೯೨,೭೪,೩೭೮	೨೩,೯೪,೮೫,೬೦೧
೭ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ಸಾಲ	೩,೮೧,೧೪,೬೫೦	೬,೬೩,೨೦,೭೦೭	೨೧,೦೦,೬೦,೯೪೨
೮ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಬರ ತಕ್ಕ ಸಾಲ	೩,೯೪,೯೧,೩೧೩	೪,೭೮,೧೫,೨೪೮	೧೪,೧೩,೧೧,೨೮೪
೯ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲ	೫೪,೦೭,೦೬೩	೩೩,೯೯,೩೧೮	೯೬,೮೦,೬೮೯

ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲುಗಳು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ

೩೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

೧	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೧,೪೦೯
೨	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	೭,೬೦,೮೯೫
೩	ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು	ರೂ ೫,೫೨,೨೧,೩೪೩
೪	ರಿಝುವ ಮತ್ತಿತರ ಘಂಡುಗಳು	ರೂ ೨,೦೫,೮೦,೪೪೭
೫	ಸದಸ್ಯರ ರೇವುಗಳು	ರೂ ೯,೯೧,೪೦,೧೪೪
೬	ಸದಸ್ಯತರ ರೇವುಗಳು	ರೂ ೫,೯೧,೪೩,೬೭೫
೭	ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	ರೂ ೨೪,೮೧,೧೩,೨೬೧
೮	ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	ರೂ ೨೩,೯೪,೮೫,೬೦೧
೯	ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ವಸೂಲಾದ ಸಾಲ	ರೂ ೨೧,೦೦,೬೦,೯೪೨
೧೦	ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲ	ರೂ ೧೪,೧೩,೧೧,೨೮೪
೧೧	ಮುಧ್ಧತು ಮೀರಿದ ಸಾಲ	ರೂ ೯೬,೮೦,೬೮೯
೧೨	ರಾಶಿ	ರೂ ೩೧,೧೨,೦೭೫

ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೪೦೯ ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೭,೬೦,೮೯೫ ಇದ್ದಿತು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳ ನೋಳಗೊಂಡ ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೯,೭೦೨ ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೭,೭೭,೭೭೭ ಇದ್ದಿತು ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನದ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು, ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ನಿಧಿ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ ೫,೫೨,೨೧,೩೪೩, ರೂ ೨,೦೫,೮೦,೪೪೭ ಮತ್ತು ರೂ ೨೪,೮೧,೧೩,೨೬೧ ಇದ್ದವು ಆದರೆ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನೋಳಗೊಂಡ ಶೇತ್ರಿ ಸಂಘಗಳ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು, ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ನಿಧಿ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲುಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೨೯,೮೫,೮೫,೬೦೧ ರೂ. ೨೦೯,೫೪,೮೫,೬೦೧ ಮತ್ತು ೧,೦೭೩,೫೧,೮೫,೬೦೧ ಇದ್ದವು ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನವು ಸದಸ್ಯ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯತರರಿಂದ ದೊರಕಿಸಿದ ಸ್ಥಾನಿಕ ರೇವುಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೯,೯೧,೪೦,೧೪೪ ರೂ ಮತ್ತು ೫,೯೧,೪೩,೬೭೫ ರೂ ಗಳಷ್ಟು ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಶೇತ್ರಿ ಸಂಘಗಳು ಸದಸ್ಯ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯತರರಿಂದ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ. ೮೨,೪೧,೮೫,೬೦೧ ಮತ್ತು ೫೪,೬೭,೬೭೭ ರೂ ಗಳ ರೇವುಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿವೆ ಪಟ್ಟಣ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನವು ಚನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದು ತನ್ನ ಹಣಕಾಸಿಗಾಗಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಅದು ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ.

ಅರ್ಬನ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ಸ್ ಬ್ಯಾಂಕು:— ಪಟ್ಟಣ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಸಂದ (full fledged) ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಹೆಚ್ಚು

ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ವರಿಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಸಂದ (full fledged) ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸತತವಾಗಿ ಸರ್ವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ನೃಗತಿ ಹೊಂದುತ್ತಲಿವೆ ೧೯೨೦ ರಿಂದ ೧೯೨೫ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ವಿಲೀನವಾಗುವವರೆಗೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೮ ರಿಂದ ೧೭೬ಕ್ಕೆ ಏರಿತು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ, ಶೇರಾಂಡವಲು, ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲುಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೯೨೦ರಲ್ಲಿ ರೂ ೩೫,೪೦೫, ೧೧,೨೭,೯೨೯ ರೂ ಮತ್ತು ೫೩,೭೦,೩೫೦ ರೂ ಇದ್ದು, ೧೯೨೫ರಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೨,೦೭,೨೮೫, ರೂ ೧,೪೭ ೯೮ ೬೩೪ ರೂ ಮತ್ತು ೧೫,೫೯,೭೮,೭೧೧ ರೂ ಗಳಿಗೆ ಏರಿದವು ೩೦-೬-೧೯೨೫ಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮುಖ್ಯ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೂಡಲಾಗಿದೆ

(ರೂ ಗಳು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)

೧	ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೧೭೬
೨	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	೨,೦೭,೨೮೫
೩	ಶೇರಾಂಡವಲು	೧೪೭ ೯೮
೪	ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು	೧೧೨ ೬೮
೫	ಸದಸ್ಯರ ರೇವುಗಳು	೬೫೩ ೩೬
೬	ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಸರಾಸರಿ ರೇವು	೧೩೫ ೦೦
೭	ಸದಸ್ಯರೇತರ ರೇವುಗಳು	೫೪೭ ೧೬
೮	ಮದ್ಯವೆತರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ರೇವು ಮತ್ತು ಸಾಲ	೭೮ ೧೭
೯	ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	೧,೫೭೯ ೭೮
೧೦	ವಕ್ರಿಗಳಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲ	೭೦೬ ೬೭
೧೧	ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲ	೬೦ ೨೦
೧೨	ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಸಾಲಗಳಿಗೆ ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣ	೮ ೫%
೧೩	ಆಡಳಿತೀಯವೆಚ್ಚ	೭೮ ೩೦
೧೪	ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲಿಗೆ ಆಡಳಿತೀಯ ವೆಚ್ಚದ ಪ್ರಮಾಣ	೧೮%
೧೫	ಲಾಭ	೨೦ ೨೭
೧೬	ಒಟ್ಟು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲಿಗೆ ಲಾಭದ ಪ್ರಮಾಣ	೧೨೮%
೧೭	ಸಾಲ ಕೊಡುವ ವಾಡಿಕೆಯ ಬಡ್ಡಿದರ	೪ ರಿಂದ ೮ ೩/೮%
೧೮	ಸಾಲ ಪಡೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ವಾಡಿಕೆಯ ಬಡ್ಡಿದರ	೧/೨ ರಿಂದ ೪.೧/೨%
೧೯	ಡಿವಿಡೆಂಡಿನ ಪ್ರಮಾಣ	೩ ರಿಂದ ೬. ೧/೪%

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪ್ರಗತಿಯು ಸರ್ವಾಂಗೀಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕ-
ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯ ಮತ್ತೂ ದೊಡ್ಡ ಊರು
ಗಳಲ್ಲಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಉಪಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿವೆ.
ಎಷ್ಟೋ ಸಹಕಾರಿ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಇತರ ಚಾಯಿಂಟಿ ಸ್ಟಾಕ್
ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಸರಿ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವುಗಳಂತೆಯೇ ರೇವುಗಳನ್ನು ದೂರ
ಕಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಜನರ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು, ಅಸಿವೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬರುವದು ಅನೇಕ
ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಲಘುನಿಕ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವ್ಯವಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಂದಿವೆ
ಮತ್ತೆ ಎಷ್ಟೋ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಇತರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲದ
ಶೇಷಿ ಮತ್ತು ಬಿನ್ ಶೇಷಿ ಜನರಿಗೂ, ಅವರನ್ನು ನಿಮಿತ್ ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಅಡವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಲ
ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಂದಿವೆ ಸಾಕುಕಾರಿ ಕಾಯಿದೆಯ ಪರಿ
ಣಾಮವಾಗಿ ಅಡಚಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಒದೆಯುವಂಥ
ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ತರಗತಿಯ ಸದಸ್ಯತನವನ್ನು
ವ್ಯಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತೆ

ಕಾರಖಾನ ಕಲಸಗಾರರ ಸಂಘಗಳು, ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುವ ನೌಕರರ
ಸಂಘಗಳು, ಗಿರಣಿ ಕೂಲಿಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಈ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಘಗಳು
ಸಹಿತ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದುತ್ತಲಿದ್ದು ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವ
ಸಣ್ಣ ಜನರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

(ಕ) ಶೇಷಿ ಬಿನ್ನ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು.

೧ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು

ರೈತನ ಅಭ್ಯುದಯದ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸುಧಾರಣೆಯ ಯಾವದೇ
ಯೋಜನೆಯ ಯಶಸ್ಸು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ರೈತರಿಗೆ ಅವು ಹೆಚ್ಚುವ ಹುಟ್ಟುವ
ಳಿಯ ಲಾಭದಾಯಕ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಒದಗಿಸಲಾಗಿರುವ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ವೇಲೆ
ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಮಾರಾಟದ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕ
ಲಿಗನಿಗೆ ಉಚಿತ ಲಾಭವೂ, ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಘಟಿಸುವಂತೆ
ಮಾರಾಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವದೇ ಹಳ್ಳಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ರಚನೆಯ ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿಯ
ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿದೆ ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಅಭ್ಯುದಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ
ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯು ಉತ್ತಮ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಗುವದು
ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿದೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಗಿಂತ ಸಾಮೂಹಿಕ ಮಾರಾಟ
ಪದ್ಧತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಹಿತಕಾರಿಯಾದುದು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು
ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರೈತನು ನಿರಕ್ಷರಿಯು, ಸಾಧನ
ಸಂಪತ್ತು ಇಲ್ಲದವನು ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ಅಡಚಣೆಯುಳ್ಳವನು ಇದ್ದು, ಪೇಟೆಯ
ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹ್ವಲ್ಲಕ ಘಟಕವಾಗಿದ್ದಾನೆ ಆದುದರಿಂದ ಸಹಕಾರಿ

ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯು, ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ನಿಯಮಿತಗೊಳಿಸಲಾದ (Regulated) ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯು ಸದ್ಯದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದಾದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸುವದು ಅಸಾಧ್ಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಮಾರಾಟದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ನಿಯಮಿತ ಪದ್ಧತಿಗಿಂತ ಬೇರೊಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪದ್ಧತಿಯು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯವಿದೆ. ಅದುವೇ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು! ಬೇರೆದೇಗೆ ಒಂದ ಅನುಭವದ ಮೇರೆಗೆ ಹೇಳುವದಾದರೆ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ರೈತನ ವರಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಲಗೊಳಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ ಸಿಗುವ ನಿರಂತರ ಮಾರಾಟ ಸಾಧನಗಳನ್ನೂ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟದಿಂದ ರೈತನಿಗೆ ದೂರಿಯುವ ಲಾಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ —

ಮಾರಾಟದ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ನಿತವ್ಯಯ

ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟವು ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕುವ ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಳಿಸುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ದಲಾಲರಿಂದಾಗುವ ದೋಷವೆಯನ್ನೂ ಮಾರಾಟದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ದೋಷಗಳನ್ನೂ (Mal-practices) ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದಲ್ಲದೆ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಬೆಳೆದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಅದ ಲಾಭದ ಕೆಲವಾಗವು ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಬೋನಸ್ಸೆಂದು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವು ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯೀಯ ಭಾವನೆಯು ಬರುತ್ತದೆ. ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ದಲಾಲರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಲಾಭವು ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ರೈತರು ತಮ್ಮ ಸರಕುಗಳ ಸಾಮಾಹಿಕ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಗೂಡಿದರೆ, ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಮಾರಾಟದ ವೇಟೆಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ರೋಕ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವದಲ್ಲದೆ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ವೆಚ್ಚವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ.

ಮಾರಾಟ ಸಂಘವು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಸರಕುಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಲು (Grading) ಅನುಕೂಲವಾಗುವದು. ಮತ್ತು ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ಬೆಲೆಯಲು ರೈತರಿಗೆ ಮನ ಒಲಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವದು. ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು ರೈತರಿಗೆ ಅವರ ಸರಕುಗಳ ವರ್ಗದ ಮೇರೆಗೆ ಹಣ ಕೊಡುವದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ತರಗತಿಯ ಸರಕುಗಳನ್ನೇ ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸುವಿಕೆ.

ಮಾರಾಟ ಸಂಘವು ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮಾರಾಟ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಸ್ಟೋರಿಂಗ್, ಗ್ರೇಡಿಂಗ್, ಸಾಗಾಟಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವದು. ಹೀಗೆ ಸರಕುಗಳನ್ನು ವೇಟಿಗೆ ತರುವ ವೆಚ್ಚವು ಕಡಿಮೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ರೈತನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರತಿಫಲವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಸಾಮೂಹಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಲಾಭಗಳು.

ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳ ಮೇರೆಗೆ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರೈತರ ಸಂಘವು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪೂರೈಕೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಕೊಡು ಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ಅನೇಕ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ರೇಷಿ, ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರೊಡನೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವಾಗ ರೈತನಿಗೆ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ದೊರೆಯುವವು.

ಸೋವಿ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಹಣ ಪೂರೈಕೆ

ವೈಯಕ್ತಿಕ ರೈತನು ಸಣ್ಣ ಉತ್ಪಾದಕನಾಗಿರುವದರಿಂದ ತನ್ನ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಅಡವಾಗಿಟ್ಟು ಯೋಗ್ಯ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣ ಪೂರೈಕೆ ಸಂಘಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು ಅಡವಾಗಿಟ್ಟು ಸೋವಿ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥವಿರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಮಾರಾಟದ ವೆಚ್ಚವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಯೋಗ್ಯ ಧಾರಣೆ ಬರುವವರೆಗೆ ತನ್ನ ಮಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವ ಶಕ್ತಿ (Holding capacity) ಒಕ್ಕಲಿಗನಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ರೈತರ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ

ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯು ರೈತರಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಒಕ್ಕಲಾತನದ ಮತ್ತು ಹೈನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಗಳ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯು ಡೆನ್ಟಾರ್ಕ್, ನೆದರ್ಲಂಡ್, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಕಾನಡಾ, ನ್ಯೂಝಿಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದೆ. (ಈ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ೨ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ) ಅಲ್ಲಿ ರೈತನೇ

ಉತ್ಪಾದಕ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟಗಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯ ರೈತರು ಸುಖ ಸಮೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳು:— ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಆಂದೋಲನವು ವಿಶೇಷತಃ ಹತ್ತಿ, ಶೇಂಗಾ, ಬೆಲ್ಲ, ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿ, ಅಡಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ರೊಕ್ಕದ ಪೀಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳೇ ಮೊದಲಿನವುಗಳಾಗಿವೆ. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಖಾತೆಯವರು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕುಮಟಾ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡ ಅಮೇರಿಕನ್ ಹತ್ತಿಯ ಲಿಲಾವಿನ ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು ರೂಪಗೊಂಡವು. ೧೯೧೭ರ ವರೆಗೆ ಈ ಲಿಲಾವಿನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಶೇಷಿ ಖಾತೆಯು ಸಾಗಿಸುತ್ತಬಂದಿತು. ಈ ಲಿಲಾವಿನ ಮಾರಾಟವು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿ ೧೯೧೭ಕ್ಕೆ ೧೦ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗತೊಡಗಿತಲ್ಲದೆ ಅದರಿಂದ ಮಾರುವವನಿಗೂ ಕೊಳ್ಳುವವನಿಗೂ ಲಾಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಘಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉಪದೇಶಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಗದಗಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘವು ೧೯೧೫ರಲ್ಲಿಯೂ ಗದಗಿನ ಮಾರಾಟ ಸಂಘವು ೧೯೧೭ರಲ್ಲಿಯೂ ಅಣ್ಣೇಗೇರಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘವು ೧೯೧೫ರಲ್ಲಿಯೂ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಡಾಯರಿಕ್ಟರರು ಲಿಲಾವಿನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದರು. ವಿಶಾಲವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಿರುವದೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ರೈತರನ್ನೂ, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಜಮೀನದಾರರನ್ನೂ ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಸಂಘಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸದಸ್ಯೇತರರ ಹತ್ತಿಯನ್ನೂ ಮಾರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಕೂಡಿ (Pooling) ಹಾಕುವದಿಲ್ಲ. ಸಂಘಗಳು ರೈತರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಉತ್ತಮ ತರಗತಿಯ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಘದ ಆವಾರದಲ್ಲಿ ಲಿಲಾವಿನಿಂದ ಮಾರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಳತರಗತಿಯ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಡಂಬಡಿಕೆಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಮಾರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಹಣ ಪೂರೈಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹಣವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ. ಗದಗ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಹತ್ತಿ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಬೈಲಹೊಂಗಲಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಸಂಘಗಳನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟದ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಇನ್ನುಳಿದ ಯಾವದೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಲೀ ಸ್ವತಂತ್ರ

ಸಂಘಗಳನ್ನು (Single-Commodity-Societies) ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬದಲಾಗಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಎಲ್ಲ ಹುಟ್ಟುಸಳಿಯ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಲಕರಣೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿಯೂ ಖರೀದಿ-ವಿಕ್ರೆ ಸಂಘಗಳನ್ನು (Purchase & Sale Unions) ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಹುತರ ಹತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಸಂಘಗಳು ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಗದಗ ಮತ್ತು ಹೆಬ್ಬಾಳಿ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹತ್ತಿ, ಅರಳಿಯ ಮಾರಾಟವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂಘಗಳಾದರೂ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉಳಿದ ಹುಟ್ಟುಸಳಿಯ ಮಾರಾಟವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳ ವ್ಯವಹಾರದ ವಿವರಗಳನ್ನು ೬ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಘಗಳು ರೀತ್ಯಿ ಖಾತೆಯ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಆ ಖಾತೆಯ ನುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟರ ವೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದಿಟ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಂಘಗಳು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ. ರೂವಾಂತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಈ ಸಂಘಗಳು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಣಿಗಳ ಮತ್ತು ಆಯಾತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ವರೂಪದ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿಯ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು — ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಹತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶವಾದ ಗುಜರಾಥವು ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ವದ್ಧತಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವದರಲ್ಲಿ ತಡಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಸಂಘವು ಸುರತ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸನ್ನೇಕ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ೧೯೨೧ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶ್ರೀ ಪಿ ಜೆ ಪಟೇಲ ಅವರ ನೆತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘವು ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿಯ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅಂತರವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿಯ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಗುಂಪಿನ ಘಟಕಗಳಾಗಿವೆ. ಅಂದರೆ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ೩-೪ ಹಳ್ಳಿಗಳ ರೈತರು ಕೂಡಿ, ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಿ (Pool), ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸುಗ್ಗಿಯು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಸಂಘಕ್ಕೆ ತಂದ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡಿ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ರಕಮಿನಲ್ಲಿ, ಜಿನಿಂಗ, ಪ್ರೆಸಿಂಗ್ ಮತ್ತು ವಿಮಾ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಕಳೆದನಂತರ ಹತ್ತಿಯ ಸರಾಸರಿಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ರೈತರಿಗೆ ಮುಂಗಡ ಕೊಟ್ಟು ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಳಿದ ರಕಮನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಸನ್ನೇಕದಲ್ಲಿಯ ಸಂಘವು ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಗುಜರಾಥದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ

ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಅನೇಕ ಸಂಘಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ೩೦-೬-೫೧ಕ್ಕೆ ಗುಜರಾಧದಲ್ಲಿ ೫೬ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೩೫ ಸಂಘಗಳು ಸುರತ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದವು ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೧,೫೫೨ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ೨೪ ೪೦ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದಿತು. ಈ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ೧೬೮ ೨೨ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ಬೆಲೆಯ ಹತ್ತಿ ಮಾರಾಟವಾಗಿ ೪೪,೬೨೯ ರೂ. ಗಳ ಲಾಭವಾಯಿತು

ನಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಖಾನದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳು

ಶುದ್ಧ ಜರಿಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿಯ ಬೀಜಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ, ಹಂಚುವ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಪೇಟೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸುರತ ಮಾದರಿಯಮೇಲೆ ಪೂರ್ವಖಾನದೇಶ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೬ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತವನ್ನು ಬಗ್ಗೆ ತಯಾರಿಸಿದ ಯೋಜನೆಯು ೧೯೪೨ ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ೧೯೪೨ ರಲ್ಲಿ ೧೬ ಸಂಘಗಳು ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಜಳಗಾಂವದ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್, ಕಾಟನ್ ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಖಾನದೇಶ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಚೇರಮನ್‌ರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಪೂರ್ವ ಖಾನದೇಶ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮ್ಯಾನೇಜಿಂಗ್ ಡಾಯರಕ್ಟರು ಮತ್ತು ಜಳಗಾಂವದ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಷನ್ ಈ ಸಮಿತಿಯ ಸಹಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಡುವ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಕೆಲವೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಕೇಂದ್ರ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ೫ ರಿಂದ ೬ ಮೈಲು ಅಂತರದ ಮೇಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಸಮಾವೇಶವಾಗುತ್ತವೆ ಶುದ್ಧ ಜರಿಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿಯ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವದು, ಹಂಚುವದು ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ಜರಿಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವದು ಹಾಗೂ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟದಿಂದ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಹಣದಿಂದ ಸರಾಸರಿಯ ಮಾರಾಟದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನು ತಂದ ಹತ್ತಿಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೇರೆಗೆ ಹಣವನ್ನು ಹಂಚುವದು ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಈ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿವೆ. ಇದೇ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಇಂಥ ಎಂಟು ಸಂಘಗಳು— ಆರು ಪಶ್ಚಿಮ ಖಾನದೇಶದಲ್ಲಿ, ಎರಡು ನಾಶಿಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಹೀಗೆ ೩೦-೬-೧೯೫೧ ಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ೨೪ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೮೩೬ ಇದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೫೬೭೧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ೬೬ ಸಂಘಗಳೂ ಇದ್ದವು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ೬ ೫೯ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದಿತು. ೧೯೫೦-೫೧ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು ೨೯,೫೯ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದವು. ಮತ್ತು ೬೦೬೮ ರೂಪಾಯಿಗಳ

ಲಾಭ ಪಡೆದವು. ಈಗ ಪೂರ್ವಖಾನದೇಶ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜರಿಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿಯ ಬದಲು ೧೯೭-೩ ಎಂಬ ಹೊಸ ನಮೂನೆಯ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಈ ಹೊಸ ಜಾತಿಯ ಹತ್ತಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದ ಪಂಚ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಇಂಡಿಯನ್ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಟನ್ ಕಮಿಟಿಯು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಘಗಳು ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯವು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯವರ ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ

ಇತರ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳು:— ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿರುವ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳಲ್ಲದೆ, ಮುಂಬೈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು, ಅಡಿಕೆ, ಉಪ್ಪು ಮೊದಲಾದ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳೂ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

(ಅ) ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಕಾಯಪಲ್ಲಿಯ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳು — ೩೦-೬-೫೧ಕ್ಕೆ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೪೫ ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಕಾಯಪಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು. ಪೂರ್ವಖಾನದೇಶ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಂದರೆ ೧೨ ಹಣ್ಣಿನ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಅವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಮೋಸಂಬಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದವು ಈ ೪೫ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ೧೦೮೭ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಮತ್ತು ೧೨ ಸಂಘಗಳೂ ಇದ್ದವು. ೨೫.೮೫ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಇದ್ದಿತು ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೯೯ ಗುಟು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡಿ ೩.೪೪ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕಮೀಶನ್ ಮತ್ತು ೧.೫೬ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದವು “ ಆಗ್ ಮಾರ್ಕ ” ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಪೂರ್ವಖಾನದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಸಂಘಗಳು ಮೋಸಂಬಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತವೆ

(ಬಿ) ಅಡಿಕೆ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು:— ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳು ಎರಡು ಇದ್ದು ಒಂದು ಶಿರ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕುಮಟಾದಲ್ಲಿ ಇವೆ ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಶಿರ್ಡೆ ಸಂಘವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಅದರ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು ೩೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ೧೦೦೮೦ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದಿತು ೧೯೫೦-೫೧ ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘವು ೨೭.೦೩ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಅಡಿಕೆ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಮತ್ತು ಮೆಣಸನ್ನು ಮಾರಿ ೨೧೧೩೪ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕಮೀಶನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಕುಮಟಾದಲ್ಲಿಯ ಸಂಘಕ್ಕೆ ೨೮೮೨೪ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಣ್ಣ ದುಡಿಯುವ ಭಂಡವಲು ಇದ್ದು ೮.೭೮ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಅಡಿಕೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿತು.

(ಕ) ಉಪ್ಪಿನ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು:— ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ೨ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು, ಒಂದು ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಣಿಕಟ್ಟಾ ದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ಸುರತ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಧರ್ಸಾನಾದಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. ಧರ್ಸಾನಾ ಸಂಘವು ೨೨೩೦೪ ಬಂಗಾಲಿ ಮಣದಷ್ಟು ಉಪ್ಪನ್ನುಮಾರಿ ೧೦೮೦೧ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಲಾಭ ಪಡೆಯಿತು.

(ಡ) ರೂಪಾಂತರ ಸಂಘಗಳು (Processing Societies) :—

ಶೇಷ ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನವು ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥರು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಲಾಭದಾಯಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದೇ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರೂಪಾಂತರವು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಆಯಾ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳು ಜಿನಿಂಗ್ ಸಲುವಾಗಿ ತಂದ ಕಪಾಸದ (Cotton) ಸಲುವಾಗಿ ಜಿನಿನ ಮಾಲಕರು ಮಾಡಿದ ಆಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಸನ್ನೇಕ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟ ಸಂಘವು ೧೯೨೫ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಿನಿಂಗ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು ಸನ್ನೇಕ ಮಾರಾಟ ಸಂಘವು ಮತ್ತಿತರ ೩ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿ ಜಿನಿಂಗ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು ಸನ್ನೇಕ ಮಾರಾಟ ಸಂಘದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪಟೇಲರವರ ಹೆಸರನ್ನೇ ಆಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗೆ ಇಡಲಾಯಿತು ಜಿನಿಂಗ್ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜಿನಿಂಗ್ ಸಂಘಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬರತೊಡಗಿದವು ೧೯೩೪ರಲ್ಲಿ “ರೈತರ ಸಹಕಾರಿ ಜಿನಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಪ್ರೆಸಿಂಗ್ ಸೊಸಾಯಟಿ” ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಸಂಘವು ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಜಿನಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಪ್ರೆಸ್ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶ ಒಂದೇ ಆಲ್ಲದೆ ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳು ಜಿನಿಂಗ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥವಿದ್ದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜಿನಿಂಗ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯನ್ನು ತೆರೆಯುವದೂ ಈ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಉದ್ದೇಶ ವಾಗಿದ್ದಿತು. ಜಿನ್ ಮಾಡುವ ದರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಘಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ

ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿ ೩೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ೧೨ ಜಿನಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಪ್ರೆಸಿಂಗ್ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೬೭೪೭ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಛಾಂಡವಲು ೩೪ ೪೨ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಇದ್ದವು ಈ ಸಂಘಗಳು ೭,೩೬,೧೪೭ ಬಂಗಾಲಿ ಮಣದಷ್ಟು ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಜಿನ್ ಮಾಡಿ ೫ ೫೦ ಲಕ್ಷ ರೂ ಗಳಷ್ಟು ಆದಾಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದವು ೪೫೩೫ ಬೇಲ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರೆಸ್ ಮಾಡಿ ೪-೭೩ ಲಕ್ಷ ರೂ ಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದವು ಹೀಗೆ ಈ ಸಂಘಗಳು ೨೨೮೫೦ ರೂ. ಗಳ ಒಟ್ಟು ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದವು ಇಲ್ಲಿ ಸದರ್ನ ಗುಜರಾಥ ಸಹಕಾರಿ ಹತ್ತಿಯ ಸಂಘಗಳ ಯೂನಿಯನ್ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ ಸುರತ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಹತ್ತಿಯ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಜಿನಿಂಗ್ ಸಂಘಗಳು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವು ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಹಿಂಜದ ಹತ್ತಿಗೆ ಸುರತ ಹತ್ತಿಯ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಗಿರಾಕಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವದೇ ಈ ಯೂನಿಯನ್ನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಯೂನಿಯನ್ ಸುರತದ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದು ಹತ್ತಿಯ ದೊಡ್ಡ

ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರೊಡನೆ ಸದಸ್ಯಸಂಘಗಳ ಪರವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯೂನಿಯನ್ನದ ಕಚೇರಿ ಜಾಗೆಯಲ್ಲಿ ಉಟ ಮತ್ತು ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವದು ಈ ಯೂನಿಯನ್ನದ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ ಈ ಯೂನಿಯನ್ನಿಗೆ ಈಗ ದೊಡ್ಡ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡವಿದ್ದು ವಿಶಾಲವಾದ ಆವಾರವಿದೆ. ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವದು, ಹೊಸ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವದು ಕಾರ್ಯ ಕರ್ತರರ ಪರಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವದು, ನೌಕರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತರಬೇತಿ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವದು ಈ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಯೂನಿಯನ್ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಗತಿ

ಕಳೆದ ೪ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘಗಳ ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ - ಸಂಖ್ಯೆ	
		ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು	ಸಂಘಗಳು
೧೯೪೭-೪೮	೨೨೪	೭೩,೬೩೯	೨,೯೮೯
೧೯೪೮-೪೯	೩೨೬	೯೯,೦೦೩	೩,೮೪೨
೧೯೪೯-೫೦	೩೪೪	೧,೦೧,೨೦೫	೪,೩೩೫
೧೯೫೦-೫೧	೩೬೭	೧,೧೮,೯೮೪	೪,೧೨೦

ದುಡಿಯುವ
ಭಾಂಡವಲು

(ರೂ ಗಳು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)

೧೫೯ ೧೧	—	೭೮೪ ೩೮
೬೧೦ ೩೨	೧೭೮ ೩೯	೨೩೪೪-೮೭
೨೭೦ ೩೯	೨೮೪ ೯೭	೨೦೩೨-೦೫
೫೧೪ ೮೦	—	೧೭೦೫ ೯೭

ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರೂ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗಿವೆ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಈ ರಾಜ್ಯದ ಯೋಜಿತ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಪ್ರತಿ ತಾಲೂಕಿನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾರಾಟದ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯು ಇರದೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು

ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮೀಕೃತ ಮಾರಾಟ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ತರಲು ಜಿಲ್ಲಾ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರೆ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳಿರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ತಮ್ಮ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಬಹುದು ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ವೇಟಿಗಳ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಕೆಲಸವು ಇನ್ನೂ ಸಾಗಿದೆ ೩೬೭ ಸಂಘಗಳು, ೧೨೨ ಲಕ್ಷ ಸದಸ್ಯರು, ೫೧೪ ೮೦ ಲಕ್ಷ ರೂ ಗಳ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು, ಇದ್ದವೆಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು ೧-೦೫ ೯೭ ಲಕ್ಷ ರೂ ಗಳ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡಿ ೨೦ ೯೬ ಲಕ್ಷ ರೂ. ಗಳ ಲಾಭ ಪಡೆದವು. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳು ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ, ಸುಧಾರಿಸಿದ ಉಪಕರಣಗಳ ಪೂರೈಕೆಯ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಲಿವೆ ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಸಂಘಗಳು ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡಿವೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯ, ಅರಿವೆ, ಸಕ್ಕರೆ, ಕಲ್ಲಣ್ಣೆ, ಕಬ್ಬಿಣ, ಸಿಮೆಂಟು ಮೊದಲಾದ ನಿಯಂತ್ರತ ಸರಕುಗಳ ವಿತರಣೆಯನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಂಘಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು

ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಹಲವಾರು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲು ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ನೌಕರರನ್ನು ವುಕ್ತಬಿಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು ೩೦-೭-೫೧ಕ್ಕೆ ೧೩ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಗುದಾಮುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ಕಾರವು ಸಾಲ ಮತ್ತು ಸಹಾಯ ಧನವನ್ನು ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ ೧೯೫೦-೫೧ರಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ೫ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ೨೭೬೬೪೦ ರೂ ಸಾಲವನ್ನೂ ಮತ್ತು ೨೦೦೩೪ ರೂ ಗಳ ಸಹಾಯ ಧನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರೆ ಸಂಘಗಳ ಫೆಡರೇಶನ್ನುಗಳಿಗೆ ೬೦೦೦ ರೂ ಗಳ ವರೆಗೆ ಸಹಾಯ ಧನವನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಿತು ಇಂಥ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೬ ಇದ್ದಿತು

ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘ.— ಈ ರಾಜ್ಯದ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಮಾರಾಟದ ಸಂಘದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳದೆ ಇದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಮಾರಾಟ ಆಂದೋಲನದ ಚಿತ್ರವು ಮಾರ್ತಿಯಾದಂತಾಗುವದಿಲ್ಲ ರಾಜ್ಯದ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಘಟನೆಯಾದ ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘವು ೧೯೪೧ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಬಂದ ಸರಕುಗಳ

ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ ಇವುಗಳೇ ಈ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿವೆ

ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಅ, ಬ, ಕ ಎಂಬ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು 'ಅ' ವರ್ಗದಲ್ಲಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜನರು ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಭಾಗೀದಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು 'ಬ' ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ 'ಕ' ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸದಸ್ಯರೇ ಇದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಲಾಭ ಹಂಚುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮತದಾನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿರುವುದಿಲ್ಲ

ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ೧೧ ಜನ ಡಾಯರೆಕ್ಟರರ ಬೋರ್ಡಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ೪ ಡಾಯರೆಕ್ಟರರನ್ನು 'ಅ' ವರ್ಗದ ಸದಸ್ಯರು, ೪ ಡಾಯರೆಕ್ಟರರನ್ನು 'ಬ' ವರ್ಗದ ಸದಸ್ಯರು ಆರಿಸುತ್ತಾರೆ ಇನ್ನುಳಿದ ನೂವರು ಅಧಿಕಾರ ಬಲದಿಂದ (Ex-officio) ಡಾಯರೆಕ್ಟರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಈ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್, ಚೀಫ್ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಆಫೀಸರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಇರುತ್ತಾರೆ ನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರದ ಆಡಳಿತ ಯನ್ನು ೫ ಜನರ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ

ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಸರಕಾರವು ಈ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರ ಜಾಗೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿತು ೧೯೪೩-೪೪ರ ವರೆಗೆ ಅವರು ಈ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾತಿಯು ಈ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಸೀನಿಯರ ಆಡಿಟರ್ ಮತ್ತು ಸಬ್ ಆಡಿಟರರನ್ನು ಮ್ಯಾನೇಜರ ಮತ್ತು ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ಮ್ಯಾನೇಜರರಂತೆ ಕಾರ್ಯಮಾಡಲು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಸರಕಾರವು ಆಡಳಿತೆಯ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಿಂದು ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೮೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಎರಡನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೬೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೪೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಹಾಯ ಧನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು

೧೯೪೫-೪೬ ರಿಂದ ೧೯೫೦-೫೧ರ ವರೆಗೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಮಾಡಿದ ವ್ಯವಹಾರದ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಈಳಗಿನಂತೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು
 ೧ ಮಾರಾಟ ೨ ಪೂರೈಕೆ ೩ ಪೇಟೆಯ ವ್ಯವಹಾರದ ಕಾರ್ಯ
 ೪ ವಿತರಣೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು.

ಮಾರಾಟ — ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿಪಟ್ಟೆಗಳ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯವಹಾರ
 ನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಇದು ವೋಸಂಬಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು

ವರ್ಷ	ಸಡ್ಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಂಘಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು	ಶೇರ ಭಾಂಡ ವಲು	ರಿಝರ್ವ ಮತ್ತಿತರ ಫಂಡು	ಮಡಿಯುವ ವ್ಯವಹಾರ ಭಾಂಡವಲು	ಲಾಭ
೧೯೪೫-೪೬	೨೪೪	೯೮ ೧೭೫	೧,೦೯,೫೯೧	೪,೨೬,೪೩೭	೩೯,೯೬೫೬ ಗ್ರಾ.೩೬
೧೯೪೬-೪೭	೨೭೨	೫೪೪	೯೬೪,೬೫೫	೮,೧೧,೯೨೯	೪೪,೦೪೪೫೫ ೫೦,೮೦
೧೯೪೭-೪೮	೨೯೧	೫೨೦	೯೯,೦೫೫	೧,೩೬,೭೮೯	೫೮,೫೪೪೬೩೩ ೨೧,೪೯೨
೧೯೪೮-೪೯	೩೦೭	೫೪೨	೧,೦೩,೬೫೫	೧,೬೧,೬೭೮	೬೫,೫೫೫,೩೨೪ ೨೧,೫೦೫
೧೯೪೯-೫೦	೩೩೯	೫೭೭	೧,೦೯,೬೫೦	೧,೮೩,೦೬೩	೭೩,೪೭೪೮೮ ೮,೨೦೦
೧೯೫೦-೫೧	೪೩೪	೭೪೫	೧,೨೦,೫೫೫	೧,೯೮,೪೮೨	೮೪,೯೬೫೬ ಗ್ರಾ.೩೬,೦೦೦ ೨೫,೪೯೬

ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಬಂದರದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಾರ್ಷಿಕ ಮುಖಾಂತರ ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಪಿಸುತ್ತದೆ ಈ ಸಂಘವು ಬಾಳೇ ಹಣ್ಣುಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಖೆಯನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದು ೧೯೫೦-೫೧ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ೮ ಖಜ್ಜಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹಣ್ಣು ಮಾರಿ ೧೯೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಲಾಭ ಪಡೆಯಿತು ಅಗ್ಗದರದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿಪಲ್ಲಿಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಂಘವು ಮುಂಬಯಿ ನಗರದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ೧೦ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದು ಈ ಅಂಗಡಿಗಳು ೧೮೮ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿವೆ

ಮಾರ್ಪಿಕೆ:— ಇಡೀ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಮೋನಿಯಂ ಸಲ್ಫೇಟು ಹಂಚುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸರಕಾರವು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದೆ ಈ ಸಂಘವು ಸಲ್ಫೇಟು ಹಂಚುವದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೨೨ ಎಜೆಂಟರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದು ೨೨ಗಳಲ್ಲಿ ೧೭೨ ಸಂಘಗಳೂ ೫೦ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೂ ಇರುತ್ತಾರೆ ಸಂಘವು ೩೪ ೫೦ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಅಮೋನಿಯಂ ಸಲ್ಫೇಟು ಆಯಾತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು ಅಲ್ಲದೆ ಸುಪರ-ಫಾಸ್ಫೇಟು, ಲೀಂಗಾ-೦೦ಡಿ ಹಂಚುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಘದ ವ್ಯವಹಾರವು ೧೨೮ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಿದ್ದು ಅದರಿಂದ ೧೩೩ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕಮೀಷನ್ ಸಿಕ್ಕಿತು

ವೇಟೆಯ ವ್ಯವಹಾರದ ಕಾರ್ಯ:— ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂಘವು ೧೯೪೮-೪೯ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು ಮುಂಬಯಿ ವಟಿಯಿಂದ ಶೇಖರು ಹುಟ್ಟುವ, ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿಪಲ್ಲಿ, ಎಣ್ಣೆ, ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳ ದರವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಸಮಿತಿಗಳಿಗೆ ವತ್ಸ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ ಸ್ವತಃವಾರಿ ಅಂಗಡಿ ಇರುವ ದರಗಳ ಬುಲೆಟಿನ್‌ನ್ನು ಹೊರಡುತ್ತದೆ ೨೦೦ ಮೇರಿಗ ತಿಂಗಳ ಅಂತ್ಯದ ದರಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯ ಸರಕುಗಳ ದರವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಆಕಾರವಾಣಿ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಬಿತ್ತರಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ

ವಿಶೇಷ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು:— ಈ ಸಂಘವು ಈಗ ಕೂಡೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದೆ ೧೯೫೦-೫೧ ರಲ್ಲಿ ೩೦೮ ಡಜನ್ ಕೂಡೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿತು ಅಲ್ಲದೆ ಜನನದಿಂದ ೨೦ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಡಿಜೇಲ ಎಂಜಿನಿಯನ್ನು ತರಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ೨೦೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಲಾಭ ಪಡೆಯಿತು ಸಂಘವು ೧೯೪೯-೫೦ ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಇಂಡಿಯನ್ ಯೂನಿಯನ್ನಿನಲ್ಲಿಯ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಕರೆದಿದ್ದಿತು ರೇಲ್ವೆ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ವಿವಿಧ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸಲಹೆಗಳಿಗೆ ಕೂಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ೨ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

(೨) ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳು.

(Taluka Development Boards.)

೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರವು ವಾಸುಮಾಡಿದ ಗೊತ್ತುವಳಿಯ ಮೇರೆಗೆ ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಈ ಮಂಡಲಗಳು ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸುಧಾರಿಸಿದ ಉವಕರಣ, ಬೀಜ ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದೇ ಈ ಮಂಡಲಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಸರಕಾರದ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಇವು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಶೇಷ್ಠ ಸಹಕಾರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೂ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಈ ಮಂಡಲಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಬಹುದು. ಈ ಮಂಡಲಗಳು ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಬೀಜ ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ರೈತರ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಈ ಮಂಡಲಗಳು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಮಂಡಲಗಳು ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಯೋಗ್ಯ ನಾಥನಾಗಿವೆ. ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಈಗ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ನಂ.ರ	ಮಂಡಲಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ - ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಂಘಗಳು	ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು	ವೆಚ್ಚ
೧೯೨೫	೩೫	.			
೧೯೩೦	೮೦	೮೨೧	೩೫೦೮೭	೮೧	೧೯೪೧೦೭
೧೯೩೫	೮೨	೭೯೨	೬೫೦೫೪	"	೧೨೧೨೦೫
೧೯೪೦	೧೦೪	೬೧೭	೨೫೫೧೪	"	೮೨೮೧೦
೧೯೪೫	೧೧೭	೨೦೧೨	೧೦೧೧೫೯	"	೨೭೩೦೪೮

೧೯೪೮-೪೯ರಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳ ಪುನಃಪರಿಶೀಲನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರವು ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿತು. ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ, ಗ್ರಾಮ ಮಂಡಲ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ನೊಂದಲಾದ ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಅಧಿಕಾರೀತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸೌಹಾರ್ದವು ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂದೂ ೧೯೪೮ ರಿಂದ ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮಂಡಲದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳೆಂದರೆ —

- (೧) ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾಗಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅದರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಎಂದು ಕಾರ್ಯಮಾಡುವದು.
- (೨) ಸರ್ಕಾರದ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದ ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಲಹೆ ನೀಡುವದು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ವೇರೆ ಬೇರೆ ಯಾತೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕರ್ತರನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವದು.
- (೩) ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವದು.
- (೪) ಗ್ರಾಮ ವಂಚಾಯಿತಿ, ಗ್ರಾಮ ಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ನೀಡುವದು.
- (೫) ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೇಂದ್ರದಂತೆ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವದು.

೧೯೪೯-೫೦ ಮತ್ತು ೧೯೫೦-೫೧ರಲ್ಲಿಯ ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಮಂಡಲಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ವಿವರ	೧೯೪೯-೫೦	೧೯೫೦-೫೧
ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೧೪೭	೧೮೪
ಡಿಪೋಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೧೦೧	೧೦೮
ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	೧೦೦೪೮	೧೧೯೩೩೨
ಶೇಷ ಸಲಕರಣೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೀರಿದ ರೂ	೮೧೮೮೪೭	ರೂ ೭೮೭೭೭೨೧
ಪುಕ್ಕುಟಿ ಪೂರೈಸಿದ ಸರಕುಗಳ ಬೆಲೆ	" ೧೦೨೩೬	" ೨೩೭೩೭
ಸಸಿ ಮತ್ತು ಬೀಜಗಳ ಮಾರ್ಪಿಕೆ	೮೫೫೧	೭೮೧
ಆಡಳಿತೀಯ ವೆಚ್ಚ	ಅಂಕೆದೊರೆತಿಲ್ಲ	೭೮೯೪೧೦
ಲಾಭ	"	೨೬೮೧೮೯
ಹಾನಿ	"	೧೩೧೮೧೧

ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಂಡಲಗಳಾಗುವಂತೆ ಮನವಿಮರ್ಶಿತ ಮೋಟಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ೩೦-೬-೫೧ರಂದು ಸಲಹೆಕೊಡಲಾಯಿತು. ೧೮೪ ತಾಲೂಕಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ೧೦೮ ಮಂಡಲಗಳು ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲ (Board) ಎಂದು ಹೆಸರು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮನವಿ ಮರ್ಶಿತ ಮೋಟಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಈ ಮಂಡಲಗಳು ವೀಕ್ಷಿ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ರೈತರಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಬೀಜ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ವೀಕ್ಷಿ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು ಈ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಸರಕಾರದ “ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಿರಿ” ಅಂಶೋಲನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಒಕ್ಕಲುತನ ಖಾತೆಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಈ ಮಂಡಲಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಎಷ್ಟೋ ಮಂಡಲಗಳು ತಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ರೈತರಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣ ಓಂಡಿ ಮೊದಲಾದ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿವೆ.

(೨) ಉತ್ತಮ ಸಾಗುವಳಿ ಸಂಘಗಳು (Better Farming Societies)

ರೈತರ ಸರಾಸರಿ ಉತ್ಪನ್ನವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ ಅವರು ಧಾರಣ ಮಾಡುವ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಸಣ್ಣದಾಗಿದೆ ಅವರು ಸುಧಾರಿಸಿದ ಸಾಗುವಳಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಕೃತಕ ಗೊಬ್ಬರ ಅಥವಾ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಉತ್ತಮ ಬೀಜಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಉಪಯೋಗಿಸುವದಿಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಉತ್ತಮ ಸಾಗುವಳಿಯು ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನೂ ರೈತರ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಬಲ್ಲದು.

ಪಂಚಾಬದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಗುವಳಿ ಸಂಘಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದಿವೆ. ಉತ್ತಮ ಸಾಗುವಳಿಯ ಪ್ರವರ್ಧನಮಾಡಿ ಸರಕಾರವು ಸಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸದಸ್ಯರು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವದೇ ಈ ಸಂಘಗಳ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಕಲವೂಂದು ನಾರ್ಪಾಡುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಘಟಿಸಲಾಯಿತು. ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳಿಗಿಂತ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವುಳ್ಳ ಉತ್ತಮ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳು ಸುಧಾರಿಸಿದ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲವೆಂದು ೧೯೩೭ರಲ್ಲಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಫ್ಲಿ ಎಲ್ ಮೆಹತಾ ಅವರು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾದರ ಪಡಿಸಿದ ಸಂಯುಕ್ತ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅನಂತರ ಸರಕಾರವು ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಹೊಸ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳನ್ನು ಸರಕಾರದ ಮನ್ನಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬಾರದೆಂದು ೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಆದೇಶ ಕಳಿಸಿತು. ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳನ್ನು

ಸ್ವಾಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬೇಡಿಕೆ ಬರುವ ವ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಬೇನಾಯ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶ ಕಳಿಸಲಾಯಿತು ೧೯೩೯-೪೦ರಲ್ಲಿ ೧೭ ಉತ್ತಮ ಬೇನಾಯ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೨೮೭ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು. ೧೯೪೦-೪೧ರಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೩೬ಕ್ಕೂ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೩೮೬ಕ್ಕೂ ಮುಟ್ಟಿತು ೧೯೪೫ ಜೂನ್ ೩೦ಕ್ಕೆ ೫೯ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ೧೯೪೫-೪೬ರಿಂದ ೧೯೪೯-೫೦ ವರೆಗೆ ಸಂಘಗಳ ವ್ಯಗತಿಯ ಅಂಕಿ - ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ-ಸಂಖ್ಯೆ
೧೯೪೫-೪೬	೬೬
೧೯೪೬-೪೭	೭೬
೧೯೪೭-೪೮	೮೯
೧೯೪೮-೪೯	೧೦೬
೧೯೪೯-೫೦	೯೯

೩೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ೯೫ ಉತ್ತಮ ಬೇನಾಯ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೬೫೩ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಭಂಡವಲು ೯೫, ೫೯೪೭೬೪ ಇದ್ದವು ಇವು ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ೧೭೬೨೫ ರೂವಾಯಿಗಳ ಸಾಲ ಮತ್ತು ೧೧೮೩೦ ರೂವಾಯಿಗಳ ಬೀಜ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಸಂಘಗಳು ೮೫೮೦ ರೂವಾಯಿಗಳ ಶೇಖರಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದವು ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳು ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುವ, ಒದ್ದು ಹಾಕುವ ಮತ್ತು ಹೊಲಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವು ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಲಾಗಿ ಭೂಸುಧಾರಣೆಯ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಬೇನಾಯದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ರಮಗಳಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಉತ್ತಮ ಬೇನಾಯ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸ ಬೇಕೆಂಬ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ವಿಕಮುಖವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವತ್ತಿನ ಪೂರೈಕೆ, ಸದಸ್ಯರ ಹುಟ್ಟಿನಳಿಯ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ, ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಬೀಜಗಳ ಪೂರೈಕೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘ, ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘ, ಮತ್ತು ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರಿ ಸಂಘಗಳು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ ಆದುದರಿಂದ ಇತ್ತೀಚೆಲಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಉತ್ತಮ ಬೇನಾಯದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಅಧವಾ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳು ಯೋಗ್ಯ ಆರ್ಥಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಗುತ್ತಿರದಿದ್ದರೆ ಇತರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ

೪. ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳು.

(Co-op. Farming Societies.)

ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೯೧೮ರಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ ಆಗ ನಾಶಿಕದ ಕಲೆಕ್ಟರರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಸಿಮ್‌ಕಾಕ್ಸ್ ಅವರು ನಾಶಿಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಮ್‌ಕಾಕ್ಸ್ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಸೊಲ್ಲಾಪೂರ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ನಡೆದವು ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿದ್ದು ಯೋಜಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ತರುವಾಯ ಸಾತಾರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದವು ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ೩೦-೬-೧೯೪೫ಕ್ಕೆ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೪ ಸಂಯುಕ್ತ ಬೇಸಾಯದ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು

೧೯೪೫ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಆರ್ ಜಿ ಸರಯ್ಯ ಅವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಅವಿಲ ಭಾರತ ಸಹಕಾರಿ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯ ಮತ್ತು “ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ”ದ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ಯಾ ಮೋಹಿತಿ ಅವರ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯದ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧೋತ್ತರ ಯೋಜನೆಯ ಕ್ರಮವೆಂದು ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಮುಂಬಯಿ ಸರ್ಕಾರವು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಗೆ ಅದೇಶ ಕಳಿಸಿತು ಆ ಮೇರೆಗೆ ತಯಾರಿಸಿದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ೧೯೪೯ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು ೧೬-೫-೧೯೪೯ರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ೧೧೨ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು ರೈತರು ಹೆಚ್ಚು ಒಳಿತು ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಮತ್ತು ತುಂಡು ಹೊಲಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಸಾಗುವಳಿಯ ಲಾಭವು ರೈತರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಬೇಕೆಂದೂ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಗಳ ಮಾರಾಟಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೂ ಈ ಸಂಘಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿದ್ದವು ಸಾಗುವಳಿಯು ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲದ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ಇನ್ನುಳಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂರಕ ಉತ್ಪನ್ನ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಉದ್ದಿಮೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ (೧) ಸಹಕಾರಿ ಉತ್ತಮ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳು (೨) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳು (೩) ಸಹಕಾರಿ (ಟಿನಂಟ) ರೈತಾವಿ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳು (೪) ಸಹಕಾರಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳು

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತುಂಡು ಹೊಲಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಗುವಳಿಯ ಲಾಭ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ದಕ್ಷಿಣ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒಡೆಯರ ಮತ್ತು ರೈತರ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾಗದಂತೆ ಸಂಯುಕ್ತ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಾಗುವಳಿಯ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ, ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅಥವಾ

ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದ ಜಮೀನದಾರರಿಂದ ಕೋರು ಅಥವಾ ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಡೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ರೈತಾವಿ ಅಥವಾ ಸಾಮೂಹಿಕ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲು ಸದಸ್ಯ ರೈತರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸಹಕಾರಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಮತ್ತು ರೈತಾವಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ

ಸಾಗುವಳಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದ ಸರಕಾರವು ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದಾಗಿ ವಚನವಿತ್ತಿತು ಅವುಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

- (೧) ಪ್ರಾರಂಭದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಗೊಬ್ಬರ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ನಿಯಮಿತ ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ಕೊಡುವದು
- (೨) ಸಂಘದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ದಲ್ಲಿ ರಿಯಾಯತಿ ತೋರಿಸುವದು
- (೩) ಸಂಘಗಳು ಕೈಕೊಂಡ ಭೂ-ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ಗಳಿಗಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಕಿಮ್ಮತ್ತಿನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲವನ್ನು ರಿಯಾಯತಿ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದು
- (೪) ಗುದಾಮು ಮತ್ತು ದನಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲವನ್ನು ರಿಯಾಯತಿ ಬಡ್ಡಿದರಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದು
- (೫) ಸರಕಾರದ ಪಡು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ರಿಯಾಯತಿ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದು ಅಲ್ಲದೆ ಈ ವೆಚ್ಚದ ೧/೪ ಹಣವನ್ನು ಸಹಾಯಧನವೆಂದು ಕೊಡುವದು
- (೬) ಪ್ರಾರಂಭದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘದ ಮ್ಯಾನೇಜರಂತೆ ಕಾರ್ಯಮಾಡಲು ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟರನ್ನು ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ಕೊಡುವದು ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ೨ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವೆಚ್ಚದ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು ಸರಕಾರವು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು
- (೭) ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಥವಾ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನರ ಸಂಘಗಳ ಶೇರು ಭಾಂಡವಲದ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ಸರಕಾರವು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವದು ಮತ್ತು ಇಂಥ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಣೆಗಾರವಾಗುವದು

ಈ ಯೋಜನೆಯು ಇಡೀ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷತಃ ರಾಣಾ, ಸುರತ, ಉ ಕನ್ನಡ, ಧಾರವಾಡ, ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಖಾನದೇಶ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದಿಂದಲೂ ಜಮೀನುದಾರರಿಂದಲೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಸಹಕಾರಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಮತ್ತು ದೈತಾವಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು ಯೋಗ್ಯ ಅವಕಾಶವಿದೆ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಸರಕಾರವು ವಿಶೇಷ ನೌಕರಿವರ್ಗವನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿತು

ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಗತಿ — ೧೬-೫-೧೯೪೯ ಕ್ಕೆ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೩೩ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಸರಕಾರವು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಧನ ಸಹಾಯ ಕೊಡತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರವು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳು ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಇಂಥ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ರೈತರು ಮುಂದೆ ಬರತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ಯೋಜನೆಯ ಗೊತ್ತುಗುರಿಗಳನ್ನು ತೀಘ್ರವೇ ಮುಟ್ಟಲಾಯಿತು

ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಗತಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಂಘಗಳು ಆವರಿಸಿದ ಎಕರೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
೧೬-೫-೪೯ ಕ್ಕಿಂತ ಮುನ್ನ	೩೨	೧,೩೦೩	೭,೯೮೫
೧೬-೫-೪೯ರಿಂದ			
೩೧-೩-೧೯೫೦	೧೮	೭೪೧	೫,೪೮೨
೧೯೫೦-೫-೧	೭೬	೧,೮೯೯	೨೯,೦೦೫

ಕೊಟ್ಟ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ

ಸಾಲ. ರೂ.	ಸಹಾಯ ಧನ (ಸಬ್‌ಸಿಡಿ)	ಒಟ್ಟು ರೂ.
	ರೂ.	
೮೨,೯೦೦	೭,೧೮೪	೯೦,೦೮೪
೪,೦೦೦	೩೨,೪೧೧	೩೬,೪೧೧
೨,೨೯,೦೭೦	೧,೫೯,೩೧೩	೩,೮೮,೩೮೩

ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಉಚ್ಛಲವಾದ ಭವಿಷ್ಯತೆ ಇದೆ ತುಂಡು ಹೊಲಗಳ ದುಸ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದಕ್ಕೆಂದು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ದೊಡ್ಡ ಬೇಸಾಯದ ಲಾಭಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದೆ ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯವು ಇನ್ನೂ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯ ಸಂಘಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆ ಈ ಎರಡೂ ಕಾರ್ಯಗಳು ಏಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ

೫. ಯಾತದ ನೀರಾವರಿ ಸಂಘಗಳು. (Lift Irrigation Societies.)

ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರವು ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿತು ಮಳೆ-ಗಾಳಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಮತ್ತು ಒಂದೇ ಒಂದು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಬರುವ ಸಾಗುವಳಿಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ನೀರಾವರಿಯಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಲಂಬಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನದಿ, ಟ್ರ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ಬಾವಿ ಮೊದಲಾದ ನೀರಿನ ಸಾಧನಗಳಿವೆ ಇತ್ತೀಚೆಗಾಗಿ “ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಿರಿ” ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗಬೇಕೆಂದು ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ತರದ ನೀರಾವರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿದವು ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯದ ಭವಿಷ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಶೇತ್ರಿ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಯಾತದ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿತು ಯಾತದ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವದ ಮೇರೆಗೆ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಸರಕಾರವು ೧೯೪೯ರಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು ಈ ಯೋಜನೆಯು ಯಾತದ ನೀರಾವರಿಯ ಅಧುನಿಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮತ್ತು ರೈತರಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ “ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಿರಿ” ಆಂದೋಲನಕ್ಕೂ ಅದರಂತ ಒಕ್ಕಲುತನ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವದಕ್ಕೂ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಯಿತು ಯಾತದ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಸರಕಾರದ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಧನಸಹಾಯ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ

- (೧) ನೀರಾವರಿ ಯಂತ್ರಗಳು ಅಂದರೆ ಜಾಕ್ ಪೈಪು, ಎಂಜನ್ ಶೆಡ್ಡು, ಪಂಪಿನ ಬಾವಿ ಮತ್ತು ಟ್ರ್ಯಾಂಕು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚದ ಅರ್ಧದಷ್ಟನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಕೊಡುವದು
- (೨) ನೀರಾವರಿ ಯಂತ್ರ, ಜಾಕ್ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡುವದಕ್ಕೆ ಪೈಪು, ಎಂಜನ್ ಶೆಡ್ಡು, ಪಂಪಿನ ಬಾವಿ ಮತ್ತು ನೀರು ಕಳಿಸುವ ಟ್ರ್ಯಾಂಕು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗಾಗಿ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧದಷ್ಟು

ಹಣವನ್ನು ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ ೧೫೦ ರೂ ಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗದಂತೆ ಸಹಾಯ ಧನವೆಂದು ಕೊಡುವದು.

(೩) ನೆಕ್ರೆಟರಿ-ಕಮ್ ಡ್ರಾಯ್ವರನ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆಂದು ಮೊದಲಿನ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೧೦೦ ರೂ ಆ ತರುವಾಯದ ೨ ನೆಯ ಮತ್ತು ೩ ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೪೫೦ ರೂ ಸಹಾಯ ಧನವೆಂದು ಕೊಡಲಾಗುವದು

(೪) ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಫೈಫು, ಪ್ರೈವಲಾಯಿನ್, ಕಾಲುವೆ ತೋಡುವದು, ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವದಕ್ಕೆ ತಗುಲಿದ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಸಾಲ ವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವದು ಆದರೆ ಈ ಸಾಲವು ೧೫,೦೦೦ ರೂ ಗಳಿಗೆ ಮಿ.ತ್ಲದಂತೆ ಅಥವಾ ಸಂಪಿನ ಸಲಕರಣೆಗಳ ವೆಚ್ಚದ ಅರ್ಧ ಇವು ಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಕಡಿಮೆ ಆಗುವದೋ ಅದನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವದು

ಹೀಗೆ ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಧನ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯುವ ದಲ್ಲದೆ, ಇಂಥ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವದು, ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿಯ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚದ ಅಂದಾಜನ್ನು ಈ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ-ತಂತ್ರೀಯ ವಿಷಯ ಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾತೆಯು, ಶೇತ್ರಿ ಎಂಜಿನಿ ಯರ ಖಾತೆಯು ಅನಶ್ಯವಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಸಲಹೆ ಸಹಕಾರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯಂತ್ರ, ಸಿಮೆಂಟ್ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಡುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ

ಸರಕಾರವು ಈ ರೀತಿ ಸಹಾಯ ಸಲ್ಲಿಸತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ಯಾತದ ನೀರಾವರಿ ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಗತಿಯ ವಿಹಂಗಮ ನೋಟವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ನೀರಾವರಿ ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಎಕರೆಗಳು	ಪ್ರಮಾಣ ಟನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ	ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	ಕೊಟ್ಟ ಸಹಾಯ ಧನ
೧೯೪೬-೪೭	೧	೪೦೦	೮೦	—	—
೧೯೪೭-೪೮	೪	೭೫೦	೧೫೦	೩೨,೦೦೦	೨,೦೦೦
೧೯೪೮-೪೯	೪	೮೭೦	೧೭೪	೩೬,೪೦೦	೧೬,೬೦೦
೧೯೪೯-೫೦	೧೦೨	೩೩,೩೦೦	೬,೩೦೨	೪,೫೩,೮೮೪	೫,೨೯,೪೮೮
೧೯೫೦-೫೧	೧೬೩	೫೫,೦೦೦	೧೧,೦೦೦	೯,೮೦,೬೯೩	೧೧,೨೫,೦೦೦

ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ ಸರ್ಕಾರದ “ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಿರಿ” ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವ ಅವಕಾಶವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಸಹಕಾರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಭಾಂಡಸಲಿನಿಂದ ಆದರೆ ದೊಡ್ಡ ಯೋಜನೆಗಳಿಗಿಂತ ತೀವ್ರ ನರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವದರಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಜ್ವಲ ಭವಿಷ್ಯತೆ ಇದೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ವಿವಿಧ ಖಾತೆಗಳ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿ ಬರುವದರಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ಯೋಜನೆಯು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗುತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲ ವಿವಿಧ ಖಾತೆಗಳ ಸಹಕಾರದ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ ಯಾದರೂ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಜಾಗೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೆ, ಯಾತದ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯ ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತೆಯ ಸರ್ವೆಕ್ಷೆಗಳು ಪಡೆದು ಕೂಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ, ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚದ ಅಂದಾಜು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸುವದಕ್ಕೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ಪಡೆದುಕೂಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬೇಕಾಗುವ ಯಂತ್ರ ಮತ್ತಿತರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸುವದಕ್ಕೆ ಈ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ವೇಳೆಯು ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತಿದೆ ಇತ್ತೀಚೆಲಾಗಿ ಹೀಗೆ ಕಾಲಹರಣವಾಗುವದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಬಗ್ಗೆ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ

(೬) ಯಂತ್ರ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮತ್ತು ಉಪಕರಣ ಸಂಘಗಳು (Machinery and Implement Societies.)

ಯಂತ್ರ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮತ್ತು ಉಪಕರಣ ಸಂಘಗಳು ೧೯೨೦-೨೧ರಲ್ಲಿಯೇ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೦ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಉಪಕರಣಗಳ ಬೆಲೆಯು ರೂ ೨೪,೨೭೮ ಇದ್ದಿತು ೧೯೨೫ರಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೩೩ ಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿತು ಆದರೆ ೧೯೩೯-೪೦ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೨೭ಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು ಈ ೨೭ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೧೦ ಪುಣೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೭ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದವುಗಳು ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದವು ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿಲ್ಲ ೨೦-೩-೧೯೫೧ ಕ್ಕೆ ೨೭ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ೧೯೦೮ ಸದಸ್ಯರು ಇದ್ದರು ಸುಧಾರಿಸಿದ ಉಪಕರಣ ಮತ್ತು ಶೇಷ್ಠಿ ಯಂತ್ರ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲು ತೆಗೆಯುವ ಯಂತ್ರ ಬೆಲ್ಲದ ಹರಿವಾಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವದು ಅಥವಾ ಬಾಡಿಗೆಯಿಂದ ಕೂಡುವದು ಈ ಸಂಘಗಳ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡುವ ಮೊದಲಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಈ ಸಂಘಗಳ ಉತ್ಪನ್ನವು ರೂ ೬೪,೦೨೯ ಇದ್ದಿತು ಮತ್ತು ನಿವ್ವಳ ಉತ್ಪನ್ನವು ರೂ ೨೨,೪೫೪ ಇದ್ದಿತು ೧೮-೧೨-೧೯೫೦ರಂದು ಗದಗ ಮತ್ತು ರೋಣ ತಾಲೂಕುಗಳ ಮೆಕ್ಯಾನಿಕಲ್ ಮತ್ತು ಸಾಗುವಳಿ ಸಂಘವು ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಅದು ಉತ್ಪನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದುತ್ತಲಿದೆ ಈ ಸಂಘವು ೨,೦೫,೦೦೦ ರೂ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ್,

ಬುಲ್ ಡೋಜರ ಮತ್ತು ಶೇತ್ರಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ ಈ ಸಂಘವು ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೧೦ ಸಾವಿರ ರೂ ಗಳ ಲಾಭ ಪಡೆಯಿತು ಇಂಥದೊಂದು ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಸುರತ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಒಂದು ಸೂಚನೆಯು ಬಂದಿದ್ದು ಅದನ್ನು ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು ರೈತರು ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಗುವಳಿ ಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದಾದರೆ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

೭. ಶೇತ್ರಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆ ಸಂಘಗಳು.

(Agricultural Requisites & Supply Societies)

೧೯೧೫ರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳು ೧೧ ಇದ್ದವು ಆದರೆ ಈ ಅಂದೋಲನವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ ೩೦-೬-೧೯೧೫ರಲ್ಲಿ ೧೧ ಸಂಘಗಳೇ ಇದ್ದವು ಆದರೆ ೩೦-೬-೧೯೧೬ರಲ್ಲಿ ೧೫ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ೧೧೩೩ ಸದಸ್ಯರು ಇದ್ದರು ಬೀಜ ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರ ಪೂರೈಕೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಶೇತ್ರಿ ವತ್ತಿನ ಸಂಘ, ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಖರೀದಿ-ವಿಕ್ರೆ ಸಂಘಗಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ ಹೀಗಾಗಿ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳು ಹುಲಂಡ ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಗ್ರೀಟಿಬ್ರಿಟನ್ ಮೊದಲಾದ ವಾಶ್ಚಿನಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಂಘಗಳಂತೆ ವಿಶಿಷ್ಟತರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲದಾಗುವದು

೮. ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಘಗಳು

(Land Improvement Societies)

೧೯೧೫ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಘಗಳು ರಜಿಸ್ಟ್ರರ ಆಗಿದ್ದವು. ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ೧೦ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ೩೧-೩-೧೯೩೦ ಕ್ಕಿದ್ದ ಈ ಸಂಘ ಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು

ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಯೋಜನೆ ಯಲ್ಲಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಕರೆ	ಸುಧಾರಿಸಿದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಕರೆ
೧೦	೩೩೫	೧೯೨೧	೧೨೮೩

ವೆಚ್ಚ

ಭಾಂಡವಲು

ಸದಸ್ಯರಿಂದ

ಸರ್ಕಾರದ

ಸಾಲ

ರೂ

ರೂ

ರೂ

೯೫೩೨

೯೩೯೯

೮೫೮

೩೦-೬-೧೯೪೦ಕ್ಕೆ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೪೭೮ ಇದ್ದಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ೨೨೨೪ ಎಕರೆ ಭೂಮಿ ಸೇರಿದ್ದಿತು ೩೦-೬-೪೧ಕ್ಕೆ ೧೧ ಸಂಘಗಳು ೪೩೧ ಸದಸ್ಯರು ಇದ್ದರು ಆದರೆ ಇತ್ತೀತ್ತಲಾಗಿ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ನೀರಾವರಿ ಬೇಸಾಯ, ಬೆಳೆ ರಕ್ಷಣೆ ಮೊದಲಾದ ಸಂಘಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು ವದರಿಂದ ಭೂ-ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಈಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ.

೯. ಬೇಲಿಕಟ್ಟುವ ಮತ್ತು ಬೆಳೆರಕ್ಷಣಾ ಸಂಘಗಳು.

(Crop Protection & Fencing Societies)

ದಿನಕರು, ಕಾಡಹಂದಿ, ಮಂಗ, ಮತ್ತು ಕೃತನದಿಂದ ಬೆಳೆಗಳು ನಾಶ ವಾಗಿ ರೈತರು ಬಹಳ ಹಾನಿಗೊಳಗಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ರೈತರಿಗೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವ ಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾಹಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವ ದೆಂದು ಕಂಡುಬಂದಿತು ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅಥವಾ ಮುಳ್ಳು ತಂತಿ ಹಚ್ಚಿ ಕಾಡ ಹಂದಿಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಹಾನಿ ತಟ್ಟದಂತೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಲಿಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳನ್ನು (Fencing Societies) ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದವು ೩೧-೩-೧೯೨೯ಕ್ಕೆ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ೧೩ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೧೧ ದಕ್ಷಿಣ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾಣಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ನಸ್ತಮು ಖಾನದೇಶ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದವು ೩೧-೩-೧೯೩೦ ಕ್ಕೆದ್ದ ಈ ಸಂಘಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು	ಯೋಜನೆ ಯಲ್ಲಿಯ ಒಟ್ಟು ಕ್ಷೇತ್ರ	ಗೋಡೆಯ ಉದ್ದ	ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚ
		ರೂ	ಎಕರೆ	ಯಾರ್ಡ್	ರೂ
೧೩	೧೧೧೦	೧೭೪೭೪	೮೬೭೭	೪೪೦೦೪	೪೫೭೦೨

೧೯೩೦ ರ ತರುವಾಯ ಖಾನದೇಶ ಮತ್ತು ಸಾತಾರಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ರಕ್ಷಣಾ ಸಂಘಗಳನ್ನು (Crop Protection Societies) ಸಂಘಟಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದವು ೧೯೩೫ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ೧೪ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೧೩ ಸಂಘಗಳು ಖಾನದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದವು ಇವುಗಳ ಕಾರ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ೪೮೮೯ ಎಕರೆ ಭೂಮಿ ಇದ್ದಿತು ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ವೆಚ್ಚವು ರೂ ೨೩೮೮ ಆಗಿದ್ದಿತು ಬೇಲಿಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೬ ಇದ್ದಿತು ಆದರೆ ಬೆಳೆರಕ್ಷಣೆ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೯೪೦ರಲ್ಲಿ ೨೭ಕ್ಕೆ ೧೯೪೫ರಲ್ಲಿ ೫೫ಕ್ಕೆ ಏರಿತು ಬೆಳೆರಕ್ಷಣೆ ಸಂಘಗಳ

ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗ ತೊಡಗಿದೆ ೧೯೪೪-೪೫ ರಲ್ಲಿದ್ದ ೧೪ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೧೧ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದವು ೩೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ೧೧೬ ಬೆಳೆ ರಕ್ಷಣಾ ಸಂಘಗಳು ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೨೪೭೨೬ ಇದ್ದಿತು ೩,೩೪,೨೧೪ ಎಕರೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದು ಕೊಂಡ ಭೂಮಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು ೧೯೫೧ರಲ್ಲಿ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೧ ಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೧೦ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು ಈ ಸಂಘಗಳು ಬೇರೊಂದೆಡೆಗೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಕ್ರಿಯಾರಹಿತವಾಗಿವೆ

೧೦. ಗೋ-ಸಂಗೋಪನೆ ಸಂಘಗಳು

(Cattle Breeding Societies)

ರಾಣಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊರೋಲಿಯಲ್ಲಿ ೧೯೧೫ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೋ-ಸಂಗೋಪನೆ ಸಂಘವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದಿತು ಅದಕ್ಕೆ ೨೭ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು ಆ ಸಂಘವು ಒಂದು ಹೋರಿಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಯ ಆಕಳುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಹೋರಿಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿತು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂಚಿತ ವಾಗಿಯೇ ಗೋ-ಸಂಗೋಪನೆ ಸಂಘಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಲೂರ ಮತ್ತು ಸದಲಗಾಳಲ್ಲಿ ಗೋಸಂಗೋಪನೆ ಸಂಘ ಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೯೧೬ ಮತ್ತು ೧೯೧೮ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ೧೯೨೬ರಲ್ಲಿದ್ದ ೧೮ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೧೫ ದಕ್ಷಿಣ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದವು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಡೇನೂರ ಮತ್ತು ಆಲೂರ ಸಂಘಗಳ ಗ್ರಾಮದ ಹೊರಗಡೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು ಎರಡೂ ಸಂಘಗಳು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಿ ದವು ೧೬೩೦ರಲ್ಲಿದ್ದ ೧೬ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೧೨ ಸಂಘಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದವು ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೯೩೫ರಲ್ಲಿ ೧೬ಕ್ಕೂ ೧೯೪೦ರಲ್ಲಿ ೧೮ಕ್ಕೂ ಏರಿತು ೩೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ೧೮ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೧೧ ಸಂಘಗಳು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು ೧೯೪೦ರಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕೇವಲ ೧೮ ಇದ್ದಿತು ಮತ್ತು ೩೦-೬-೫೧ಕ್ಕೆ ೩೨ ಸಂಘಗಳು, ೨೩೭೭ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ೨೨ ತಳಿಹೋರಿಗಳಿದ್ದವು. ತಳಿಹೋರಿ ಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು, ದನಗಳ ಮೇವನ್ನು ಹಂಚುವುದು, ಹುಲ್ಲುಗಾವಲನ್ನು ಟ್ಟು ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡುವುದು ಈ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಘಗಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ ೩೨ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೧೮ ಸಂಘಗಳು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು ೧೯೧೬ ಮತ್ತು ೧೯೨೦ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಲೂರ ಮತ್ತು ಶಿಡೇನೂರ ಸಂಘಗಳು ಇಂದಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತಿವೆ

೧೧. ಹೈನದ ಸಂಘಗಳು

(Dairy Societies)

೩೧-೩-೧೯೧೫ಕ್ಕೆ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಣಾ, ಜಂಬೂಲ, ಅಹಮ್ಮದಾ ಬಾದ ಹತ್ತಿರ ಗೊಂಪಿಪುರ ಮತ್ತು ಪಡ್ಲಿಕಂಕಜ ಹೀಗೆ ೪ ಹೈನದ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೨ ಸಂಘಗಳು ಇನ್ನೂ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಸಹಕಾರಿ ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಅಲಿಬಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೃನ್ದ ಸಂಘಗಳು ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ೩೧-೩-೧೯೩೦ಕ್ಕೆ ೭ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಈ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೨೦೦ ಹಿಂಡುವ ದಿನಗಳಿದ್ದವು ಅವು ೧೯೨೯-೩೦ರಲ್ಲಿ ೪೮೫೪೨ ರೂ ಗಳ (೭೨೩ ೭೧ ಸೇರು ಹಾಲನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದವು ೧೯೩೫-೩೬ರಲ್ಲಿ ೫ ಹೈನದ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು ೧೯೩೯-೪೦ಕ್ಕೆ ಆ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೧ಕ್ಕೆ ಏರಿತು ಆದರೆ ೧೯೪೪-೪೫ರಲ್ಲಿ ೮ಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು ಯುದ್ಧೋತ್ತರ ಕಾಲದ ೫೬ ನೆಯ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ೫ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬೆಣ್ಣೆಯ (ಕೆನೆ) ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಾವಿ ಸಾತಾರಾ ಪೂ ಖಾನದೇಶ, ಪ ಖಾನದೇಶ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಹಾಲು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆನೆ ಬೇರ ಮಾರುವ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನೂ ತೆರೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಲಾಯಿತು ಅಲ್ಲಿ ಗೋ-ಸಂಗೋಶನೆಯನ್ನು ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಜೋಡಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು ಯುದ್ಧೋತ್ತರ ಕಾಲದ ೫೭ ನೆಯ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅಹಮದಾಬಾದ, ಬೆಳಗಾವಿ, ದೇವಲಾಲಿ, ನಾಸಿಕ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಸೊಲ್ಲಾಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕೆಂದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಲಾಯಿತು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂಬಯಿ ಮತ್ತು ಮುತ್ತುಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೈನದ ಉಪದಂಧಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಲು ಸರಕಾರವು ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿತು ಈ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಸಂಗ್ರಹ, ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶವಿದೆ ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯರಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಯುದ್ಧೋತ್ತರ ಕಾಲದ ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶಿತ ೬೫ ನೆಯ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಾಸಿಕ, ಸುರತ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಯುನಿಯನ್‌ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸರಕಾರವು ಮನ್ನಣೆಕೊಟ್ಟಿತು. ೧೯೪೬ ರಿಂದ ೧೯೫೦ರ ವರೆಗೆ ಈ ಸಂಘಗಳು ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡಲಾಗಿದೆ

ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪೌಂಡುಗಳು	ಬೆಲೆ
೧೯೪೫-೪೬	೧೪	೧೦೪೩೮೮೧	೨೬೨ ಲಕ್ಷ ರೂ
೧೯೪೬-೪೭	೩೦	೧೩೦೭೦೫೯	೧೨ ೦೦ ಲಕ್ಷ
೧೯೪೭-೪೮	೩೭	೩೪೬೦೧೩೬	೪೩ ೦೦ ಲಕ್ಷ ರೂ
೧೯೪೮-೪೯	೪೬	೮೩೭೩೮೧೩	೨೧ ೦೦ ಲಕ್ಷ ರೂ
೧೯೪೯-೫೦	೬೦	೯೬೬೯೪೯೬	೩೦ ೯೪ ಲಕ್ಷ ರೂ.

೩೦-೬-೧೯೫೧ ರಲ್ಲಿ ೭೫ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಸಂಘಗಳು ಸಮಾನೇಶವಾಗುತ್ತವೆ

- ೧ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳು
- ೨ ಗ್ರಾಹಕರ-ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳು
- ೩ ಹಾಲಿನ ಪೂರೈಕೆ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳು

ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಹಾಲು ಪೂರೈಕೆಯ ಮುಖ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳೆಂದರೆ —

- ೧ ಪುಣೆ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಅಹಮದಾಬಾದ್ ಮೊದಲಾದ ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದ ಸರಕಾರಿ ಹಾಲಿನ ಪೂರೈಕೆ ಯೋಜನೆಗಳು
- ೨ ಮುಂಬಯಿ ಹಾಲಿನ ಪೂರೈಕೆಯ ಯೋಜನೆಯು ಮುಂಬಯಿ ಹಾಲಿನ ಕಮೀಷನರರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿದೆ
- ೩ ಯುದ್ಧೋತ್ತರ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ೬೨ ನೆಯ ಯೋಜನೆ
- ೪ ,, ,, ೬೩ ನೆಯ ,,

ಈ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರದ ಪಾತ್ರ —

- ೧ ಸರಕಾರಿ ಹಾಲಿನ ಪೂರೈಕೆಯ ಯೋಜನೆ —

ಬೇಬಿಫೋಳದಲ್ಲಿ ಪುಣೆನಗರಕ್ಕೆ ಹಾಲು ಪೂರೈಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು ಈ ಸಂಘವು ಮೇವನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಹಾಲಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸಲಾಗಿದೆ

- ೨ ಮುಂಬಯಿ ಹಾಲಿನ ಪೂರೈಕೆ ಯೋಜನೆ —

ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯ ೧೩ ಸಂಘಗಳು ಮುಂಬಯಿ ಹಾಲಿನ ಯೋಜನೆಗೆ ೬೫,೨೪,೧೦೯ ಪೌಂಡು ಹಾಲನ್ನು ಪೂರೈಸಿದವು ಅನಂದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ೩೧ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳು ಮುಂಬಯಿ ಹಾಲಿನ ಯೋಜನೆಗೆ ೨೫,೩೯ ಲಕ್ಷ ರೂ ಗಳ ೧,೦೮,೯೩,೯೦೦ ಪೌಂಡು ಹಾಲನ್ನು ಪೂರೈಸಿದವು.

- ೩ ಯುದ್ಧೋತ್ತರ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ೫೨ ನೆಯ ಯೋಜನೆ —

ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲಿನ ಪೂರೈಕೆ ಇರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಕೆನೆ ತೆಗೆಯುವ ಸಂಘಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕೆಂದು ಈ ಯೋಜನೆಯು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳನ್ನು

ಸ್ಥಾಪಿಸುವವಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಲಿನ ಉಳಿತಾಯವಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಶೀಘ್ರ ಸರ್ವೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ

೧. ವಿಜಾಪುರ ೨ ಬರೋಚ ೩ ಪೂರ್ವ ಖಾನದೇಶ ೪ ಪಶ್ಚಿಮ-ಖಾನದೇಶ ೫ ಸಾತಾರಾ.

೧೨. ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರಖಾನೆ

(Sugar factory)

ಭಾಗಾಯತದಾರರ ಸಹಕಾರಿ ಸಕ್ಕರೆ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘವು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಲೋಡ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಈ ಸಂಘವು ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ದೂಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಮೊದಲನೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ ೩೦-೬-೧೯೫೧ ಕ್ಕೆ ಉತ್ಪಾದಕ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೪೭೭ಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೧ ರಿಂದ ೧೪ಕ್ಕೂ (ಇದರಲ್ಲಿ ೯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಇವೆ) ಏರಿತು ಈ ಸಂಘವು ಕೂಲಿಕಾರರನ್ನೂ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುವವರನ್ನೂ ಸಹಿತ ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ೩೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಸಂಘದ ಸಂಚಿತ ಮತ್ತು ವಸೂಲಾದ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲಿನ ವಿವರವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೂಡಲಾಗಿದೆ

	ಸಂಚಿತ ಭಾಂಡವಲು (Subscribed)	ವಸೂಲಾದ ಭಾಂಡವಲು (Paid up)
ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರ (ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಶೇರುಗಳು)	೬,೦೦,೦೦೦	೬,೦೦,೦೦೦
ಉತ್ಪಾದಕ ಸದಸ್ಯರು	೯೯೭ ೦೦೦	೮ ೦೦,೩೬೦
ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು	೯೦,೦೦೦	೮೮ ೦೦೦
	ಒಟ್ಟು ೧೬,೯೭,೦೦೦	೧೪,೮೮ ೩೬೦

ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರವು ೬,೦೦,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಶೇರುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಿರುವ ದರಿಂದ, ಇತರ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ೮,೮೮,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಂಗ್ರಹಗೊಳಿಸುವ ದರಿಂದ, ಭಾರತದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಹಣಕಾಸಿನ ಕಾರ್ಪೊರೇಶನದಿಂದ ೨೦,೦೦,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲ ದೊರೆತಿರುವದರಿಂದ ಮತ್ತು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ರಿಯಾಯಿತಿ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವದರಿಂದ ಈ ಸಂಘವು ೪೧,೧೯,೪೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಾಯಂ ಭಾಂಡವಲದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಲು ಶಕ್ತವಾಗಿದೆ. ೧೯೫೦-೫೧ರ ಕೊನೆಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಪಡೆದ ಸಾಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಕೆಳಗಿನಂತಿದ್ದಿತು

(೧)	ಕ್ಯಾಶ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಸಾಲ	ರೂ	೧,೫೦,೦೦೦
(೨)	ಬೆಳೆ ಸಾಲ	ರೂ	೨,೦೦,೦೦೦
(೩)	ಸರುಕುಗಳನ್ನು ಅಡುವಾಗಿಟ್ಟು ಪಡೆದ ಸಾಲ	ರೂ	೮,೦೦,೦೦೦
(೪)	ಸರಕುಗಳ ಭದ್ರತೆಯ ಮೇಲೆ ಪಡೆದ ಸಾಲ	ರೂ	೨,೦೦,೦೦೦

೩೦-೬-೧೯೫೧ ಕ್ಕೆ ೯,೧೩,೭೦೫ ರೂ ಗಳ ಸಾಲವು ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು ೧೯೫೦-೫೧ರಲ್ಲಿ ಕಾರಖಾನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ೭೬೬ ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬನ್ನು ಬಿತ್ತಲಾಗಿದ್ದಿತು ಅದರಿಂದ ೩೨ ೪೭೧ ಟನ್ನು ಕಬ್ಬು ಬಂದಿತು ಕಾರಖಾನೆಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ೨೩-೧೨-೧೯೫೦ ರಿಂದ ಸಕ್ಕರೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ೧೨-೫-೧೯೫೧ರ ವರೆಗೆ ನಡೆಯಿಸಿತು ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ೩೩,೦೫೫ ಟನ್ ಕಬ್ಬಿನಿಂದ ಹಾಲನ್ನು ತೆಗೆಯಿತು ಇದರಲ್ಲಿ ೫೭೬ ಟನ್ ಕಬ್ಬು ಮಾತ್ರ ೨೦ ಸದಸ್ಯರೊಂದಿಗಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಿತು ೩೭ ೫೦೨ ಸಕ್ಕರೆ ಚೀಲಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಒಟ್ಟು ೩,೫೮,೧೦೦ ರೂ ಗಳ ಲಾಭ ಪಡೆಯಿತು ಸಂಘವು ಇನ್ನೂ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅತ್ಯಧ್ವನಿ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಉಜ್ವಲ ಭವಿಷ್ಯತೆ ಇದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ ಕೋಪರ ಗಾಂಧಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರಖಾನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರಿಸುವ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ಡೆ. ಬಿನ್ ಶೀತ್ರಿ ಸಂಘಗಳು.

೧ (ಅ) ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು.

ಆಂದೋಲನದ ಪೂರ್ವ ಇತಿಹಾಸ:- ೧೯೧೨ರ ಕಾಯಿದೆಯು ವಾಸಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು ಅವು ಮನೆತನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದವು ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಪ್ರಗತಿಯು ಕುಂಠಿತವಾಗಿತ್ತು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ೩೧-೩-೧೯೧೧ಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವ ವರ್ಷದ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರು ಈ ರೀತಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿರುವರು. “ ಪೂರೈಕೆ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಟೋರುಗಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮುಂದೆ ಬರತೊಡಗಿವೆಯಾದರೂ ವಿಫಲವಾದ ‘ಧಾರವಾಡ ಸ್ಟೋರ ಸೊಸಾಯಿಟಿ’ ಮತ್ತು ಮನಮಾಡದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಬಂಧುತ್ವ ಸಂಘವು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ನಾವು ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂವಧಾನವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ ಮುಂಬಯಿ ಶಾಮರಾನ ವಿಠ್ಠಲ ಸಂಘವು ಸ್ಟೋರುಗಳ ರೂಪರೇಷೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿದೆ ಆದರೂ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಹಾಗೂ ಲಾಭದಾಯಕ

ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಉತ್ತಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಂಘವಿರುವ ಸನ್ನೇಕ (ಸುರತ ಜಿಲ್ಲೆ) ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಹಕಾರಿ ಅಂಗಡಿ ಇರುತ್ತದೆ ಗಿರೆ - ವಿಜಯದುರ್ಗ (ರತ್ನಾಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ) ಸಂಘವು ಈಗಾಗಲೇ 'ಪೂರೈಕೆ' ಶಾಖೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಸಿರ್ಸಿಯಲ್ಲಿಯೂ (ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆ) ಇಂಥ ಶಾಖೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚನೆ ನಡೆದಿದೆ " ಕರಂಜಕರ ಮತ್ತು ಕಂಪನಿ " (ಸಾತಾರಾ) ಸಂಘವು ಒಂದು ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ ಆದರೆ ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ವರ್ಕಶಾಪ್ ಆಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ " ೧೯೧೨ನೆಯ ಕಾಯಿದೆಯ ವಾಸಾದನಂತರ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು

ಮೊದಲನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧವು ಗ್ರಾಹಕರ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟಿತು ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ೧೯೨೧ರ ವರೆಗೂ ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಗತಿಯು ಸಾಗಿತು ೧೯೧೯ರಿಂದ ೧೯೨೧ರ ವರೆಗೆ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು ೧೯೨೧ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೮೮ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಅವರೆ ೧೯೨೨ರ ತರುವಾಯ ಗ್ರಾಹಕರ ಆಂದೋಲನವು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿತೊಡಗಿತು ಎಷ್ಟೋ ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಸಂಘಗಳು ಬದುಕುವದು ಸಹಿತ ಕಷ್ಟಕರವಾಯಿತು ೧೯೩೦ಕ್ಕೆ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೩೬ಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು ೧೯೨೨ರ ತರುವಾಯ ಆಂದೋಲನವು ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲವೆಂದು ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರು ಒಂದೇ ಸವನೆ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯತೊಡಗಿದರು.

೧೯೩೦ ರಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ೧೯೩೯ರ ವರೆಗಿನ ಗ್ರಾಹಕರ ಆಂದೋಲನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	ಮಾರಾಟ	ಲಾಭ
೧೯೩೦-೩೧	೩೬	೬,೫೫೨	೨,೧೦,೭೩೧	೬,೧೬,೪೭೮	೧೯,೧೪೮
೧೯೩೧-೩೨	೩೭	೭,೩೩೮	೨,೦೫,೪೭೬	೬,೫೪,೪೦೦	೧೪,೮೦೯
೧೯೩೨-೩೩	೪೦	೮,೯೬೭	೨,೨೪,೩೪೦	೭,೦೨,೩೭೨	೧೯,೮೨೪
೧೯೩೩-೩೪	೪೦	೭,೩೨೨	೨,೨೨,೪೫೯	೭,೧೬,೧೯೨	೧೫,೮೪೩
೧೯೩೪-೩೫	೨೯	೬,೭೫೯	೨,೧೮,೮೧೩	೭,೫೬,೯೩೫	೧೨,೮೮೮
೧೯೩೫-೩೬	೨೮	೬,೩೯೯	೨,೨೦,೩೧೫	೬,೬೨,೫೧೮	೧೦,೬೦೯
೧೯೩೬-೩೭	೨೫	೫,೭೭೩	೧,೫೩,೭೨೨	೫,೬೨,೬೨೪	೧೨,೧೨೯
೧೯೩೭-೩೮	೨೫	೬,೦೬೮	೧,೬೯,೮೨೯	೫,೯೬,೩೬೮	೮,೮೦೯
೧೯೩೮-೩೯	೨೫	೭,೧೨೮	೨,೦೯,೧೯೦	೫,೯೯,೪೮೩	೧೩,೫೪೪

೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತಾದರೂ ನಿತ್ಯವಶ್ಯಕ ಸರಕುಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ೧೯೪೨ರ ವರೆಗೆ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ೧೯೪೨ರಲ್ಲಿ ಸಿಂಗಾಪೂರದ ವತನ ವಾದನಂತರ ಅಹಾರ ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತಿತರ ನಿತ್ಯವಶ್ಯಕ ಸರಕುಗಳ ತುಟಾಗ್ರತೆಯು ಕಂಡು ಬರತೊಡಗಿತು. ಸರಕುಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಒಂದೇಸಮನೆ ಏರತೊಡಗಿದವು ಸರಕುಗಳ ತುಟಾಗ್ರತೆಯು ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು ಲಾಭಬಡಕತನ ಮತ್ತು ಕಳ್ಳವೇಲೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿದವು ೧೯೪೨ ರತರುವಾಯ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಚ್ಚಾಗಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಡತೊಡಗಿದವು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಳಲ್ಲಿ ೧೯೪೦ ರಿಂದ ೧೯೪೬ರ ವರೆಗಿನ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ವರ್ಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ದುಡಿಯುವ ಛಾಂಡವಲು	ಮಾರಾಟ	ಲಾಭ
೧೯೪೦-೪೧	೩೧	೧೦,೩೦೩	೨,೬೧,೮೨೭	೮,೭೫,೦೮೯	೨೪,೧೬೮
೧೯೪೧-೪೨	೩೮	೧೧,೦೬೯	೨,೮೧,೪೫೧	೧೦,೭೧,೪೩೭	೩೫,೧೦೫
೧೯೪೨-೪೩	೧೦೭	೨೮,೮೫೮	೧೧,೧೬,೪೫೨	೪೫,೩೪,೬೪೫	೧,೪೦,೭೭೪
೧೯೪೩-೪೪	೪೧೦	೧,೧೮,೦೬೧	೪೦,೭೦,೪೧೬	೨,೭೩,೭೬,೮೮೨	೩,೧೫,೭೫೪
೧೯೪೪-೪೫	೪೫೬	೧,೨೫,೭೮೮	೪೮,೨೫,೫೬೬	೫,೨೨,೧೩,೧೮೩	೯,೩೧,೯೭೮
೧೯೪೫-೪೬	೪೬೫	೧,೩೨,೫೯೦	೫೫,೧೧,೦೭೨	೫,೪೨,೦೭,೪೨೫	೮,೪೫,೪೩೩

ಯುದ್ಧೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಿತ ಜೀವನ ನಿತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಿರದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರ ಅಂದೋಲನವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ, ವ್ಯವಹಾರ ನೋಡಲಾದವುಗಳು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದ್ದವು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಸ್ಥೋರುಗಳ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ಸರ್ಜೆ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ದುಡಿಯುವ ಛಾಂಡವಲು	ಒಟ್ಟು ಮಾರಾಟ	ಒಟ್ಟು ಖರೀದಿ	ಒಟ್ಟು ಲಾಭ
೧೯೪೬-೪೭	೫೧೫	೧,೩೩,೪೦೦	೬೨,೭೯	೬೦೦ ೧೯	೫೯೨,೧೭	೭೬೬
೧೯೪೭-೪೮	೬೧೨	೧,೮೨,೮೭೬	೭೦,೫೬	೫೪೦ ೫೫	೫೧೭ ೩೧	೭೭೭
೧೯೪೮-೪೯	೧೦೪೮	೨,೪೪,೧೧೦	೧೬೨ ೪೫	೮೭೮ ೭೭	೮೫೧ ೦೬	೧೮,೧೮
೧೯೪೯-೫೦	೧೧ ೩	೨,೨೫,೫೧೭	೧೬೯ ೨೨	೧೨೯೦ ೭೨	೧೨೯೩ ೪೨	೧೮ ೮೬
೧೯೫೦-೫೧	೧೧೫೪	೨,೩೬,೩೨೯	೧೧೯೭	೧೬೪೮ ೦೦	೧೫೧೬ ೭೦	೩೧ ೨೭

ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸರಕುಗಳ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾತಸ್ಥಳ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರವು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಘಗಳು ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಡತೊಡಗಿದವು ಆದರೆ ೧೯೫೦ರ ತರುವಾಯ ಹೊಸ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆಯು ಸಾವಧಾನವಾಗಿದೆ ಏಕೆಂದರೆ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು

ಸಡಿಲವಿಡಿದ ನಂತರ (Under free economy) ಹೊಸ ಸಂಘವು ಬಾಳಬಹುದೇ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಹೊಸ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಾದರೆ ಸುರಕ್ಷತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ ೫ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಪ್ರಾರಂಭದ ಭಂಡವಲು ಇರಬೇಕೆಂದೂ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ೧೦ ಸಾವಿರ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ದೊಡ್ಡ ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ ಸ್ಫೋರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರದ ಪ್ರಮಾಣ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ಮತ್ತು ಅಹಮದಾಬಾದ ನಗರಗಳು ಮುಂದುವರಿದಿವೆ ಗ್ರಾಹಕರ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವ (Consolidation) ಬಗ್ಗೆ ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಗಾಗಿ ಈ ಸಂಘಗಳ ಜಿಲ್ಲಾ ಘಡರೇಶನ್‌ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದಿದೆ ಮುಂಬಯಿ ಮತ್ತು ಸತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೊಂದು ಅಖಿಲ ಮುಂಬಯಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಘಡರೇಶನ್ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಭದ್ರವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸತೊಡಗಿದೆ ಗ್ರೇಟಿಬ್ರಿಟನ್, ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್, ಸ್ವೀಡನ್ ಮತ್ತು ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಂತೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದರೂ ಯೋಗ್ಯ ದರದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ನಿತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಮತ್ತಿತರ ಸರಕುಗಳ ರೋಕ ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರಿ ಮತ್ತು ಕಿರುಕಳ ವಿತರಣಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸಲಾಗಿದೆ ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಲ್ಲ ತನ್ನ ಸ್ಫೋರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೂ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವದೇ ಈ ಸಂಘದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ವೇಟಿಯಲ್ಲಿಯ ಏರಿಳಿತಗಳ ಸಮತೋಲನಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಈ ಸ್ಫೋರುಗಳು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸಲಾಗಿದೆ ಆದರೂ ಸ್ಫೋರುಗಳ ಯಶಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ದಾರಿ ನೋಡಬೇಕಾಗುವದು ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಅವು ಉಳಿಯಬಹುದೋ ಎಂಬುದನ್ನೂ ನೋಡಬೇಕಾಗುವದು.

ಗ್ರಾಹಕರ ಆಂದೋಲನವು ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣಗಳೆಂದರೆ:—

೧. ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ (Purchasing Capacity)

೨. ರೋಖ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

೩. ರೋಬು ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವ ಸಂಘಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ.
೪. ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಘಗಳಿಲ್ಲ (Cooperative Factories)
೫. ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಚಾರವು ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಗಿಲ್ಲ
೬. ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರ ಸ್ಪರ್ಧೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ
೭. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಅವರ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಇರದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ
೮. ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರಿದ್ದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ಸಿಗುವದು ದುರ್ಲಭವಿದೆ
೯. ಉತ್ಪಾದಕ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳ ನಡುವೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ

ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದರೆ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲು ಶಕ್ಯವಿದೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅಧಿಕಾರೇತರರೂ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿರುತ್ತಾ.

೧ (ಬ) ವಿತರಣಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸರಕುಗಳ ವಿತರಣಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರವು ಧೋರಣೆ ತಾಳಿದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಬಟ್ಟೆ, ಆಹಾರಧಾನ್ಯ, ನೂಲು, ಉಕ್ಕು ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣ ಮೊದಲಾದ ಸರಕುಗಳ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡವು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಕೈಕೊಂಡ ವಿತರಣಾ ಕಾರ್ಯದ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ವರ್ಷ	ಖರೀದಿ	ವಿಕ್ರಿ
(ಇತರ ಸರಕುಗಳು)		
೧೯೪೬-೪೭	೩,೫೮,೪೦,೭೫೩	೩,೩೯,೨೧,೦೭೮
೧೯೪೭-೪೮	೩,೧೮,೭೧,೪೮೨	೪,೧೮,೬೧,೯೫೮
೧೯೪೮-೪೯	೮,೨೨,೨೭,೫೧೬	೭,೭೪,೭೮,೭೨೩
೧೯೪೯-೫೦	೧೨,೮೬,೭೬,೪೪೫	೧೩,೬೩,೬೧,೯೩೩
ಬಟ್ಟೆ		
೧೯೪೮-೪೯	೧,೧೮,೩೬,೫೮೮	೧,೮೦,೧೧,೦೬೫
೧೯೪೯-೫೦	೧೨,೫೬,೭೯,೪೪೫	೧೩,೬೨,೬೧,೯೩೩

೧೯೫೦-೫೧ರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸರಕುಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯಿಸಿದ ಅಂಗಡಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರ	ಬಟ್ಟೆ		ಇತರ ಸರಕುಗಳು	
	ತೋರಣ - ಕಿರುಕಳ		ರೋಣ - ಕಿರುಕಳ	
೧ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು	೨	೧೦	೬	೩೮
೨. ಬಿನ್ ಶೇತಕಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೧	೬೦	೧	೨೬೫
೩ ಶೇತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು (ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳು ಸಹಿತ)	—	೫೪೧	೮	೩೦೦೪
೪ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಿ ಯುನಿಯನ್‌ಗಳು	೭	೧೬೧	೩೪	೫೨೩
೫ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು	೧	೨೪೨	೩	೧೦೮೯
೬ ಇತರ ಸಂಘಗಳು	೧	೩೦	೨	೨೫೫
	೧೨	೧೦೪೪	೫೪	೫೧೭೪

ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸರಕುಗಳು

ಮುಂಬೈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೩೦-೬-೧೯೫೧ ಕ್ಕೆ ೨೬೮೪ ಅಧಿಕೃತ ಕಿರುಕಳ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಲ್ಲಿ ೧೨೦೯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು. ೪೪೨೧ ಹಳ್ಳಿಗಳ ವಿತರಣಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ೨೬೧೩ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೇ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಈ ಸಂಘಗಳು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತಿತರ ಸರಕುಗಳ ರೋಣ ಮತ್ತು ಕಿರುಕಳ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೩೧.೩೪ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಮತ್ತು ೩.೨೧ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿದ್ದವು ರೋಣ ಮತ್ತು ಕಿರುಕಳ ಖರೀದಿಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೨೦೩೩೧೨೯೭ ರೂಪಾಯಿ ಮತ್ತು ೩೬೧೪೮೯೬೪ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಾಗಿದ್ದವು. ರೋಣ ಮತ್ತು ಕಿರುಕಳ ಮಾರಾಟವು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೮೮೯೦೮೪೭ ರೂಪಾಯಿ ಮತ್ತು ೩೮೯೧೨೯೨೬೭ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಿದ್ದಿತು

ಬಟ್ಟೆಯ ಮಾರಾಟ

೧೯೫೧ ಜೂನ್ ೩೦ಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟೆಯ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ೯೯ ಸಹಕಾರಿ ಅಂಗಡಿಗಳು, ೪೬೮ ಕೇಂದ್ರ ಅಂಗಡಿಗಳು (Strategic) ಮತ್ತು ೬೩೮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಗಡಿಗಳು (Non Strategic) ಇದ್ದವು ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತರ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೇ

ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಬಟ್ಟೆಯ ಕಿರುಕಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಒಟ್ಟು ೬೮ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿದ್ದವು ಕಿರುಕಳ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ೪೬೯ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದವು ಮತ್ತು ೫೨೪ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಮಾರಾಟಮಾಡಿದ್ದವು ೧೯೪೨ರ ತರುವಾಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ನಿಯಂತ್ರಿತ ಮತ್ತು ಸೀದಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಂಚುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಕಳ್ಳ ವೇಟಿ, ಲಾಭಬಡಕತನ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯಲು ಎಷ್ಟೋ ಸಹಾಯ ಕಾರಿಯಾದವು ಈ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಲಾಭವನ್ನು ವಡೆದವು ಕೆಲವು ಸಂಘಗಳಂತೂ ಬಹಳ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡವು. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಬಗ್ಗೆ ಜನತೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತಭಾವನೆ ಹುಟ್ಟಿ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವೆ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿವೆ ಇಂದು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಜನತೆಯು ಭಾವಿಸತೊಡಗಿದೆ

ಇದಲ್ಲದೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ವಿಶೇಷತಃ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳು ನೂಲಿನ ವಿತರಣಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ರೋಕ ಮತ್ತು ಚಿಲ್ಲರ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದವು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಂಚುವಿಕೆದಾರವೆಂದು “Zonal Distributor” ನೂಲಿನ ವಿತರಣಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ೧೧/೨ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ನೂಲನ್ನು ೧೯೪೦-೫೧ರಲ್ಲಿ ಹಂಚುತ್ತದೆ ೧೮ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೋಕ ಮಾರಾಟ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ೧ ಕೋಟಿ ೪೦ ಲಕ್ಷರೂ ಗಳಿಗೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ನೂಲಿನ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿರುತ್ತವೆ ಈ ೧೮ ರೋಕ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಂತೀಯ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ, ಹತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಇನ್ನುಳಿದ ಇಂಥ ಎಳು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಅಂದರೆ— ಖರೀದಿ - ವಿಕ್ರಿ ಸಂಘ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ ಯೂನಿಯನ್, ನೇಕಾರ ಸಂಘ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಇದ್ದವು ಕಿರುಕಳ ನೂಲಿನ ವಿತರಣಾ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡ ನೇಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೩೩೨ ಇದ್ದು ೨೧/೨ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬೆಲೆಯ ನೂಲಿನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುತ್ತವೆ

೨. ಸಹಕಾರಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳು

ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ೧೯೧೫ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರಸ್ವತ ಸಹಕಾರಿ ಮನೆಕಟ್ಟುವ ಸಂಘ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದದ್ದಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಈ ಆಂದೋಲನವು ಸಾವಧಾನವಾಗಿಯಾದರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಹೊಂದುತ್ತಲಿತ್ತು ೧೯೨೪ ರಲ್ಲಿ ಮನೆಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳಿಗೆ

ಸರಕಾರವು ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದಮೇಲೆ ಈ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಚೋದನೆ ದೊರೆಯಿತು ಆದರೆ ೧೯೩೦ರ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗುಟ್ಟು ಈ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿತು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಘಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು ಎರಡನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದ ಮತ್ತು ಆತರುವಾಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯದ ಅಭಾವವು ವಿಶೇಷತಃ ಮುಂಬೈ, ಪುಣೆ, ಅಹಮದಾಬಾದ, ಕೂಲ್ಗಾ ಪೂರ ಮತ್ತು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗಳಂತಹ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ನಿರಾಶ್ರಿತರ ತಂಡಗಳು ಬರತೊಡಗಿದ ಮೇಲಂತೂ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯದ ಅಭಾವವು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬೋರ್ಡು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು. ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿತು ಸರಕಾರದ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ ಮುಂಬೈ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಹಮದಾಬಾದ, ಪುಣೆ, ಸೊಲ್ಲಾಪೂರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮಾದರಿಯ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಸಾಲಗಳನ್ನು ಕೊಡಲೊಪ್ಪಿತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಹಿತ ಧನ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಸರಕಾರವು ಮತ್ತೊಂದು ಯೋಜನೆಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಟ್ಟಿತು ಮಹಾಪೂರ ಮತ್ತು ನೆರೆಹಾವಳಿಗೆ ಪೀಡಿತರಾದ ಅಹಮದ ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಾಹುರಿ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಯೋಜನೆ ಯೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿತು ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನರಿಗೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನೂ ತಯಾರಿಸಿ ಸರಕಾರವು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿತು ಸಹಕಾರಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮುಂಬೈ ಪ್ರಾಂತದ ಸಹಕಾರಿ ಸೂಪರ್‌ಟೈಟಿಯಂ ದಿ ಫಾರ್ ವಧಿ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಸಮ್ಮತಿಸಿತು ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯ ದಿಂದ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳು ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಈ ಅಂಕೆ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

	೧೯೪೫-೪೬	೧೯೫೦-೫೧
೧. ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೧೩೬	೮೫೭
೨ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	೮೫೯೭	೪೩೭೨೧
೩ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು	೩೧೮೦೬೪೧	೧೭೦೦೭೩೦೮
೪ ಸರಕಾರದ ಸಾಲ	೫೭೬೦೯೪	೮೮೧೦೨೮೨
೫ ಪಡೆದ ಇತರ ಸಾಲಗಳು	ಅಂಕೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ	೪೪೧೩೦೨೮೭
೬ ರಿಫಾರ್ಮ್ ಮತ್ತಿತರ ಫಂಡು	೨೦೦೪೭೬೩	೩೪೯೭೬೨೪
೭ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	೧೨೮೨೪೬೦೦	೭೩೪೪೫೫೦೧
೮. ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಅಂಕೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ	೬೦೦೦
೯. ಕಟ್ಟಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಮನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	"	೨೩೧೧

ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಆಂದೋಲನವು ಭರದಿಂದ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಿದೆ ಸಂಘಗಳ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು ೧೭೦೦೭೩೦೮ ರೂವಾಯಿಗಳಷ್ಟಿದ್ದಿತು ಒಟ್ಟು ೭೩೪೪೫೫೦೧ ರೂವಾಯಿಗಳ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲದಲ್ಲಿ ೮೮೦೦೮೮೨ ರೂವಾಯಿ ಸರಕಾರದ ಸಾಲವಾಗಿದ್ದಿತು ಹಣಕಾಸಿನ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಕಾರ್ಯದ ಪ್ರಗತಿಯು ಸಾಧನವಾಗಿದ್ದಿತು ಇತ್ತೀತ್ತಲಾಗಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಬಾಂಬೆ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಹೌಸಿಂಗ್ ಸೈನಾನ್ಸ್ ನೋಂದಾಯಿಸಿರುವ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸಲಾಗಿದೆ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವದ ಮೇರೆಗೆ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಯೋಜನೆಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಟ್ಟಿತು ಸರಕಾರದ ಜಮೀನು ಇದ್ದ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುಕ್ಕುಟಿಯಾಗಿ ಕೂಡಲಾಯಿತು ಸರಕಾರದ ಜಮೀನು ಇಲ್ಲದ ಕಾಗೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಸರಕಾರವೇ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೨೦೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಮತ್ತು ೧೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ಸರಕಾರವು ಕೊಡುತ್ತದೆ ಈ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಬಡ್ಡಿಯ ಆಕರಣೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ೨೦ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಂತುಗಳಿಂದ ಈ ಸಾಲವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಆಡಳಿತೀಯ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೊಂದು ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮೊದಲಿನ ೨ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಗೆ ೧೦೦ ಕ್ಕು ೧೦ ರಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಆ ತರುವಾಯ ಸಾಲವು ತೀರುವವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಮನೆಗೆ ೧೦೦ಕ್ಕು ೫ ರಂತೆ ಸಹಾಯ ಧನವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ ೧೯೫೧ ಜೂನ್ ೩೦ಕ್ಕೆ ೧೮೫ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಜನರಿಗಾಗಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳನ್ನು ನೋಂದಾಯಿಸಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಡಕಿ ಇದೆ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರವು ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದೇ ಈ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಗತಿಪಥದಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೩ ವಿಮಾ ಸಂಘಗಳು

ಮುಂಬೈ ಸಹಕಾರಿ ವಿಮಾಸಂಘ ಮತ್ತು ಬಿ ಬಿ ಸಿ ಆರ್ಯ ರೇಲ್ವೆ ನೌಕರರ ಜೀವ ವಿಮಾ ಸಂಘಗಳು ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ ರತ್ನಾ ಗಿರಿ ಸಹಕಾರಿ ಮೋಟಾರ್ ವಿಮಾ ಸಂಘವು ೧೯೩೨ರಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ ಮುಂಬೈ ಅಂಚೆ ನೌಕರರ ವಿಮಾಸಂಘ, ಮೆಸ್ಸರ್ಸ್ ಮೆಕೆನ್ಸನ್ ಮತ್ತು ಮೆಕೆಂಜಿ ನೌಕರರ ಸಹಕಾರಿ ಕುಟುಂಬ ಲಾಭಸಂಘ ಮತ್ತು ಮಹಾಗುಜರಾತ ಸಹಕಾರಿ ವಿಮಾ ಸಂಘ (ಬಡೋದೆ) ಇವು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೯೩೫, ೧೯೩೭ ಮತ್ತು ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸಹಕಾರಿ ಬೆಂಕಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಮಾ ಸಂಘವು ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಹೀಗೆ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸದಕ್ಕೆ ೭ ವಿಮಾ ಸಂಘಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೨ ಜೀವ ವಿಮಾ ಸಂಘಗಳು, ೩ ಪೈಲಿ,

ಡೆಂಟ್ ವಿಮಾ ಸಂಘಗಳು, ೧ ಮೋಟಾರ್ ವಿಮಾ ಸಂಘವು ಮತ್ತು ೧ ಬೆಂಕಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಮಾ ಸಂಘಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟು ೩೫೧೩೮ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು ೧೯೫೦-೫೧ರಲ್ಲಿ ಫಲ ೭೦ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ವ್ಯವಹಾರವಿದ್ದು, ೨೩ ಷೇರ್ ಲಕ್ಷ ರೂ. ಉತ್ಪನ್ನವಿದ್ದಿತು. ಮುಂಬೈ ಸಹಕಾರಿ ವಿಮಾ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಚಾಲಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಾಲಿಸಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೩೩೯೪೯ ಇದ್ದಿತು. ೨೫೮೪೭ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು. ೩೯೧೩೨೬೭೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಚಾಲಿತ ವ್ಯವಹಾರವಿದ್ದಿತು. ೩೧-೧೨-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ೯೧೫೩೫೮೧ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಜೀವ ವಿಮಾ ಫಂಡು ಇದ್ದಿತು. ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸಹಕಾರಿ ಬೆಂಕಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಮಾ ಸಂಘವು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದುತ್ತಲಿದೆ.

ಇ. ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳೂ ಸಹಕಾರವೂ

ಪೂರ್ವೇತಿಹಾಸ —

ಯಾಂತ್ರಿಕ ಯುಗವೂ ಬ್ರಿಟಿಶರ ಆಳಿಕೆಯೂ ನಮ್ಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೃದೋರುವ ಮೊದಲು, ಈ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ದೂರದ ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಇವು ಹೆಸರನ್ನೂ ಯಶವನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದವು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪೂರ್ವೇತಿಹಾಸದ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಇವು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದವಲ್ಲದೆ, ಇವುಗಳ ಇತಿಹಾಸವು ಅಂದರೆ ಗತಕಾಲವು ದೀರ್ಘವೂ ವೈಭವಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದಂದಿನಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯವರೆಗೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಜನರನ್ನು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳನ್ನಾಗಿ, ಅವರ ಪಾಡಿಕೆಯ ಜೀವನೋಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಅವರನ್ನು ಎರವಾಗಿಸಿ, ಭೂಭಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಈ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಮೆಲುಮೆಲಕೆ ಅಧೋಗತಿಗಿಳಿದು ನಷ್ಟವಾಗತೊಡಗಿದವು.

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ೧೯೪೬ರಲ್ಲಿ ಪುನರಧಿಕಾರಾರೋಪನಾದ ಮೇಲೆ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಯುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಹಳ್ಳಿಗರನ್ನು ಅವರ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತವಿದ್ದಷ್ಟು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳನ್ನಾಗಿಸಿ, ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ನಿಶ್ಚಷ್ಟೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು, ಜನತೆಯು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನತೆಯು ಜೀವನದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಎತ್ತರಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ, ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನವಿತ್ತು, ಆಶ್ರಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತಳೆಯಿತು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸಂಪಾದನೆಯ ನಂತರ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ, ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಪ್ರಗತಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಮಹತ್ವವೂ ಬಂದಿತು.

ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ಅದರಂತೆಯೇ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರವೂ ತಮ್ಮ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದವು ೧೯೫೭ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ತನ್ನ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿತು ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರವೂ ತನ್ನ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿತು ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ಗೊತ್ತುವಳಿಯ ಮಹತ್ವದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ

“ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅರ್ಥರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳೂ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳೂ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿವೆ ಯುಕೆಂದರೆ ಅವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗ್ರಾಮಗಳ ಅಥವಾ ಸಹಕಾರದ ಇಹವನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ವೀಯುವವಲ್ಲದೆ, ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಗೆ ಪುನರ್ನಿರ್ವೇಶನದ ಸಾಧನವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ ಸ್ಥಾನಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠೋಪಯೋಗಕ್ಕೂ, ಒದಗಿಸಿ, ಅರಿವು ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉಪಕರಣಗಳಂತಹ ಕಲವೊಂದು ಗ್ರಾಮಕರ ಆನಂದಕ್ಕೆ ವಸ್ತುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲಿಕ್ಕೂ ಈ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅರ್ಹವಾಗಿವೆ!”

೧೯೫೭ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರದವರು ಜಾರಿಪಡಿಸಿದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಧೋರಣೆಯ ಒಡೆದು ಕಾಣುವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಇವು

- (೧) ಸಂಪದಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸರ್ವರೂ ಪೂರ್ಣೋದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಯೋಗ್ಯ ಸುಟ್ಟಕ್ಕೇರುವಂತೆ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸರ್ವೋದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರ ವಿಕಾಸ
- (೨) ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಜನದಟ್ಟಣೆ (ಸಂದಣಿ) ಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತೆ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಂಚುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಉಂಟಾಗುವಂತೆ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಅಥವಾ ಹಂಚುವಿಕೆ!
- (೩) ಹಳ್ಳಿಯ ಜನತೆಗೆ ಉಪೋದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ, ಲಭ್ಯವಾಗಬಹುದಾದ ಮಾನವ ಶಕ್ತಿಯ ಸದುಪಯೋಗವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಿಗೂ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನವೀಯುವುದು
- (೪) ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಪೂರ್ಣ ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ, ಸರಿಸಮಾನ ಹಂಚುವಿಕೆಗಾಗಿ, ದುಡಿಮೆಗಾರರ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಗಾರರ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಶಾಸನಕ್ರಮ!

ದೇಶದ ಸದ್ಯದ ಅರ್ಥರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಸ್ಥಾನ !

ಇಂದಿನ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಿಗೇನಾದರೂ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆಯೇ, ಮತ್ತವಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನವೀಯಬೇಕೇ ? ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ, ಮೇಲ್ಕಂಡ ಭಾರತದ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸರಕಾರಗಳು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದ ಫೋರಣೆಯು ಪರಿಹಾರವಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅರ್ಥರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆಯೆಂಬುದು ಕಂಡುಂಡ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಈ ದೇಶದ ಅರ್ಥರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳೂ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳೂ ವಡೆದಿರುವ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿನವು ಮಹತ್ವದ ಆಧಾರವಾಗಿವೆ.

(೧) ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ರಫಸದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಇಂದಿಗ ಕೃಷಿಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವಂತೆಯೇ, ನಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಸುದೂರ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹ ಕೃಷಿಪ್ರಧಾನ ದೇಶವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಬಹುದು. ಹೊಲಗಳು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಮ ತರಗತಿಯ ಆಕಾರವಿವೆ. ಮಳೆಗಾಲದ ಮನದ ಮೇಲೆ ಒಕ್ಕಲುತನವು ಅನುಲಂಛಿಸಿದೆ. ನೀರಾವರಿಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಒತ್ತಾಯವು ಆತಿಯಾಗಿದೆ. ಒಕ್ಕಲುತನ ನೆಂದರೆ ಕೊರತೆಯು ಅರ್ಥರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಮಗ್ಗಿಯ ಅಥವಾ ಹಂಗಾಮಿನ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಒಕ್ಕಲಿಗರು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳೂ ನಿಶ್ಚಿತ್ತರಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮೀಣರೂ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಭೀಕರವಾಗಿದೆ. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ರಫಸ ಪೂರ್ಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಡನೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಇನ್ನೂ ಭೀಕರವಾಗಬಹುದು. ಯೋಗ್ಯ ತಳಹದಿಯಮೇಲೆ ಶಕ್ತಿ ಪೂರ್ಣವಾದ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುವ ದುರ್ದೈವಿಗಾರರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗದೊರೆತು, ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಎಷ್ಟೋಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ದೊರೆತಂತಾಗುವದು.

(೨) ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಬವನತಿಯೊಡನೆ ಭೂಭಾರವೂ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಈ ಪ್ರಸ್ತುತಿಗೆ ತಡೆಹಾಕುವದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮುಂಬಯಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಪರೀಕ್ಷಣಾ ಸಮಿತಿಯು (ಬಾಂಬೆ ಎಕಾನಾಮಿಕ್ ಆಂಡ್ ಇಂಡಸ್ಟ್ರಿಯಲ್ ಸರ್ವೆ ಕಮೀಟಿ) (೧೯೪೮-೪೯) ರಾಜ್ಯದ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಅರ್ಥರಚನೆಯ ಮೇಲೆ ಸದ್ಯದ ಔದ್ಯೋಗಿಕರಣದ ಅಘಾತದಿಂದಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಷ್ಟಪಡಿಸಿದೆ. “ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾವಧಿ ದುಡಿಯುವ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅವನತಿ ಎಂದರೆ ಭೂಭಾರದ ಹೆಚ್ಚಳವೇ ಸರಿ. ಅರ್ಥಾತ್ ಹೊಲಗಳ ಭಾಗೋಪಭಾಗಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತಡ ಬಿವಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಈ ರೀತಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ವಿಸ್ತರಣದಿಂದ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಕ್ರಮಾನುಸರಣದಿಂದ ಒಕ್ಕಲು ಸಮಾಜವು ಇಬ್ಬಗೆಯ ಬವಣೆ

ಗೊಳಗಾಗುವದು ಅಂದರೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಒತ್ತಡ ಬೇಳುವ ದಲ್ಲದೆ, ಉದ್ದೋದ್ದೋಗಗಳ (ಉಪಧಂದೆಗಳ) ನಾಶದಿಂದ ನಿರುದ್ದೋಗವೂ ನಿಶ್ಚಯೋದ್ದೋಗವೂ ಹೆಚ್ಚುವನು ಇವೆರಡರ ಅವನತಿಯೆಂದರೆ ಉತ್ಪನ್ನದ ಅವನತಿಯೇ ಸರಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಿತವೇ ಸರಿ

(೩) ಕಳೆದ ಕಲವೊಂದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ದೋಗಗಳು ತೀವ್ರಗತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆಂಗ್ಲರ ಆಳಿಕೆಯ ಆರಂಭದಿಂದ ಗೃಹೋದ್ದೋಗ ಗ್ರಾಮೋದ್ದೋಗಗಳು ಅಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಜನತೆಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನತೆಗೆ ಉದ್ದೋಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನದ ನಂತರ ಗೃಹೋದ್ದೋಗಗಳೇ ಪ್ರಧಾನವಾತ್ರವೆನಿಸುತ್ತಿವೆಯೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರರು ಆಧುನಿಕ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ದೋಗಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಗೃಹೋದ್ದೋಗಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ ಈ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಆನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ತೊಡಗಿರುವ ಅನೇಕ ವರ್ಗಗಳ ಜನತೆಯ ಈ ಉದ್ಯೋಗ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಮುಂದುವರಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಪುನರುದ್ಧಾರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನ ಕಾರ್ಯವು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ

(೪) ಸ್ಥಾನಿಕ ಧನ ಸಂಪತ್ತಿನ ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ, ಗ್ರಾಹಕರ ಕೆಲವೊಂದು ನಿತ್ಯಾಂಶ್ಯಕ ಸರಕು, ಪಡೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗುವದಕ್ಕೂ ಈ ಗೃಹೋದ್ದೋಗಗಳು ಹೆಚ್ಚು ತಕ್ಕವಾಗಿವೆ

(೫) ಇಂದಿನ ವಾಸ್ತವಾತ್ಮಕ ದೇಶಗಳು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ದೋಗಗಳ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ, ಮತಿ ಮೀರಿ ಬೆಳೆದ ಜನದಟ್ಟಣೆ, ಕಾಳಜಿ ಕೇರಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿತ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘ, ಈ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲಿಕ್ಕೂ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವು ಅಗತ್ಯವು ಗೃಹೋದ್ದೋಗಗಳ ಸಂಘಟನೆಯಿಂದಲೇ ಇದು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವು ಭರದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಕ್ಕಲುತನ ವನ್ನುಳಿದು ಜೀವನೋಪಾಯಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಸುಸಂಧಿಯನ್ನೊದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ, ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ತಂಡೋಪತಂಡವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿ ನೆಲಸುತ್ತಿರುವ ಮುಂದಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ತಡೆಹಾಕಿದಂತಾಗುವದು

(೬) ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತಿತರ ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತುಗಳ ಮರ್ಯಾದಿತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ, ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಪ್ರಗತಿಯು ಕುರಿತವಾಗುವ ದಲ್ಲದೆ, ಸಮಾಜದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗುವದು ಆದುದರಿಂದ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಂತೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಭದ್ರವಾದ ತಳಹದಿಯಮೇಲೆ, ಶಕ್ತಿ ಸೂರ್ಣವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗೃಹೋದ್ದೋಗಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವದೊಂದೇ ದಾರಿ ಸರಿ

(೭) ಗೃಹೋದ್ಯೋಗವು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಕಾಸ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವದು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಉಚ್ಚಮಟ್ಟವನ್ನು ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ, ಸುಸಂಧಿಯ ಸರಿಸಮಾನತೆಯ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಯವರಿಗೆ, ಕಸಬುದಾರರಿಗೆ ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವದು

(೮) ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆನುವಂಶಿಕ ಸೊತ್ತುಗಿರುವ ಕಲಾವೈವಿಧ್ಯವಾದ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದೂ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ

(೯) ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳು ಗ್ರಾಹಕರ ಸೌಂದರ್ಯಾಭಿರುಚಿಯನ್ನು ರಸಿಕತೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ, ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ

(೧೦) ಭಾಂಡವಲಗಾರ, ಕೂಲಿಯವರ ನಡುವೆ ಉದ್ಭವಿಸಬಹುದಾದ ತಂಟೆಗಳಿಗೆ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲ ಯಾಕಂದರೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಕಸಬುದಾರನೇ ಬಂಡವಾಳದ ಒಡೆಯನೂ ಅಹುದು ವಸ್ತುವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಕೂಲಿಯೂ ಅಹುದು ಅವನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೇ ಆಳೂ ಆಳುವ ಒಡೆಯನೂ ಅಡಕವಾಗಿಹರು ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಉದ್ಯೋಗವು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಶಾಂತಿಗಳನ್ನು ಮೇಳವಿಸುತ್ತದೆ

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು, ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೂ ಪ್ರಗತಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವನ್ನಿತ್ತರು ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರ ಅಭಿವ್ರಾಯದಂತೆ, ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಖಾದಿಯೆಂದರೆ 'ಸನುಗ್ರ ಸ್ವದೇಶೀ ಭಾವನೆಯು, ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ, ಅದೂ ಹಳ್ಳಿಗರ ವರಿಶ್ರಮ-ಬುದ್ಧಿಶಾಲ್ಯಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪವು! ಮನೋನಿರ್ಧಾರವು! ಬಡತನ, ಬಳಲಿಕೆ, ಹಸಿವೆಯ ಕಿಚ್ಚು, ನೋವೂರಿತನದ ಹುಚ್ಚು ಈ ಮಾದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಅಲಿಪ್ತವಾದ ದೊರನಾದ ನೂತನ ಭಾರತದ ಆದರ್ಶದ ಕನಸಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ, ನಿಜ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕವು! ಪತಾಕೆಯು!

ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪೂರ್ಣವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಂದ ನಡೆಯುವ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಈ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳುವ, ವಾದಿಸುವ, ಚರ್ಚಿಸುವ ಜನರೂ ಉಂಟು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಂತೆ ಈ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳು ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೇಲೆ, ಅಗ್ಗ ದರದಿಂದ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾರವೆಂದೂ ಈ ಜನರು ಮತ್ತೆ ವಾದಿಸುವರು ಒಂದು

ವಸ್ತುವನ್ನು, ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುವಿನಿಂದ ರೂಪಾಂತರಿಸುವ ವಿಧಾನದಿಂದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮಾಲನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ವಿಧಾನದಂತೆಗೆ, ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ, ಅಥವಾ ತೊಡಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದನೇಯಂತೆ ಮಾನವನ ಕರತಂತ್ರಕೌಶಲ್ಯಸಂವತ್ಸರ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡದಿರುವ, ಸಾಹಸಕಾರ್ಯಗಳು ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಅನಾರ ಬಂಡವಾಳ ಭಾರದ ಉಚ್ಚ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಾಯದ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಜೊತೆಗೆ ನಶಿಸಿ ಅಳಿಸಿಹೋಗುವುದಾದ್ದರಿಂದ ಇಲದಿದರದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯಗಳ ನಶಿಸುವ, ಬಹು ತೊಡಕು ತೊಡಕಾಗಿರುವ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಎಂತೋ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದೆಂದೂ ಈ ಜನರು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಸಲ ವಿಚಾರಿಸುವುದುಂಟು. ಔದ್ಯೋಗಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಈ ವಿಚಾರವರ್ತನೆಯುಂಟಾಗಿ ಸಂಗತಿಗಳು ಘಟಿಸಿಲ್ಲ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕವುಟ್ಟು ಉದ್ಯಮಗಳು, ಅವು ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಕೈವಾಡದವೇ ಇರಲಿ, ಅಥವಾ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗದ ಪ್ರಕಾರದವೇ ಇರಲಿ ತಮ್ಮ ರಚನೆಯುಂಟಾಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ವಾತ್ಸರ್ಯದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಮಾಲನ್ನು ಅಥವಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನವು ಸೇವೆ ಅಥವಾ ದುಡಿಮೆಯ ಅನುಕೂಲತೆಗೆ ಮೇಳಯಿಸುವ ಕಥನಾ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಮಾರ್ಪಡುವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ (ಮೇಟೆಯ) ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಗಳು, ಒಗ್ಗುವ ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕಗುಣವೂ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮಗಳ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯಗಳು ಬದುಕುವುದಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಭದ್ರವಾದ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಬದುಕಿ, ಬೆಳೆದು, ಬೆಳಗುವುದು ಅಲ್ಲದೆ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ, ಅದರಂತೆಯೇ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಹಿತ ಸಂಬಂಧಗಳು ತತ್ಪರಃ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ, ತಂತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರಿತ ನುರಿತ ಕಸಬುದಾರರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಅತೀವವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ತೊಡಕಿನದಾದಷ್ಟೂ, ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸೌಕರ್ಯ ಅಥವಾ ರಚನೆಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದ ಆರ್ಥಿಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಕೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನನುಗುಣಿಸುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಾತ್ಸರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದುದೆಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗ, ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗ, ಮತ್ತು ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ನಡುವೆ ಉಚಿತವಾದ ಸಮಾನತೆ, ನಿಷ್ಪವಟವಾದ, ಸತ್ಯವಾದ ವ್ಯವಹಾರ, ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಯೋಜನೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜವಾನದ ಉದಾಹರಣೆಯು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂಜನವಾಗುವಂತಿದೆ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿವಿಧರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಂಶಿಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ನಡೆದು ಬಂದಿವೆ ಗ್ರಾಹಕರ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದ ವಸ್ತುಗಳ ಅಥವಾ ಸರಕುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ,

ಕಟ್ಟಡಗಳ ರಚನೆ, ಖನಿಜಗಳ ಕಾರ್ಯ ಈ ಮೊದಲಾದ ಮಹೋದ್ಯೋಗಗಳು ಜಪಾನಿನ ಅನುನಂತಿಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶವಾಗುವವು ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳೂ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳೂ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಸಹಕಾರದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಸುಸ್ಥವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ವಿಸ್ತೃತಕಾರಿಯಾದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು, ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೀನವು ಜಗತ್ತಿಗೆ ನೀಡಿದ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು ಕೈಗಾರಿಕೆಯವರು, ಕಸಬುದಾರರು ಸಹಕಾರ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಘಟಿತರಾದರೆ, ಅವರ ಪಥದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಬರುವ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಅಡೆತಡೆಗಳು ನಿವಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಗಿಂತ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಯು ತುಟ್ಟಿಯಾಗಲಾರದೆಂದು ನಂಬಲನಕಾಶವಿದೆ ಅಲ್ಲದೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಂದ ತಯಾರಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬಲ್ಲವು ಪ್ರಥಮ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ, ಅರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನಿತ್ತು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡು, ವೇಲ್ಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಂದು ಸರಕಾರದವರು (೧) ರೂರಲ್ ಇಂಡಸ್ಟ್ರೀಜ್ ಬ್ಯೂರೋ ಮತ್ತು ಅದರ ಕೌನ್ಸಿಲ್ (ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕಚೇರಿ ಮತ್ತುದರ ಶಾಸನಸಭೆ) (೨) ರೂರಲ್ ಇಂಡಸ್ಟ್ರೀಜ್ ಲೋನ ಫಂಡು (ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಾಲದ ಫಂಡು) ಈ ಬಗೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥನನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಉಂಟು ಗ್ರಾಮೀಣ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸುತ್ತವೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅಯುರ್ವಿಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವೂ ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಕೂಡಿಯೇ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ-ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿ ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ವಹಿಸುವವು ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್, ಸ್ವಿಟ್ಜರ್ಲೆಂಡ್, ಹಂಗರಿ, ಇಟಲಿ ಈ ಮೊದಲಾದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅರ್ಥರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿವೆ

ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ದಿನದ ಕಲವೊಂದು ವೇಳೆ ದುಡಿಯುವ ದುಡಿಮೆಗಾರರಗೂ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಕುಳಿತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕ್ರಮ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇ ತೀರಬೇಕೆನ್ನುವ, ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ, ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ, ಒಕ್ಕಲುತನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಷ್ಟೇ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ಮಹತ್ವವನ್ನಿತ್ತಿದೆ ಈ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಸರಕಾರದವರು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಸಾಹಾನುಭೂತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದಿರುವರು. ಖಾದಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಮತ್ತು

ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಮತ್ತು ಖಾದಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ವಿಕಾಸಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಸಂಘಟಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರವು ಈಗಾಗಲೇ 'ಖಾದಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ವಿಕಾಸ ಮಂಡಲ' (ಖಾದಿ ಮತ್ತು ವ್ಹಿಲೇಜ ಇಂಡಸ್ಟ್ರೀಜ ಡೆವಲಪ್ ಮೆಂಟ್ ಬೋರ್ಡು) ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ ಖಾದಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಗಾಣೆಗರ (ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವ) ಉದ್ಯೋಗ, ಬೇವಿನೆಣ್ಣೆಯಿಂದ ಸಬಕಾರ ತಯಾರಿಸುವದು, ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವದು ಅಥವಾ ಒಡೆಯುವದು, ತಾಳೆಯ ರಸ (ನೀರಾ) ದಿಂದ ಬೆಲ್ಲ ತಯಾರಿಸುವದು, ಬೆಲ್ಲ ಮತ್ತು ತೊಗಲಿನ ಉದ್ಯೋಗ, ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ಬ್ಲಾಸ್ಟಿಂಗ್ ಅಂದರೆ ಕಂಬಳಿ ತಯಾರಿಸುವದು, ಕೈಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕಾಗದ ತಯಾರಿಸುವದು, ಜೀನು ಸಾಕುವದು, ಕಡ್ಡೀ ವೆಟ್ಟಿಗೆ ತಯಾರಿಸುವದು, ಈ ಹತ್ತು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು (ಯೋಜನಾ) ಸಮಿತಿಯವರು ಆರಿಸಿದ್ದು. ಇವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವರು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯದ ಅನಶ್ವಕತೆಯುಳ್ಳ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಹೊಸ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಖಾದಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ವಿಕಾಸ ಮಂಡಳಿವು ವಿಚಾರಿಸುವದು ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲಹೆಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದವರು ಒಂದು ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಉದ್ಯೋಗ ಮಂಡಲವನ್ನು (ಪ್ರಾಂಡಿಕ್ರಾಫ್ಟ್ಸ್ ಬೋರ್ಡು) ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವರು ಅಲ್ಲದೆ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಯೋಜನೆಗೆ ಸರಕಾರದ ಉಚಿತ ಧೋರಣೆಯ ಅದರಂತೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಹಾಯ ಕ್ರಮಗಳ ಬೆಂಬಲವಿರಬೇಕೆಂದೂ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಸರಕಾರದ ಈ ಧೋರಣೆಯ ಮತ್ತು ಸಹಾಯದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗವು ಸ್ವಯಂಸಂಘಟಿತವಾಗುವಂತೆ, ಅದಕ್ಕಾಗುವು ಖೇತ್ರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಡುವದೇ ಸರಿ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗುವದು ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಘಟನೆಯ ವಿಕಾಸದೊಡನೆ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದೊಡನೆ ನಿಕಟವಾಗಿ ಸಮೀಕರಿಸಬಹುದೆಂದು ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ಅರಿಸಿದೆ ಈ ಸಮಿತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ, ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಮುಂದಿನ ಧೋರಣೆಯು ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನೋ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚನ್ನೋ ಒಳಗೊಳ್ಳಬಹುದು

(೧) ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿಡುವದು

(೨) ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತೃತಗೊಳಿಸದಿರುವದು

(೩) ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಮೇಲೆ ಕರಭಾರ ಹೇರುವದು

(೪) ಕಚ್ಚಾ ಮಾಲಿನ ಅಥವಾ ಸರಕುಗಳ ಪೂರೈಕೆಯ ಏರ್ಪಾಡು

(೫) ಸಂಶೋಧನೆ-ಶಿಕ್ಷಣ (ತರಬೇತು)ಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ

ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಅಥವಾ ಸರಕುಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚಿ ಅವು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಮಾರಾಟವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯವರು ಎರಡು ಹಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವರು ಒಂದನೆಯದಾಗಿ ಸರಕುಗಳ ಉಗ್ರಾಣಗಳನ್ನೇ ಕೊಳ್ಳುವದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಆಯಾತಗಳನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವದು ಸಹಕಾರದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ವಿಕಾಸವಾಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಜನೆಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವದು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

೧೯೪೬ರಲ್ಲಿ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಪುನರುದ್ಧಾರ ವಿಕಾಸಗಳಿಗಾಗಿ, ಸರಕಾರವು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿತು ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಸಮಿತಿಯೂ ರಾಜ್ಯದ ಕೈಮಗ್ಗಗಳ ಸಮಿತಿಯೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ ಸಂಚ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ (ನಮೂದಿಸಲಾದ) ಎಷ್ಟೋ ಯೋಜನೆಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿವೆ ರಚಿಸ್ವಾರ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಜಾಯಿಂಟಿ ರಚಿಸ್ವಾರ, ಡಾಯರೆಕ್ಟರ ಆಫ್ ಇಂಡಸ್ಟ್ರೀಜ, ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಸಮಿತಿಯ ಚೀಅರಮನ್ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಚೀಅರಮನ್ ಇವರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯು ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸಮೀಕರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸವಿಸ್ತರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಉನ್ನತಿ ವಿಕಾಸಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರದವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿದ್ದರೂ, ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಇವು ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಘಟಿತವಾಗಿಲ್ಲ ಈ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಕಸಬುದಾರರು, ಹೊಸ ಹೊಸ ಕಚ್ಚಾ ಮಾಲು, ಸರಕು, ಅರ್ಥ ಸಹಾಯ ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮಧ್ಯಸ್ಥರನ್ನೇ-ದಳಾಳಿಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುವದು ಎಷ್ಟೋ ಕಸಬುದಾರರನ್ನು ಈ ಮಧ್ಯಸ್ಥರೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ, ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಈ ಕಸಬುದಾರರಿಗೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ವೇತನವಾಗಲೀ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಲೀ ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ, ಸರಕುಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಿತವಾದ, ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪೇಟೆಗಳ ಭರವಸೆಯಿಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಮಟ್ಟವಾಗಲೀ ತರಗತಿಯಾಗಲೀ ಉಚ್ಚವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ ಇಂದಿನ ಪೇಟೆಯ

ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಸರಕುಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನೂ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಈ ಕೈಗಾರಿಕೆಯವರ ತಂತ್ರಜ್ಞತೆಯೂ ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿಯೂ ಅಷ್ಟು ಉಚ್ಚ ಮಟ್ಟದ್ದಿಲ್ಲ.

ಕೈಗಾರಿಕೆಯವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು :— ಇವನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು, ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

- (೧) ಉಪಕರಣ ಸನ್ನಾಹ
- (೨) ಕಚ್ಚಾ ಸರಕು
- (೩) ಅರ್ಥ ಸಹಾಯ
- (೪) ಮಾರಾಟದ ಏರ್ಪಾಡು

ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ಅಗ್ಗ ದರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ತರಗತಿಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲಿಕ್ಕೂ, ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಉದ್ಯಮಿಗಳು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉಪಕರಣ ಸನ್ನಾಹವನ್ನು ವಯೋಗಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಆತ್ಮಾಧುನಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸ ತಕ್ಕದ್ದು ಸಾಧನ ಸಂಪದ್ವಿರಹಿತರೂ ದರಿದ್ರರೂ ಆಗಿರುವರೇ ಕೈ ಕಸಬುದಾರರು ! ಮೇಲಾಗಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅವರಿಗೆ ಬರುವ ಅತಿ ಮಹತ್ವದ ತೊಂದರೆಯೆಂದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಧನಸಹಾಯದ ಕೊರತೆ ! ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಉದ್ಯಮಿಗಳ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತವಾದ ಅಡಚಣೆಯೆಂದರೆ ಪತ್ತೆ ! ಆರಂಭದ ಬಂಡವಾಳವು ಎಷ್ಟೇ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದು ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಉದ್ಯಮಿಗೆ ಕಚ್ಚಾ ಸರಕು, ಉಪಕರಣ ಸನ್ನಾಹ, ಸಲಕರಣೆ ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಉಪಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ವಸ್ತು-ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಮಾರಲು ನೆರವಾಗಲಿಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗ ವಾಗುವ ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರಧಾನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿದೆ ಅವನಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಮುದ್ದತಿನ ಸಾಲ, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಮುದ್ದತಿನ ಸಾಲ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ದೊಡ್ಡ ಮುದ್ದತಿನ ಸಾಲವು ಬೇಕಾಗುವದು ಅವನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಸರಕಿಗ ಭರವಸೆಯ ಪೇಟೆಯಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಪೇಟೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವನು ಎಲ್ಲ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸುಲಿಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವನು, ಶೋಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವನು ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆಗೆ ಕೊಂಡು ಅವನು ತಯಾರಿಸಿದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಬೇಕಾಗುವದು ವಿರುದ್ಧವಿರುವ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ (ಎಚ್ಚರಿಕೆ) ಗಳಿಂದ ಅವನು ಶೋಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವನು. ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಪತ್ತಿನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಇನ್ನಿತರ ಯಾವದೇ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಾಲ ದೊರೆಯುವದು ದುಸ್ತರವು.

ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಂಥ ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಕೊಡಬೇಕಾದ, ಎದ್ದುಕಾಣುವ, ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಾದ, ಭದ್ರವಾದ ಹೊಣೆ (ಆಸ್ತಿ) ಯೇನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಹೊಣೆ (ಆಸ್ತಿ) ಯೆಂದರೆ, ಅವನ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಶಕ್ತಿ! ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಹುಕಾರರು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಣೆಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ ಅಗ್ಗ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿಯ ದರದಿಂದ ಸಾಲ ಸಂಪಾದಿಸುವದು ಕಸಬುದಾರರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಕರಿಣವು ಶಕ್ತಿಯಾಚೆಗಿನದೂ ಎನಿಸುವದು ಇವರು ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಸಾಲದ ಮೇಲಿನ ಬಡ್ಡಿಯದರವು ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಸಹನೆಯ ಶಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗಿರುವದು ಈ ಮೇರೆಗೆ ಕಚ್ಚಾ ಸುಕ್ಕು, ಉಪಕರಣಸನ್ನಾಹ, ಅರ್ಧಸಹಾಯ ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ, ದುಡಿತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಕಸಬುದಾರರಿಗೆ ತಂದು ಕೊಡುವ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆಗೆ, ಅವನು ತಯಾರಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರುವಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳಿವೆ

ಸಹಕಾರವೂ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳೂ —

ನಮ್ಮ ದೇಶದಂತಹ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದದ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ, ಅವರು ಕೃತಕಸಬುದಾರರೇ ಇರಲಿ ಅಥವಾ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉತ್ಪಾದಕರೇ ಇರಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅರ್ಧರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾದ ಆದಕ್ಷಿಂತಲೂ ತುಸು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳುವದಾದರೆ, ಭದ್ರವೂ ಪ್ರಧಾನವೂ ಮಹತ್ವವೂ ಆದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಆದರೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರು ನಿಶ್ಚಕ್ರರೂ ಸಂಘಟನಾ ರಹಿತರೂ ಆಗಿರುವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೆ ಬಲಿಷ್ಠ ವೃತ್ತಿಶಕ್ತಿಗಳ ದಾಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಅವರು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವರು ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದುರ್ಬಲರಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಘನ ಉತ್ಪಾದಕರ ಘನತ್ವ ಸಹಾರದ ಲಾಭವನ್ನು ಅವರು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಪಡೆಯಲಾರರು ಕಸಬುದಾರರಿಗೆ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ತಮ್ಮವೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಅಡಚಣೆಗಳು ಇವೆ ಇವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವೂ ಉತ್ತಮವೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯೂ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ ಏಶಿಯಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ, ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ, ಕಾರಾಗೀರರಿಗೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಯವರಿಗೆ, ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಮತ್ತಿತರ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಬಡವರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಸಾಧನವೆಂದು, ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯವಾದ ಅನುಭವವು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ ಪ್ರಯೋಗವು ಪ್ರಚಾರಗೈಯುತ್ತಿದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು

- (೧) ನೈಯಕ್ತಿಕ ಕಸಬುದಾರರು ಸಂಘಟಿತರಾದರೆ, ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಲೆಹಾಕುವಲ್ಲಿಯೂ ಪತ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು
- (೨) ಒಕ್ಕಟ್ಟೇ ಬಲವೆಂಬಂತೆ, ಅವರು ಸಂಘಟನೆಯಿಂದ ಬಲಶಾಲಿಗಳಾಗಿ, ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗದ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು
- (೩) ಸ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆಗಳೆಂದರೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು
- (೪) ಮಿತವ್ಯಯದ ಚಟವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ತುಂಬುವಲ್ಲಿ, ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವಲ್ಲಿ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಕಾರ್ಯಾರಂಭದ, ಕಾರ್ಯ ತತ್ಪರತೆಯ ಗುಣವನ್ನೂ ಹೊಣೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ, ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ, ಈ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಶಿಕ್ಷಣದ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಾಧನೆಗಳಾಗಿವೆ
- (೫) ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಕೈಗಾರಿಕೆಯವರನ್ನೂ ಮತ್ತಿತರರನ್ನೂ ಮಾರ್ಬಡ್ಡಿಯ ಶೋಷಣೆಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳ ಪಾಶದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವವೇ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು
- (೬) ಕಸಬುದಾರರನ್ನು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವು
- (೭) ನೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಕಸಬುದಾರರು ಪಡೆಯಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಪತ್ತನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಲು ಇವು ನೆರವಾಗಬಲ್ಲವು
- (೮) ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತಿತರ ಮಾಲನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಕೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನು ಅಗ್ಗ ದೆರದಿಂದ ಕಸಬುದಾರರಿಗೆ ಪೂರೈಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ.
- (೯) ಸಭಾಸದರು ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು, ಸಾಮೂಹಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಧಿಯನ್ನೂ ಲಾಭವನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ
- (೧೦) ತಯಾರಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ

- (೧೧) ವಿಚಾರಾನುಭವಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಲು ಸುಸಂಧಿಯನ್ನೊದಗಿಸುವವು ತಾಂತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಮರ್ಥವಾದ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನೂ, ಕಲಾಪೂರ್ಣವಾದ ಕುಸರು ಕುಸುರಾಗಿರುವ ನಕ್ಷೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಉಚ್ಚ ಮಟ್ಟವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ
- (೧೨) ಅಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ವೇಟೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ ಆದರಿಂದ ಕಸಬುದಾರರಿಗೆ ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ವಾಡಿಕೆಯ ಕೆಲಸದ ಕಡೆಗೆ ಪೂರ್ಣ ಲಕ್ಷ ಕೊಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ ಯಾಕೆಂದರೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾದ, ನುರಿತ, ಸಂಬಳಪಡೆದ ಜನರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಸಬುದಾರರ ಹಿತದ ಕಡೆಗೇನೇ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ
- (೧೩) ಕೂಲಿಕಾರರ ಕೂಲಿಯ ಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಬಹಳೇ ಒಳ್ಳೆಯವು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲದೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವ್ಯವಹಾರಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕೂಲಿಕಾರರು ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಕೂಲಿಯ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಸಂಘ (ಲೇಬರ ಕಾಂಟ್ರಾಕ್ಟಿಂಗ್ ಸೊಸಾಯಟಿ) ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು

ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ, ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮವೇ ಆದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಯಾಕೆಂದರೆ —

- (೧) ವೆಚ್ಚವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವದು
- (೨) ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಆಗುವ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸುವದು
- (೩) ಸುಲಭ ಕರಾರು (ನಿರ್ಬಂಧನೆ)ಗಳ ಮೇಲೆ, ಆಗ್ಗ ಬಡ್ಡಿಯ ದರದಿಂದ ಸತ್ತಿನ ಪೂರೈಕೆ
- (೪) ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳ ಮಾರಾಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ತಳದಿಂದ ತುದಿಯವರೆಗೂ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೋಪುರಾಕಾರದ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅಂದರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಳಹದಿಯಾಗಿ ಒಂದೇ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಅಥವಾ ವಿವಿಧ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘವು, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು

ರಾಜ್ಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಘನಸಂಸ್ಥೆ, ಈ ಮೇರಗೆ ಸಂಘಗಳ ರಚನೆ ಯಾಗಬೇಕು ಪೂರ್ಣವಾದ ದಿವ್ಯ ಭವನವು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಸುಸ್ಥವಸ್ಥಿತವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ, ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ, ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳು, ಪದ್ಧತಿಗಳು ಅಂತರಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟೇ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದರೂ, ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಇಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವು

ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಇತಿಹಾಸವು

ತೀರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೯೦೬ರಲ್ಲಿ, ರತ್ನಾಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೇಯ್ಕಾರರ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ಪತ್ತಿನ ಸಂಘವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಕೈಕಸಬುದಾರರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸರಕಾರೀ ಮತ್ತು ಸರಕಾರೇತರ ಜನರು ಕೂಡಿಯೇ ಶ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ೧೯೦೯ರ ಸುಮಾರಿಗೆ, ನೇಯ್ಕಾರರು, ಚರ್ಮಕಾರರು, ಒಡಗರು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು, ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಸಂಘಟಿತರಾದರು. ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚರ್ಮಕಾರರ ಸಂಘವನ್ನೂ, ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೇಯ್ಕಾರರ ಸಂಘವನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಚರ್ಮಕಾರರ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಗತಿ ವಿಕಾಸ ಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರದವರು ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷಪೂರೈಕತೊಡಗಿದರು. ೧೯೧೨ರ ಕಾಯಿದೆಯು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಂತರ ಸರಕಾರದವರು ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ನೇಯ್ಕಾರಿಕೆಯ ಉದ್ಯೋಗದ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು. ಮತ್ತು ಹಾರು-ಲಾಳೀ (ಫ್ಲಾಯಿಶಟಲ್) ಮಗ್ಗಗಳ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕರನ್ನೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ಈ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದರು. ೧೯೧೨-೧೩ ರಲ್ಲಿ ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೯ ಇದ್ದಿತು. ಧೋರ ಮತ್ತು ಚರ್ಮಕಾರರ ಸಂಘಗಳು ಪುಣೆ ಸಾತಾರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದವು. ತಾ ೩೧-೩-೧೯೨೪ಕ್ಕೆ ಇರುವ ೬೨ ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನುಳಿದು, ಇತರ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳು ೨೪ ಇದ್ದವು. ಈ ೨೪ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೧೮ ಸಂಘಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳ ಸಭಾಸದರು ೧,೧೧೫ ಇದ್ದರೆ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲವು ೨,೨೭,೪೭೪ ರೂ ಇದ್ದಿತು. ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ನಿಧಿಯು ೨೫,೦೦೦ ರೂ ಇದ್ದಿತು. ೧೯೨೪ ರಿಂದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳ ಇತಿಹಾಸವೆಂದರೆ, ಅಳಿಗಾಲದ ಇತಿಹಾಸ ವಿದ್ವಂತೆಯೇ ಇಳಿಕೆಯ ದರ, ಮಂದ್ಯ, ಸ್ಥಗಿತಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಘಗಳು ರದ್ದಾಗುವದು, ಈ ಮೊದಲಾದ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಆದರೂ ಕೆಲವೊಂದು ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದವು. ದಿನಾಂಕ ೩೧-೩-೧೯೨೫ಕ್ಕೆ ೫೯೨ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ೧೨ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು. ಶೇಅರ ಭಾಂಡವಲವು ರೂ. ೨,೯೪೯, ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲವು ೨,೫೭,೯೯೨ ರೂ ಇದ್ದಿತು. ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳು ೪೦ ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಸಭಾಸದರು ೧,೬೫೧ ಇದ್ದರು. ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳವು ರೂ. ೨,೦೯,೭೭೨ ಇದ್ದಿತು.

ಗಣಾಂಶರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರ ದವರು ಕೈಮಗ್ಗಗಳ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿ ದರು ಕೈಮಗ್ಗಗಳಿಂದ ತಯಾರಾದ ಜನಳಿಯನ್ನು ಮಾರಲು ಅನುಕೂಲತೆ ಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪುಣೆ, ನಗರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಯವೋಲಾ, ಮಳೇಗಾಂವ, ಸೊಲ್ಲಾಪೂರ, ಬೆಳಗಾವಿಗಳಂತಹ ಕೈಮಗ್ಗಗಳ ಮಹತ್ವದ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಎತ್ತುಗಡೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವು — (೧) ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಅಗ್ಗ ದರದಿಂದ ಮಾರುವದು (೨) ಹೊಸ ಹೊಸ ಜಾತಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ನಕ್ಷೆ, ನಮೂನೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೇಯ್ಕಾರರಿಗೆ ಸಲಹೆ ಕೊಡುವದು. (೩) ಅವರ ತಯಾರಾದ ಮಾಲನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವದು (೪) 'ಹಾಯರ ಪರ್ಚೇಸ್' (ಬಾಡಿಗೆ ಖರೀದಿಯ) ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇಲೆ, ಅವರಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಉಪಕರಣ ಗಳನ್ನು ಮಾರುವದು ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ ಮತ್ತು ಡಾಯರೆಕ್ಟರ ಆಫ್ ಇಂಡಸ್ಟ್ರೀಜ (ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಡಾಯರೆಕ್ಟರ) ಈ ಈರ್ವರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಸಂಯುಕ್ತ ಸಮಿತಿಯು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯ ದಲ್ಲಿಯ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವ್ಯವಹಾರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು ದಿನಾಂಕ ೩೦-೬-೧೯೪೦ಕ್ಕೆ ೧೮೨೭ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ೧೮ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಶೇಆರ ಒಂದವಾಳವು ರೂ ೩೫೬೬೧, ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು ರೂ ೧,೭೬೮೧೨ ಇದ್ದವು. ೧೮೮೮ ಸದಸ್ಯರಿರುವ ಒಟ್ಟು ೩೯ ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘ ಗಳಿದ್ದವು ಅವುಗಳ ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳವು ರೂ ೧,೬೩,೩೮೧ ಇದ್ದಿತು ಮಾರಾ ಟವು ೬೮,೪೪೬ ರೂಪಾಯಿಯಷ್ಟಾಯಿತು ಕೈಮಗ್ಗಗಳಿಂದ ತಯಾರಾದ ಮಾಲನ್ನು ಮಾರುವ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ, ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದಿಂದ ಸಹಾಯಧನ ಪಡೆಯು ತ್ತಿದ್ದ, ಏಳು (೭) ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದವು. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನುಳಿದು, ಉಳಿದವೆಲ್ಲವು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು ದಿನಾಂಕ ೩೦-೬-೧೯೪೦ಕ್ಕೆ ೪೬ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಅವುಗಳ ಸಭಾಸದರು ೬೧೨೯ ಇದ್ದರು ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳವು ರೂ ೪,೩೯,೦೦೧ ಇದ್ದಿತು ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೯೫ಕ್ಕೇರಿತು ಸಭಾ ಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೧೪೬೦ರ ವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿತು ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳವು ರೂ. ೨೩,೫೮,೭೪೫ ಇದ್ದಿತು ಮಾರಾಟಾದ ಮಾಲಿನ ಒಟ್ಟು ಬೆಲೆಯು ರೂ ೫೯,೧೫,೩೫೩ ಇದ್ದಿತು ಸರಕಾರದವರು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ನೂಲಿನ ವಿತರಣಾ ಕಾರ್ಯ ವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಮಾರಾಟದ ಅಂಕಿಯು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಾಣುವದು ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹತ್ತಕ್ಕೇರಿತು. ಇವುಗಳ ಸಭಾಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೩೬೪೭ ಇದ್ದಿತು ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳವು ರೂ ೧೧,೮೨,೬೬೪ ಇದ್ದಿತು ಇವು ರೂ ೧,೪೨,೪೬,೩೯೩ ಬೆಲೆಯ ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳನ್ನೂ ತಯಾರಾದ ವಸ್ತ್ರವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದವು ಇವಕ್ಕೆ ಮೊರೆತ ಲಾಭವು ರೂ ೪,೦೧,೦೨೯ ಇದ್ದಿತು

ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ೧೯೪೬ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ, ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಪುನರುದ್ಧಾರಕ್ಕೂ ವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನೂ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ಪೂರೈಸಿತು. ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ೧೯೪೬ ಸಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೬ನೇ ತಾರೀಖಿನ ಸರಕಾರಿ ಹುಕುಮಿನನ್ವಯ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಜಾಯಿಂಟ್ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನರ ಜಾಗೆಯೊಂದು ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಖಾತೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಕಾರ್ಯಭಾಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಉಣ್ಣೆಯ ನಿಷ್ಪಾತ, ಕಾಡಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ, ಬಣ್ಣದ ಶಿಕ್ಷಕ, ನೇಯ್ಕಾರಿಕೆಯ ಸಹಾಯಕ (ಮೂಲ ಎಕ್ಸ್‌ಪರ್ಟ್, ಕಾರ್ಯ ಸುಪರವಾಯರ್ಯರ, ಡಾಯಿಂಗ್ ಡೆಮಾನ್‌ಸ್ಟ್ರೇಟರ್, ವೀದ್ವಿಂಗ್ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್) ಈ ಮೊದಲಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ನಿಷ್ಣಾತರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೇ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ 'ವರ್ಗಾವರ್ಗಿ'ಯು (ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್) ೧೯೪೬ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧ಕ್ಕೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಫಲಸರಣಾಂಶಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಈ ಕಾರ್ಯವು ಕೇವಲ ಖಾತೆಯ ಮುಖಾಂತರ ವಾಗಿಯೇ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡದೆ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಂತಹ ಎರಡು ಸರಕಾರೇತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರದವರು ಹುಕುಮನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಸಮಿತಿಯು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ-ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರುವುದು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಕೈಕಸಬಿನವರಿಗೂ, ಮಿತವ್ಯಯ, ಸ್ವಾವಲಂಬನ, ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಉಪೋದ್ಯೋಗ (ಉಪಧಂದೆ) ಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಇನ್ನಿತರರಿಗೂ, ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಒಂದು ಶಾಶ್ವತ ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವವು ಇವು. ಅವರ ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಶಕ್ತಿಯದ್ದಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಯಿಸಲು, ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಜಾಣ್ಮೆಗೂ, ಕಲೆಗೂ, ಕೂಲಿಗೂ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವಂತೆ ನೆರವಾಗುವವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಒಂದು ಅರ್ಥತೆಯ ವರ್ಗವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವದರ ಜೊತೆಗೆ, ಸರಕಾರದವರು ಕೆಳಗಿನ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಮಂಜೂರಿಯನ್ನಿತ್ತರು. ಈ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಾಲ, ಮತ್ತು ಸಹಾಯ ಧನದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೆರವು ಸಿಗುವದು.

- (೧) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೂ, ವಿಶ್ವಸಾರ್ಥ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೂ ಉಪಕರಣ ಸನ್ನಾಹವನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಸಾಲವನ್ನೂ ಸಹಾಯ ಧನವನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಯೋಜನೆಯು.

- (೨) ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಕೈಗಾರಿಕೆಯವರಿಗೂ ಸಂಘಗಳಿಗೂ ಉಪಕರಣ ಸನ್ನಾಹಗಳ ಖರೀದಿಗಾಗಿ ಸಾಲು, ಸಹಾಯಧನಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಯೋಜನೆಯು
- (೩) ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು, ಅಥವಾ ಬೆಳೆಯಿಸಲು, ಅಥವಾ ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹೊಸ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರಿಗೂ ನೇರವು ನೀಡುವ ಯೋಜನೆಯು

ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಅಥವಾ ಕೈಗಾರಿಕೆಯವರ ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರಕಾರದವರು ಅನೇಕ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಲು ಸಮ್ಮತಿ ಇತ್ತಿರುವರು ಈ ಶಾಲೆಗಳು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಾಗ ಬೇಕೆನ್ನುವವರ ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವರನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿದ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ, ತರಬೇತಿಗೊಳಿಸುವವು ಸರಕಾರದವರು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಅನೇಕ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಮಂಜೂರಿಯಿತ್ತಿರುವರು ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸದುಪಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನರನ್ನು ಇವು ತರಬೇತಿಗೊಳಿಸುವವಲ್ಲದೆ, ಇನರಿಗೆ ಪೂರ್ಣೋದ್ಯೋಗಗಳ ಸುಸಂಧಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವವು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಕೆಲಸಗಾರರು (ಬಡಿಗರು) ಬಿದಿರಿನ ಕೆಲಸಗಾರರು (ಮೇದಾರರು) ಉರಗಲ ಕೆಲಸಗಾರರು (ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿದವರು) ತೊಗಲು ಹೆದಗೊಳಿಸುವವರು ಈ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣ ದಲ್ಲಿರುವ ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳನ್ನು, ಅವರ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಸವಲತ್ತಿನ ದರಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಲು ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಒದಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಸರಕಾರದವರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ 'ಸೇಲ ಡೀಪೋ' (ಅಂದರೆ ಮಾರಾಟದ ಉಗ್ರಾಣ) ಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಂತಹ ಸರಕಾರದವರಿಂದ ಸಹಾಯ ಧನ ಪಡೆಯುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಒದಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಸರಕಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಪ್ರಗತಿವಿಕಾಸಗಳಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗುವ ಸರ್ವಗ್ರಾಹಿ ಧೋರಣೆಯ ಅಂಗಗಳಾಗಿರುವ ಇನ್ನಿತರ ಉಪಾಯಗಳೂ ಉಂಟು ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಅಭಿವರ್ಧಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಕೂಡಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆಯ ಗತಿಯನ್ನು ತ್ವರಿತಗೊಳಿಸಿತು.

೧೯೪೬ ರಿಂದ ೧೯೫೧ರವರೆಗೆ ಆದ ಬೆಡ್ವೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಗತಿ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ

ವರುಷ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಭಾಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಮಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳವು	ಒಟ್ಟು ಖರೀದಿ	ಒಟ್ಟು ಲಾಭ.
೧೯೪೬-೪೭	೩೧೪	೪೦,೦೪೫	೪೮,೪೮,೩೫೪	೨,೮೨,೬೮,೮೨೨	೭,೩೫,೧೬೯
೧೯೪೭-೪೮	೪೫೪	೫೯,೨೩೩	೮೨,೭೩,೭೪೮	೪,೬೮,೫೯,೮೬೯	೮,೦೮,೦೫೮
೧೯೪೮-೪೯	೬೬೧	೮೧,೮೬೫	೩,೩೦,೩೬,೮೬೬	೧೧,೩೪,೦೨,೩೯೩	೮,೪೭,೮೨೩
೧೯೪೯-೫೦	೯೦೩	೮೯,೩೬೯	೧೨,೮೮,೮೨,೯೩೫	೬,೦೫,೫೫,೫೧೧	೧೧,೧೦,೪೮೧
೧೯೫೦-೫೧	೧೨೧೨	೧೨೩,೯೭೧	೩,೫೮,೮೩,೫೩೧	೯,೦೩,೫೨,೩೪೭	೨೧,೩೦,೧೩೮

ಮೇಲಿನ ಅಂಕಿಗಳು ಸಭಾಸದರು, ಮಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳ, ಒಟ್ಟು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಇವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ನೂಲಿನ ರೋಕ ಮತ್ತು ಚಲ್ಲರ ಹಂಚುವಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಎಷ್ಟೋ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಅವಾರ ಲಾಭವಾಯಿತು. ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘ

ಗಳಿಗೆ ೧೯೪೯-೫೦ ಮತ್ತು ೧೯೫೦-೫೧ರಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೭,೩೯,೨೩೧ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಮತ್ತು ೪,೨೫,೪೦೯ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹಾನಿಯಾಯಿತು.

೧೯೫೧ ಜೂನ್ ೩೦ಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಬೈಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಈಗಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಜುಲೈ ೩೦ಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿತು.

ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರ	ಸಂಘಗಳ ಸಭಾಸದರ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಭಾಸದರ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ವಿಕ್ರ	ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	ಲಾಭ	ಹಾನಿ
ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಛೇದಿಸಿ	೭೧೨	೪೯,೩೭೭	೧,೪೭,೮೨೫.೭೭	೧೨,೩೦,೫೨೫	೨,೧೪,೭೮೯
ಇತರ ಬೈಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳು	೪೭೯	೭೧,೭೩೭	೪,೧೫,೭೫೧.೦೦	೧೨,೯೮,೮೯೦	೨,೨೦,೭೨೭
ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳು	೧೭	೧೦,೫೭೭	೧೨,೭೩೭	೨,೪೭,೯೭೫	೭೭,೭೩೩
ಜಿಲ್ಲಾ ಬೈಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆ	೧	೫೩೪	೧೨,೭೭೭	೨೯,೨೫೭	—
ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆ	೪	೧೨,೭೭೭	೧೨,೭೭೭	೨೯,೨೫೭	—
ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೈಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳು	೪	೧೨,೭೭೭	೧೨,೭೭೭	೨೯,೨೫೭	—

ಒಟ್ಟು

೧೨,೭೭೭ ೯,೦೩,೭೩೭ ೨,೩೦,೫೨೫ ೨,೩೦,೫೨೫ ೨೯,೨೫೭ ೨೯,೨೫೭

ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ನೇಯ್ವಾರರ ಸಂಘಗಳೇ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವವು ನೇಯ್ವಾರ ಸಂಘಗಳೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯೂ ಮಾಡಿದ ವ್ಯವಹಾರದ ಬಹುಭಾಗವು ನೂಲಿನ ಕಿರುಕಳ ಮತ್ತು 'ರೋಕ' (ಗುತ್ತಿಗೆಯ) ವಿತರಣೆಗೆ (ಹಂಚುವಿಕೆಗೆ) ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ ಕೆಲವೊಂದು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ನೇಯ್ವಾರ ಸಂಘಗಳೂ ನೂಲಿನ ಹಂಚುವಿಕೆಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಹಾನಿಗೊಳಗಾದವು ಗಣನೀಯ ವರ್ಷದ ತರುವಾಯ, ಕೆಲವೊಂದು 'ರೋಕ' ವ್ಯವಹಾರಸ್ಥರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ, ಮಾರಾಟಗದೇ ಉಳಿದ ನೂಲಿನ ಪ್ರಮಾಣವು ಬಹುದೊಡ್ಡದಿದ್ದಿತು ನೂಲಿನ ದರವು ಇಳಿದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಪಾರ ಹಾನಿಗೀಡಾದವು. ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತುವದೇ ಕಠಿಣವು

ತಾರೀಖು ೩೦-೬-೧೯೪೬ ಮತ್ತು ೩೦-೬-೧೯೪೭ಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳ ಸಂಸ್ಥಿತಿಯ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು

ಅ.ನಂ	ಉದ್ಯೋಗದ ಹೆಸರು.	೩೦-೬-೪೬ಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಸಂಘ ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೩೦-೬-೪೭ಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಸಂಘ ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
೧	ಪ್ರಾಂತಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆ	—	೧
೨	ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	೧೦	೧೬
೩	ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	—	೪
೪	ನೇಯ್ವಾರ ಸಂಘಗಳು	೧೩೯	೪೭೯
೫	ತೊಗಲು ಹದಗೊಳಿಸುವವರ ಸಂಘಗಳು	೨೦	೧೮೪
೬	ಅರಣ್ಯ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸಂಘಗಳು	—	೧೦೦
೭	ಬಡಗರ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮಾರರ ಸಂಘಗಳು	೨	೬೩
೮	ಎಣ್ಣೆಯ ಗಾಣದ ಸಂಘಗಳು	೧	೪೮
೯	ಕೂಲಿಕಾರರ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಸಂಘಗಳು	೨	೩೫
೧೦	ಬೆತ್ತ ಮತ್ತು ಬಿದಿರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಸಂಘಗಳು	೧	೨೮

೧೧	ಕಂಚುಗಾರರ ಸಂಘಗಳು	೧	೧೩
೧೨	ಕುಂಬಾರರ ಸಂಘಗಳು	೨	೧೨
೧೩	ಜೇನು ಸಾಕುವವರ ಸಂಘಗಳು	೪	೧೦
೧೪	ಚಂದನ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಕ್ಷೆ ತೆಗೆವವರ ಮತ್ತು ದುಡಿವವರ ಸಂಘಗಳು	೨	೩
೧೫	ಇತರ	೧೭	೨೧೬
ಒಟ್ಟು		೨೦೧	೧೨೧೨

ಕೆಲವೊಂದು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಮೂಲಕ, ಮತ್ತು ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಘಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸರಕಾರವರು ತೋರಿದ ಉದಾರಾಶ್ರಯದ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿರುವದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪರೀಕ್ಷಣದ ನಂತರ ನಮಗ ಕಂಡುಬರುವದು ಸರಕಾರದವರು ಸಾಲ ಮತ್ತು ಸಹಾಯ, ದೊಡ್ಡ ರೂವದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ನೆರವಿನ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಗತಿಯ ಗತಿಯು ತೀವ್ರವಾಯಿತು ನೆಲೆಗೂಪುರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಶಾಸನಬದ್ಧವಾದ ಸಂಘಗಳ ಕಟ್ಟಡವು ರಚಿತವಾಯಿತು ತಹದಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿವೆ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಂತಹ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಿದೆ ಉಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಅರ್ಥ ಸಹಾಯದ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು (ಅಂದರೆ ಇಂಡಸ್ಟ್ರಿಯಲ್ ಫಾಯನಾನ್ಸ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಶನ್) ನಿರ್ಮಿಸಿದರೆ, ಈ ದಿವ್ಯ ಭವನದ ರಚನೆಯು ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವದು ಈ ರೀತಿ ಕಟ್ಟಡವು ಪೂರ್ತಿಯಾದರೂ, ಇದರಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗತನವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಅಂದೋಲನವು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಸಮ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾಗಿಲ್ಲ ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘ, ಚರ್ಮಕಾರರ ಸಂಘ, ತೊಗಲು ಹದಗೊಳಿಸುವವರ ಸಂಘ, ಬಡಗಾರ ಸಂಘ, ಕಮ್ಮಾರ ಪತ್ತಾರರ ಸಂಘ, ಮೇದಾರರ ಸಂಘ, ಗಾಣೆಗರ ಸಂಘ, ಬೆತ್ತ ಹೆಣೆವವರ ಸಂಘ, ಈ ಮೊದಲಾದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಏದರೆ, ಇನ್ನಿತರ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಇವುಗಳ ಪ್ರಗತಿಯೂ ಅಷ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಘಗಳು ಪೊಟೆನ್ಷಿಯಮಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯದ ಕೆಲವೊಂದು ಭಾಗವನ್ನೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವದು ಕಂಡುಬರುವದು. ಈ ಸಂಘಗಳು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ,

ತಮ್ಮ ಸಭಾಸದರ ಸಲುವಾಗಿ-ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಸಭಾ ಸದರ ಸಲುವಾಗಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಲು ಕೊಂಡದ್ದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಮಾರಾಟದ ಉದಾಹರಣೆಯು ಅತಿವಿರಳ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ಅಭಾವ, ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಕೊರತೆ, ಪರಸ್ಪರ ವಿಶ್ವಾಸದ ಲೋಪ, ಇವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮಾಲಿನ ತರಗತಿಯ ಸುಧಾರಣೆಯ ಬಗೆಗೂ, ಅದರ ಮಾರಾಟದ ಬಗೆಗೂ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ವಾದ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯವೂ ಶೂನ್ಯ! ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನುಳಿದು, ಇತರ ಸಂಘಗಳ ಪಾಲು (ಶೇಅರು) ಬಂಡವಾಳವು ತೀರ ಸಣ್ಣದು ಎಷ್ಟೇ ಸಂಘಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೊರತೆಯ ಅಂಗಗಳಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಗಿಸಿವೆ! ಕೆಲ ವೊಂದು ಸಂಘಗಳ-ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರ ಸಲುವಾಗಿ ರಚಿತವಾದ ಸಂಘಗಳ-ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ಅವು ತಮ್ಮ ಸಭಾಸದರರ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಂಬಲವನ್ನೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ ಉದ್ಯೋ ಗಗಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಲು, ಅವಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಮೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪ್ರಗತಿಯು ಅಷ್ಟು ಎದ್ದು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ ಬಹುಕಾಲದ ಮೊದಲೇ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಗಿಸುತ್ತ ಪ್ರಗತಿ ಪಥದಲ್ಲಿರುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕು, ನಗರ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮುಂದೆ, ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋ ಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂದರ ಹೆಳವನು ಹಿಮಗಿರಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ದಂತೆಯೇ ಸರಿ ಅಲ್ಲದೆ, ಭದ್ರವಾದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಅಸಮರ್ಥರಾದ ಕೈಗಾರಿಕೆಯವರಿಗೆ ಪೂರೈಸುವ ಸಾಲದ ಸುರಕ್ಷಿತತೆಯು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದ ರಿಂದ ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಪ್ರಗತಿಯು ಮತ್ತೂ ಕಠಿಣವೆನಿಸುವದು. ಅರ್ಥಸಹಾಯ, ಮಾಲ ಮಾರಾಟ, ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಖರೀದಿ, ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದು, ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ಡುವದು, ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ (ಸೆಕ್ರೆಟರಿ)ಗಳ ನೇಮಕಾತಿ,-ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿವೆ ಭದ್ರತೆಯ ಕ್ರಮಗಳೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಕೆಲವೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ತಾ ೩೦-೬-೫೧ಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ನೇಯ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳು

ಇವು ೪೭೯ ಇದ್ದು ಇವುಗಳ ಸಭಾಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ ೬೧೨೪೬ ಇದೆ ಪಾಲು (ಶೇಅರು) ಬಂಡವಾಳ, ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ ೨೫,೪೭,೬೩೭ ರೂ ೨೩,೯೦,೮೧೩ ರೂ. ೧,೩೯,೮೯,೦೦೦ ಇವೆ. ಇವು ಸಭಾಸದರಿಗೂ ಬಿನ್ ಸಭಾಸದರಿಗೂ

ಹಂಚಿದ ನೂಲು, ಪೂರೈಸಿದ ಇನ್ನಿತರ ಕಚ್ಚಾಮಾಲು ಕೂಡಿ ೩,೬೯,೭೨,೬೯೬ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಯದಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಸಂಘಗಳು ತಯಾರಿಸಿದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಿದ ಬೆಲೆಯು ಒಟ್ಟು ರೂ ೪೫,೯೨,೪೦೭ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಮಗ್ಗುಲ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೨೯,೯೧೬ ಇದ್ದಿತು ಈ ಸಂಘಗಳ ಮುಖ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಂದರೆ ನೂಲಿನ ವಿತರಣೆ, ನೇಯ್ಕಾರಿಕೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಉಪಕರಣಗಳ ಪೂರೈಕೆ, ತಯಾರಿಸಿದ ಸರಕುಗಳ ಮಾರಾಟ— ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ನಿಯಂತ್ರಣವು ತೆಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ, ಎಷ್ಟೋ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸ ಬೇಕಾಯಿತು ತಯಾರಾವ ಮಾಲಿನ ಮಾರಾಟವು ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣ ದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಹೊಣೆಯ ಮೇಲೆ ತಾವೇ ಉತ್ಪಾದನೆ ಯನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಭಾಸದರು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಸಂಬಳವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿವೆ

ಚರ್ಮಕಾರರ ಮತ್ತು ಮೊಚ್ಚೆಗಾರರ (ಅಂದರೆ ಹದಗೊಳಿಸಿದ ತೊಗಲಿ ನಲ್ಲಿ ದುಡಿದವರ) ಸಂಘಗಳು:—

ಈ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೪೪ ಇದ್ದು ಸಭಾಸದರು ೪೪೦೫ ಇದ್ದರು. ವಸೂಲಾದ ಪಾಲು ಬಂಡವಾಳ, ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು, ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ. ೨,೬೬,೦೯೬ ರೂ ೬೯,೦೨೨ ರೂ ೧೦,೧೪,೧೬೯ ಇವೆ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳು ಪಡೆದ ಲಾಭವು ೪೦ ೬೪೫ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದರೆ, ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಒಟ್ಟು ೩೦,೬೮೮ ರೂಪಾಯಿ ಗಳಷ್ಟು ಹಾನಿಯಾಯಿತು ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳು ಜೊಕ್ಕುಟವಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಗಿಸಿದವು ಈ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳ ಒಟ್ಟು ಬೆಲೆಯು ರೂ ೫,೮೪,೬೭೪ ಆಯಿತು ಇವು ತಯಾರಿಸಿದ ಸರಕುಗಳ ಬೆಲೆಯು ರೂ ೭,೭೭,೪೬೪ ಇದ್ದಿತು

ಅರಣ್ಯ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸಂಘಗಳು :—

ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಉನ್ನತಿಯ ಸರ್ವಗ್ರಾಹಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಒಂದಂಶವೆಂದು, ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಕರಾರುಗಳ ಮೇಲೆ ಅರಣ್ಯ 'ಕೂಪು' ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಅರಣ್ಯ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗವು ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಂದ ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಬಳವೂ (ಕೂಲಿಯೂ) ಮತ್ತು ಲಾಭವೂ ಸಿಗುವದೊಂದೇ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರದೆ, ಅವರು ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಶಾರೀರಿಕ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಗಳಿಂದ ಈ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಕ್ರಮ ವಾಗಿ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಬೇಕೆಂಬುದೂ ಇದೆ. ಈ ಅಂದೋಲನವು ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ

ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವೂ ಹಿತಕರವೂ ಆಗಿದೆ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಈ ಆಂದೋಲನವು ಆವರಿಸಿದೆ ಅರಣ್ಯ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದೆ ೧೯೫೦-೫೧ರಲ್ಲಿ ಈ ನೂರು ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೭೮ ಸಂಘಗಳಿಗೆ 'ಕೂಪು'ಗಳ ವ್ಯವಹಾರವು ಒಪ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಒಟ್ಟು ಸಭಾಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೭,೯೯೬ ಇದ್ದಿತು ಪಾಲು (ಶೇರ) ಬಂಡವಾಳ, ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ ೧,೪೧,೯೯೭ ಮತ್ತು ರೂ ೪ ೦೧,೮೮೮ ಇದ್ದವು ಸರಕಾರದವರು ೧೪೩ ಕೂಪುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದರು ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ ಬೆಲೆಯು (ಪಂಚಮತಿ ಕೆ.ವ.ತ್ತು) ರೂ ೨೧,೬೭,೫೧೫ ಇದ್ದಿತು. ಸಂಘಗಳು ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಸಾಲವು ರೂ ೨೦,೫೭,೧೬೫ ಇದ್ದಿತು ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳವು ರೂ ೩೦,೮೮,೦೫೩ ಇದ್ದಿತು ಸದರೀ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೬೧ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಒಟ್ಟು ರೂ ೯,೧೫,೪೮೯ ಲಾಭವಾಯಿತು ೨೦ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಒಟ್ಟು ೧,೮೮,೭೯೩ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹಾನಿಯಾಯಿತು ಈ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಭಾಸದರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪಾಲು (ಶೇರ) ಬಂಡವಾಳವು ತೀರ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಸಭಾಸದರೂ ಸಾಧನ-ಸಂಪದ್ವಿ ರಹಿತರು ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಡಿಕೆಯ ಕರಾರು ಶರ್ತುಗಳನ್ವಯ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಇಂಥ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ಪೂರೈಸಲು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅಸಂತೋಷ ವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಪೂರೈಸಿದ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ೪೦ರಷ್ಟು ಸರಕಾರದವರು ಭರವಸೆ (ಗ್ಯಾರಂಟಿ) ಯನ್ನಿತ್ತಿರು ವರು ಈ ಬಗೆಯ ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕಳಗಿನವುಗಳು ಅಡೆತಡೆಯಾಗಿವೆ

(೧) ಇಂಥ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಯಿರುವುದರಿಂದ, ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಇವುಗಳ ಅಡಚಣೆ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಷ್ಟು ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಇವು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ನಾಲಿನ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಕೂಡಬೇ ಮಾರದಿದ್ದರೆ, ಇವುಗಳ ಅಡಚಣೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಪರಮಾವಧಿಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟುವವು

(೨) ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು, ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಇನ್ನೂ ಆಗಲ್ಲ.

(೩) ಅರಣ್ಯ 'ಕೂಪು'ಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಇನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಕೂಲಿಕಾರರ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಸಂಘಗಳು (ಲೇಬರ ಕಾಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಸೊಸಾಯಿಟಿಗಳು) —

ಇಂಥ ಸಂಘಗಳು ೩೫ ಇದ್ದು, ಇವುಗಳ ಸಭಾಸದರು ೩,೭೧೧ ಇದ್ದರು ಪಾಲು ಬಂಡವಾಳ, ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ ೩೯,೩೪೨ ಮತ್ತು ರೂ ೪೩,೨೫೨ ಇವೆ ಈ ಸಂಘಗಳು ಸಭಾಸದರಿಗೂ ಬಿನ್ನ ಸಭಾಸದರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟ ಕೂಲಿಯ ಒಟ್ಟು ಹಣವು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ ೬,೭೨,೬೮ ಮತ್ತು ರೂ ೨೩,೭೩೪ ಇದ್ದಿತು ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಆದ ಒಟ್ಟು ಲಾಭವು ೪೦,೪೧೪ ರೂಪಾಯಿ ಆದರೆ, ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳಿಗೆ ೭,೪೫೨ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹಾನಿಯಾಯಿತು ನೀರಾವರಿ, ಕಟ್ಟಡ, ಮಾರ್ಗಗಳ ರಚನೆ, ಅರಣ್ಯ 'ಕೂಪು' ಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವದು— ಈ ಮೊದಲಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಕೂಲಿಕಾರರ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ಸೂಚಿಸಿದೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಈ ಕೂಲಿಕಾರರ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆಯು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ ಈ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆಯು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಯಶಸ್ಸು, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಒಂದು ಮಹಾ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನವಾಗಿದೆ

ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.—

ಇವು ಹದಿನಾರು ಇದ್ದವು ಕೈಮಗ್ಗದ ನೇಯ್ಕಾರಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಯಾರಾದ ವಾಲನ್ನು ಮಾರುವ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನೋಂದಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಯುದ್ಯೋತ್ತರ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಐದು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಿರ್ಮಿತವಾದವು ಉಳಿದವುಗಳು ಖಾತೆಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೊಳಪಟ್ಟು ನೋಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಯುದ್ಯೋತ್ತರ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ ಮತ್ತು ಖಾತೆಯ ಸಹಜ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ರಚಿತವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸರ್ವಗ್ರಾಹಿಯಾದ ಪೋಟಿನಿಯಮಗಳಿದ್ದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ ಅಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಂದರೆ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೂ ಆಗಿವೆ ಆದರೆ ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ ನೋಂದಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೆಲವೊಂದು ಹಳೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಉದ್ಯೋಗ ಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತೃತಗೊಳಿಸ ಬೇಕಾಗಿದೆ ಸ್ಥಾನಿಕ ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ಪ್ರಗತಿ, ವಿಕಾಸ, ಉಪಕರಣ ಸನ್ನಾಹ, ಕಚ್ಚಾಸರಕು ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸಮಾವೇಶವಾದ ಸಂಘ ಗಳಿಗೂ ಕೈಗಾರಿಕೆಯವರಿಗೂ ಪೂರೈಸುವದು, ಸಭಾಸದರು ತಯಾರಿಸಿದ ಸರಕು ಗಳನ್ನು ಅಡವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಸಾಲ ಕೊಡುವದು, ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ

ಸರಕುಗಳನ್ನು, ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಡುವಂತೆ, ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿವೆ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಸ ಹೊತ್ತು ಸಂಘಟಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ದಕ್ಷತೆಯ ಪ್ರಚಾರ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾವೇಶವಾದ ಕಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳನ್ನು ಆರಿಸಬಹುದು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ಅನೇಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸನ್ನೇ ಕೈಕೊಂಡಿರುವವು ಅವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೂಲಿನ ರೋಕ (ಗುತ್ತಿಗೆಯ) ವಿತರಣೆಯ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವು ಮನುಷ್ಯರ ಮತ್ತು ಹಣದ ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತಿಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇದೇ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅದುದರಿಂದ ಇನ್ನಿತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷ ಪೂರೈಸಲು ಅವಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದು ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದೊಡನೆಯೇ ಇವು ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಇನ್ನಿತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುವವು ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಮಾವೇಶವಾದ ಪ್ರಾಧಮಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೪೩೨ ಇದ್ದಿತು ವಾಲು ಬಂಡವಾಳ, ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು, ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ ೨,೯೭,೪೪೭, ರೂ ೮,೭೦,೪೩೫, ರೂ ೪೨,೬೪ ೪೯೧ ಇವೆ ಇವು ಸಂಘಗಳಿಗೂ ಕೈಗಾರಿಕೆಯವರಿಗೂ ಮಾರಿದ ನೂಲಿನ ಮತ್ತು ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳ ಒಟ್ಟು ಬೆಲೆಯು ರೂ ೧,೫೯,೧೫,೪೫೫ ಇದ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವ್ಯವಹರಿಸಿದ ಒಟ್ಟು ಮೂಲಿನ ಬೆಲೆಯು ರೂ ೧೦,೫೬ ೫೮೬ ಇದೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ೩,೭೩,೦೯೯ ರೂವಾಯಿ ಬೆಲೆಯ ನೂಲನ್ನೂ ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳನ್ನೂ ಮರಿಸಿದವು

ಪ್ರಾಂತಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆ :-

ಸರಕಾರದವರು ರೇಖಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ತಾ ೨೮-೧೦-೧೯೪೬ ದಿನಾನೋಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು, ಗೌರವ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ಸಂಸ್ಥೆಯ ನೋಕರದಾರರು, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು, ಸಾಂಸುಭೂತಿಪರ ಇನ್ನಿತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಭಾಸದತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಲು ಬರುವುದು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ನಿಯಂತ್ರ ಮಂಡಲದ ಕೆಳಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಕರ ಸಂಸ್ಥೆಯಂತೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿತು ಈಗ ವ್ಯವಹಾರ, ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಡನೆ ಸಮೀಕರಣಗಳ ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ೧೯೪೭ ರಿಂದ ನೂಲಿನ ವಿತರಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದೆ ೧೯೪೮ ಸಪ್ಟೆಂಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿತರಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿತು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಂಚುವಿಕೆಯ

ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೂ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ರೋಕ ಹಂಚುವಿಕೆಯ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೂ ಕೈಕೊಂಡಿತು ಅವಶ್ಯವಿದ್ದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೂಲಿನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು, ಬೇಕಾದ ಸಾಲವನ್ನು, ಸಾಲ ಪೂರೈಸುವ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಪಡೆಯುವಷ್ಟು, ಇದರ ನಿಧಿಗಳು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಅದುದರಿಂದ ಸರಕಾರದವರು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಜಾಯಿಂಟಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರವರಿಗೆ, ತಮ್ಮ ಪರವಾಗಿ, ೨೫ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವರೆಗೆ, ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಅಡವಾಗಿಟ್ಟು ನೂಲಿನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ೨೦ರವರೆಗೆ, ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಅಥವಾ ಸರಕಾರದಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಇನ್ನಿತರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ, ಒದಗಬಹುದಾದ ಹಾನಿಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವೆಂದು ಭರವಸೆ ಅಂದರೆ ಗ್ಯಾರಂಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಒಂದು ಕೋಟಿ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಎತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಅಧಿಕಾರಕೊಟ್ಟರು ಅಲ್ಲದೆ ಸರಕಾರದವರೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕೆಲ ಪಾಲು (ಶೇಅರು)ಗಳನ್ನು ಕೊಂಡರು. ಮತ್ತು ೧೯೪೭-೪೮ ಮತ್ತು ೧೯೪೮-೪೯ ಹೀಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ ೪೭.೫೫, ರೂ ೬೮,೦೮೦ಗಳ ಧನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿದರು ವ್ಯವಹಾರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೂಲು ಹಂಚುವ ವ್ಯವಹಾರದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ೧೯೪೮-೪೯ ಮತ್ತು ೧೯೪೯-೫೦ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಆವಾರ ಲಾಭವನ್ನು ಸಂವಾದಿಸಿತು ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ೨೯,೫೬ ರೂಪಾಯಿಯ ಲಾಭವಾಯಿತು ಅದುದರಿಂದ, ಈ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಧನ ಸಹಾಯದ ಬಗೆಗೆ ಮಾತನ್ನೇ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ ಚರ್ಮಕಾರರ ಮತ್ತು ಮೊಟ್ಟೆಗಾರರ ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣ, ತಾಮ್ರ, ಹಿತ್ತಾಳೆ ಮೊದಲಾದ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಜನರ ಸಂಘಗಳ ತೀವ್ರ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ರಚಿಸಿದ ಎರಡು ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರದವರು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನಿತ್ತರು ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರೂ ೨,೫೬,೧೨೦ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಧನದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರೂ ೧೯,೧೮೦ ಗಳ ಹಣವನ್ನು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿದರು

೩೦-೬-೧೯೫೧ ಕ್ಕೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಒಟ್ಟು ಸಭಾಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೩೪ ಇದ್ದಿತು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೨೮೯ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳು, ೨೮ ಇತರ ಸಂಘಗಳು ಇದ್ದವು ಉಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ನೋಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ವೃತ್ತಿಗಳು ಅಡಕವಾಗಿರುವವರು ವಸೂಲಾದ ಪಾಲು ಬಂಡವಾಳವು ರೂ ೨,೪೨,೫೨೦ ಇದ್ದಿತು ಇದರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದವರು ಕೊಟ್ಟ ಹಣವು ೩೮,೧೩೦ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದಿತು ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು ಕೂಡಿ ೨೮೯,೩೮೫ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದವು ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳವು ೭೧,೮೪,೪೫೦ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದಿತು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಂದರೆ ಸರಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ನೂಲನ್ನು ಕೊಂಡು ಹಂಚುವದೇ ಸರಿ! ಇದು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿತರಣೆಯ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು, ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ರೋಕ (ಗುತ್ತಿಗೆಯ) ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿತು ಇದು ಒಂದೂವರೆ ಕೋಟಿ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ೧೨,೧೭೬ ಗಂಟುಗಳನ್ನು,

೩೬೫೪ ನೂಲಿನ ವೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿತು ನೂಲು, ಚಮಕಾ ರೇಶ್ಮಿ, ಕಚ್ಚಾ ಶೇಷಿಮೆ ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಮಾಣದ ಆಯಾತಕ್ಕೆ ಇದು ಲಾಯನೆನ್ನು (ಸನದು) ಪಡೆದಿದೆ ಇದು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಸ್ಟೋರ್ಸ್ ಪರ್ಚೇಸ್ ಆರ್ಗನೈಸಮ್‌ನಿಂದ (ಕೇಂದ್ರ ಉಗ್ರಾಣಗಳ ಖರೀದಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ) ಕಲವೊಂದು ಸರಕುಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಆರ್ಡರುಗಳನ್ನು (ಹುಕುಮು) ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಅಮಲಬಜಾನಣಿಗಾಗಿ ಅಂದರೆ ಅವನ್ನು ಕೃತಿಗಳಿಸಲು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಲಾಯಿತು ೧೯೫೦-೫೧ರಲ್ಲಿ ಅರೂವರೆ ಲಕ್ಷ ರೂವಾಯಿ ಬೆಲೆಯ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು 'ಆರ್ಡರು'ಗಳನ್ನು ವಡೆಯಿತು ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಡಿವೀ (ಸರಕುಗಳ ಅಂಗಡಿ ಅಥವಾ ಉಗ್ರಾಣ) ಒಂದನ್ನು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು ೧,೧೩,೧೭೨ ರೂವಾಯಿ ಬೆಲೆಯ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೂಂಡು ೨೩೬,೨೩೮ ರೂವಾಯಿ ಬೆಲೆಯ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಿತು ರಾಣಾ ಮತ್ತು ಕುಲಾಬಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಏಳು ಅರಣ್ಯ ಕೂಲಿ ಕಾರರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಚೇತನಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ, ಅವುಗಳ ಇಮಾರತಿಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಯನ್ನೂ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಯನ್ನೂ ಮಾರಲು ನೆರವಾಯಿತು ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಇದು ಎಷ್ಟೋ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿತು ಅಲ್ಲದೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವು ತಯಾರಿಸಿದ ಸರಕುಗಳನ್ನು, ಸಾಮಾನ್ಯಗ ನ್ನು ಮಾರುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿನ ಉರ್ಜಿತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು:—

ಈ ಮೊದಲೇ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನೋಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಬ್ಯಾಂಕು ಇದ್ದು ಇದರ ಪ್ರಧಾನ ಕಚೇರಿಯು ಸುರತದಲ್ಲಿರುವುದು ಉಳಿದ ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಕಚೇರಿಗಳು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿವೆ, ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿವೆ ಮತ್ತು ಸೊಲ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿವೆ ಇವು ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಕಾರಣಗಳ ಬಗೆಗೆ, ಇವುಗಳ ವ್ಯವಹಾರಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗಿದ ಸಂಘಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಇವುಗಳ ಸಭಾಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೨೬೮ ಇದ್ದಿತು ತಾರೀಖು ೩೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ಇವುಗಳ ಪಾಲು ಬಂಡವಾಳವೂ ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳವೂ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ ೪,೦೩,೮೨೫ ಮತ್ತು ರೂ ೧೫,೮೫,೦೫೫ ಇದ್ದವು ಈ ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಇನ್ನೂ ಶೈಶವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿವೆ ಇವುಗಳ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ನಾವು ಇನ್ನೂ ಕಾಯಬೇಕಾಗಿದೆ

ಹಣದ ಸಹಾಯ, ಶಕ್ತಿ, ಉಪಕರಣ, ಸನ್ನಾಹ, ಕಚ್ಚಾಸರಕು, ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹೆ, ಮತ್ತು ಮಾರಾಟದ ಸೌಕರ್ಯ— ಈ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೂ, ಕೈಗಾರಿಕೆಯವರಿಗೂ, ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ-ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಇನ್ನಿತರರಿಗೂ ಸಹಾಯ ನೀಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯ ಮಟ್ಟದಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಮಟ್ಟದವರೆಗೆ ಬೈದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ ಈ ಬೈದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಅನುಕೂಲ ಸಹಕಾರಿ ವಾತಾವರಣ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದ ಮಾತಾಗಿದೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಆಕ್ರಮಿಸದಂತಹ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳೂ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳೂ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದ. ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯ ಆಶಯವೇ ಅಲ್ಲ, ತೀವ್ರವಾದ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಇದೆ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೂ, ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳಿಗೂ ನೆರವಾಗಲು ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರಗಳು ತಗದಿಟ್ಟ ೧ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಯೋಜನೆಯು ೧೫ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವ್ಯಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಘಟಿತವಾದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಬಹುದಾದ ಇಂಡಸ್ಟ್ರಿಯಲ್ ಫಾಯನಾನ್ಸಿಂಗ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಶನ್ನಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ೧೫ ಕೋಟಿ ಹಣದೊಳಗಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನಕರವಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ-ಗೃಹೋದ್ಯೋಗಗಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳ, ಪದ್ಧತಿಯ ಅಂತಸ್ಸತ್ವದ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ, ಸಹಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ-ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಇನ್ನಿತರ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೂ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ಸುಸಂಧಿಯು ಬಂದಿದೆ ಈ ಸುಸಂಧಿಯ ಸದುಪಯೋಗವನ್ನು ಸಹಕಾರಿಗಳಾದ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲವೇ !

ಮೀನಗಾರರ ಸಂಘಗಳು :-

ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚು ಜನರು ಮೀನ ಹಿಡಿಯುವ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಉದ್ಯೋಗದ ಮೇಲೆಯೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಉಪಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ ಮೀನುಗಾರರು ಬಹಳೇ ಬಡವರು ಮತ್ತು ಅಶಿಕ್ಷಿತರು ಇರುತ್ತಾರೆ ಹಿಡಿದ ಮೀನುಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ ಜಾಳಿಗ, ಡೋಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಸಮರ್ಥರಿಲ್ಲ ಅವರು ಮಧ್ಯಸ್ತರಿಂದ ಶೋಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ ಮೀನುಗಾರರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನಗಾರರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಆದರೆ ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದವರು ಮೀನಗಾರರ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಯಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ

ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿದರು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ವಿಶೇಷತಃ ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾಣಾ, ಕುಲಾಬಾ, ರತ್ನಾ ಗಿರಿ ಮತ್ತು ಭಡೋಚ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮೀನಗಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಬೇಕೆಂದಿದೆ ಈ ಸಂಘಗಳ ವೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ೧೯೪೯ ಫೆಬ್ರವರಿಯಿಂದ ೧೯೫೦ ಜುಲೈ ೧ರ ವರೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮೀನಗಾರರಿಗೆ ಜಾಳಿಗೆ, ಮೋಟರ ಟ್ರಕ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಧನಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಡೋಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಲ ಮತ್ತು ಸಹಾಯ ಧನಗಳನ್ನು ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ವಯ ಕೊಡಲಾಗುವುದು

ಈ ಉದ್ದಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಜನರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವದೇ ಮೀನಗಾರ ಸಂಘಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ

- (೧) ಮೀನ ಹಿಡಿಯುವ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು
- (೨) ಮೀನಗಾರರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ದಾರ, ನೌಕಾಪಟ್ಟಿ, ಗಾಳ, ಹಗ್ಗ ಮೊದಲಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು
- (೩) ಹಿಡಿದ ಮೀನಗಳ ಮಾರಾಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು
- (೪) ಮೀನಗಾರರಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ ಸ್ಪೃಹೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು

ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನಗಾರರ ಸಂಘಗಳು ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ವಿವರಗಳು.	೧೯೪೯-೫೦	೧೯೫೦-೫೧
೧ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೬೦	೬೬
೨ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	೧೪,೭೬೬	೧೬,೨೧೫
೩ ಶೇರ ಭಾಂಡವಲು	೪,೬೬,೯೨೪	೪,೭೫,೮೪೩
೪ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	೧೨,೪೯,೬೭೫	೧೩,೮೪,೪೦೭
೫ ಖರೀದಿ	೩೨,೦೦,೩೫೨	೩೯,೩೮,೭೦೮
೬ ಮಾರಾಟ	೩೪,೫೩,೭೦೦	೩೯,೩೮,೮೪೫
೭ ಲಾಭ	+ ೧,೦೩,೪೪೭	+ ೧,೦೯,೬೧೦
	— ೩೬,೬೪೨	— ೪,೨೦೭
೮ ಸರಕಾರದ ಸಾಲ	೨,೪೭,೭೪೯	೪,೨೩,೨೦೨

೬೬ ಸಂಘಗಳು, ೧೬೨೫ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ೧೩೮೪ ಲಕ್ಷ ರೂ ಯ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಇದ್ದಿತೆಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕೆ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಸಂಘಗಳ ಖರೀದಿ ಹಾಗೂ ವಿಕ್ರಿಗಳು ೩೯೩೮ ಲಕ್ಷ ರೂಗಳಷ್ಟಿದ್ದವು ೧೯೫೦-೫೧ ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೭ ಮೀನಗಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ೧೬೩ ಲಕ್ಷ ರೂ ಸಾಲ, ೯೪ ಸಾವಿರ ರೂ ಸಹಾಯ ಧನವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದ್ದಿತು ಸಾತಪತಿ ಮೀನಗಾರ ಸರ್ವೋದಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಆಯಿಷ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಮತ್ತು ತಂಪನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಯಂತ್ರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಕೊಳ್ಳಲು ೪೩,೬೮೭ ರೂ ಗಳನ್ನು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದಿತು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಮಚ್ಚಿಮಾರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಮುಂಬಯಿ ಎಂಬ ಫೆಡರಲ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಮೀನಗಾರರ ಮೀನಗಳನ್ನು ಮ ರಾಟ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ

ಮಳೆಗಾಲದ ೪ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನಗಾರರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹಣ ಪೂರೈಸುವದು ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಗಿದೆ ಮೀನಗಳ ಮಾರಾಟದ ಮತ್ತು ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಗತಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೀನಗಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ದರದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗುವ ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಸಾಲದ ಸೌಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಸಾಲವನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಮತ್ತು ಆ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯು ಈಗ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯರೂಪಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾವಾರ ಫೆಡರಲ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸರಕಾರವು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಲಿದೆ

ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ —

ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಆಂದೋಲನವು ಲಕ್ಷ್ಯವಿತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಹಕಾರದ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ತನ್ನ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದೆ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಆಂದೋಲನವು ಕೇವಲ ಪತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನವಾಗಿದ್ದುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಆ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಲಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಈಗ ಆಂದೋಲನವು ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ರಂಗಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದ್ದು, ದೇಶದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧದಷ್ಟಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮನವಿ ಬಿಡುವ ಕಾಲವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದೂ ಅರ್ಧ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೊರಗುಳಿದಿರುವದರಿಂದ ಅರ್ಧ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತೂ ಉತ್ಪಾದಕಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿವೆ ಎಂದೂ

ಆದುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಸಮಿತಿಯು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರೊಡನೆ ಅನೇಕ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ತಮಗಾಗಿಯೇ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಹೋಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪುನರ್ವಿವರಣೆ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ ಕಾರ್ಯ ಕರ್ತರು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಆದುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳ ವಿಶೇಷತಃ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದೆ

ಉಳಿತಾಯದ, ಗ್ರಾಹಕರ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಈ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಹರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನ ವನ್ನೀಯಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವೋಗವೆಂದು ಮುಂಬಯಿ, ಅಹಮದಾಬಾದ್ ಲುಣಿ ಮತ್ತು ಸೊಲ್ಲಾಪೂರ ಮೊದಲಾದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಗೌರವ ಸಂಘಟಕರನ್ನಾಗಿ ಸರಕಾರಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಆತರನಾಯ ಸ್ತ್ರೀ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಗೌರವ ಸಂಘಟಕರನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸುವದನ್ನು ನಗರ, ಧುಲಿ-ರೂ ಮತ್ತು ಜಿಗಣಾಂವ ಗಳಿಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಯಿತು ಈ ಕ್ರಮದಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರ ಆಂದೋಲನದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಲುವಾಗಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲಾಗಿದೆ ಈ ಸಂಘಗಳ ಮುಖ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಂದರೆ ಹೊಲೆಯುವುದು, ಹೆಣೆಯುವುದು ಕಸೂತಿ ತೆಗೆಯುವುದು, ಆಟಗಿಡುವುದು ತಯಾರಿಸುವುದು ಸಿಹಿಪದಾರ್ಥ, ಹಪ್ಪಳ, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ತಯಾರಿಸಿ ಮಾರುವುದು ಇವೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ ಕೆಲವು ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಹೊಲಿಗೆಯ ಮತ್ತು ಕಸೂತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ

ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೨೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ೩೬ ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ಗಳಿದ್ದವು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೩೯೧೩ ಇದ್ದಿತು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯದ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹಳೆಯ ಬಡೋದೆ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿಸ ಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ ೨೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ಬಡೋದೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ೨೩ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು

(ಫ) ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆ

(ಬಾಂಬೆ ಪ್ರಾವಿನ್ಸಿಯಲ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ)

ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಸರಕಾರೇತರ ಜನರ ಕಳಕಳಿಯ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಆಂದೋಲನದ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಮಹತ್ವದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸರಕಾರೇತರ ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ಇಂದಿನ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಹಿಸಿದೆ ಮುಂಬಯಿ ಕ್ರಾನಿಕಲ್ ವತ್ರಿಕಯ ಕೀರ್ತಿಸಂಪನ್ನ ಸಂವಾದಕರಾದ ದಿ ಶ್ರೀ ಸಯ್ಯದ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ಬ್ರೈಟ್ ಅವರು ೧೯೧೭ನೆಯ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ “ ಪ್ಲಂಕೆಟಿರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ” ಎಂಬ ಶಿರೋನಾಮೆಯ ಕೆಳಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಲೇಖನವು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯನ್ನಿತ್ತಿತು ೧೯೧೭ರಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ವರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದಿ ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ ಎಸ್ ಎಸ್ ತಾಳಮುಕ್ತಿ ಅವರು “ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ” ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳಿದರು ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ ಎಸ್ ಎಸ್ ತಾಳಮುಕ್ತಿ ಅವರ ಪ್ರಬಂಧದ ಮೇರೆಗೆ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪರಿಷತ್ತು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತು ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಘಟನೆ ಮತ್ತು ಫೋಟೋನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಲು ಒಂದು ಉಪಸಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲಾಯಿತು ಫೋಟೋನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಗ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಜಸ್ವರರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಆರ್ ಬಿ ಯೂಬ್ಯಾಂಕ್ ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಆ ನಂತರ ೧೯೧೮ ಜುಲೈ ೧೩ಕ್ಕೆ ಬಾಂಬೆ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ೧೯೨೬ರಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಬಾಂಬೆ ಪ್ರಾವಿನ್ಸಿಯಲ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಲಾಯಿತು ಮೊದಲನೆಯ ಸಾಧಾರಣ ಸಭೆಯು ೨ ಅಕ್ಟೋಬರ ೧೯೧೮ಕ್ಕೆ ನೆರೆದಿದ್ದಿತು ಹಳೆಯ ಫೋಟೋನಿಯಮಗಳ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಗವರ್ನರರೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು ಅದರಂತೆ ಸರ್ ಲಲ್ಲುಭಾಯಿ ಶಾಮಲದಾಸ ಅವರು ಪ್ರಥಮ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ದಿ ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ ತಾಲಮುಕ್ತಿ ಅವರು ಪ್ರಥಮ ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿಯೂ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ೫೧ ಜನರ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳವನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲಾಯಿತು ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲವು ಏಳು ಉಪಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿತು ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಜೇಅರಮನ್‌ನು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು

ಇನ್ನಿಟ್ಟೂಟಿನ ಉದ್ದೇಶಗಳು —

ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ

- (೧) ಸಹಕಾರ ವ್ಯಾಪಾರ, ಸಹಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾಚನಾಲಯ, ಸಹಕಾರ ವನ್ನು ಕುರಿತು ವುಸ್ತುಕಗಳ ಪ್ರಕಟನೆ, ಸಹಕಾರಿಗಳ ಸಭೆ, ಸಮ್ಮೇಳನ, ಪರಿಷತ್ತುಗಳ ಏರ್ಪಾಟ, ಸಹಕಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಏರ್ಪಾಟ, ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರನ್ನು ತರಬೇತುಗೊಳಿಸುವುದು
- (೨) ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದು
- (೩) ಮುಂಬಯಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು
- (೪) ಸಹಕಾರಿ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಾಗ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನೀಯುವುದು

ಇನ್ನಿಟ್ಟೂಟಿನ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಲ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮಾತ್ರ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದಂದಿನಿಂದ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತವೆ

ಘಟನೆ:—

ಸದಸ್ಯತ್ವ - ಇನ್ನಿಟ್ಟೂಟಿನ ಮೂಲ ಪೂರೈಸಿಯಮಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಎಲ್ಲತರದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತ ದ್ವಾರವಿದ್ದಿತು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸದಸ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ ೧) ಸಾಮಾನ್ಯ ೨) ಅಜೀವ ಸಭಾಸದ ಮತ್ತು ೩) ಪೋಷಕರು ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ೧೯೪೨ರಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಕಾರಗಳ ಸಂಘಗಳು ಮಾತ್ರ ಸದಸ್ಯರಾಗಬೇಕಾಯಿತು ೧, ನವೆಂಬರ ೧೯೫೨ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಾರ್ಷಿಕ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾದ ಸದ್ಯದ ಘಟನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಇದೆ

- (೧) ಎಲ್ಲ ವಿಭಾಗ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಡಿವಿ ಜನಲ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಬೋರ್ಡ್)
- (೨) ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಬೋರ್ಡ್)

- (೩) ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಸ್ತಾರವು ಜಿಲ್ಲೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದ ಮಧ್ಯ ವರ್ತಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
- (೪) ಇಡೀ ರಾಜ್ಯವೇ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿರುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು
- (೫) (ಅ) ೫೦ ಸಾವಿರ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ನಿಧಿ ಮತ್ತು ಭಾಂಡವಲವುಳ್ಳ ಯಾವದೇ ಸಂಘವು ಅಥವಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಯು (ಬ) ಜಿಲ್ಲೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಿಲ್ಲದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು

ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿಧಿಗಳು —

ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ಸಂಘಗಳೂ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಕೊಡುವ ವರ್ಗಣೆಯೇ (ಫೀ) ಇನ್ನಿಟ್ಟಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಉತ್ಪನ್ನದ ಮುಖ್ಯಮಾರ್ಗವು ಕಳೆದ ವಾರ್ಷಿಕ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾದ ವರ್ಗಣೆಯ ಅನುರೋಹಣ ಕ್ರಮದ ಮೇರೆಗೆ ಪೋಷಕರು ಕೊಡಬೇಕಾದ ವರ್ಗಣೆಯ ಪರಮಾವಧಿಯು ೧೫೦೦ ರೂ ಇದ್ದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಕೊಡಬೇಕಾದ ವರ್ಗಣೆಯು ಬರಿ ೧೦ ರೂ ಇದ್ದರೆ ಸದಸ್ಯರಾಗುವ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯವೇ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿರುವ ಸಂಘಗಳು ೨೫೦ ರೂ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿರುವ ಸಂಘಗಳು ೨೫ ರೂ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವದು

ನೂರಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ಅದಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿ ಡಿವಿಡೆಂಡು ಮತ್ತು ಬೋನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹಂಚುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಫಂಡು ಇನ್ನಿಟ್ಟಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಉತ್ಪನ್ನದ ಎರಡನೆಯ ಮಾರ್ಗವು ಶಿಕ್ಷಣ ಫಂಡು ಕೊಡುವ ಬಗ್ಗೆ ೧೯೨೭ ನೆಯ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾನೂನು ನಂ ೨೬ (ಅ) ದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ ಈ ಕಾನೂನು ೧, ಜುಲೈ ೧೯೪೯ರಿಂದ ಜಾರಿಯಲ್ಲ ಬಂದಿದೆ

ಇನ್ನು ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ಇದು ವಡೆಯುವ ಸಹಾಯಧನವು ಉತ್ಪನ್ನದ ಮೂರನೆಯ ಮಾರ್ಗವು ೧೯೫೧-೫೨ರಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ೨,೬೫ ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಯ ಗ್ರಾಂಟ್ ದೊರೆತಿದೆ

ಅಧಿಕಾರಿಗಳು —

ಇನ್ನಿಟ್ಟಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಘಟನೆಯು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತಲಿದ್ದು ೧, ನವೆಂಬರ್ ೧೯೫೨ ರಂದು ಸೇರಿದ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಾಧಾರಣ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾದ ಘಟನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕೆಳಕಂಡ ೧೬ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳವು ಇರುತ್ತದೆ

- (೧) ಗುಡರಾತ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಡಿವಿಜನಲ್ ಬೋರ್ಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಪರವಾಗಿ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಈ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಡಿವಿಜನಲ್ ಬೋರ್ಡಿನ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡುಗಳ ಪರವಾಗಿ ಇರತಕ್ಕ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದರೂ ಇರಲೇಬೇಕು
- (೨) ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಬೋರ್ಡಿನ ಪರವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿ
- (೩) ಪ್ರಾಂತಿಕ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಅಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಿರುವ ಮಧ್ಯಮ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪರವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿ
- (೪) ಇತರ ಸಂಘಗಳ ಪರವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿ
- (೫) ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸವಸ್ಯರ ಪರವಾಗಿ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು
- (೬) ಫೆಲೋ, ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಆಜೀವ ಸಭಾಸದಸ್ಯರ ಪರವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿ
- (೭) ಸರಕಾರೀ ನಿಯುಕ್ತ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿ
- (೮) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರು
- (೯) ಇಡೀ ರಾಜ್ಯವೇ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿರುವ ಸಂಘಗಳ ಪರವಾಗಿ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು

ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲವು ಆರಿಸುತ್ತದೆ

ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಶಾಖೆಗಳು.—

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು ಕೇವಲ ಒಂದು ಅಖಂಡ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು ತನ್ನ ಕೇಂದ್ರದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹರಡುತ್ತಲಿತ್ತು ಆದರೆ ಆ ತರುವಾಯ ರಾಜ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಮುಂಬಯಿ, ಪುಣೆ, ಭಂಡೋಚಿ, ಅಲಿಬಾಗ ಮತ್ತು ನಾಸಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲಾಯಿತು ೧೯೨೩ರಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಫೌಟನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಯಿತು ಆದರೆ ೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡಲಾಯಿತು ಅನಂತರ

೧೯೪೪ರಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ನೌಕರಿ ವರ್ಗವನ್ನು ಸರಕಾರವು ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಮೇಲೆ ಸುಫನಾರಯರಿಯಿಂಗ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಉಳಿಯದಂತಾಯಿತು ಆದುದರಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಚಾರಣೆಯ ಬಗೆಗೆ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮದನ ಸಮಿತಿಯು ಜಿಲ್ಲಾ ಯೂನಿಯನ್ ಬೋರ್ಡುಗಳು ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರಿ ಬೋರ್ಡುಗಳಿಗೆ ಸರಿವರ್ತಿಸುವಾಗಿ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಶಾಖೆಗಳಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು ಹೀಗೆ ೩೦-೬-೧೯೫೨ಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೨೭ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರಿ ಬೋರ್ಡುಗಳಿದ್ದವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಕೋ-ಆವರೇಟಿವ್ ಟ್ರೇನಿಂಗ ಇನ್ಸಪೆಕ್ಟರರು ಇರುವರು ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರಿ ಬೋರ್ಡುಗಳನ್ನು ಪುನರ್ಘಟಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬೋರ್ಡುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದವು ಆ ಮೇರೆಗೆ ೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ ಆಹಮದಾಬಾದ, ಪುಣೆ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡ ಗಳಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬೋರ್ಡುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು

ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿಗೆ ಶಾಸನ ೧೨ ಮನ್ನಣೆ :—

೧೯೨೫ನೆಯ ಇತ್ತೀಯ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯಿದೆಯ ೪೨ ನೆಯ ಕಲಮು ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ತೆಗೆದಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ನಿಧಿಯ ವಿನಿಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಮಂಜೂರಿ ಕೂಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಶಾಸನಬದ್ಧವಾದ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು ೩೯ (ಅ) ಕಲಮಿನನ್ವಯ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಘಂಡನ್ನು ಕೂಡುವುದು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿದೆ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯಿದೆಯ ೫೨ ನೆಯ ಕಲಮಿನನ್ವಯ ರದ್ದಾದ ಸಂಘಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಲವೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗುವದು ೫೩ನೆಯ ಕಲಮಿನನ್ವಯ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಂಘಗಳ ಲಿಕ್ವಿಡೇಟರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವು ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿಗಿರುವದು ೪೫ (ಆ) ಕಾನೂನಿನನ್ವಯ ಯಾವದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗ ಸಹಕಾರಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯತ್ವವು ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅವನು ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಅಪೀಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಅದರಂತೆ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು ಮಾಡುವ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೇ ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಯಾವನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇಂಥ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯನಾಗಬೇಕಾದರೆ ೪೭ (ಆ) ಕಲಮಿನನ್ವಯ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಸಮ್ಮತಿಬೇಕಾಗುವದು

ಕಾರ್ಯಕಲಾಪ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :—

(೧) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :—ಜಿಲ್ಲಾ ಇನ್ಸಪೆಕ್ಟರರ ಮುಖಾಂತರ ತರಬೇತಿನವರ್ಗಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಶಾಲೆ ಹಾಗೂ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಲೇಜು ಮುಖಾಂತರ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಬೇರೊಂದಡೆಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ

(೨) ಪ್ರಕಟನೆಗಳು:— ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣಾಭಿಲಾಷಿಗಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಟನೆಗೂ ತರಬೇತಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಕಟನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಈಗಾಗಲೇ ೧೬ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದೆ ಸಹಕಾರದ ಸೂಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರದ ಕೃಪಿಡಿಯನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಸಹಕಾರಿ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ

(೩) ಪತ್ರಿಕೆಗಳು:— ಪಾತ್ರಿಕ, ಮಾಸಿಕ ನಿಯತಕಾಲಿಕ, ವಾರಪತ್ರಿಕ ಈ ಮೊದಲಾದ ಪತ್ರಿಕಗಳ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಹೃದಯವನ್ನು ತಲುಪುವದೊಂದು ಹಾದಿ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಮಾಸಿಕ ವಾರ್ತಾಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೂ, ತ್ರೈಮಾಸಿಕವನ್ನೂ ಗುಜರಾತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ

(೪) ಪರಿಷತ್ತುಗಳು:— ತಾಲುಕಾ, ಜಿಲ್ಲಾ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಪರಿಷತ್ತುಗಳು ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಪರವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯ ಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ ಅದರಂತೆಯೇ ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಅನೇಕಾನೇಕ ಪರಿಷತ್ತುಗಳು ಜರುಗುತ್ತಲಿವೆ ಅಲ್ಲದೆ ಅರಣ್ಯ ಕೂಲಿಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳ ವಿಶೇಷ ಪರಿಷತ್ತುಗಳು ಸಹಿತ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಜರುಗುತ್ತಲಿವೆ

(೫) ವಾಚನಾಲಯ:— ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಾಚನಾಲಯವೇ ಇದ್ದು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅಸಂಖ್ಯ ವರದಿಗಳು, ನಿಯತಕಾಲಿಕಗಳು, ಮತ್ತಿತರ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಇವೆ ಪ್ರತಿಸರ್ವವೂ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಗ್ರಹವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ

(೬) ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಣೆ.— ಸಹಕಾರದ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸ್ರೋತ್ತಾಹ ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಒಂದು ಗುರಿಯಾಗಿದೆ ಕೆಳಕಂಡ ವಿಷಯಗಳ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಅದು ನಡೆಯಿಸಿರುವದಲ್ಲದೆ ಅದರ ವೆಚ್ಚದ ಭಾರವನ್ನು ಸಹಿತ ವಹಿಸಿ ಕೊಂಡಿದೆ

(ಅ) ಕೂಂಕಣ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

(ಬಿ) ಕಡಲತಡೆಯ ಗುಜರಾತದ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

(ಕ) ಕೊಂಕಣ ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿ

(ಡ) ಸುರತ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರದ ಜರದ ಉದ್ದಿಮೆ

(ಇ) ಪರಡಿ ತಾಲೂಕಾ ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿ

(ಫ) ೧೯೪೫ರಲ್ಲಿ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಒಕ್ಕಲು ತನವ ಸಾಲದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಎರಡನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿತು. ಪ್ರೊ. ಡಿ. ಆರ್. ಗಾಡಗೀಳ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರಣೆಯು ನಡೆದು, ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು ನಿಯಮಿಸಿದ ಎಣಿಕೆಗಾರರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿಷಯದಿಂದ ಪ್ರೊ. ಡಿ. ಆರ್. ಗಾಡಗೀಳ ಅವರು ವರದಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು. ೧೯೪೮ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ತ್ರೈಮಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿದರು.

(೭) ಪ್ರಚಾರ — ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಪರಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲದೆ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು, ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಮೇರೆಗೆ, ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮುಂಬಯಿ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ೧೯೪೭ ರಿಂದ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದೆ. ೧೯೪೭-೪೮ರಲ್ಲಿ ಮೂರೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಒಟ್ಟು ೨೯ ಭಾಷಣಗಳು ಬಿತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ೧೯೪೮-೪೯ರಲ್ಲಿ ೧೯, ೧೯೪೯-೫೦ರಲ್ಲಿ ೧೨ ಮತ್ತು ೧೯೫೦-೫೧ರಲ್ಲಿ ೨ ಭಾಷಣಗಳು ಸಹಕಾರದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಿತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜೀವನದ ಪುನರ್ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಷಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಸಹಕಾರದ ಚಿತ್ರ ಫಲಕ (ಸ್ಲಾಯಿಡ್ಸ್)ಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದು, ಪ್ರಚಾರದ ಇನ್ನೊಂದು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಕಂಡ ವಿಷಯಗಳ ಜ್ಞಾತ ಫಲಕಗಳನ್ನು ಶಾಖೆಗಳಿಗೆ ಪೂರೈಸಲಾಗಿದೆ.

(೧) ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ರು

(೨) ಸಹಕಾರಿ ಉಗ್ರಾಣ

(೩) ಮಿತವ್ಯಯ

(೪) ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪುನರ್ಘಟನೆ

(೮) ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಟಿವಟಿಕೆಗಳು:—

(ಅ) ರಾತ್ರಿಯ ಶಾಲೆಗಳು:— ಸರ್ವಿಲ್ಲದಾಸ ಡಿ. ಧ್ಯಾಕರೈ ಅವರ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ರಾತ್ರಿಯ ಶಾಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೊಂದೆಡೆಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

(ಬ) ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪುನರ್ಘಟನೆ :— ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪುನರ್ಘಟನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಜನತೆಯ ಉತ್ಸುಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ಶ್ರೀಯುಕ್ತ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್‌ಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಆನರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸುಧಾರಣೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯ ಪೂರೈಸತೊಡಗಿದವು

(ಃ) ಗುಜರಾತ ಮಹಾಪುರ ಪರಿಹಾರ :— ೧೯೨೭ರಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳ ಹಳ್ಳಿಗಳು ನೆರೆಹಾವಳಿ ಮತ್ತು ಮಹಾಪೂರಗಳಿಂದ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾದಾಗ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್‌ನು ನೀಡಿದ ನೆರವು ಅದು ಮಾಡುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಸಂಕಟ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆಂದು ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್‌ನು ವಿನಂತಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ೨೯,೬೨೩ ರೂ ಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಿತು ಅದರಂತೆಯೇ ಗುಜರಾತ ಮತ್ತು ಸಿಂಧುಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಸಂಕಟ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆಂದು ೧೭,೦೧೦ ರೂ ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತಲ್ಲದೆ ೧೯೪೦ರಲ್ಲಿ ರಾಣಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರು ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾದಾಗ ೨,೦೦೦ ರೂ ಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡಿತು

ಭದ್ರನಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಪರ ಆಂದೋಲನದ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್‌ನು ವಿನಿಧ ಮುಖವಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡ ಮತ್ತು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಕಾರ್ಯಕಲಾವಳಿಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಎಂದರೆ ಇದು

(ಗ) ಸೇವಾ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು.

ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಘಗಳು:—

ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಥವಾ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರಮಾಡುವುದು, ಪುಕ್ಕಟೆ ವಾಚನಾಲಯ ತೆರೆಯುವುದು, ವೃದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವುದು, ಶಾರೀರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು ಮುಂಬಯಿ ಪೂರ್ವ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಘವು (ಬಾಂಬೆ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನಲ್ ಕೋ ಕ್ರೆ ಸೊಸಾಯಟಿ) ೧೯೧೯ ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ೧೯೨೧ ರಲ್ಲಿ ಹುಲಕೋಟೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಘವು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ೧೯೪೦ ರ ತರುವಾಯ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಪುಕ್ಕಟೆ ವಾಚನಾಲಯಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಶೀಘ್ರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದವು ೨ ವಿಕಾಸ ಮಂಡಲಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ೩೦-೬-೧೯೫೧ ಕ್ಕೆ ೩೪ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಅವುಗಳ ಜಿಲ್ಲಾವಾರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆ.

ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ಅಹಮ್ಮದಾಬಾದ್.	೫
ಪೂ ಖಾನದೇಶ.	೭
ಪ ಖಾನದೇಶ.	೨
ಬಡೋದೆ.	೨
ಭಡೋಚ್.	೧
ನುರತ್.	೪
ಮುಂಬಯಿ	೮
ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಮುಂಬಯಿ	೧
ಉತ್ತರ ಸಾತಾರಾ	೨
ದಕ್ಷಿಣ ಸಾತಾರಾ	೧
ನೋಲ್ಲಾಪೂರ	೧
ವಿಜಾಪೂರ	೧

ಒಟ್ಟು ೩೪

ಈ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೮೪೭೩ ಇದ್ದು ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡ ವಲು ರೂ ೧೯ ೮೮ ಲಕ್ಷವಿದ್ದಿತು

೧೯೫೧ ಜೂನ್ ೩೦ ಕ್ಕೆ ೪ ಸಹಕಾರಿ ವಾಚನಾಲಯಗಳಿದ್ದವು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೦೧ ಇದ್ದು ಅವು ೨೫೩೯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದವು ಅಲ್ಲದೆ ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆ, ವಾರಪತ್ರಿಕೆ, ಮಾಸಿಕ ಮೊದಲಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನೂ ವಾಚ ನಾಲಯಕ್ಕೆ ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು

ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆ ಸಂಘಗಳು —

೧೯೫೧ ಜೂನ್ ೩೦ ಕ್ಕೆ ೧೦ ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಸರಕಾರದಿಂದ ಅಥವಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಂಪನಿಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯುತ್ನ್ನು ಕೊಂಡು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಪೂರೈಸುವ ಇಲ್ಲವೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ವಿತರಣ ಮಾಡುವದೇ ಈ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ ಕಾಯಂ ನೊತ್ತಾಗಿ ಉಳಿಯಬಹುದಾದ ಯಂತ್ರ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮೊದಲಾದ ಉಪಕರಣಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಸಂಘವು ಬಹಳಷ್ಟು ಭಾಂಡವಲನ್ನು ಹಾಕಬೇಕಾಗುವದು ಈ ಸಂಘಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಂಡವಲದಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿವೆ ಹೀಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಘಗಳು ಹಣಕಾಸಿನ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿಸಿಲ್ಲ

ಮೋಟರ ಸಾಗಾಟ ಸಂಘಗಳು —

೨೦-೬-೧೯೫೧ ಕ್ಕೆ ೩೪ ಮೋಟರ ಸಾಗಾಟ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಆದರೆ ಈ ಉದ್ದಿಮೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಿಸುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತಾಳಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ

ಸುಮಾರು ೬ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಘಗಳು ಇದ್ದವಲ್ಲವೆ ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಹಂಚುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಈ ಸಂಘಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ೨೦-೬-೫೧ಕ್ಕೆ ೪೮ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರ, ಔಷಧ ಪೂರೈಕೆ, ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ರಸ್ತೆಗಳ ರಚನೆ, ಸದಸ್ಯರ ತಂಟೆ ಬಗೆಸೆಸುವುದು, ಉತ್ಪನ್ನ ಸಮಾರಂಭಗಳ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುವುದು ಈ ಮಾದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಘಗಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ ೨೦-೬-೧೯೫೧ ಕ್ಕೆ ಈ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೨೦೯೦ ಇದ್ದಿತು ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಲಾಗಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇಂಥ ಸಂಘಗಳನ್ನು ನೋಂದಾಯಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಡಿಕೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ ಗುಜರಾತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮವಿಕಾಸ ಸಮಿತಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ

ಸೇವಾ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಇನ್ನೂ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇವೆ ಈ ಸಂಘಗಳು ಪಿಶೇಷತಃ ಸದಸ್ಯರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಸೇವಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು ಅಮೇರಿಕಾ, ಕಾನಡಾ ಮೊದಲಾದ ವಾಸ್ತವಿಮಾತೃ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿವೆ.

(ಹ) ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ತಪಾಸಣೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ.

೧. ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆ (ಆಡಿಟ್)

ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ —

೧೯೦೪ ರ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯ ೨೧ (೧) ನೆಯ ಕಲಮಿನ ಮೇರೆಗೆ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನು ಪ್ರತಿ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಂಘಗಳ

ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ರಜಿಷ್ಠಾರನೇ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು ಆ ಹಳೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಳು ಸಮಾವೇಶವಾಗಿದ್ದವು ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿದಂತೆ ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯು ರಜಿಷ್ಠಾರನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೦೮ ರಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡೆಯಾಗಿ ರಜಿಷ್ಠಾರ ಅಥವಾ ಅವನಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದ ಬೇರೊಬ್ಬರು ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು ಹೀಗೆ ಆಡಿಟರನನ್ನು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ೧೯೦೮ ರಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸಲಾಯಿತು

೧೯೧೨ ರ II ಕಾಯಿದೆಯು ಪಾಸಾದಮೇಲೆ ಸಹಕಾರದ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು, ಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪೂರೈಸಲು ಮಧ್ಯಮರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದವು ಅವೇ ಮೇರೆಗೆ ಬಿನ್‌ವತ್ತಿನ ಸಂಘ, ಸಹಕಾರಿ ಉಗ್ರಾಣಗಳು, ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಿ ಸಂಘ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಸಂಘಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದವು ಇದಲ್ಲದೆ ನಗರ ವತ್ತಿನ ಆಂದೋಲನವು ಸಹಿತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನನುಲಕ್ಷಿಸಿ, ಬಹಳ ವ್ಯವಹಾರವುಳ್ಳ ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯು ಆಡಿಟರನಿಗೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗುವದರಿಂದ, ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಪೇಶಲ್ ಆಡಿಟರರನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವ ಕ್ರಮ ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು ಹೀಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ಪೇಶಲ್ ಆಡಿಟರರನ್ನು ೧೯೨೦ ರಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸಲಾಯಿತು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ಖಾತೆಯ ಸ್ಪೇಶಲ್ ಆಡಿಟರ, ಆಡಿಟರ ಮತ್ತು ಸಬ್ ಆಡಿಟರರು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು ಈ ವದ್ವತ್ತಿಯು ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ೧೯೩೮ ರ ವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೆ 'ಅ' ಮತ್ತು 'ಬ' ವರ್ಗದ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ, ಸಂಬಳ ವಡೆವವರ ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾಲ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರದ ಮುಂಬಯಿ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೆ 'ಅ' ಮತ್ತು 'ಬ' ವರ್ಗದ ಮನೆಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು " ಸರ್ವಿಷಾಯಿಡ ಆಡಿಟರಿಗೆ " ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ೧೯೩೮ ರಲ್ಲಿಯೆ ಬನಸಾಲಿ ಮಹತಾ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲಾಯಿತು ಇಂಥ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅನ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಬೇಡುತ್ತಲಿದ್ದವು ಸರಕಾರವು ಈ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯಮಾಡಿ ಆ ರೀತಿ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿತು ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸಂಯುಕ್ತ ವರದಿಯು, ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಶೇರುಭಾಂಡವಲಿನ ತಳಕದಿಯಮೇಲೆ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಎಂಬ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು ರೂ ೨೦೦೦ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಶೇಅರು ಭಾಂಡವಲು ಇರುವ ಸಂಘಗಳು ಸಣ್ಣ ಸಂಘಗಳೆಂದೂ ರೂ. ೨೦೦೦ ಮತ್ತು ರೂ ೨೦೦೦೦ ಗಳ ನಡುವೆ ಶೇಅರು ಭಾಂಡವಲು ಇರುವ ಸಂಘಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಸಂಘಗಳೆಂದೂ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ಆಡಿಟರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು ೨೦ ಸಾವಿರ ರೂ

ಗಳಿಗೆ ಮಿಕ್ಕ ಶೇಅರು ಭಾಂಡವಲು ಇರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ಸ್ವೇಶಲ್ ಆಡಿಟರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ೨೦೦೦ ರೂ ಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಶೇಅರು ಭಾಂಡವಲು ಇರುವ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಬ್ ಆಡಿಟರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು ಅಲ್ಲದೆ ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯದೊಳಗಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಆಡಿಟರಿಗೆ ವಿಧಿಸಲಾಯಿತು ಸರ್ಟಿಫಾಯಿಡ ಆಡಿಟರ, ಸ್ವೇಶಲ್ ಆಡಿಟರ, ಆಡಿಟರ ಮತ್ತು ಸಬ್ ಆಡಿಟರ ಇವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಮಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಹಲಕೆ ಲವು ಮಾರ್ವಾಡುಗಳಾಗಿವೆ ಈಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧಕರು ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾಡುವ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

೦ ಸ್ವೇಶಲ್ ಆಡಿಟರರು —

- (ಅ) ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮುಖ್ಯ ಕಚೇರಿ, ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ ಸಂಘ ಮತ್ತು ವಿಮಾ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ಅವೆಕ್ಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
- (ಬ) ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಎಲ್ಲ ಶಾಖಾ ಕಚೇರಿಗಳು
- (ಕ) ಎಲ್ಲ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣ ಪೂರೈಕೆ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಶಾಖೆಗಳು
- (ಡ) ಪರ್ಜೀಜ ಮತ್ತು ನೇಲ ಯೂನಿಯನ್ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಶಾಖೆಗಳು
- (ಇ) ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಶಾಖೆಗಳು.
- (ಫ) ೨೦ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕಿ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಇರುವ ' ಕ ' ಮತ್ತು ' ಡ ' ವರ್ಗದ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು

೧. ಸಬ್ ಆಡಿಟರರು:--

- (ಅ) ಎಲ್ಲ ಶೇಖರಿ ಪತ್ತಿನ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಂಘಗಳು (ರೂ ೫೦ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕಿ ವ್ಯವಹಾರವಿರುವ ಯೋಗ್ಯದರದ ಕಾಳಿನ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ನಡಿಸುವ ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು)

೨. ಸರ್ಟಿಫಾಯಿಡ ಆಡಿಟರರು —

- (ಅ) ೫೦ ಸಾವಿರ ರೂ ಗಳಿಗೆ ಮಿಕ್ಕಿ ವ್ಯವಹಾರವಿರುವ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘ
- (ಬ) ಕಳೆದ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ' ಅ ' ಅಥವಾ ' ಬ ' ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮತ್ತು ೫೦ ಸಾವಿರ ರೂ- ಗಳಿಗೆ ಮಿಕ್ಕಿ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು ಇರುವ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು

(ಕ) ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ನಾಲವಿಲ್ಲದ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳು

(ಡ) ರಜಿಷ್ಠ್ರಾರಿಂದ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ಸಂಘಗಳು

೪ ಆಡಿಟರರು:—

ಸರ್ವಿಷಾಯಿಡ ಆಡಿಟರ, ಸ್ಟೇಶನ್ ಆಡಿಟರ ಮತ್ತು ಸಬ್ ಆಡಿಟರರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಇತರ ಯಾವದೇ ಸಂಘಗಳು

ಸರ್ವಿಷಾಯಿಡ ಆಡಿಟರರನ್ನು ರಜಿಷ್ಠ್ರಾರನು ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಯು ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿದ್ದಿತು ಆದರೆ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿದಂತೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಸುಧಾರಿಸಿದಂತೆ ೧೯೩೦ ರಿಂದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪಡಿಸಿದ ಪದ್ಧತಿಯು ಮೇರಿಗೆ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಹಾಕಲಾಯಿತು ಆದರೆ ಸುಪರವಾಯಿಡ್‌ಯಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್, ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲ, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರಿ ಬೋರ್ಡ್ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಶುಲ್ಕದಿಂದ ಹೊರತು ಪಡಿಸಲಾಯಿತು ಅಲ್ಲದೆ ರಜಿಷ್ಠ್ರಾರನು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಸರಿ ಇರದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಈ ಶುಲ್ಕದಿಂದ ಹೊರತು ಪಡಿಸಬಹುದು

ಸ್ಟೇಶನ್ ಆಡಿಟರ, ಆಡಿಟರ ಮತ್ತು ಸಬ್ ಆಡಿಟರ ಈ ಎಲ್ಲ ನೌಕರ ವರ್ಗವನ್ನು ಚೀಫ್ ಆಡಿಟರ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸಲಹೆಗಾರನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ ಇವರ ಕಚೇರಿಯು ಪುಣೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ ರಜಿಷ್ಠ್ರಾರರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ಇವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶ —

ಖಾತೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ನಿಯಮಬದ್ಧ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ

- (ಅ) ಸಂಘದ ಚಾಲಕರ ದುರ್ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಸಂಘದ ನಿತ್ಯದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿಯೂ ದೋಷಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥರಾಗದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.
- (ಬ) ಸರಕಾರಿ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯು ಸಂಘಗಳು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ
- (ಕ) ಅಧಿಕೃತ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯು ಹಣ ತೊಡಗಿಸುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವದಲ್ಲದೆ ಅವರ ನಂಬುಗೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

- ಡ) ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿಯ ದುರುನಯೋಗ, ದುರ್ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತದೆ
- ಇ) ನೌಕರ ವರ್ಗವು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಅನ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವದಲ್ಲದೆ ಉತ್ತಮ ಚಾಲನೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ
- ಫ) ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ಇಡುವ ಬಗ್ಗೆ ನೌಕರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತಜ್ಞ ಸಲಹೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.
- ಗ) ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಮೂಲ್ಯ ಇವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಂತೆ ಮತ್ತಿತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಧನಗಳಂತೆ, ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯು ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ

ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಅವಕಾಶ :—

ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರ ಅಥವಾ ಅವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯು ಪ್ರತಿ ಸಂಘದ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯದೇಯ ೨೨ ನೆಯ ಕಲಮಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಈ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ, ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ, ರೋಖ ಹಣ ಮತ್ತು ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿಗಳ ವಿವೇಚನೆ, ಮತ್ತು ಸಂಘದ ಸಾಲ ಜಿಂದಗಿಗಳನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸುವದು ಮೊದಲಾದವು ಸಮಾವೇಶವಾಗುತ್ತವೆ

ಹೀಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಆಡಿಟರನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಿಟರನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಸಹಕಾರಿ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ

- ಅ) ಸಹಕಾರಿ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ
- ಬ) ಸಹಕಾರಿ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಡಿಟರನು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳದ ಸದಸ್ಯರ ವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯದ ವರದಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ
- ಕ) ಸಹಕಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಡಿಟರನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ
- ಡ) ಅಲ್ಲದೆ ಸಹಕಾರಿ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯು ಸುಧಾರಣೆಯ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳಬಹುದು ಇದು ತಪ್ಪಿದೆ

ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅಡಿಟರನ ಕರ್ತವ್ಯವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿದ್ದಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಂಘವು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಗಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನೂ ಅಡಿಟರನು ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗುವದು

ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ ಶ್ರೀ. ಯುಬ್ಯಾಂಕ್ ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸಹಕಾರಿ ಅಡಿಟರನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿವೆ ಉತ್ತಮ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಕೇವಲ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ಸಂಘವು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಬೇಕು, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಮತ್ತು ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು, ಮತ್ತು ಸಂಘಗಳು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಮೂಹಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ಸಹಕಾರಿ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧಕನು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಲೆಕ್ಕನತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವನೂ, ಉತ್ತಮ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧ ತಜ್ಞನೂ ಆದರಿಷ್ಟೇ ಸಾಲದು ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಹಕಾರದ ಹಿತದ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಉದ್ದೇಶಕನೂ ಆಗಿರುವವನೂ

೨. ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ

ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ಲೆಕ್ಕ ತವಾಸಣೆ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಗಳು ಸಹಕಾರಿ ರಚನೆಯ ಮೂರು ಆಯುಧಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಾಗ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ನೋಕರರು ಮತ್ತು ಗೌರವ ಸಂಘಟಕರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಆದರೆ ಅಂದೋಲನವು ಬೆಳೆದಂತೆ ಮತ್ತು ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಭಾಗವೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಅನಿಸತೊಡಗಿತು ೧೯೧೨ರಲ್ಲಿ ವ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಪರಿಷತ್ತು ಶಿವಾರಸು ಮಾಡಿದ ಮೇರೆಗೆ ಮೂರು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಈ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ವ್ರಾಪ್ಪಿನ್ಸಿಯಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸಾಲವನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಮತ್ತು ಆ ಸಾಲವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಡುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ೧೯೧೫ ತರುವಾಯ ಬ್ರಹ್ಮದೇಶದ ಮಾದರಿಯ ಗ್ಯಾರಂಟಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು ಈ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳು ಹಣ ಪೂರೈಸುವ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಂತೆ ವರ್ತಿಸತೊಡಗಿದವು ಯುನಿಯನ್ನಿಗೆ ಸಮಾವೇಶವಾದ ಎಲ್ಲ ಸಂಘಗಳು ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಣೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದವು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ನಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಯುನಿಯನ್ನುಗಳು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರನ್ನು

(ಸುಪರವಾಯರ್ಯುರ್ಸ್) ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡವು ಈ ಏರ್ವಾಡಿನಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಆಡಳಿತೆಯು ಘಟಿಸಬಹುದೆಂದೂ, ಸಾಲ ಪೂರೈಸುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಸತ್ವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಒಂದು ಯೋಗ್ಯ ಸಾಧನವು ಲಭಿಸಬಹುದೆಂದೂ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಒಂದು ಉಚ್ಚವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರವು ದೊರೆಯಬಹುದೆಂದೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು ಆದರೆ ಪರಸ್ಪರ ಆರ್ಥಿಕ ಹೂಣಿ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ತತ್ವವು ಫಲಕಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲಾ ಹೂಣಿಯನ್ನು ಅರಿಯದ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದ ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು ಮತ್ತು ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹಣವು ಸಮಸಯೋಗ ವಾಗದೆ ಉಳಿದು ಮುದ್ದತು ಮೀರಿದ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿ ಕಳವಳಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಿತು ಅಲ್ಲವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿ ಗವಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನೋಂದಾಯಿಸತೊಡಗಿ, ಇವುಗಳು ಮುಂಬಯಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹಣಪೂರೈಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡವು ಹೀಗಾಗಿ ಗ್ಯಾರಂಟಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಕಡಮೆಯಾಗತೊಡಗಿತು

೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಪರಿಷತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಗ್ಯಾರಂಟಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷ ಸಮಿತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಕಳಗಿನ ನಿರ್ಧಾರವು ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತು

೧ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬಾರದು

೨ ಗ್ಯಾರಂಟಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳು, ಅವು ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸದೆ ಹೋಗಿವೆ ಆದುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಸುಪರವಾಯಿರ್ಯುಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನಿನಂತೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಬೇಕು ಇಲ್ಲವೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಬೇಕು

೩ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆಡಳಿತೆಯ ಖರ್ಚನ್ನು ಫೀ (ಅಥವಾ ಶುಲ್ಕದ) ರೂಪದಿಂದ ಮೇಳಗೂಡಿಸಲು ವಸೂಲಾಗುವಂತೆ ಸಂಘಗಳ ಒಂದೊಂದು ಉಚಿತ ಗುಂಪನ್ನು ಆವರಿಸುವಂತೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ರಚಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು

ಈ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ರಜಿಸ್ತಾರರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು ಆ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಸರವಾಯ್ತುಂಗೆ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡತೊಡಗಿದವು ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲಿನ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೧/೨ ದಷ್ಟು ಆಕರಣೆಯು ಸುಸರವಾಯ್ತುಂಗೆ ಯೂನಿಯ ನ್ನುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದಿತು ಕೊರತೆಯ ಹಣವನ್ನು ಸರಕಾರವು ಗ್ರಾಂಟುಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸುಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಣವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ತುಂಬಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು

೧೯೨೯ರಲ್ಲಿ ವ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಪರಿಷತ್ತು ಕೆಳಕಂಡ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬಾರಿಗೆ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು

೧. ಪುಕ್ಕಟೆ ಲೆಕ್ಕ ಸಂಪರ್ಗಾಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು
೨. ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೧/೨ ದಂತೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಕರವೆಂದು ಕಡ್ಡಾಯದಿಂದ ಹಾಕಬೇಕು
೩. ಜಿಲ್ಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ನಿಧಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು
೪. ವ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟದೊಡನೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ರಜಿಸ್ತಾರರು ಸುಸರವಾಯ್ತುರರ ವಿನ್ಯಾಸವಾದ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಪಡೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು

ಈ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು (Adhoc Committee) ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು ಈ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ರಜಿಸ್ತಾರರು, ಬ್ಯಾಂಕ್, ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ರಜಿಸ್ತಾರರು ಈ ಸಮಿತಿಯ ಚೇರಮನ್‌ರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು ಈ ಸಮಿತಿಗಳು ಸುಸರವಾಯ್ತುರರ ಕಾರ್ಯದ ವರದಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಅವರನ್ನು ನೇಮಿಸುವ, ವರ್ಗಾಯಿಸುವ, ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಮತ್ತು ನೌಕರಿಯಿಂದ ಕಿತ್ತೊಗೆಯುವ ಅಧಿಕಾರವು ಈ ಸಮಿತಿಗೆ ಇದ್ದಿತು

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಯ ಕಾರ್ಯವು ದ್ವಿಗುಣಿತಾಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಂಬೈ ಪುನರ್ಘಟನಾ ಸಮಿತಿಯು ತನ್ನ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತು ಸುಸರವಾಯ್ತುರರ ಬದಲು ಕೆಲವು ಸಭೆ ಆಡಳಿತರನ್ನಿಡುವದರಿಂದ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಕಾರ್ಯ

ಗಳೆರಡೂ ನಡೆಯುವವೆಂದೂ ಈ ಸಮಿತಿಯು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು ಅಲ್ಲದೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಯೋಗ್ಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯೂ ಉತ್ತಮ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯೂ ಆಗಬಹುದಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿನಿರುಷವೂ ಈ ಯೂನಿಯನ್ನು ಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಧನವೆಂದು ಕೂಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಹಣವು ಸಹಿತ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಉಳಿಯ ಬಹುದೆಂದು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿತು ಆದರೆ ಈ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಅಂದೋಲನದಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರೇತರ ಜನರು ಈ ಶಿಫಾರಸುಗಳು ಪ್ರತಿಗಾಮೀ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಉಗ್ರವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದರು ಅಲ್ಲದೆ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಂಡಾಂತರ ಗಳವೆಯೆಂದು ಅಧಿಕಾರೇತರ ಜನರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು ೧೯೩೩ರಲ್ಲಿ ಧಾಮಸ್ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ವಿಚಾರಣೆಗೆಂದು ಸರಕಾರವು ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತೊಂದನ್ನು ಕರೆಯಿತು ಆದರೆ ಈ ಪರಿಷತ್ತು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ನೇಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿತು ಆ ಮೇರೆಗೆ ಸರಕಾರವು ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು ಆಗಿನ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಕೆ ಎಲ್ ಪಂಜಾಬಿಯವರು ಈ ಸಮಿತಿಯ ಚೀರಮನ್ನರಾಗಿದ್ದರು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ವಿಚಾರಿಸಿ ಕೆಳಗಿನ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತು —

- (೧) ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕೂಡಿಸ ಬಾರದು
- (೨) ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸನೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಬಾರದು
- (೩) ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆಂದು ತಗಲುವ ೧/೪ % ದಷ್ಟು ಹಣ ವನ್ನು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೂಡಬೇಕು
- (೪) ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳ ಫಂಡುಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಹಾಕಬೇಕು
- (೫) ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಮತ್ತು ಬಿನ್ ಶೇರ್ತ್ರಿ ಸಂಘಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸುಪರ ವಾಯರಬುಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು
- (೬) ಮುಂಬೈ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವದು ಮತ್ತು ಪರಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವದು ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಬೋರ್ಡಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು
- (೭) ಎಲ್ಲ ಸುಪರವಾಯರಬುಂಗ್ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಬಳವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಾವ್ತಿ ಡೆಂಟಿ ಫಂಡಿನ ಲಾಭವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು

ಸರಕಾರವು ೬ ನೆಯ ಶಿಫಾರಸೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು ಆತನೆಯ ಸೂಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು ಮತ್ತು ಸರಕಾರ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಬಹುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಕಲಹವುಂಟಾಯಿತು

ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರು ಚೇರಮನ್ನೂರಿಗಿದ್ದುಕೊಂಡ ವ್ರಾಂತಿಕ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಬೋರ್ಡು, ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳ ಆಯವ್ಯಯ ವತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ವರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತು ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ವ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಾಂಟನ್ನು ಹಂಚುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ೧೯೪೪ರ ನರಗ ಮುಂದೊರೆಯಿತು ಆದರ ೮-೨-೧೯೪೪ಕ್ಕೆ ವ್ರಾಂತಿಕ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನಗಂಡು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ನೌಕರರ ಹಣಕಾಸಿನ ಜನಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಸರಕಾರವು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಮತ್ತು ಸುಪರ ವಾಯರೈಯರಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿಯ ಇತರ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರಂತೆ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿರಬೇಕೆಂದೂ ಶಿಫಾರಸುಮಾಡಿತು ಸರಕಾರವು ಈ ಶಿಫಾರಸು ಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು ಆ ಮೇರೆಗೆ ೧-೪-೧೯೪೬ರಿಂದ ಸುಪರವಾಯರೈಯರನ್ನು ನೇಮಿಸುವದು, ವರ್ಗಾಯಿಸುವದು, ಮೊದಲಾದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಶೇರ್ತ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಘಂಡಿಗಾಗಿ ಕೂಡಬೇಕಾದ ವರ್ಗಣೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ೧೯೪೭ಯಿಂದ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮೇರೆಗೆ ಸುಪರವಾಯರೈಯಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನು ಗಳ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡುಗಳು ಅನವಶ್ಯಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾನ್ಸಿನ್ಸಿಯಲ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ಡ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟದ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಾಖಗಳಾಗಿ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ಡ್ ಬೋರ್ಡುಗಳಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಯಿತು ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ಇವುಗಳು ಈ ಬೋರ್ಡುಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಾದವು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಕಾರ್ಯದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲಾಗಿದೆ

೧೯೫೧ ಜೂನ್ ೨೦ಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು ೧೯೨ ಸುಪರವಾಯರೈಯಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನು ಗಳು ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೮೧೦೨ ಇದ್ದಿತು ಈ ಯೂನಿಯನ್ನು ಗಳಲ್ಲಿ ೨೫೮ ಸುಪರವಾಯರೈಯರರು ಕಲವನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಈ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳಿಗೆ ೧೮೫೬೬ ರೂ ಗಳ ಗ್ರಾಂಟು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೨೨ ಜಿಲ್ಲಾ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಗಳಿದ್ದು ಈ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳಲ್ಲದೆ ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಗಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಿ ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳ ಆರು ಘಟಕಗಳನ್ನುಗಳಿದ್ದವು ಅಲ್ಲದೆ ಗುಜರಾಧದಲ್ಲಿ ಅರ್ಬನ್

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಒಂದು ಸುಪರವಾಯರ್ನಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ೭ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಮಾವೇಶವಾಗಿವೆ ಇತ್ತೀತ್ತಲಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಸುಪರವಾಯರ್ನಿಂಗರ ನೌಕರ ವರ್ಗವನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ಕಾಯಂ ನೌಕರ ವರ್ಗವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಇತಿಹಾಸದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುವದೇನೆಂದರೆ, ವ್ರತಿಃ ರ್ಷಕ ಕ್ಯಾಮೈಗಿ ಸಮಿತಿಯು ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಆ ಸಮಿತಿಯು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಯೋಜನೆಯ ಸುಧಾರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಬಗೆಯ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ

ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ :—

ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು, ಕಾಳನ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಶೇಷ್ಠೀ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿರುವದರಿಂದ ಸುಪರವಾಯರ್ನಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನು ಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಘಗಳ ಯೋಗ್ಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸದ್ಯದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ನೋಕರ ವರ್ಗವು ಸಾಕಾಗುವಂತಿಲ್ಲ ಇತ್ತೀತ್ತಲಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ನೌಕರ ವರ್ಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿರುವದು ಆದರೂ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೭೫ ರಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೬೦ ರಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಒರುವಂತ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವದರಿಂದ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುವದರಿಂದ ಈಗ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ನೋಕರ ವರ್ಗವು ಕಡಿಮೆಬೀಳಬಹುದು ಸಂಘಗಳು ಯೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಬೇಕಾದರೆ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯು ಅತ್ಯನಶ್ಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ನೋಕರ ವರ್ಗವು ಹೆಚ್ಚು ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಬೇಕಾದರೆ ಯೋಗ್ಯ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವದು ಅತ್ಯನಶ್ಯ

೩. ತಪಾಸಣೆ (ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಷನ್)

ತಪಾಸಣೆಯೆಂದರೆ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರರು ಮತ್ತು ಅವರ ನೌಕರ ವರ್ಗವು, ಮಧ್ಯ ವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು, ಯುನಿಯನ್ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಿಕ ಸಂಘಟಕರು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಸಾಧನವು. ಬೇರೊಂದೆಡೆಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರರು ಮತ್ತು ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರರು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಆ ತರುವಾಯ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಹೊಣೆಗಾರರಾಗಿದ್ದ ಗೌರವ ಸಂಘಟಕರ ಮುಖಾಂತರ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಸಂಘಗಳ

ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಯು ಸಾಗತೊಡಗಿತು ಆದರೆ ಅಂದೋಲನವು ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿದಂತೆ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ನಿಯಮಿಸಿದ ಅಧವಾ ಆ ಉದ್ದೇಶ ಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಫೆಡರಲ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಿಯಮಿಸಿದ ವಿಶೇಷ ನೌಕರ ವರ್ಗದಿಂದ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಅನಿಸತೊಡಗಿತು ಆ ತರುವಾಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯೆಂಬ ಮೂಲ ಶಬ್ದವು, ನೌಕರವರ್ಗವು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರ್ಯದ ಸ್ವರೂಪದ ಮೇರೆಗೆ “ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ” ಮತ್ತು “ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆ ” ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನೌಕರ ವರ್ಗವು ಮಾಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ “ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆ ” ಎಂದೂ, ಸುಪರನಾಯ ದ್ವಿ.ಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನದ ನೌಕರ ವರ್ಗವು ಮಾಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಯೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಸುಪರನಾಯಜಿಂಗ ಯೂನಿಯನ್ನುಗಳನ್ನು ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರ ಅಧವಾ ಅವರ ನೌಕರ ವರ್ಗದಿಂದ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯು ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಕಾಯ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿ ದ್ದರೂ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರ ಮತ್ತು ಅವರ ನೌಕರ ವರ್ಗವು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಯು ಕೂಡ ನಿಯತ ಕಾಲಿಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಅಂದೋಲನವು ಭರದಿಂದ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದಂತೆ, ಸಂಘಗಳ ನಿಯತಕಾಲಿಕ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಯು ಸಹಿತ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರ ಮತ್ತು ಅವರ ನೌಕರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಹೋಯಿತು ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ಕೂಡುವ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಂಘಗಳ ಚಾಲನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಾಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡ ಬ ಕಂಡು ವಿಚಾರಿಸತೊಡಗಿದವು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿದಂತೆ, ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ನೌಕರ ವರ್ಗದಿಂದಲೇ ಸಾಲಪಡೆದುಕೊಂಡ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡವು ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ನೌಕರ ವರ್ಗವನ್ನೇ ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡವು ಇಂಥ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಯಿಂದ ತಾವು ಹಣ ಪೂರೈಸಿದ ಸದಸ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿ ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂ ಲವಾಯಿತು ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ತಾವು ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲದ ಹಣವು ಸುರಕ್ಷಿತ ವಾಗಿರುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಸಂಘಗಳು ಸಾಲವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಡಬಹುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಯಿಂದ ಅರಿತು ಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವಾಯಿತು ಸಾಲದ ವಸೂಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಲು ಶಕ್ತನಾಯಿತು

ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರ್, ಜಾಯಿಂಟ್ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರ್, ಡಬ್ಬಲ್ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರ್, ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರ್, ಡಿಪ್ಟಿಕ್ವಿ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಆಫೀಸರರು, ಮತ್ತು ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಡಿಪ್ಟಿಕ್ವಿ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಆಫೀಸರರು, ಸಂಘಗಳ ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ವರದಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ಕಾರ್ಯ ಬಾಹುಲ್ಯದ ಮೂಲಕ

ರಜಿಷ್ಠಾರ್ ಮತ್ತು ಜಾಯಿಂಟ್ ರಜಿಷ್ಠಾರರಿಗೆ ಸಂಘಗಳ ತಪಾಸಣೆಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ವೇಳೆಯು ಸಿಗುವಂತಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಡೆನ್ಯುಟಿ ರಜಿಷ್ಠಾರರು, ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಷ್ಠಾರರು ಮತ್ತು ಇತರ ಜಿಲ್ಲಾ ನೌಕರ ವರ್ಗದವರು ಸಂಘಗಳ ತಪಾಸಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಪಾಸಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಪ್ರವಾಸ ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಹೀಗೆ ತಪಾಸಣೆ, ಸಂದರ್ಶನ, ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಯ ವರದಿಯನ್ನು ಓದುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ಆಡಳಿತೆಯ ನೌಕರ ವರ್ಗವು ಆಂದೋಲನದ ವರಿಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವದಲ್ಲದೆ ಸಂಘಗಳ ಚಾಲನೆಯನ್ನೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ

೪. ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ.

ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಿದೆ ಸಹಕಾರವು ಜನತೆಯ ಆಂದೋಲನವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ ಅಂದಬಳಿಕ ಆಂದೋಲನದ ಯಶಸ್ಸು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟವನ್ನಲಂಬಿಸಿದೆ ಜಾಯಿಂಟ್ ಸ್ವಾಕ್ ಕಂಠನಿಗಳ ವರಿಸ್ತುತಿಯು ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ ಆದರೆ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಮಾತ್ರ ಅದರ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಸಹಕಾರ ಅಂದರೇನು, ಅದರ ಉದ್ದೇಶಗಳಾವವು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಇರದೆ ಇದ್ದರೆ, ಎಂದಿಗೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಾರದು

ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ, ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸುವಂತೆ ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಘಗಳ ರೂಪವೆ

- ೧ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವದು
- ೨ ಸಂಘಗಳ ನೌಕರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವದು
- ೩ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವದು
- ೪ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ
- ೫ ಸಹಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಶಿಕ್ಷಣ

ಮೊದಲನೆಯ ತತ್ವವಂತೆ, ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಸಂಘವು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಉದ್ದೇಶದ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅರಿತಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಸಂಘದ ಆಂತರಿಕ ಆಡಳಿತೆಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂಘದ ಸಂಚಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಸಹಕಾರವು ಈಗ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂದೋಲನವಾಗಿಲ್ಲ ಈಗ ಅದು ಅನೇಕ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ಸಂಘಗಳು ಅನೇಕಾನೇಕ ಶಾಸನಗಳನ್ನೂ ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಿಗಾಗಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ರಜಿಷ್ಟರುಗಳನ್ನು ಇಡಬೇಕಾಗುವುದು, ಮತ್ತು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವರದಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು ಈ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ನೌಕರರೇ ಇರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಸಹಕಾರ ಅಂದರೇನು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವು ಇರುವದವಶ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯವರು ಪ್ರಚಾರ, ಭಾಷಣ ಮತ್ತು ಚಲಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಸಹಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ಸಹಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ, “ ಸಹಕಾರಿಗಳು, ಉತ್ಪಾದನೆ, ಹಣಕಾಸು, ಮಾರಾಟ, ವಿಕರಣೆ ಮತ್ತು ರಜನೆ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮರ್ಥ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವದರ ಮೇಲೆ ಸಹಕಾರದ ಅಂತಿಮ ಯಶಸ್ಸು ನಿಂತಿದೆ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರದ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದ ಜನರು ಸಂಘಟಿಸಿ ಅಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣ ದಿಂದಲೇ ಸಂಘಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆಗೆ ಅಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವೆಯಲ್ಲದೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಂದೋಲನವು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಅಥವಾ ಏಕರೂಪವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಅಡಲಿತೆಯ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ ಜ್ಞಾನ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಜನರನ್ನೇ ನೌಕರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಮತ್ತು ಇದ್ದ ನೌಕರರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ತರಬೇತಿ ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ”

ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಕಾರಿಗಳು ಅಂದೋಲನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನರಿತುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಲೇ ನಡೆದಿದ್ದಾರೆ ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೯೧೪ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ದಿನಗತ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಕೆ. ಗೋಖಲೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಮ್. ಜೋಶಿ ಮತ್ತಿತರ ಮಿತ್ರರ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಮುಂಬೈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರದ ಧನ ಸಹಾಯ ದಿಂದ ೧೯೧೪ ರಿಂದ ೧೯೧೬ ರ ವರೆಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ

ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದರು ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ೧೯೧೪ ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ವಾಚ ನಾಲಯವನ್ನು ತೆರೆದು ' ಸರ್ವಂಟ್ಟ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ' ಸಂಘದ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಾಚನಾಲಯವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಎಂಬ ವಾರವತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಸಹಕಾರಿ ಅಂದೋಲನದ ಏಗ್ಗಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ೧-೧೭ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ವರಿಸತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿತು ಒಂದು ವಾರದ 'ಜ್ಯೂನಿಯರ್' ವರ್ಗ, ೧೦ ದಿನಗಳ 'ಸೀನಿಯರ್' ವರ್ಗ ಹೀಗೆ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿತು ಮೊದಲನೇ ವರ್ಗವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ೨ ನೆಯದನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತೆರೆಯಲಾಯಿತು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ೧೯೧೮ ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು ೧೯೨೦ ರ ವರೆಗೆ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು ೧೯೨೧ ರ ತರುವಾಯ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಶಾಖೆಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ದಿನ ಅಥವಾ ೨ ದಿನಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಹಕಾರಿ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಶಾಖೆಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಲಾಯಿತು ಅತಿ ಮಹತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂದರೆ, ೧೯೨೫ ರಿಂದ ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ೩ ತಿಂಗಳುಗಳ ಸುಪರವಾಯಿರುರರ ತರಗತಿ ವರ್ಗಗಳು ೧೯೨೬ ರಲ್ಲಿ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯನ್ನು (Board) ನಿಯಮಿಸಿತು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯ ನ್ನೇಲ್ಲ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ೧೯೨೬ ರಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿತು

- (೧) ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗಾಗಿ ಮೂರುದಿನಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವರ್ಗಗಳು
- (೨) ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಿಗಾಗಿ ೩ ತಿಂಗಳುಗಳ ವರ್ಗ
- (೩) ಪಟ್ಟಣ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಿಗಾಗಿ ೬ ತಿಂಗಳುಗಳ ವರ್ಗ
- (೪) ಬ್ಯಾಂಕ ಇನ್‌ವೆಸ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಸಲುವಾಗಿ ೧ ವರ್ಷದ ವರ್ಗ
- (೫) ಒಂದು ವರ್ಷದ ಸುಪರವಾಯಿರುರರ ಡಿಸ್ಲೋಮಾ ವರ್ಗ
- (೬) ೧೫ ದಿನಗಳ ಸಹಕಾರಿ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ ವರ್ಗ
- (೭) ಒಂದು ವರ್ಷದ ಸಹಕಾರಿ ಡಿಸ್ಲೋಮಾ ವರ್ಗ
- (೮) ೬ ತಿಂಗಳುಗಳ ಬ್ಯಾಂಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವರ್ಗ

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಂತೆ ಕೇವಲ ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಂಡಳದಂತೆ ವರ್ತಿಸಲು ಈ ಸಮಿತಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಈ ಸಮಿತಿಯು ಪುಣೆ 'ಸುರತ, ಧಾರವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು ೧೯೨೮ ರಿಂದ ೩೫ ರ ವರೆಗೆ ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೂಡಲಾಗಿದೆ

(೧) ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪತ್ರಕ (ಸರ್ವಿಫಿಕೇಟ್) ಪರೀಕ್ಷೆ ೧೪೨೬

(೨) ಸುಪರವಾಯ್ಡುರರ ಡಿಪ್ಲೋಮಾ ಪರೀಕ್ಷೆ ೪೨೮

(೩) ಬ್ಯಾಂಕ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಟರರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆ ೧೩೧

೧೯೩೬ ರಲ್ಲಿ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಗ್ರಾಂಟಿನಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಶಾಲೆಯು ತನ್ನ ನೋಕರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ, ಸಹಕಾರ, ಅರ್ಥ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆ ವಿಷಯಗಳ ೪ ತಿಂಗಳುಗಳ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು ಈ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ನೋಕರರನ್ನು ನೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಇದೇ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರನ್ನು (Education Supervisors) ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು ಈ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳದ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರಿಗಾಗಿ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು

ಆದರೆ ದಿವಂಗತ ಸರ್‌ ಜಿರ್ಮಲದಾಸ ಧ್ಯಾಕರ್ನೇ ಅವರು ದಯಪಾಲಿಸಿದ ಹಣದಿಂದ ೧೯೧೮ ರಿಂದ ೨೨ ರ ವರೆಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳದೆ ಹೋದರೆ ಮುಂಬೈ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಚಿತ್ರವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲಾರದು ಪ್ರಾರಂಭದ ೨ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಈ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಶಾಲೆಯು ನಡೆಯಿಸಿ ಆ ತರುವಾಯ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಟರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿತು ಒಟ್ಟು ೩೪ ಶಾಲೆಗಳು ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು ಮತ್ತು ೪೪೨ ಜನರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರು

ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು —

ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ ೧೯೧೭ ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿಯ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ವಾಚನಾಲಯವು ಶ್ರೀ ಎಲ್ ಮೆಹತಾ ಅವರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ “ ಬಾಂಬೆ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ಸ್ ” ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸತೊಡಗಿತು ಆ ತರುವಾಯ ಮುಂಬೈ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯು

ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಮೇಲೆ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು ೧೯೨೮ ರಲ್ಲಿ ದಿವಂಗತ ಪ್ರೊ ಎಚ್ ಎಲ್ ಕಾಜಿ ಅವರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಾಂಬೇ ಕೋಆಪರೇಟಿವ್ಸ್ ನ್ಯೂಜ್ ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ೩ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದಿತು ೧೯೧೯ ರಲ್ಲಿ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಹಕಾರಿ ಮಿತ್ರ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸತೊಡಗಿತು ಅದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಮಿತ್ರ ಎಂಬ ಮರಾಠಿ ಪತ್ರಿಕೆ, ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ರಿಕಾ ಎಂಬ ಗುಜರಾಥಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗತೊಡಗಿದವು ಈ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ, ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು ಸಹಕಾರಿ ನಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತಿತರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ ಆದರೆ ೧೯೩೫ ರಲ್ಲಿ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಾಖೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಯಿತು ೧೯೪೬ ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಅಂದಿನ ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿತು ಈ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಮೇರೆಗೆ ೧೯೪೭ ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ರಚನೆಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪುನರ್ವಿವರಿಸಲಾಯಿತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರೀತರ ಜನರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಂಬೈ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬುದು ಈ ಸಮಿತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದ್ದಿತು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು ಎಫ್‌ಕ್ಯೂಟಿವ್ಸ್ ಆಫೀಸರ್ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿತು ಅದರಂತೆ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ಪುಣೆ, ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಸುರತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಿತು ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ, ಗುಜರಾಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು ೧೯೪೭ ರಲ್ಲಿ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಉಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಈ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವದವೀಧರರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಧಿಯು ಒಂದು ವರ್ಷವಿದ್ದು ಶಿಕ್ಷಣವು ಪೂರ್ಣವಾದ ಮೇರ ಕಾಲೇಜು “ Higher Diploma in Co-operation ” ಎಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಪರವಾಯಿಧ್ಯುರ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಟರ್ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಈ ವರ್ಗಗಳ ಅವಧಿಯು ೬ ತಿಂಗಳು ಇದ್ದು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಈ ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವದಲ್ಲದೆ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರ ಮುಖಾಂತರ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಿಗೆ ಇತರ ಖಾತೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಶಿಕ್ಷಣ ವರ್ಗಗಳನ್ನು

ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತೆರೆಯುವ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟವು ಮುಂದುವರಿಸಿದ ಈ ಮೂರೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತವೆ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂಬಯಿ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಸಹಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ

(ಐ) ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಿರಿ ಆಂದೋಲನ.

‘ ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಿರಿ ’ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಸರಕಾರವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಈ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿವೆ ಆದರೆ ೧೯೪೮ ರ ವರೆಗೆ ಈ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಉಪಯೋಗವು ಮರ್ಯಾದಿತವಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಯೋಜನಾಬದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಅದು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಿತು ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಿರಿ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಲಿಲ್ಲ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳು ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಹಂಚುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸಂಘಗಳು ಗೊಬ್ಬರ ಕುಣಿಗಳನ್ನು ತೋಡುವದು ಎಂದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು ರೈತರಿಗೆ ಉಕ್ಕು, ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಸಿಮೆಂಟುಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಕೆತಿನಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಸಂಘ ಮತ್ತು ತಾಲೂಕಾ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಸಂಘಗಳು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು ಈ ನಾನಾಸುಗಳನ್ನು ರೈತರು ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಶೀಘ್ರ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸತೊಡಗಿದರ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ ರೈತರಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಸಾಲ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು

ಸುಧಾರಿಸಿದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಸಾರ ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸರಕಾರದ ‘ ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಿರಿ ’ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಕೌನ್ಸಿಲು ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿತು ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಬಲವಾಗಿ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು ಈ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಮೇರೆಗೆ, ಹಳ್ಳಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು, ಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ರೈತರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬೀಜ ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಸಿಗುವಂತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಇತರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ

ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯ 'ಡ' ವರ್ಗದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ಶೇಷ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಮಿತಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರವು ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿತು 'ಅ' ಮತ್ತು 'ಬ' ವರ್ಗದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಅನೋನಿಯಾ ಸರ್ಲೈಟಿ ಹಂಚುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎಜಂಟರಂತೆ ನಿಯಮಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಸರಕಾರವು ಆಜ್ಞೆ ವಿಧಿಸಿತು ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಅಗಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಇದ್ದ ಬಾವಿಗಳ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ 'ಅ' ಮತ್ತು 'ಬ' ವರ್ಗದ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಸಾಲ ಮತ್ತು ಸಹಾಯ ಧನಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವದಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳನ್ನು ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು ಶೇಷ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಿರಿ ಆಂದೋಲನದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಾ ಮಂಡಲಗಳು ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು ೧೯೫೦-೫೧ ರಲ್ಲಿ ೫೪೫ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲಗಳು ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತಾಲೂಕಾ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಮಿತಿಗಳಾಗಿಯೂ ಆಹಾರ ಆಂದೋಲನದ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯರೂಪ ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದವು ಕೆಳಕಂಡ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ ಪತ್ತಿನ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟವು

೧) ಬೆಳೆ ಮತ್ತು ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಾಲ	೨,೭೯,೬೧,೩೭೦
೨) ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಅಗಿಯುವದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ	೧೬,೬೮,೩೦೧
೩) ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ	೧,೧೬,೫೦,೨೫೦
೪) ಭೂಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ	೧,೨೧,೨೧,೮೯೮
೫) ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ	೧,೩೩,೧೨,೩೧೭
೬) ಬೀಜ	೧,೧೫,೭೬,೮೨೪
೭) ಇತರ	೪೬,೬೯,೬೧೬

ಒಟ್ಟು ರೂ. ೮,೨೯,೫೪,೫೭೬

‘ ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಿರಿ ’ ಅಂದೋಲನವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯದ ವರದಿಯನ್ನು ಕಳಗೆ ಕೂಡಲಾಗಿದೆ

- (ಅ) ೩೩೪೨೧೪ ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದವು
- (ಬ) ೧೦೦೬೭ ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ನೀರಾವರಿಯ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದವು

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಸುಮಾರು ೨೦ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಿ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಮಿಶ್ರಣ ಮತ್ತು ಶೇಂಗಾ ಹಿಂಡಿಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ರೋಕ ಎಜೆನ್ಸಿಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೫೦-೫೧ ರಲ್ಲಿ ಅಮೋನಿಯಾ ಸಲ್ಫೇಟ್ ಹಂಚುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೊಂದಲಿನಂತೆ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘವೇ ಕೈಕೊಂಡಿತು

ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಳವಳಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಎತ್ತುಗಳ ಕೂರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಸರಕಾರವು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘ, ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರಿ ಸಂಘ, ಬೇಸಾಯ ಸಂಘ ಮತ್ತು ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳಿಗೆ ಟ್ರಾಕ್ಟರುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕಿಂತ ೦ ರಷ್ಟನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಕೂಡುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿತು ಹೀಗೆ ಈ ಯೋಜನೆಯು ೧೯೫೦-೫೧ ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಒಟ್ಟು ೨೧ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ೪ ಲಕ್ಷ ರೂ. ಗಳ ವರೆಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡಲಾಯಿತು

೧೯೫೦-೫೧ ರ ಕೊನೆಗೆ, ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಬೆಳೆಯುವವರಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಯಿತು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೆ ರೈತರಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮತ್ತಿತರ ಸಾಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಿಮ್ಲಾದಿಂದ ತರಿಸಿದ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಆಲೂಗಡ್ಡೆಗಳ ಬೀಜದ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು

(ಜ) ಪಾನನಿರೋಧ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ.

೧೯೪೯ ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ಪಾನನಿರೋಧ ಕಾಯಿದೆಯು ಪಾಸಾದ ಮೇಲೆ, ಈ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಅದೇಶ ಕೊಡಲಾಯಿತು ಶೀಘ್ರ ವ್ಯವಹಾರವು ಕಟ್ಟಬಿಡುವದರಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಜನರಿಗೆ

ಯೋಗ್ಯ ಪುನರ್ನಿವೇಶನ, ಕುಡಿಯುವ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲೋಸುಗ ನುನರಂಜನೆ ಮತ್ತಿತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದವು ಭಟ್ಟಿ ಸರೆ ತಯಾರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುವ ಮಹುರ ಹೂಸಗಳು ಭಟ್ಟಿ ನೆರೆಗಾಗಿ ದೊರೆಯಬಾರದೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸತೊಡಗಿದ್ದವು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ನಾಲ್ಕು ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು - ಒಬ್ಬ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಮತ್ತು ೩ ಆಡಿಟರ್—ಎಕ್ಸಾಯಿಜ ಖಾತೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು ಮೂರು ಜನ ಆಡಿಟರ್‌ರು ಗುಜರಾತ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನದಿಯಾದ, ನಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯ ತೊಡಗಿದರು ಮನರಂಜನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವದು ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಮನರಂಜನ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು (ಸಂಸ್ಕಾರ ಕೇಂದ್ರ) ತೆರೆದಿವೆ ೧೯೫೧ ಜೂನ್ ೩೦ ಕ್ಕೆ ೬೪ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕೇಂದ್ರ ಗಳಿದ್ದವು ನೀರಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ನೋಂದಾಯಿಸಲಾಗಿದೆ-

(ಕೆ) ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ಬಂದ ನಿರಾಶ್ರಿತರ ಪುನರ್ನಿವೇಶನ.

ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನರ ಪುನರ್ನಿವೇಶನಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೇ ಉತ್ತಮ ವೆಂದು ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿವೆ. ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೋತ್ತಾಹಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೌಕರ ವರ್ಗವನ್ನು ೧೯೪೮-೪೯ ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿತು ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನರ ಪುನರ್ನಿವೇಶನ ಕ್ರಮವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೋತ್ತಾಹಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಸರ್ಕಾರವು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನರ ಪುನರ್ನಿವೇಶನಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆಯ ಕಾರ್ಯದ ವರದಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

	೧೯೪೮-೪೯	೧೯೪೯-೫೦	೧೯೫೦-೫೧
ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೬೧	೧೨೪	೧೫೭
ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	೨೧೦೨.	೪೯೯೫	೬೬೫೧.
ದುಡಿಯುವ ಭಂಡವಲು	೧೦೫೯೫೯೮	೧೪೪೦೫೧೭	೨೮೬೮೨೫೯

ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಭಂಡವಲು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿವೆ ೧೯೪೯-೫೦ ಮತ್ತು ೧೯೫೦-೫೧ ರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೯೫೦ ೧೯೫೧	ದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೯೫೦ ೧೯೫೧	ದುಡಿಯುವ ಭಂಡವಲು ೧೯೫೦ ೧೯೫೧.
ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘ	೨	೨೫೮೬	೨೬೬೪೯೬
ಉತ್ಪಾದಕರ ,	೩೦	೧೦೭೧	೧೧೦೫೨೫
ಮನಕಟ್ಟುನ ,	೨	೪೪೪	೨೬೬೫೫೨
ಸಾಗಾಣ ,	೨	೧೩೬	೨೬೬೬೮
ಬೇವಾಯ ,	೧	೫	೫೪೧೩
ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ,	೨	೧೪	೨೩೬೯೫
ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆ	೧	೯	೧೦೦೦
ಪತ್ತಿನ ಸಂಘ	೨	೨೪	೧೬೮
ಒಟ್ಟು	೧೨೪	೪೧೯೫	೧೪೪೦೫೧೭
			೨೮೬೮೨೫೯.

ಈ ಸಂಘಗಳು ಸಾಧಿಸಿರುವ ಪ್ರಗತಿಯು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ಈ ಸಂಘಗಳು ಬಾಲ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನರಲ್ಲಿಯ ನಿಸ್ಸಾರ್ಥ, ಪ್ರಭಾವಿ ಅಧಿಕಾರೀತರ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣಕಾಸು ದೊರೆಯುವದು ಈ ಸ್ಥಳ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ

(೨) ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಂದಿತು. ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಳೆದ ೫೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನವು ಸರಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಿದೆ. ಅವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಪೋಷಿಸಿ, ಬೆಳೆಯಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದ ಸದ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಆಂದೋಲನವನ್ನು ರಜಿಷ್ಠ್ರಾಕರನ ಮುಖಾಂತರ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಈ ರಜಿಷ್ಠ್ರಾಕರನೇ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಜಿಷ್ಠ್ರಾಕರನಿಗೆ ಸಂಘಗಳನ್ನು ನೋಂದಾಯಿಸುವ, ಪೋಟಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವ, ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ, ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ, ತಂಟೆ ಬಗೆಹರಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಂಘಗಳನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡುವ ಈ ಮೊದಲಾದ ಅಧಿಕಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸಂಘದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು ಮತ್ತು ಚಾಲಕರು ಸಂಘದ ಹಣದ ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಮ ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ರಜಿಷ್ಠ್ರಾಕರನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಮ ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವು ಇವನಿಗಿದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಹಣದ ದುರ್ವಿನಿಯೋಗವಾದರೆ ಅದನ್ನು ನೋಲಿಸ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಶೋಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಖಾಂತರ ಅಪರಾಧಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವು ರಜಿಷ್ಠ್ರಾಕರನಿಗಿದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘದ ಹಣವನ್ನು ತೊಡಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ರಜಿಷ್ಠ್ರಾಕರನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಆಂದೋಲನವು ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯ, ಸಲಹೆ, ರಿಯಾಯಿತಿ ಮತ್ತು ವಿಕೇಷ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

೧. ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ---

- (ಅ) ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಆ ಖಾತೆಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವ ದರಲ್ಲಿ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚ.
- (ಬ) ಕೆಳಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಧನ ಸಹಾಯ (1) ಸಾಲ, ಗ್ರಾಂಟು ಮತ್ತು ಸಹಾಯ ಧನ (ಸಬ್ಸಿಡಿ) (ii) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಹೊರಡಿಸಿದ ಡಿಬೆಂಚರುಗಳ ಅಸಲು ಅಥವಾ ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿ ಕೊಡುವ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವದು (iii) ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ, ಪ್ರಾಂತಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘದ, ಸಕ್ಕರೆ

ಕಾರಖಾನೆಯ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಜನರ, ಬೇಸಾಯ ಸಂಘಗಳ ಶೇರು ಭಾಂಡವಲುಗಳ ಕೆಲ ಭಾಗವನ್ನು ಪೂರೈಸುವದು. (iv) ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳಿಗೆ, ಅರಣ್ಯ ಕಾಲಿಕಾರರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ, ನೂಲು ಮತ್ತು ಬಟ್ಟೆ ಹಂಚುವ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಹಣದ ಮಾರ್ಜಿನಲ್ ಗ್ಯಾರಂಟಿ ಕೊಡುವದು

- (ಕ) ಕೆಲವೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇಡೀ ನೌಕರ ವರ್ಗವನ್ನೇ ಕೆಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪುಕ್ಕಟೆ ಕೊಡುವದು
- (ಡ) ಉತ್ಪನ್ನಕರ, ಸ್ವಾಂಪಕರ, ನೋಂದಣಿ ಫೀ ವೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ರಿಯಾಯಿತಿ ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳು
- (ಇ) ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿಯಮಿಸಲಾಗುವ ಸಮಿತಿಗಳ ಸದಸ್ಯರ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಹೊರುವದು.
- (ಫ) ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚ

೨. ಕಾಯ್ದೆಯ ಸಹಾಯ —

- (ಅ) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು
- (ಬ) ಮುಂಬಯಿ ಶೇಷ್ಠೀ ಸಾಲ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯ್ದೆ, ಸಾಹುಕಾರೀ ಕಾಯ್ದೆ ಮತ್ತು ಕೂಳ ಕಾಯ್ದೆಗಳಲ್ಲಿಯ ನಿರ್ಬಂಧಿತ ಕಲಮುಗಳಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಕ್ಷಣ ಕ್ರಮಗಳು
- (ಕ) ಸಂಘಗಳ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ನಡುವೆ, ಸದಸ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ನಡುವೆ, ಸದಸ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಮಂಡಲದವರ ನಡುವೆ ಉದ್ಭವಿಸ ಬಹುದಾದ ತಂಟೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪಂಚಾಯಿತದಾರರ ಮುಖಾಂತರ ತೀರ್ಪು ಕೊಡುವದು ಮತ್ತು ದಿವಾಣಿ ಅಥವಾ ಕಂದಾಯ ಖಾತೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಈ ತೀರ್ಪುಗಳ ಅಮಲಬಜಾವಣೆ ಮಾಡುವದು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಶೇರುಗಳನ್ನು ಜಪ್ತು ಮಾಡದಂತೆ ವಿಶೇಷ ರಿಯಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಾಸನ ಬದ್ಧ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದು

೩. ನೈತಿಕ ಬೆಂಬಲ —

- (ಅ) ಪೂರೈಕೆ, ಕಲೆಹಾಕುವಿಕೆ, ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮತ್ತಿತರ ನಿತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಸರಕುಗಳ ವಿತರಣೆ ಮೊದಲಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವದು

- (ಬ) ಸಹಕಾರಿ ಕೂಲಿಕಾರರ ಕಾಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕಾಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತ ಕೊಡುವದು
- (ಕ) ಅರಣ್ಯ ಕೂಸುಗಳನ್ನು ಅರಣ್ಯ ಕೂಲಿಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದು
- (ಡ) ಸರಕಾರಿ ಖರೀದಿ ಖಾತೆಯು ಗೃಹ ಉದ್ಯಮಿಯ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪ್ತ ಕೊಡುವದು.
- (ಇ) ಬೇಸಾಯ, ಮನೆಕಟ್ಟುವ, ಗೋಸಂಗೋಪನ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಜಾಗಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದು
- (ಫ) ನಿರಾಶ್ರಿತರ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತ ಸೈನಿಕರ ಪುನರ್ನಿವೇಶನಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು
- (ಗ) ' ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಿರಿ ' ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಆಹಾರೋತ್ಪಾದನ ಸಮಿತಿಗಳೆಂದು ನಿಯಮಿಸಿ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಹಂಚುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪ್ತ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುವದು
- (ಹ) ಪಾನನಿರೋಧ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಜನರಿಗಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವದು ಮತ್ತು ಕುಡಿಯುವ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮನರಂಜನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವದು ಪಾನನಿರೋಧ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವದು

ಆಂದೋಲನವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು ೫೦ ವರ್ಷಗಳಾದರೂ, ಕೆಲವೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯು ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ ಮುಂಬೈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನವು ತೀವ್ರ ಮತ್ತು ತೀವ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸರಕಾರವು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ಈ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಸರಕಾರದ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಹಾಯವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಅಧಿಕಾರೀತರ ಜನರು ಆಂದೋಲನದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಹಲಕೆಲವು ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಸಹಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಪರ್ಯಂತವೂ ನೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರೀತರ ಜನರ ನಡುವಿನ ಸಖ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಈ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತಿತರ ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಂದೋಲನವು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಿದ್ದು

ಯಾನದ(ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಆಂದೋಲನವು ಸಮರ್ಥವಿದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ ಆದರೂ ಭಾರತದಂಥ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದದ ನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯವು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುದರಿಂದ ಸರಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣವಿರುವುದು ಆ ತತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದದ್ದೆಂದೂ ಕೆಲವರು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ ಸಹಕಾರಿಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ತನ್ನ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ

‘ ಆಂದೋಲನವು ಜನತೆಯದು ಮತ್ತು ಜನತೆಯ ಸಲುವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜನತೆಯು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ಸರಕಾರವು ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವುದಾದರೂ ಜನತೆಗೆ ಸಹಾಯ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ತರಬೇತಿಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಹೊರ್ತು ಆಂದೋಲನದ ಕಾಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿಯಲ್ಲ ”

“ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಮೂದಿಸಿ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ” ದಿನಂಗಳತ ಶ್ರೀ ಎಚ್ ಎಲ್ ಕಾಜಿ, ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ ಆದರೂ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಪೂರ್ವಿಯಾಗಿ ಸರಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಹೊರಗುಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ

(೧) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಧನಸಹಾಯ, ಶಾಸನಗಳ ರಿಯಾಯಿತಿ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಲಿವೆ ಆದುದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಶೇಷ ಸೌಲಭ್ಯ ಹಾಗೂ ಧನಸಹಾಯಗಳ ದುರುಪಯೋಗವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿದೆ ನೆದರ್ಲೆಂಡ್, ಸ್ವಿಡಿನೇವ್ವಿಯನ್ ಮೊದಲಾದ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯ ಪಡೆದಿರುವ ಸಂಘಗಳ ಮೇಲೆ ಸರಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣವಿದೆ

(೨) ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಸಂಘಗಳ ಯೋಗ್ಯ ಘಟರೇಶನ್ನುಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸರಕಾರವು ಕೈಕೊಂಡಿದೆ

(೩) ಧುರೀಣತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯು ವಿಶೇಷತಃ ಹಳ್ಳಿಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿಲ್ಲ

(೪) ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ

(೫) ಹಣದ ದುರುಪಯೋಗ ಮೊದಲಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಲಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹೊಸ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ

ಆದರೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿವೆ ಭಾರತದ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ,

ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಹಣ ತೊಡಗಿಸುವ ವರ್ಗದ ಸುರಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಅನು
ಲಕ್ಷಿಸಿ, ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಪ್ರಗತಿ ವರವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಬಾಹಿರ ಮಾಡುವದು
ಯೋಗ್ಯವಾದುದು ಈಗ ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಸುರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು
ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉದ್ಭವವಾಗಿವೆ
ನಾಡಿನ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯು ಆಂದೋ
ಲನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಸಹಕಾರವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಖಾಸಗೀ
ಜೀವನದ ಅಥವಾ ವರ್ಗದ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿದೆ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಕೃತಿ
ರಚನೆಯ ಒಂದು ಅರ್ಜಿಯವಾದ ದೀವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಸಮಿತಿಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯ
ಪಡುತ್ತದೆ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುಯೋಜಿತ ಅರ್ಥ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ
ಕೆಲವೊಂದು ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು ಅವಿವಾರ್ಯವಾಗಿವೆ ಸಹ
ಕಾರಿ ಆಂದೋಲನವು ಹುಟ್ಟಿದಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆ ಮತ್ತು ಸರಕಾ
ರೀತರರ ನಡುವಿರುವ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿ, ಸೌಹಾರ್ದ ಮತ್ತು ಒಮ್ಮತ ಸಂಬಂಧವು
ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಸರಕಾರೀತ
ರರ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ ನೇಮಕಗಳನ್ನು ಈ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸದಿದ್ದರೆ
ಇದು ಇಮ್ಮೊಂದು ಉಚ್ಚಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಲು ಶಕ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಸಹಕಾರಿ
ಆಂದೋಲನದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಮತ್ತು ಅದರ
ವಿವಿಧ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಲು ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ
ವೈಸಿಡೆಂಟ್ ಇವರು ಜೇರಮನ್ ರಾಗಿರುವ ಸಹಕಾರಿ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದು,
ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯಿದೆಯ ೫೬ ನೆಯ ಕಲಮಿನನ್ವಯ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ
ತೀರ್ಪುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಲು ಮತ್ತು ಅಪೀಲು
ಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಸಹಕಾರಿ ಶಾಸನ ಸಭೆಯು (Cooperative Tribunal)
ರಚಿತವಾದುದು, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ (Co-operative Institute)
ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸರ್ವಿಸ್‌ನಾಡು ಆಡಿಟರಿಗೆ ಲೆಕ್ಕ
ವರಿಶೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸಿದುದು
ಈ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಮಗಳು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಪಾತ್ರವನ್ನು
ಸರಕಾರೀತರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿವೆ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು
ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಗಳ ಧೋರಣೆಗಳ
ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನು ಪಡೆಯು
ತ್ತಾನೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನು ಜೇರಮನ್ ರಾಗಿರುವ
ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಬೋರ್ಡು ಇರುತ್ತದೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ
ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಬೋರ್ಡಿನ ಮೀಟಿಂಗುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿ,
ಯೋಗ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಳೆಯುತ್ತಾರೆ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನು ಮತ್ತು ಅವನ ನೌಕರ
ವರ್ಗವು ಶ್ರೇಷ್ಠಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಲವು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರ
ಲ್ಲಿಯೂ ಸರಕಾರೀತರರಿಂದ ಯಾವದೇ ವಿರುದ್ಧ ದೂರುಗಳು ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ
ಸಹಕಾರದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ನಿಯಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆಂದೋಲನವನ್ನು

ಆದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಕಾರೇತರರಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಅಧಿಕಾರೇತರರ ಬೇಡಿಕೆಯ ಅಭಿವ್ರಾಯಗಳು ಇತ್ತೀತ್ತಲಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಸರಕಾರವು ತಕ್ಕ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಆದರೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಂದೋಲನದ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಸರಕಾರೇತರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೋ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಇನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದಿದೆ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನವು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿದೆ, ಏರಿಳಿತವು ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ನೆರವು ಬೇಕಾಗಿದೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಮಾಜ ರಚನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಹೆಣಗಬೇಕಾದ ಕಾಯ-ದಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳು ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸಾತ್ರ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಜನಾಬ್ದಾರಿಯ ಅರಿವು ಈ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸತಕ್ಕದ್ದಿದೆ

ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ರಚನೆ

ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯು ಅನೇಕ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ ಅವೆಂದರೆ — ೧ ಆಡಳಿತ (Administrative) ೨ ಒಕ್ಕಲತನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಮಾರಾಟ (Marketing) ೩ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆ (Audit) ೪ ಗೃಹ ಉದ್ಯಮಗಳು (Cottage Industries) ಮತ್ತು ೫ ಸಹಕಾರಿ ನಿಯಂತ್ರಣ (Money Lenders) ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದರೂ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರರ ಆಡಳಿತವು ಕೆಳಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನೇ ಈ ಖಾತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಅವನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಯಿಂಟಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ ಸಿ ಎಸ್ ಜಾಯಿಂಟಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ ಆಯ್ ಸಿ ವ್ಹಿ ಆಯ್, ಚೀಫ್ ಆಡಿಟರ್ ಆಂಡ್ ಫೈನಾನ್ಸಿಯಲ್ ಅಡ್ವೈಸರ್, ಚೀಫ್ ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಆಫೀಸರ ಮತ್ತು ಪರ್ಸನಲ್ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಹೀಗೆ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ

ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆಂದು ಜುಜ್ಜಿ ಮತ್ತು ತಾಲೂಕುಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಇರುವ ನೌರರ ವರ್ಗದ ವಿವರವನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ೧ ರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಲಾಗಿದೆ

ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಧೋರಣೆಯ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಮತ್ತು ಕೆಳಗಿನ ಕಾಯಿದೆಯ ಆಡಳಿತವು ಬಗ್ಗೆಯೂ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನು ಜನಾಬ್ದಾರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ

- ೧) ೧೯೨೫ ರ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆ
- ೨) ೧೯೨೯ ರ ಮುಂಬಯಿ ಒಕ್ಕಲತನ ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಮಾರಾಟದ ಕಾಯಿದೆ
- ೩) ೧೯೪೭ ರ ಮುಂಬಯಿ ಶೇಷ್ಠಿ ಸಾಲಗಾರರ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆ (ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಬೆಳೆ ಸಾಲ, ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ತರ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ)

೪) ೧೯೪೭ ರ ಮುಂಬಯಿ ಸಾಹುಕಾರೀ ಕಾಯಿದೆ

೫) ೧೯೪೭ ರ ಮುಂಬಯಿ ವೇಅರಹಾಸ ಕಾಯಿದೆ

ಜಾಯಿಂಟಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು, ಪುಣೆ

ಜಾಯಿಂಟಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನು ಸಹಕಾರಿ ವಿಷಯದ ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಇವನಿಗೆ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಕಲಮು ೬೪ ಎ. ದರಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಶೇತ್ರಿಪತ್ತಿನ, ಬಿನ್‌ವತ್ತಿನ ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಮತ್ತು ಸಂಬಳ ವಡಿಯುವವರ ಸಂಘಗಳ (ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಸಂದಿದ ನಟ್ಟಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಜಾಯಿಂಟಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನ ಅಧಿಕಾರವಿರುತ್ತದೆ

ಜಾಯಿಂಟಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯ ಉದ್ದಿಮೆಗಳು

ಕಸಬುದಾರರನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಘಟಿಸುವುದು, ಅವರಿಗೆ ಹಣ ಮತ್ತು ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು, ಅವರ ಸರಕುಗಳ ಮಾರಾಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು, ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸುಧಾರಣೆ, ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹ ಮೊದಲಾದ ಗೃಹ ಉದ್ದಿಮೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಖಾತೆಗೆ (Department of Industries) ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಆದರೆ ೧೯೪೬ ರಲ್ಲಿ, ಗೃಹ ಉದ್ದಿಮೆಯ ಅನೇಕ ಯೋಜನಗಳನ್ನು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಖಾತೆಯಿಂದ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿ ಜಾಯಿಂಟಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯ ಉದ್ದಿಮೆಗಳು, ಎಂಬ ಹೊಸ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಈ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯನ್ವಯ ಅವರಿಗೆ ಕಲಮು ೬೪ ಎ ದರಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

ಇವನಿಗೆ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಡೆಪುಟಿ ಜಾಯಿಂಟಿ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್, ಆಯ್ ಸಿ ಆ್ಯಂಡ್ ವೈ. ಆಯ್. ಮತ್ತಿತರ ತಾಂತ್ರಿಕ ತಜ್ಞರು ಅಂದರೆ (೧) ಟೆಕ್ನಿಟಾಯಿಲ್ ಆಫೀಸರ್ (೨) ಚರ್ಮ ಹದ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಚರ್ಮದ ತಜ್ಞ. (೩) ಉಣ್ಣೆ ವಿಷಯಗಳ ತಜ್ಞ (೪) ಕಾತೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ (೫) ಗ್ಲಾಸ್ ಕಮಿಸ್ಷ (೬) ಸಿರಿ ಕಲ್ಚರಿಷ್ಟ (೭) ಸಿರಾಮಿಕ್ ಕಮಿಸ್ಷ ಮತ್ತು (೮) ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ವೈ. ಆಯ್. ಇ. ಡಬ್ಲ್ಯು. ಮೊದಲಾದ ತಜ್ಞರು ಸಹಾಯಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿ ಆಯ್ ಸಿ ಆ್ಯಂಡ್ ವೈ. ಆಯ್ ಇವನು ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಗೃಹ ಉದ್ದಿಮೆ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ

ಚೀಫ್ ಆಡಿಟರ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಲಹಾಗಾರ.

ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇವನು ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅಲ್ಲದೆ ಸಹಕಾರಿ ಹಣ ಕಾಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರನಿಗೆ ಇವನು ಸಲಹೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಎಲ್ಲ ನೌಕರ ವರ್ಗದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಚೀಫ್ ಆಡಿಟರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಲಮು ೬೪-ಎ ದರಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇವನಿಗೆ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರನ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಇವೆ.

ಡಿನಿಜನಲ್ ಡೆಪುಟಿ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರ.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುಣೆ, ಅಹಮದಾಬಾದ, ಬಡೋದೆ, ನಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾಂವ ಹೀಗೆ ೫ ಡೆಪುಟಿ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರರಿದ್ದಾರೆ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆ ಯನ್ವಯ ಕಲಮು ೬೪-ಎ ದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಡೆಪುಟಿ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರನಿಗೆ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರನ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳೂ ಇವೆ ತಮ್ಮ ಕೈಕೆಳಗಿನ ನೌಕರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಡಳಿತೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಯದ ಅಧಿಕಾರಗಳೂ ಇವರಿಗಿರುತ್ತವೆ.

ಪುನರ್ಘಟಿತ ಆಡಳಿತೀಯ ರಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಸಬುದಾರರಿಗೆ ಸಾಲ ಕೂಡುವ ಮತ್ತಿತರ ಗೃಹ ಉದ್ದಿಮೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಡೆಪುಟಿ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರ

ಪುನರ್ಘಟಿತ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಡಾಂಗ ಜಿಲ್ಲೆಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೂ ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರರಿದ್ದಾರೆ ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರರ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

(೧) ಶಾಸನಬದ್ಧ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು (೨) ಆಡಳಿತೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳು.

- ೧) ಶಾಸನಬದ್ಧ ಕಾರ್ಯಗಳು:-ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರನಿಗೆ ಮುಂಬೈ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೇರೆಗೆ, ೪೭, ೪೮, ೪೯, ೫೩, ಮತ್ತು ೬೪ ಎ, ಈ ಕಲಮುಗಳ ಕೆಳಗೆ ಬರುವ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರನಿಗೆ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ೧೦, ೧೫, ೧೫ ಎ, ೧೬, ೧೬ ಎ, ೪೬ ಎ, ೫೦, ೫೦ ಎ, ೫೧, ೫೨, ೫೪ ಎ, ಮತ್ತು ೬೩ (೩) ಈ ಕಲಮುಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಸಹಿತ ಮಾರ್ಯಾದಿತ ವಾಗುವೆ ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ೫೦ (೩), ೫೦ (ಇ), ೫೦ (ಎಫ್) ಮತ್ತು ೫೦ (ಜಿ) ಈ ಕಲಮುಗಳನ್ವಯ ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್

ರಜಿಷ್ಠ್ರಾರನಿಗೆ ಮರ್ಯಾದಿತ ಅಧಿಕಾರಗಳಿವ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಕೂಡಲಾಗಿರುವ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ೧೯೨೭ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ನಿಯಮಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೂಡಲಾಗಿದೆ ೩೨ ಮತ್ತು ೩೫ ಈ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಷ್ಠ್ರಾರನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರಗಳಿವೆ ಆದರೆ ೩, ೫, ೬, ೭ ಎ, ೭, ೮, ೧೧, ೧೨ ಎ, ೧೭, ೨೫, ೨೮, ೩೭, ೩೮ (೩), ೩೮ (೫) ಈ ಕಾನೂನುಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಮುಂಬಯಿ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯಿದೆಯ ೧೦ ನೆಯ ಕಲಮಿನನ್ವಯ ಅವನು ನೋಂದಾಯಿಸಬಹುದಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೇನೇ ಅವನಿಗೆ ಮರ್ಯಾದಿತ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಇರುತ್ತವೆ

- ೨) ಆಡಳಿತೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳು — ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಷ್ಠ್ರಾರನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಡಳಿತೀಯ ಅಧಿವತಿಯಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ತರದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು ಇವನಿಗೆ ಸೇರಿವೆ ಪುನರ್ಘಟಿತ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ ಗೃಹ ಮತ್ತು ಚಕ್ಕುವುಟ್ಟು ಉದ್ಯಮ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಷ್ಠ್ರಾರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ ಈ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಆಫೀಸರ್, ಆಯ್ ಸಿ ವಿ ವಿ ಆಯ್ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸುಪರವಾಯ್ ಝರರು ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಷ್ಠ್ರಾರನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ

ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಆಫೀಸರ.

ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಷ್ಠ್ರಾರನಿಗೆ ಆಡಳಿತೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದರ್ಜೆಯ ಸಹಕಾರಿ ನೋಡರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಆಫೀಸರ ದರ್ಜೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಆಡಳಿತೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆ, ಆಂದೋಲನದ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಹಳ್ಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ವಿತರಣಾಕಾರ್ಯದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡುವ ಸಾಲಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ವಸೂಲಿ ಮತ್ತಿತರ ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಆಫೀಸರನು ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಇವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯ್ದೆಯ ೪೩ ನೆಯ ಕಲಮಿನನ್ವಯ ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಷ್ಠ್ರಾರರ ಹುಕುಮಿನ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಘಟನೆ, ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಚಾಕಸಿ, ಸಂಘಗಳ ಲಕ್ಷ್ಯದೀಶನ (ರದ್ದುಮಾಡುವ) ಕಾರ್ಯ, ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಮಹತ್ವದ ಸಂಘಗಳ ತನಾಸಣೆ,

ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆಯ ಮತ್ತು ನೋಂದಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು, ಸಂಘಗಳ ವ್ಯವಹಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಬಂದ ಅರ್ಜಿಗಳ ವಿಚಾರಣೆ ನೋಡಲಾದ ಕೆಲಸಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಿತ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಅಫೀಸರನು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಸುಸರವಾಯರ್ದುರರು.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಡಳಿತೀಯ ಯಂತ್ರದ ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ನೌಕರ ವರ್ಗವು (Supervision staff) ಕಡೆಯ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿದೆ ೧೯೪೬ ಎಪ್ರಿಲ ೧ನೆಯ ತಾರೀಖಿನಿಂದ ಈ ನೋಕರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರ ದರ್ಜೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ೨೦೦ ಸುಸರವಾಯರ್ದುರರ ಜಾಗೆಗಳನ್ನು ಕಾಯಂ ಮಾಡಿರುವರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೭೨ ಸುಸರವಾಯರ್ದುರರು ಇದ್ದಾರೆ ಎಲ್ಲ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ವಿವರ ಪೂರ್ಣ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯೇ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ ತಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಘಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ೩ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಅವರು ಮಾಡಬೇಕು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯು ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಸುಸರವಾಯರ್ದುರರು ಸಂಘಗಳ ಕ್ರಮದ ವತ್ತಿನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು (Normal credit Statement) ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿ (Asset) ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು, ಬೆಳೆ ವಸೂಲಿ ವತ್ರಿಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವರು ಮತ್ತು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಹಣ ಪೂರೈಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವರು ತಪಾಸಣೆ ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆ.

ಮುಂಬೈ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯ್ದೆಯ ೨೨ ನೆಯ ಕಲಮಿನ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಘಗಳ ಶಾನನಬದ್ಧ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ನೋಕರ ವರ್ಗವನ್ನು ಕೆಳಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು.

(೧) ಸ್ಟೇಶನ್ ಆಡಿಟರರು (೨) ಆಡಿಟರರು (೩) ಸಬ್-ಆಡಿಟರರು ಮತ್ತೆ (೪) ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್ ಆಡಿಟರರು

ದೊಡ್ಡ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ಟೇಶನ್ ಆಡಿಟರರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ ಇವರು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ೨ನೆಯ ವರ್ಗದ ನೋಕರರುತ್ತಾರೆ ಇವರು ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

(೧) ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯೂನಿಯನ್ನು (ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆ, ಅವುಗಳ ಶಾಖೆ, ಸೇ ಆಫೀಸ್ ಮತ್ತು ಸೇಲ್ ಡಿನೋಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು)

(೨) ಖರೀದಿ-ವಿಕ್ರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (Union) ಮತ್ತು ಸಾರಾಟ ಸಂಘಗಳು, ಅವುಗಳ ಶಾಖೆಗಳು, ಸೇಲ್ ಡಿನೋ ಮೊದಲಾದವುಗಳು

(೩) ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಶಾಖಾ ಕಛೇರಿಗಳು

(೪) ೫೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗೆ ವಿ ಕ್ವಿ ಮಡಿಯುನ ಭಾಂಡವಲು ಇರುವ ' ಕ ' ಮತ್ತು ' ಡ ' ವರ್ಗದ ನಗರ-ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು

(೫) ಸರ್ವಿಫೈಡ್ ಆಡಿಟರ್ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಆಡಿಟರ್ ಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೧೦೦ಕ್ಕು ೩ರಷ್ಟು ಸಂಘಗಳ ವುನರ್ಲೆಕ್ಕು ಪರಿಶೋಧನೆ

(೬) ಸರಕಾರದಿಂದ ನಾಲವಡೆವ ಮನೆಕ್ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರಿನಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇತರ ಸಂಘಗಳು

(೭) ಸ್ಪೀಶಲ್ ಆಡಿಟರ್‌ನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿಯ ರವ್ವಾದ ಸಂಘಗಳು (Liquidation Societies)

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರು ಸ್ಪೀಶಲ್ ಆಡಿಟರ್‌ರು ಇದ್ದಾರೆ.

ಆಡಿಟರ್‌ರು: — ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ೧೮ ಆಡಿಟರ್‌ರು ಇರುತ್ತಾರೆ ಆಡಿಟರ್‌ನು ನೃಕಿವರ್ಷ ೭೨ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು ಸಂಘಗಳು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಅರಿವೆ ಅಂಗಡಿ, ಗ್ರಾಮಾಂತರ ವಿತರಣಾ ಕೇಂದ್ರ, ಸೇಲ ಡಿನೂ, ಮೊದಲಾದವು ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಯ ಒಂದೆಂದು ಯುನಿಟ್ ಎಂದು ಪರಿಗ ಣಿಸಲಾಗುವದು ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳ ತಪಾಸಣೆಯನ್ನು ಆಡಿಟರ್‌ನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ

೧ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅಂಗಡಿಗಳು

೨ ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳು

೩ ನೇಕಾರ ಸಂಘಗಳು

೪ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳು

೫ ಜಿಲ್ಲಾ ಯೂನಿಯನ್ ಬೋರ್ಡು

೬ ಸುಸರವಾಯ್‌ದ್ವಿಂಗ ಯೂನಿಯನ್

೭ ಬೆಳೆ ರಕ್ಷಣೆ, ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುವ, ಸಾಮಾನ್ಯಿಕ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಲಾದ ಶೇಷ ಬಿನ್ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

೮ ಇತರ ಸಂಘಗಳು.

ಸಬ್ ಆಡಿಟರರು :-—ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೩೪ ಸಬ್ ಆಡಿಟರರಿದ್ದಾರೆ ಕೆಳ ಕಂಡ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯು ಇವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ವ್ರತಿ ಸಬ್ ಆಡಿಟರನು ಕ್ರತೀವರ್ಷ ಲಳ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನ ಮಾಡ ಬೇಕಾಗುವದು

ಎಲ್ಲ ಶೇಷ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು (ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘ, ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆ ಆಂಗಡಿ ನಡೆಸುವ ಅಥವಾ ವಿತರಣಾ ಕೇಂದ್ರ ನಡೆಸುವ ಒಂ ಸಾವಿರ ರೂ ಗಳಿಗೆ ಮಿಕ್ಕ ವ್ಯವಹಾರವಿರುವ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಬಟ್ಟು) ಕ್ರತಿಯೊಂದು ವಿತರಣಾ ಕೇಂದ್ರ ಅಥವಾ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆಯ ಆಂಗಡಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂದೊಂದು ತಪಾಸಣೆಯಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವದು

ಸರ್ವೆವಾಯಿಡ ಆಡಿಟರರು :-—ಇಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಧೋರಣಗನುಗುಣ ವಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಗಾಗಿ ಸರ್ವೆವಾಯಿಡ ಆಡಿಟರ ರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲಾಗಿದ ಅವರಿಗೆ ಕಳಕಾಣಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದೆ

೧ ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂ ಸಾವಿರ ರೂ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ವಿರುವ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು

೨ ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂ ಸಾವಿರ ರೂ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ವಿರುವ ಮತ್ತು ಕಳೆದ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ 'ಅ' ಅಥವಾ 'ಬ' ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅರ್ಜಿಬಾಂಕ ಮತ್ತು ಸಂಘಗಳು

೩ ಸರಕಾರದ ನಾಲವು ಇರಬೇ ಇರುವ ಮನೆಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳು

೪ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರಿಂದ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇತರ ಸಂಘಗಳು

ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಂಘಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಗಾಗಿ ೧೮೩ ಸರ್ವೆ ವಾಯಿಡ ಆಡಿಟರರು ಇವ್ದಾರೆ

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಇತರ ನೌಕರರು.

೧ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಸ್ಟಾಲ್ಯುಟಿನ ಆಫೀಸರ —೧೯೪೭ ರ ಮುಂಬಯಿ ಶೇಷ ನಾಲಗಾರರ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆಯು ವಾನಾದ ನಂತರ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಸ್ಟಾಲ್ಯುಟಿನ ಆಫೀಸರರನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು

ಈ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ವಿಶೇಷ ನೌಕರ ವರ್ಗವನ್ನು ನಿಯಮಿಸಬೇಕಾಯಿತು ಸಾಲ ಸರಿಪಡಿಸುವ ಬೋರ್ಡುಗಳ (ಈಗ ಸಿವಿಲ್ ಕೋರ್ಟ್) ಮುಖಾಂತರ ತಮ್ಮ ಸಾಲಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವು ಮತ್ತು ಸಾಲ ಸರಿಪಡಿಸಲು ಅರ್ಜಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ರೈತರ ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು, ಬೋರ್ಡುಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊಲಗಳ ಬೆರೆ ಕಟ್ಟುವ ಕಾರ್ಯವು ಲ್ಯಾಂಡ್‌ವ್ಲ್ಯಾಲ್ಟುವೆಶನ್ ಅಫೀಸರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಲ್ಯಾಂಡ್‌ವ್ಲ್ಯಾಲ್ಟುವೆಶನ್ ಅಫೀಸರನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೧೨ ರಿಂದ ೧೫ ಹೊಲಗಳ ಬೆರೆ ಕಟ್ಟುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ರವೀಲಿಸಬೇಕಾಗುವುದು ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೆ ಸ್ಥಾನಿಕ ವ್ಯಾಧಮಿಕ ಭೂಪತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿದ ಸಾಲದ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಅಡವು ಇಡಲಾಗುವ ಭೂವಿಯ ಬೆರೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ರೈತನ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಲ್ಯಾಂಡ್‌ವ್ಲ್ಯಾಲ್ಟುವೆಶನ್ ಅಫೀಸರನು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗುವುದು

೨. ಪ್ರೀಲರ್ ರಿಕನ್ವರೀ ಅಫೀಸರ (ವಸೂಲಿಯ ವಿಫಲ ಅಧಿಕಾರಿ) — ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಾಲ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ, ಸ್ವಾಯಂಚಾರ್ಯ ಅಧೀನಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ರದ್ದಾದ ಸಂಘಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಿತ ರೆವಿನ್ಯೂ ನೌಕರರು ಸಾಕಾಂಶಾರರು ನೀಡಾಗಿ, ವಸೂಲಿ ಕಾರ್ಯವು ಧೃದ್ವದಿಂದ ನಾಗಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರೆವಿನ್ಯೂ ಬಾಕಿಯ ಮೇಲೆ ನೌಕರ ವರ್ಗವನ್ನೇ ನಿಯಮಿಸಲಾಗುವ ಭೂಕಂದಾಯ ಕಾಯಿದೆಯ (ಲ್ಯಾಂಡ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಕಾಯಿದೆ) ಮೇರೆಗೆ ಇವರಿಗೆ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುವುದು

ಗೌರವ ಸಂಘಟಕರು (ಆನ್ದರಿ ಆರ್ಗನೈಸೇಷನ್) — ಎಂಥ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರೀತರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಟನಾ ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಮೂರು ರಾಜ್ಯಗಳು ಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆ ಜಿಲ್ಲೆಯೇ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿರುವಂತೆ ಗೌರವ ಸಂಘಟಕರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲಾಗಿವೆ

ಪಂಚಾಯತಿ (Arbitration) — ಮೂಲತಃ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೇರೆಗೆ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ತಂಟೆ ಬಗ್ಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪೂರ್ವವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಅಧನಾ ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ತಂಟೆಗಳನ್ನು ಅಸಿಷ್ಟಂಟ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಅಸಿಷ್ಟಂಟ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನು ಆ ತರುವಾಯ ಈ ತಂಟೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಅಧನಾ ಬೇರೊಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ನಿಕಾಲಿ ಮಾಡಬಹುದು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಸಹಕಾರಿ

ಸಂಘದ ತಂಟೆಗಳನ್ನು ಬಗೆ ಹರಿಸುವ ಜನರ ಯಾದಿಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗುವದು ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನು ಇಂಥ ನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಈ ಜನರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ

ಮುಂಬೈ ಸಹಕಾರಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯ:- ೫ ನೆಯ ಕಲಮಿನ ಮೇರೆಗೆ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯ ನಿರ್ಣಯದ ವಿರುದ್ಧ ಬಂದ ಅಪೀಲುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರನೇ ನಿಕಾಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಆದರೆ ಈಗ ೩ ಜನರ ನೋಳಗೊಂಡ ಒಂದು ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಅಪೀಲು ಮತ್ತು ಪ್ರನರ್ವಮರ್ಶೆಯ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಈ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ

ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಕೌನ್ಸಿಲ್ — ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸಹಕಾರಿ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ೧-೪-೨೦ ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು ಈ ಕೌನ್ಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿಯ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರೂ ಮತ್ತು ಕೇಗೆ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿರುವ ಜನರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ

- (೧) ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟು ಪ್ರತಿನಿಧಿ
- (೨) ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿ.
- (೩) ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯ ಮನಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿ
- (೪) ಮೂರೂ ಕಂದಾಯ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮುಂಬೈ ರಾಜನ ಸಭೆಯ ೨ ಸದಸ್ಯರು
- (೫) ಮುಂಬಯಿ ರಾಜನ ಸಭೆಯ ಮೇಲ್ಮನೆಯ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿ
- (೬) ಒಬ್ಬ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ.
- (೭) ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ
- (೮) ಸರಕಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಖಾತೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ (Ex-officio).
- (೯) ಸರಕಾರದ ಆರ್ಥಿಕ ರಾಜಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ (Ex-officio)
- (೧೦) ಸರಕಾರದ ಒಕ್ಕಲುತನ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಖಾತೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ (Ex-officio)
- (೧೧) ನಾಗರಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ದೈರಸ್ಕರ (Ex-officio).
- (೧೨) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ (Ex-officio)
- (೧೩) ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯ ಉದ್ದಿವೆಗಳ ಜಾಯಿಂಟ್ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ (Ex-officio)

ಮುಂಬೈ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಈ ಕೌನ್ಸಿಲಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ರಜಿಷ್ಟ್ರಾರರು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸಹಕಾರದ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುವ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರದ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಟ್ಟ, ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ನಲಹೆ ಕೊಡುವ ಸುವಿಚಾರಿಗಳ ಘಟಕವೆಂದರೆ ಈ ಕೌನ್ಸಿಲ್ !

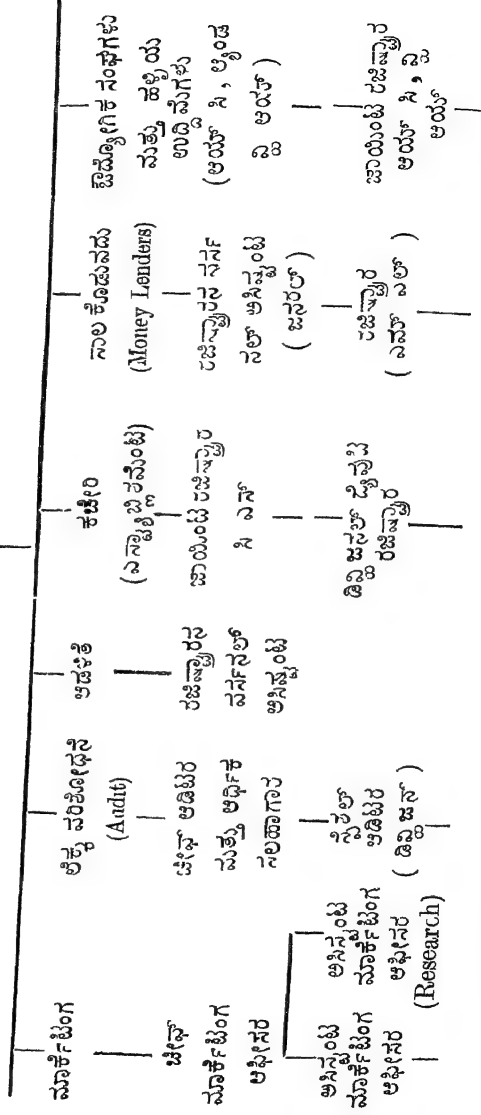
ಸರಕಾರವು ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ೧೯೫೦-೫೧ ರಲ್ಲಿ ವಹಿಸಿದ ಖರ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜೇರ ಜೀರೆ ಪ್ರಕಾರದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ ಹಾಗೂ ಸಹಾಯಧನದ ವಿವರಗಳನ್ನು ವರಿಷ್ಠ ಎರಲು ಕುರಿತು ತಿಳಿಸಿದೆ

ಸರಿಶಿಷ್ಟಗ

ಪರಿಷ್ಕರಣೆ.

ಪಾಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ರಚನೆ

ರಚನಾಪುಸ್ತಕ.

ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್
ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್

ಅಡಿಟರ
ನಬಾ ಅಡಿಟರ

ಜಿಲ್ಲಾ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್
ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್

ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್
(ಎಮ್ ಎಲ್.)

ಪಟ್ಟಾ ನೌಕರ ವರ್ಗ

ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್

ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್
ಕೋ-ಆಪ್
ಆಫೀಸರ
ಲಾಂಛಾನ್ ಲೈ
ಎಂಫ್ ಆಫೀಸರ
ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಆಫೀಸರ
ಆಯ್ ಸಿ, ಡಿ
ಆಯ್

ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್
ಕೋ-ಆಪ್. ಆಫೀಸರ

ಸುಪರವಾಯ್ಡರು

ಸುಪರವಾಯ್ಡರು

၁၃၁၃

೧೯೫೦-೫೧ ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಖಾತೆಯ ಅಡಳಿತೆಯ ಖರ್ಚನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ

ರೂ	ರೂ	ರೂ	ರೂ
೨,೪೮,೫೦೧	೨,೪೮,೫೦೧	೨,೪೮,೫೦೧	೨,೪೮,೫೦೧
೨೦,೧೨,೬೬೧	೨೦,೧೨,೬೬೧	೨೦,೧೨,೬೬೧	೨೦,೧೨,೬೬೧
೨೦,೫೯,೬೬೦	೨೦,೫೯,೬೬೦	೨೦,೫೯,೬೬೦	೨೦,೫೯,೬೬೦
೨,೪೪,೬೦೦	೨,೪೪,೬೦೦	೨,೪೪,೬೦೦	೨,೪೪,೬೦೦
೩೫೫೨,೪೧೧	೩೫೫೨,೪೧೧	೩೫೫೨,೪೧೧	೩೫೫೨,೪೧೧
೧,೫೦,೦೦೦	೧,೫೦,೦೦೦	೧,೫೦,೦೦೦	೧,೫೦,೦೦೦
೩,೫೦೦	೩,೫೦೦	೩,೫೦೦	೩,೫೦೦
೧,೯೦,೪೪೬	೧,೯೦,೪೪೬	೧,೯೦,೪೪೬	೧,೯೦,೪೪೬
೧,೪೬,೯೧೫	೧,೪೬,೯೧೫	೧,೪೬,೯೧೫	೧,೪೬,೯೧೫
೧,೧೬,೬೦೨	೧,೧೬,೬೦೨	೧,೧೬,೬೦೨	೧,೧೬,೬೦೨

- (ಗ) ಹತ್ತಿ ಮಾರಾಟದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು
 (ಹ) ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾರ್ಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
 (ಯ) ನೀರಾವರಿ ಸಂಘಗಳು
 (ರ) ಬೀಸಾಯದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು
 (ಲ) ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ
 ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ
 (ವ) ಸರ್ವೋದಯ ಯೋಜನೆ
 (ಶ) ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ
 ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು
 (ಷ) ನವಸಾರಿ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾರ್ಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕು
 (ಸ) ಗ್ರಾಮಾಂತರ ವೃತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ.

೪೨,೨೪೬	೨೯,೩೫೪
೩೧,೩೭೬	೩೯,೫೦೩
೫,೨೪,೫೫೧	೧೧,೧೫,೩೦೩
೭, ೦೦೦	೧, ೦೪, ೭೭೨
೮೯, ೩೭೫	೩೬, ೦೦೦
೮, ೬೪, ೫೮೯	೧೨, ೯೬, ೫೮೯
—	೬೫೦
—	೫೭೦
—	೧, ೪೫, ೭೫೫

ಒಟ್ಟು ೬೫, ೭೭೨, ೪೮೯ ೮೧, ೮೮, ೪೪೩

ಉಣಾ ಆದಾಯ —

ಲೆಕ್ಕ ವರಶೋಧನೆಯ ಶುಲ್ಕ

ಇತರ ಆದಾಯ

೫, ೦೧, ೭೭೮
೩, ೮೫, ೫೧೮
೮, ೮೭, ೨೪೬
೪, ೪೭೮
೮, ೮೨, ೮೧೮

ಒಟ್ಟು

ಉಣಾ ಪರಶ ಕೊಟ್ಟದ್ದು

**ಶೇತ್ರಿ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ನೋದಲಾದ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ತಗಲಿದ
ಖರ್ಚನ್ನು ತೋರಿಸುವ ವತ್ರಿಕೆ**

ವಿನರ	೧೯೦೯-೨೦ ರಲ್ಲಿಯ	೧೯೨೦-೨೧ ರಲ್ಲಿಯ
	ಖರ್ಚು	ಖರ್ಚು
ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವಗಾರ	೨೨,೯೦೫	೨೨,೧೯೧
ಇತರ ನೌಕರ ವರ್ಗದ ವಗಾರ	೨೬,೬೫೪	೪೦,೧೧೧
ಭತ್ತೆ ಮುಂ	೫೧,೩೫೪	೫೬,೮೪೬
ಸಾದಿಲವಾರ	೮,೦೫೫	೯,೦೮೧
	<hr/>	<hr/>
	ಒಟ್ಟು ೧,೧೮,೧೮೮	೧,೨೯,೦೦೯

**ಸಹಕಾರಿ ತರಬೇತು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ತಗಲಿದ ಖರ್ಚನ್ನು
ತೋರಿಸುವ ವತ್ರಿಕೆಯು**

ತವಶೀಲು	೧೯೪೧-೪೨ ರಲ್ಲಿಯ	೧೯೪೨-೪೩ ರಲ್ಲಿಯ
	ಖರ್ಚು	ಖರ್ಚು
ಸಾದಿಲವಾರ	೫,೨೩೯	೩,೪೩೭
ಸಹಾಯ ಧನ	೮,೧೭೫	೩೬,೦೦೦
	<hr/>	<hr/>
	ಒಟ್ಟು ೧೩,೪೧೪	೩೯,೪೩೭

**ಬೇಸಾಯದ (Farming) ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ
ತಗಲಿದ ಖರ್ಚನ್ನು ತೋರಿಸುವ ವತ್ರಿಕೆಯು**

ತವಶೀಲು	೧೯೪೯-೫೦ ರಲ್ಲಿಯ	೧೯೫೦-೫೧ ರಲ್ಲಿಯ
	ಖರ್ಚು	ಖರ್ಚು
ನೌಕರ ವರ್ಗದ ವಗಾರ	೧೦,೦೩೯	೨೪,೨೦೫
ಇತರ ಭತ್ತೆ ಮುಂ	೧೦,೬೪೩	೨೪,೦೭೧
ಸಾದಿಲವಾರ	೪,೭೨೯	೬,೨೬೬
ಸಹಾಯ ಧನ	೭,೦೦೦	೧,೦೪,೭೭೨
	<hr/>	<hr/>
	ಒಟ್ಟು ೩೨,೪೧೧	೧,೫೯,೨೧೪

**ಸಹಕಾರೀ ಖಾತೆಯ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ವಿಭಾಗದ ಖರ್ಚನ್ನು
ತೋರಿಸುವ ಪತ್ರಿಕೆಯು**

ತಪಶೀಲು	೧೯೫೦-೫೧ ರಲ್ಲಿಯ ಖರ್ಚು	೧೯೪೯- ೫೦ ರಲ್ಲಿಯ ಖರ್ಚು
(೧) ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವೇತನ	೬೮,೧೪೫	೩೭,೫೮೩
(೨) ಇತರ ನೌಕರ ವರ್ಗದ ವೇತನ	೫,೭೮,೫೭೨	೪,೧೩,೮೮೪
(೩) ಭತ್ತಿ ಮುಂ	೫,೦೩,೧೨೬	೩,೮೫,೬೮೪
(೪) ಸಾದಿಲವಾರ	೨,೪೩,೮೯೬	೩,೮೬,೬೬೪
(೫) ಸ್ಥಿತಿಪಾತ್ರತೆಗಳು	೧,೬೧,೫೭೯	೭೮,೦೫೬
(೬) ಸಹಾಯ ಧನ	೧೫,೭೯,೯೭೩	೧೦,೧೮,೮೪೫
ಒಟ್ಟು	೩೭,೩೫,೨೧೧	೨೨,೮೦,೩೧೬
ಉಣಾ ಆದಾಯ	೭೯,೨೯೦	೪೩,೩೭೦
ನಷ್ಟ ಖರ್ಚು	೩೧,೫೫,೯೦೧	೨೨,೩೬,೯೪೬

**ಸಾಲದ ರೂವದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಾರದ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳಿಗೆ
ಒದಗಿಸಿದ ಸಾಂಪತ್ತಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪತ್ರಿಕೆಯು.**

ಸಂಘಗಳ ವ್ಯಕ್ತಾರ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ರಕಮು.
೧ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	೯೧	೯,೮೩,೪೭೧
೨. ಸಹಕಾರೀ ಉತ್ಪನ್ನ ಬೇಸಾಯದ ಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆಯ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	೧೯	೨,೧೨,೮೭೦
೩ ಗುಡಾಮುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲು ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	೧೩	೩,೧೩,೭೮೦
೪ ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶದ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಾಲ	೩	೪೦,೦೦೦
೫ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಖರೀದಿಗಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	೧೬	೨,೫೮,೪೩೦
೬ ಹಾಲಪಾಟೇಜ ಮನೆಕಟ್ಟುವ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘ ಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	೧೦	೩೦,೪೦೦
೭ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನರ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಾಲ	೧೫	೧,೫೩,೮೦೩
೮ ಅಹಮ್ಮದನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೆರೆಹಾವಳಿ ಪೀಡಿತ ಮನೆಕಟ್ಟುವ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	೧೪	೮೪,೧೬೩
೯ ಸರ್ವೋದಯ ಯೋಜನೆಯ ಸಂಚಾಲಕರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	೧೩	೯೨,೫೦೦
೧೦ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯ್ದೆಯ ಕೆಳಗೆ ಸಹ ಕಾರೀ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	೨	೨,೦೨,೫೦೦
೧೧ ಇತರ ಸಾಲಗಳು.	೩	೭,೦೬,೪೧೩
	೧೯೯	೩೦,೭೮,೩೩೦

ಸಹಾಯಧನದ ರೂಪದಿಂದ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ವದಗಿಸಿದ ಸಾಂಪತ್ತಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪತ್ರಿಕೆಯು.

ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರ.	ಉದ್ದೇಶ.	ರಕಮ.
(೧) ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆ.	(ಅ) ಜಿಲ್ಲಾ ತಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಗಳ ಸಹಾಯ ಧನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸರ್ವನಾಧಾರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ	೧,೫೦,೦೦೦
(೨) ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳು.	(ಬ) ಸಹಕಾರೀ ತರಬೇತಿ ಯೋಜನೆಗೆ ಅಡಳಿತೀಯ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ	೩೬,೦೦೦
(೩) ಸುಸರವಾಯ್‌ರಿಯಂಗ ಯುನಿಯನ್‌ಗಳು.	ಅಡಳಿತೀಯಲ್ಲಿಯ ಖರ್ಚಿನ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು	೬,೪೦೦
(೪) ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶದ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳು.	ಅಡಳಿತೀಯ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಗುರಾಮು ಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲು	೧,೯೦,೪೪೬ ೧,೪೬,೯೧೫
(೫) ಸಹಕಾರೀ ಮಾರಾಟದ, ಸಹಕಾರಿ ಉತ್ಪಾದನದ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಜೀವನದ ಸಂಘಗಳು.	”	೧,೧೬,೬೧೪
(೬) ಹತ್ತಿ ಮಾರಾಟದ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳು.	ಅಡಳಿತೀಯ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ	೨೯,೩೫೪

(೭) ಕೋಆಪರೇಟಿವ ಲ್ಯಾಂಡಮಾರ್ಗೇಜ

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು

ಆಡಳಿತೀಯ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಹೂಡಿಕೆ

ಲ್ಯಾಂಡ ಪ್ಯಾಂಕ್ಯುಲೇಷನ್ ಆಫ್ ಸೆರರ್ ಖರ್ಚು

ಗಾಗಿ

೩೯,೫೦೩

(೮) ನೀರಾವರಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು

ನೀರಾವರಿ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ಖರೀದಿಗಾಗಿ

೧೧,೧೫,೩೦೩

(೯) ಬೇನಾಯದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು

ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ

೧೧,೦೫,೩೦೩

(೧೦) ಹಿಂದುಗಳ ವರ್ಗದ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಹಕಾರಿ

ಸಂಘಗಳು

೧,೦೫,೩೦೩

(೧೧) ಗ್ರಾಮಾಂತರ ವಸ್ತು ಸಂಘಗಳು

ಸೆಕ್ರೆಟರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಖರ್ಚುಗಾಗಿ

೭೫೦

(೧೨) ಬಡೋದಾ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್

ಹಿಂದಿನ ಬಡೋದಾ ಸರ್ಕಾರದ ಕೂಡುಗೆ

೧,೫೫,೩೦೩

(೧೩) ನವಸಾರಿ ಲ್ಯಾಂಡ ಮಾರ್ಗೇಜ ಬ್ಯಾಂಕ್.

ಯಸ್ಕಿಂ ತೀರಿಕೆ

೩,೫೦೦

(೧೪) ಸರ್ವೋದಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಸರ್ವೋದಯ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ

೧೫,೬೬,೫೨೯

ಒಟ್ಟು

೩೫,೮೨,೮೧೧

೧೯೫೦-೫೧ಕ್ಕೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು, ಮಲ್ಟಿಮೆಲ್ ಸೆಕ್ಟಾರ್ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. (ಎಂ.ಎಚ್.ಎಲ್.ಎಲ್.)

[illegible]

၁၆၁၆

ಪ್ರಕಾಶ

[illegible]

మొదటి

[illegible]

ವರಿಶಿಷ್ಟ ೪.

೧೯೫೦-೫೧ಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನ

೧	ಸಂಘಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ	೧,೮೧,೧೮೯
೨	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	೧,೦೨,೧೫,೦೨೦
೩	ಎಲ್ಲ ತರದ ಸಂಘಗಳ ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	೨,೭೫,೮೫,೨೨,೯೫೬
೪	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಘಗಳು ಕೊಟ್ಟ ನಾಲ	೮೬,೫೬,೫೮,೦೭೫
೫	ಎಲ್ಲ ತರದ ಸಂಘಗಳು ವಡೆದ ಲಾಭ	೬,೯೭,೨೯,೬೫೦

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶೇಷ್ಠೀ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

ಸಂಖ್ಯೆ	೧,೧೫,೪೬೨
ಸದಸ್ಯರು	೫೧,೫೨,೯೦೭
ಕೊಟ್ಟ ನಾಲ	೨೨,೮೯,೭೧,೮೧೦
ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	೪೦,೯೫,೭೭,೮೫೫

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಬಿನ್ ಶೇಷ್ಠೀ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

ಸಂಖ್ಯೆ	೬,೮೧೦
ಸದಸ್ಯರು	೨೧,೭೭,೫೫೧
ಕೊಟ್ಟ ನಾಲ	೪೭,೨೯,೦೨,೬೦೮
ದುಡಿಯುವ ಭಾಂಡವಲು	೫೬,೭೮,೦೨,೦೫೫

ಪರಿಷ್ಕೃತಿ.

೩೦-೬-೧೯೫೧ಕ್ಕೆ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಅಂದೋಲನದ ಚಿತ್ರ

ಅ ನಂ	ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು	ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ವೇತನ ಭಾಂಡವಲು	ಕಾಯಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು	ಮದಿಯವ ಭಾಂಡವಲು	ಶರಾ
೧	ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು, ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಗಳು, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಯುನಿಯನ್ನು ಗಳು	೩೮	೫೨,೬೧೩	೧೩೬,೯೪,೮೬೦	೧೨೦೧೬,೯೯೦	೨೪,೬೧,೬೪,೫೫೩	
೨	ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಭೂವತ್ತಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು	೧	೬೬೪	೬,೬೬೬,೬೬೦	೨,೬೬,೦೬೫	೮೬೬,೬೬೦	
೩	ಪ್ರಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬಿನ್ ಸತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೬೯	೩೮,೧೪೨	೨೬,೬೬,೬೬೦	೪೪೬,೬೬೬೧	೪೬೬,೬೬೬೬೦	೪೬೬,೬೬೬೬೦
೪	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೧೯	೨೦,೦೦೮	೬,೬೬,೬೬೦	೨,೬೬,೬೬೦	೪೬೬,೬೬೬೬೦	೪೬೬,೬೬೬೬೦
೫	ಕೇಂದ್ರೀ ಹತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೯,೬೦೨	೬,೬೬,೬೬೬	೨,೬೬,೬೬೬	೨,೬೬,೬೬೬	೪೬೬,೬೬೬೬೦	೪೬೬,೬೬೬೬೦
೬	ಕೇಂದ್ರೀ ಬಿನ್ ಸತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೧,೩೩೪	೨,೬೬,೬೬೬	೬,೬೬,೬೬೬	೨,೬೬,೬೬೬	೪೬೬,೬೬೬೬೦	೪೬೬,೬೬೬೬೦

[illegible]

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ೬

೩೦-೨-೧೯೫೮ಕ್ಕೆ ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುವ ವಿಧಾನ

ವರ್ಷ	ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆ	ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆ	ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆ	ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆ
೧೯೫೬-೫೭	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦
೧೯೫೭-೫೮	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦
೧೯೫೮-೫೯	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦
೧೯೫೯-೬೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦
೧೯೬೦-೬೧	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦	೨೦೮ ಲಕ್ಷ ೩೨೭೫೦

ವುನರ್ವಿತ್ತ ಮುಂಬಯಿ ರಾಜ್ಯ

- ೧೧) ಈ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಗಣಕರ ಜನಗಣತಿಯ ಮೇಲೆಯೂ ಮತ್ತು ಗಣಕರ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೂ ಆಧಾರಿಸಿದ ಗಣತಿಯ ಮೇಲೆಯೂ ಆಧಾರಿಸಿದ

ಪರಿಷ್ಕೃತಿ ೭.

ಸಹಕಾರದ ಅಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪತ್ರಿಕೆ

ಅ	ರಾಜ್ಯದ ಹಸರು	ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ	ಎಲ್ಲ ತರದ	ಪ್ರತಿಯೂಬ್ಬ	ಎಲ್ಲ	ಎಲ್ಲ ತರದ	ಸಂಘಗಳಿಂದ	ಎಲ್ಲ ತರದ	ಶರಾ
ನಂ		ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಂಘಗಳ	ನಿಗೆ ಬರುವ	ಪ್ರಕಾರದ	ಸಂಘಗಳ	ಅನ್ಯತವಾದ	ಸಂಘಗಳಿಂದ	
			ಮಾಡಿಯುನ	ಮಾಡಿಯುನ	ಸಂಘಗಳ	ನನಸ್ಯರ	ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ	ಅನ್ಯತವಾದ	
			ಭಂಡವಲು	ಭಂಡವಲಿನ	ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಂಖ್ಯೆ	ಜನ	ಜನ	
				ಪ್ರಮಾಣ			ಸಂಖ್ಯೆಯು		
							ಸೂರಕ್ಯ		
							ಪ್ರಮಾಣ		

೧ ಮುಂಬಯಿ

೧೯೪೦-೪೧	೨೯೪೫ ಲಕ್ಷ	೬,೮೭೬ ಲಕ್ಷ	ರೂ ೨೩೩	೧೪,೮೧೫	೨೦ ೨೩೮೨೨	೧೦೪ ೧೫೮೨೨	೩೫೩
೧೯೪೧-೪೨	೩೫೯	೮ ೨೯೭	ರೂ ೨೩೧	೧೬,೧೧೫	೨೩೩೦	೧೧೬ ೧೫	೩೨೨

೨ ಮದ್ರಾಸ್

೧೯೪೯-೫೦	೪೧೧	೭,೯೧೧	ರೂ ೧೭೩	೨೬,೭೨೪	೩೧೨೨೨	೧೫೫೧೦	೩೭೯
*೧೯೫೦-೫೧	೫೬೯	೮,೫೩೨	ರೂ ೧೫೦	೨೪ ೨೦೫	೩೩೮೫	೧೬೭ ೦೫	೨೯೩

೩ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ

೧೯೪೯-೫೦ (d)

೧೯೫೦-೫೧*: ೬೨೩ ಲಕ್ಷ ೨೩೦,೭೪೩ ಲಕ್ಷ ರೂ ೩೭ ೩೫,೦೦೦ ೨೭ ೪೩ ಲಕ್ಷ ೧೫೧ ೧೦೩ ಲಕ್ಷ ೨೧೯

* ಈ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಗೌರವಾರ ಜನಗಣತಿಯ ಮೇಲೆಯೂ ಮತ್ತು ೧೯೪೯-೫೦ರ ಪರಿಗಣನ ಉದ್ದೇಶದ ಅಂಕ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಗೌರವಾರ ಜನಗಣತಿಯ ಮೇಲೆಯೂ ಆಧಾರಿಸಿವೆ

(d) ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ದೊರೆತಿಲ್ಲ

ಶೇಷ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಹಾಗೂ ನಿವೃತ್ತ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಆಯ್ಕೆವಾದ ಸಭೆಗಳ ನೂರಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ

೧೯೪೯-೫೦ ೧೯೫೦-೫೧

೧ ಮುಂಬಯಿ
೨ ಮದ್ರಾಸ್
೩ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ

೫೩ ೦
೫೬ ೧
೪

ವರಿಷ್ಠ ಲ.

ಭೂವತ್ತಿ ಬಾಂಕುಗಳನ್ನು ಲಿಡು ಶೇಕ್ಸ್ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕೋರಿಸುವ ಪತ್ರಿಕೆ

ರಾಜ್ಯದ ಹೆಸರು	ಶೇಕ್ಸ್ ವತ್ತಿನ ಸಂಘ ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ	೨೦ ಜೂನ್‌ಗೆ ಬಾಕಿ ಇದ್ದ ಸಾಲ	ದುಡಿಯುವ ಭಂಡವಲು	ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯ ನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹತ್ತಿರ ಬಾಕಿ ನಿಗೆ ಬರು ಸಾಲದ ಉಳಿದ ದುಡಿಯುವ ಪ್ರಮಾಣ ಸಾಲದ ಭಂಡವಲಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಪ್ರಮಾಣ
-----------------	-----------------------------------	------------------	-----------	-----------------------------	-------------------	--

ಮುಂಬಯಿ

ರೂ

ರೂ

ರೂ

ರೂ

ರೂ

ರೂ

೧೯೪೯-೫೦

೮,೯೨೮

೬,೧೧,೪೭೩

೫,೨೮,೭೭,೪೯೧

೫,೭೫,೯೦,೭೭೨

೮,೬೦,೮೦,೬೫೭

೮೬೪

೯೪೧

೧೪೦೬

೧೯೫೦-೫೧

೯,೭೦೨

೭,೨೭,೭೭೭

೬,೮೯,೪೧,೬೨೦

೭,೧೯,೩೧,೩೨೫

೧೦,೭೩,೫೧,೩೭೦

೯೪೮

೯೮೯

೧೪೭೭

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ೯

ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಇದು ಶೇರ್ಷಿ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ (ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶದ ಸಂಘಗಳ ಸಹಿತ) ೧೯೫೦-೫೧ ನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿಯೆ ಟಿಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ವತ್ತಿಕೆಯು

ಕ್ರ. ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಸರು	ಕಳೆದ ವತ್ಸ ಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಣ				ವರ್ಗೀಕರಣ ರಹಿತ ವಾದವುಗಳು	ಕಲಮು ಶರಾ ಒ ರಿಂದ ಒ ರ ವರೆಗಿನ ಬೇರೀಜು
		ಅ	ಬ	ಕ	ಡ		
೧	ಅಹಮದಾಬಾದ್	೩೪	೧೧೦	೫೬	೧೮	೧೯	೨೩೭
೨	ಅನುರೇಲಿ	೨೫	೬೮	೨೯	೧೨	೫	೧೩೯
೩	ಮುಹನಾನಾ	೪	೬೫	೮೮	೩೮	೧೧	೨೦೬
೪	ಬನಸಕಂಠಾ	—	೨	೧೮	೩	೧೨	೩೫
೫	ಕಾಯರಾ	೧೭	೧೨೭	೫೭	೩೦	೨೦	೨೫೧
೬	ಸಬರಕಂಠಾ	೨	೪೩	೬	೮	೧೦	೬೨
೭	ಬಡೋದಾ	೨೦	೧೬೦	೧೧೩	೫೫	೨೧	೩೫೯
೮	ಭರೋಚ	೧೨	೧೦೮	೨೩	೪	೧೮	೨೪೭
೯	ವಂಚ ಮಹಾಲ	೨	೨೧೭	೯೪	೩೭	೪೭	೪೦೭
೧೦	ಸುರತ	೮೦	೨೪೪	೬೮	೪೦	೨೧	೪೬೩
೧೧	ಡಾಂಗ್ಲೆ	—	೧	—	—	೧	೨
೧೨	ಪೂರ್ವ ಖಾನದೇಶ	೧೯೩	೨೦೭	೧೫೮	೧೦	೩೭	೭೮೪
೧೩	ಪಶ್ಚಿಮ ಖಾನದೇಶ	೨೫೭	೨೩೭	೨೬	೧೨	೮೫	೫೩೫
೧೪	ನಾಶಿಕ	೧೩೩	೧೯೩	೬೮	೩೬	೪೭	೪೭೬
೧೫	ಮುಂಬಯಿ	—	—	—	—	—	—
೧೬	ಬಿ ಎಸ್ ಡಿ	೧೦	೧	೧	—	೧	೩
೧೭	ರಾಣಾ	೧೦೬	೧೯೦	೩೪	೨೦	೫೧	೪೦೧
೧೮	ಪೂನಾ	೩೯	೧೬೫	೧೩೯	೪೭	೩೩	೪೨೩

೧೯ ಅಹಮ್ಮದನಗರ	೪೨	೨೦೨	೭೧	೨೦	೩೭	೪೭೨
೨೦ ಉತ್ತರ ಸಾತಾರಾ	೪೭	೧೨೮	೧೦೫	೮೯	೨೩	೪೫೨
೨೧ ದಕ್ಷಿಣ ಸಾತಾರಾ	೭೨	೧೦೭	೧೦೫	೭೨	೩೨	೩೭೭
೨೨ ಸೊಲ್ಲಾ ಪುರಿ	೫೧	೨೭೮	೮೯	೩೧	೪೮	೪೮೭
೨೩ ಕುರಾಬಾ	೧೦	೫೧	೨೭	೨೨	೧೫	೧೨೪
೨೪ ರತ್ನಗಿರಿ	೧೫	೧೪೫	೩೯	೧೯	೪೭	೨೭೫
೨೫ ಕೊಲ್ಲಾ ಪೂರ	೧೧೦	೨೪೩	೧೨೦	೧೨೧	೮೧	೭೭೫
೨೬ ಬಿಜಾಪುರ	೫೧	೨೩೧	೭೭	೩೮	೨೨	೪೧೯
೨೭ ಬೆಳಗಾವಿ	೮೨	೨೭೦	೯೮	೭೦	೨೭	೫೨೩
೨೮ ಕಾರವಾರ	೧೭	೭೩	೩೧	೧೯	೮	೧೪೮
೨೯ ಧಾರವಾಡ	೧೭೧	೩೮೭	೧೩೫	೫೮	೨೪	೭೨೦

೧೯೫೦-೫೧ ಒಟ್ಟು	೧೫೯೯	೪೪೫೭	೧೮೭೨	೯೯೧೧	೭೯೭	೧೭೦೨
೧೯೪೯-೫೦ ಒಟ್ಟು	೧೩೫೫	೩೭೮೯	೧೭೯೪	೯೫೭೭	೧೧೩೦	೮೯೨೮

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ೧೦

೧೯೫೦-೫೧ಕ್ಕೆ ಮುಂಬಯಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಸಹಕಾರಿ
ಅಂದೋಲನದ ವರಿಸ್ಥಿತಿ

೧ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೨,೭೭೯
೨ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	೩,೧೩,೪೭೯
೩ ಶೇಖರ ಬಂಡವಲು	೧,೪೨,೧೭,೭೫೪
೪ ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮತ್ತಿತರ ನಿಧಿಗಳು	೧,೧೮,೭೯,೮೨೯
೫ ಸದಸ್ಯರ ಶೇಖರುಗಳು	೧,೪೯,೧೦,೧೨೭
೬ ಸದಸ್ಯರ ಶೇಖರುಗಳು	೩,೮೦,೭೫,೫೪೦
೭ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸಾಲ	೨,೧೧,೭೪,೪೪೨
೮ ಇತರ ಸಾಲಗಳು	೧೭,೫೦,೦೦೫
೯ ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಲು	೧೦,೧೮,೯೭,೭೯೭

ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ೧೧

೧೯೫೦-೫೧ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆ ಬೇಡು ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳ ವರಿಸ್ತಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಉರಬಾಂಡವಲು	ರಿಯರ್ವ ಮತ್ತಿ ತರ ಘಂಡುಗು	ಸದಸ್ಯರ ರೇವುಗಳು
೧ ಮಧ್ಯನರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು	೪	೮,೦೬೪	೨೭,೬೨,೦೨೦	೧೬,೨೪,೧೮೮	೨೦,೬೬,೧೯೦
೨ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಬ್ಯಾಂಕು	೨	೨೯೨	೧,೨೫,೨೫೫	೬೯೦	—
೩ ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು	೬	೨,೯೯೪	೧,೧೭,೬೦೦	೮,೦೯೩	—
೪ ಕೇಶ್ವೇ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು (ನಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶದ ಸಂಘಗಳು	೧,೮೩೦	೧,೫೦,೫೯೯	೩೯,೬೬,೦೮೭	೪೨,೫೨,೧೬೪	೧೪,೪೫,೯೬೪
೫ ಕೇಶ್ವೇ ಬಿನ್ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೨೦೯	೨೬,೬೭೧	೮,೯೩,೯೭೬	೧೨,೭೧,೨೫೮	೧೨,೬೭,೩೭೮
೬ ಬಿನ್ ಕೇಶ್ವೇ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೨೦೫	೬೨,೭೫೦	೪೮,೧೮,೦೯೧	೩೪,೪೨,೨೩೪	೮೨,೨೮,೨೬೪
೭ ಬಿನ್ ಕೇಶ್ವೇ ಬಿನ್ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೪೬೬	೪೬,೭೮೧	೧೪,೨೩,೭೫೫	೧೨,೭೭,೦೮೯	೧೪,೦೨,೨೬೦
೮ ಸುವರ್ವಾಯುಷಿಂಗ					
೯ ಡಿಪ್ಪು ಕೆ ಬೋರ್ಡು	೮೫	೧೮೪೦			
೧೦ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳ ಘಡರೇಶನ್	೧				
ಒಟ್ಟು		೨,೭೬೯	೩,೧೫,೬೭೯	೧೧,೮೭,೮೨೯	೧೪,೯೯,೧೦೯,೨೭೭

ಮುಂಪುಪರಿಮು —

ಸದ್ಯೇಕರರ ರೇವು	ಬ್ಯಾಂಕನ ಸಾಲ	ಇತರ ಸಾಲ	ಮುಂಪುಪು ಭಾಂಡವಲು
೧ ೨,೬೬,೬೦ ಲಠ್	೭೬,೬೦,೬೬೦	೫,೦೦ ೦೦೦	೫,೦೦,೬೬೦
೨ ೭೦,೬೬೬	೮,೬೬೬	—	೮,೬೬೬
೩ ೬೬೦	೬೬೦,೬೬೬	—	೬೬೦,೬೬೬
೪ ೧೫,೬೬೬೬೬	೬೬,೬೬೬೬೬	೫,೦೦,೬೬೬	೧೫,೬೬೬೬೬
೫ ೨೦೦,೬೬೬	೧೬,೬೬೬೬೬	೫,೦೦,೬೬೬	೨೦೦,೬೬೬
೬ ೮೦,೬೬೬೬೬	೧೬,೬೬೬೬೬	೫,೦೦,೬೬೬	೮೦,೬೬೬೬೬
೭ ೧೦೦,೬೬೬೬೬	೧೬,೬೬೬೬೬	೫,೦೦,೬೬೬	೧೦೦,೬೬೬೬೬
೮ —	—	—	—
೯ —	—	—	—
೧೦ —	—	—	—
೧೧ ೧೦೦,೬೬೬೬೬	೧೬,೬೬೬೬೬	೫,೦೦,೬೬೬	೧೦೦,೬೬೬೬೬

ವರಿವಿಷ್ಟ ೧೨

ಶೇಷ ಪತ್ತಿನ ಮತ್ತೂ ಬಿನ್ ಶೇಷ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ಸಾಂಪತ್ತಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ವತ್ರಿಕೆ (೧೯೫೦-೫೧)

ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇಷ ಭಂಡವಲು	ರಿಜರ್ವ ಮತ್ತಿತರ ಫಂಡು	ಸದಸ್ಯರ ರೇವು
ಶೇಷ ಪತ್ತಿ	೧,೨೧೦	೧,೫೦,೫೦೦	೨೦,೬೬,೦೨೩	೪೦,೦೦,೦೦೦	೧೪,೪೫,೯೬೪
ಬಿನ್ ಶೇಷ ಪತ್ತಿ	೨೦೫	೬೨,೬೦೦	೮,೧೮,೦೯೧	೨೪,೪೦,೦೦೦	೮೬,೨೩,೨೩೫

ಮುಂದುವರಿದುದು —

ಸದಸ್ಯರೇತರ ರೇವು	ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸಾಲ	ಇತರ ಸಾಲ	ದೊಡ್ಡಿಯವ ಭಂಡವಲು
೧ ೧೫,೫೩೦೦	೩೬,೬೧,೩೦೯	೪೩,೦೦೦	೧,೯೦,೯೦,೧೪೯
೨ ೮,೬೨,೬೦೦	೧೫,೬೦,೫೪೪	೦೬,೦೦೦	೨ ೬೯,೬೯,೧೪೬

ವರಿವಿಷ್ಟ ೧೩.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಸಹಕಾರಿ ಅಂದೋಲನದ ಜಿಲ್ಲಾವಾರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ವತ್ರಿಕೆ. (೧೯೫೦-೫೧)

ಜಿಲ್ಲೆ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇಷ ಭಂಡವಲು	ರಿಜರ್ವ ಮತ್ತಿತರ ಫಂಡು	ಸದಸ್ಯರ ರೇವು
ದಾಕನಗಡ	೧,೦೦೦	೧,೨೧,೦೦೦	೫,೯೦,೦೦೦	೪೯,೦೦,೦೦೦	೪೯,೦೦,೦೦೦
ಬೆಳಗಾವಿ	೮೦೦	೯೫,೦೦೦	೪೦,೦೦,೦೦೦	೫೦,೦೦,೦೦೦	೪೦,೦೦,೦೦೦
ಕಾರವಾರ	೨೦೦	೨೦,೦೦೦	೧೦,೦೦,೦೦೦	೧೦,೦೦,೦೦೦	೧೦,೦೦,೦೦೦
ವಿಜಾನೂರು	೬೦೦	೬೦,೦೦೦	೩೦,೦೦,೦೦೦	೩೦,೦೦,೦೦೦	೩೦,೦೦,೦೦೦

ಒಟ್ಟು ೨ ೬೬೯ ೨,೦೦,೦೦೦ ೧,೦೦,೦೦೦ ೧,೦೦,೦೦೦ ೧,೦೦,೦೦೦ ೧,೦೦,೦೦೦

ಮುಂದುವರಿದುದು —

ಸದಸ್ಯರೇತರ ರೇವು	ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸಾಲ	ಇತರ ಸಾಲ	ದೊಡ್ಡಿಯವ ಭಂಡವಲು
೧ ೧,೬೦,೦೦೦,೦೦೦	೧,೦೦,೦೦,೦೦೦	೫,೦೦,೦೦೦	೮,೦೦,೦೦,೦೦೦
೨ ೧,೦೦,೦೦೦,೦೦೦	೫,೦೦,೦೦೦	೯,೦೦,೦೦೦	೨ ೮,೦೦,೦೦೦
೩ ೮,೦೦,೦೦೦	೬,೦೦,೦೦೦	೧,೦೦,೦೦೦	೮,೦೦,೦೦೦
೪ ೬,೦೦,೦೦೦	೪,೦೦,೦೦೦	೨,೦೦,೦೦೦	೧,೦೦,೦೦೦
ಒಟ್ಟು ೩,೬೦,೦೦೦,೦೦೦	೨೦೦,೦೦೦	೧೦,೦೦೦	೧೦,೦೦,೦೦೦

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ೧೪

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಜಿಲ್ಲಾವಾರ ಪತ್ರಿಕೆ.

ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಕಾರ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ			
	ಧಾರವಾಡ	ಬೆಳಗಾವಿ	ವಿಜಾನಗರ	ಒಟ್ಟು
೧. (ಅ) ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು	೧	೧	೧	೪
(ಬಿ) ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಬ್ಯಾಂಕು		೧	೧	೨
೨ ರತ್ನಿ ವತ್ತಿನ ಸಂಘ (ಎ ಉ ಸಂಘ ಮತ್ತೆ ಕಾಳಿನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನಹಿತ)	೨೦	೪೪	೪೧	೧೨೦
೩ ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೪	೧	—	೬
೪. ಬಿನ್ ಕೇತ್ರಿ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು				
(ಅ) ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು				
i) ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೧೦	೧೧	೪	೨೨
ii) ಜಾತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೪	೩	೧	೮
iii) ಸಂಬಳ ವಡೆನರ ಬ್ಯಾಂಕು	—	೧	೧	೨
iv) ಗಿರಣಿ ಕಲನಗಾರರ ಸಂಘ	—	—	—	—
v) ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ , ಸಂಘ	—	—	—	—

કચ્છ
ગુજરાત
૦૫
૩

I, ವಟ್ಟಣ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು	೧೪	೭	೩೭
II) ಜಾತಿಯ ಸಂಘಗಳು	೧೫	೭	೩೦
III) ಸಂಬಳ ವಜೆವವರ ಸಂಘಗಳು	೨೫	೨೪	೬೩
IV) ಗಿರಣಿ ಕೆಲಸಗಾರರು ಸಂಘಗಳು	೨	—	೨

[illegible]

i) ಭೂ ಸುಧಾರಣ ಸಂಸ್ಥೆ	೨	—	—	—	೨	೧	೨
ii) ಸಂಯುಕ್ತ ಬೇಸಾಯದ ಸಂಸ್ಥೆ	—	೨	—	—	೧	೩	೨
iii) ಸಾಮೂಹಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ	೧	—	—	—	—	—	೩
iv) ಕೂಳಿ ಸಂಸ್ಥೆ	೨	—	—	—	೩	೨	೩
v) ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಥೆ	೧೦	—	—	—	೧೧	೧	೩
vi) ಯಾರವ ನೀರಾವರಿ ಸಂಸ್ಥೆ	೩	—	—	—	೧೦	—	೩
vii) ಪ್ರವಾಹ ಸಂಸ್ಥೆ	—	—	—	—	—	—	೩
viii) ಎಡ್ಡು ಕಟ್ಟುವ ಸಂಸ್ಥೆ	—	—	—	—	—	೧	೧
ix) ವೀಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಸ್ಥೆ	೧೦	—	—	—	—	೧	೧
x) ಬೆಳೆ ರಕ್ಷಣಾ ಸಂಸ್ಥೆ	—	—	—	—	೧	೩	೩
xii) ಗೋ ಸಂಗೋಪನೆ ಸಂಸ್ಥೆ	೧	—	—	—	೩	—	೩
xiii) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಸ್ಥೆ	೧	—	—	—	೧	೧	೩
xiii) ಹಾಲಿನ ಯುನಿಯನ್	೨	—	—	—	—	—	೩

iv) ರೇಷ್ಮೆ ಸಂಘ	—	೧	—	—	೧
v) ಚರ್ಮಕಾರರ ಸಂಘ	೭	೧೩	೮	೮	೩೭
vi) ಕುಂಬಾರರ ಸಂಘ	೧	೩	೧	೧	೭
vii) ಬಡಗಿ ಮತ್ಸ್ಯ ಕರ್ಮಕಾರರ ಸಂಘ	೩	೨	—	೪	೧೦
viii) ಧಾತು ಕೆಲಸಗಾರರ ಸಂಘ	೧	೧	—	೨	೪
ix) ಎಣ್ಣೆ ಗಾರ್ಲೆಗರ ಸಂಘ	೧	೨	೧	೧	೩
x) ಬೆತ್ತ ಮತ್ತು ಬೆದರುಗಾರರ ಸಂಘ	೧	೪	—	೪	೧೦
xi) ಜೇನು ನಾಕುವವರ ಸಂಘ	೧	೧	—	೭	೮
xii) ಗಂಧದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲಸಗಾರರ ಸಂಘ	—	—	—	೩	೩
xiii) ಕಾಲಿಕಾರರು ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಸಂಘ	೨	೫	—	೩	೧೮
xiv) ಅರಣ್ಯ ಕೆಲಸಗಾರರ ಸಂಘ	೧	೮	೨	೨	೧೨
xv) ಇತರ	೧೩	೯	೧೨	೧೩	೬೭
ಆ ಮೀಸಲಗಾರರ ಸಂಘಗಳು	—	—	—	೧೦	೧೦
೯. ಸುಪರವಾಯಿಜಿಂಗೆ ಯೂನಿಯನ್	೨೨	೧೨	೧೧	೪	೮೫
೧೦ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡ್	೧	೧	೧	೧	೮
೧೧. ಫೆಡರೇಶನ್‌ಗಳು.	೧	—	—	—	೧
	೧,೦೪೦	೮೨೨	೭೧೭	೨೧೦	೨,೭೮೯

ಪರಿಷ್ಕರಣೆ.

**ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಘಗಳ ಜಿಲ್ಲಾ ವಾರ ಸಮಿತಿಗಳ
ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.**

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ.

ಅಂ.ಸಂ.	ಸಂಘದ ಪ್ರಕಾರ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ನದಸ್ಯರ ಗಂ.ಖಾ.	ವೇತನ ಭಂಡವಲು	ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಮತ್ತೆ ತರ ನಿಧಿಗಳು	ಸುಷಯದ ಬಂದವಲು
೧	ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೧	೩,೩೩೮	೧೨,೬೨೨.೦೦	೬,೬೨೨.೦೦	೨,೩೩೮.೦೦
೨	ಶೇಷ ವಸ್ತು ಸಂಘಗಳು (ವಿವಿಧವೇರ್ಪಡಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಕಾಳಿನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು)	೬೨೦	೨೨,೧೦೫	೧೬,೬೩೩.೨೫	೨೦,೬೬೬.೬೬	೧೨,೧೦೫.೦೦
೩	ಭೂವಸ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೪	೨,೬೪೪	೬೧,೫೫೦	೨೨,೬೬೬.೬೬	೪,೧೨೨.೬೬
೪	ಬಿನ್ ಶೇಷ ವಸ್ತು ಸಂಘಗಳು (ಅ) ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು					
	I) ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	೧೦	೯,೮೯೦	೫,೮೧೧.೧೬	೬,೫೬೬.೬೬	೩,೮೯೦.೦೦
	II) ಜಾತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	೫	೬,೬೬೬	೨,೫೫೦.೦೦	೧,೬೬೬.೬೬	೧೨,೬೬೬.೬೬

(ಬ) ಸಂಘಗಳು

- i) ನಗರ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಘಗಳು
- ii) ಜಾತಿಯ ಸಂಘಗಳು
- iii) ಸಂಬಳ ಪಡೆವವರ ಸಂಘಗಳು
- iv) ನಿರ್ದೇಶಕರ ಸಂಘಗಳು

೫ ಶೇಕ್ವಿ ಬಿಸ್ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಘಗಳು

- i) ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಘಗಳು
- ii) ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಸಂಘಗಳು
- iii) ಬೆಂಚು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಗಳು
- iv) ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ಸಂಘಗಳು
- v) ನೀರಾವರಿ ಸಂಘಗಳು
- vi) ಬೇಳೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳು
- vii) ಗೋದಾನ ಸಂಘಗಳು
- viii) ಹೈನು ಸಂಘಗಳು
- ix) ಹಾಲಿನ ಯುನಿಯನ್ಗಳು

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨
೨,೫೫,೫೫೨

x) ಬೀಜ ಮತ್ತು ಯಂತ್ರೋ

ವಕರಣಗಳ ಪೂರ್ವ ಕಯ

ಸಂಘಗಳು

ಸಂಘಗಳು	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩	೧೪	೧೫	೧೬	೧೭	೧೮	೧೯	೨೦	೨೧	೨೨	೨೩	೨೪	೨೫	೨೬	೨೭	೨೮	೨೯	೩೦	೩೧	೩೨	೩೩	೩೪	೩೫	೩೬	೩೭	೩೮	೩೯	೪೦	೪೧	೪೨	೪೩	೪೪	೪೫	೪೬	೪೭	೪೮	೪೯	೫೦	೫೧	೫೨	೫೩	೫೪	೫೫	೫೬	೫೭	೫೮	೫೯	೬೦	೬೧	೬೨	೬೩	೬೪	೬೫	೬೬	೬೭	೬೮	೬೯	೭೦	೭೧	೭೨	೭೩	೭೪	೭೫	೭೬	೭೭	೭೮	೭೯	೮೦	೮೧	೮೨	೮೩	೮೪	೮೫	೮೬	೮೭	೮೮	೮೯	೯೦	೯೧	೯೨	೯೩	೯೪	೯೫	೯೬	೯೭	೯೮	೯೯	೧೦೦
XI) ಯಾಂತ್ರೀಯವೆಕರಣದ ಸಂಘಗಳು XII) ತಾಲೂಕಾ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು XIII) ಖರೀದಿ ಪಿಕ್ರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು XIV) ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩	೧೪	೧೫	೧೬	೧೭	೧೮	೧೯	೨೦	೨೧	೨೨	೨೩	೨೪	೨೫	೨೬	೨೭	೨೮	೨೯	೩೦	೩೧	೩೨	೩೩	೩೪	೩೫	೩೬	೩೭	೩೮	೩೯	೪೦	೪೧	೪೨	೪೩	೪೪	೪೫	೪೬	೪೭	೪೮	೪೯	೫೦	೫೧	೫೨	೫೩	೫೪	೫೫	೫೬	೫೭	೫೮	೫೯	೬೦	೬೧	೬೨	೬೩	೬೪	೬೫	೬೬	೬೭	೬೮	೬೯	೭೦	೭೧	೭೨	೭೩	೭೪	೭೫	೭೬	೭೭	೭೮	೭೯	೮೦	೮೧	೮೨	೮೩	೮೪	೮೫	೮೬	೮೭	೮೮	೮೯	೯೦	೯೧	೯೨	೯೩	೯೪	೯೫	೯೬	೯೭	೯೮	೯೯	೧೦೦

೨) ಇತರ ಬೀಜ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಘಗಳು

- ೧) ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು
- ೨) ಮನೆ ಕಟ್ಟುವವರ ಸಂಘಗಳು
- ೩) ಉತ್ತಮ ಜೀವನದ ಸಂಘಗಳು
- ೪) ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಘಗಳು

೩) ಬೆಡ್‌ರೂಮ್ ಸಂಘಗಳು

- ೧) ಬೆಡ್‌ರೂಮ್ ಸಂಘಗಳು
- ೨) ನೇಕಾರರ ಸಂಘಗಳು
- ೩) ಉಪ್ಪು ನೇಕಾರರ ಸಂಘಗಳು
- ೪) ಶೋಕಲಿನ ಕಲ್ಪಗಾರರ ಮತ್ತು ಶೋಕಲಿನ ಹದ ಮಾಡುವವರ ಸಂಘಗಳು

V) ಕುಂಬಾರರ ಸಂಘಗಳು	೧	೨೪	೩೨೦	೨೪	೫೩೪
VI) ಬಡಗರ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮಾರರ ಸಂಘಗಳು	೩	೭೯	೨,೫೭೦	೨೪,೮೩೧	೧೧,೬೯೨
VII) ಹಿತ್ತಾಳೆ ಕೆಲ್ಲಗಾರರ ಸಂಘಗಳು	೧	೩೪	೬,೨೫೦	೧೦	೨೬,೧೬೦
VIII) ಎಣ್ಣೆ ಗಾಣೆಗರ ಸಂಘಗಳು	೧	೧೩	೬೦೦	೧೩	೯೦೮
IX) ಬಿದರಿನ ಮತ್ತು ಬೆತ್ತದ ಕೆಲ್ಲಗಾರರ ಸಂಘಗಳು	೨	೨೦೮	೧,೨೧೫	೫,೬೮೭	೧೧,೪೭೪
X) ಜೇನು ಸಾಕುವವರ ಸಂಘಗಳು	೧	೧೨	೨೦೦	೨	೨೦೨
XI) ಗಂಧದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಕತ್ತನೆಯ ಕಲ್ಲಗಾರರ ಸಂಘಗಳು	—	—	—	—	—
XII) ಕೊಲಿಕಾರರ ಸಂಘಗಳು	೨	೮೨	೧,೩೩೦	೨,೪೬೭	೧೧,೦೦೬
XIII) ಅರಣ್ಯ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸಂಘಗಳು	೧	೫೩	೪೯೫	೫೩	೧,೦೯೩
XIV) ಇತರ ಸಂಘಗಳು	೧೩	೭೬೩	೨೨,೦೭೫	೮,೬೯೭	೯೫,೫೩೧
೮ 1) ತಾಲೂಕಾ ಸುವರ್ವಾಯಿಡ್ಲುಂಗ ಯುನಿಯನ್ಗಳು	೧೮	—	—	—	—
II) ಜಿಲ್ಲಾ ಯುನಿಯನ್ ಬೋರ್ಡ್	೧	—	—	—	—
III) ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆ	೧	—	—	—	—

ಒಟ್ಟು ೧,೦೪೦ ೧,೨೧೫೭೦ ೫೬,೯೧೨೨೨ ೪,೫೩೬,೧೫೯

ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲಾ.

ಕ್ರ. ಸಂ.	ಸಂಘದ ಪ್ರಕಾರ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ವೇತನ ಭಂಡವಲು	ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಗಳು	ದುಡಿಯುವ ಭಂಡವಲು
೧	(ಅ) ಮುಖ್ಯವರ್ತಿ ಪಾಂಚು	೧	೨,೧೦೪	೬,೪೨,೨೦೦	೪,೬೮,೬೯೬	೧,೦೨,೪೪೪,೨೬೦
೨	(ಬಿ) ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಪಾಂಚು	೧	೨೬೬	೪೪,೧೨೫	೬೬೬	೪೬,೪೮೫
೩	ಶೇಖರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು (ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘ ಹಾಗೂ ಕಾಲಿನ ಪಾಂಚುಗಳು ಸಹಿತ)	೪೫೩	೨೧,೦೩೨	೧೨,೬೪,೨೫೩	೧೧,೦೯,೬೯೬	೪೦,೨೮,೬೧೪
೪	ಭೂವತ್ತಿ ಪಾಂಚುಗಳು ಬಿಸ್ ಶೇಖರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು (ಅ) ಪಾಂಚುಗಳು	೧	೧,೩೩೬	೨೯,೪೬೦	೨೮,೮೧೫	೩,೪೬,೧೧೦
	1) ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಪಾಂಚುಗಳು II) ಪಾರ್ಲಿಯ ಸಂಘಗಳು III) ಸಮೀಪ ಪದೇಶದ ಪಾಂಚುಗಳು	೧೧ ೩ ೧	೪,೩೬೬ ೨,೪೮೮ ೪೩೦	೮,೩೩,೬೬೦ ೧,೨೬,೧೯೨ ೪೯,೯೬೦	೬,೩೬,೯೯೨ ೯೨,೬೯೫ ೨೦,೩೩೦	೬೮,೯೯,೯೩೬ ೧೦,೯೬,೬೩೫ ೧,೯೬,೩೦೦
	(ಬಿ) ಸಂಘಗಳು					
	1) ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು II) ಪಾರ್ಲಿಯ ಸಂಘಗಳು III) ಸಮೀಪ ಪದೇಶದ ಸಂಘಗಳು	೧೫ ೧ ೨೮	೨,೪೮೫ ೧೩೩೬ ೬,೪೬೫	೧,೨೬,೫೮೬ ೬,೬೩೫ ೩,೮೯,೮೬೬	೮೦,೦೯೩ ೩,೬೩೬ ೮೯,೬೩೦	೩,೬೯,೬೧೧ ೧೯,೬೦೬ ೪,೯೬,೯೧೪

೫ ಶೇಷ್ವೇ ಬಿಸ್ ವಸ್ತ್ರನ ಸಂಘಗಳು

i) ಸಂಪುಕ್ತ ಬೇಸಾಯದ ಸಂಘಗಳು	೨	೯೦	೧,೨೨೦	೨೦೦	೧,೪೪೦
ii) ಸಾಮೂಹಿಕ ಬೇಸಾಯದ ಸಂಘಗಳು	೪	೧೬೦	೧೨,೬೧೦	೫೯೩	೭೮,೨೭೮
iii) ಟೆನಂಟ ವಾರ್ವಿಂಗ್ ಸೊಸಾಯಿಟಿಗಳು	೫	೧೭೮	೩,೨೫೦	೧೮೨	೧೨,೪೪೦
iv) ಉತ್ತಮ ಬೇಸಾಯದ ಸಂಘಗಳು	೧೧	೪೬೨	೧೨,೩೫೦	೧,೫೧೬	೨೦,೦೬೩
v) ಯಾತದ ನೀರಾವರಿ ಸಂಘಗಳು	೧೦	೭೫೧	೭೫,೮೭೦	೧೪,೪೬೨	೨,೬೯,೬೯೦
vi) ಬಕಿ ರಕ್ಷಣಾ ಸಂಘಗಳು	೧	೩೧೫	—	೪೦೭	೪೦೭
vii) ಾರೀ ಸಂಗೋವನಾ ಸಂಘಗಳು	೩	೧೩೪	—	೪,೨೦೨	೬,೫೭೫
viii) ಹೈನದ ಸಂಘಗಳು	೧	೬೬	೪೫೦	೬,೬೩೬	೧೧,೦೮೬
ix) ಗೊಬ್ಬರ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಂಘಗಳು	೧	೬೫	೯೫೫	೧,೨೫೧	೨,೨೦೬
x) ಮಂಜ್ರೀಕರಣಗಳ ಸಂಘಗಳು	೨	೩೩	೧೨,೫೬೦	೨೩	೫೦,೯೯೭
xi) ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಗಳು	೮	೨,೨೭೮	೨೨೯	೭೦,೨೮೦	೭೭,೪೩೩
xii) ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರೆ ಸಂಘಗಳು	೭	೩,೧೯೧	೧,೦೫,೯೦೯	೧,೪೪,೩೭೪	೧೦,೮೮,೪೨೫
xiii) ಇತರ ಸಂಘಗಳು	೧೬	೧,೩೬೭	೬೯,೪೮೫	೧೩,೯೮೬	೯೨,೫೯೩

೬ ಇತರ ಬಿನ್ ಶೇಖ್ರ ಸಂಘಗಳು

- i) ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು
- ii) ಮನೆ ಕಟ್ಟುವವರ ಸಂಘ

೭. ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳು

- i) ಜಿಲ್ಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
- ii) ನೇಕಾರರ ಸಂಘಗಳು
- iii) ಉಣ್ಣೆ ನೇಕಾರರ ಸಂಘಗಳು
- iv) ರೇಶ್ಮೆ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘ
- v) ತೊಗಳು ಹದ ಮಾಡುವವರ ಸಂಘಗಳು
- vi) ಕುಂಬಾರರ ಸಂಘಗಳು
- vii) ಬಡಗರ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮಾರರ ಸಂಘಗಳು
- viii) ಹತ್ತಿ ಕೆಲಗಾರರ ಸಂಘಗಳು
- ix) ಎಣ್ಣೆ ಗಾಣೆಗರ ಸಂಘಗಳು
- x) ಬಿದರಿನ ಮತ್ತು ಬೆತ್ತದ ಕಲ್ಲಗಾರರ ಸಂಘಗಳು
- xi) ಜೇನು ನಾಕುವವರ ಸಂಘಗಳು
- xii) ಗುತ್ತಿಗೆ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸಂಘಗಳು

೨೨	೧,೯೬೦	೮೬೪೦	೮೨,೦೨೪	೧೨,೦೨೪	೧೨,೦೨೪
೧೧	೬೪೧	೬೦,೪೬೬	೨೫,೦೦೦	೮,೯೮೨,೬೬೮	೧೨,೦೨೪
೧	೧೬೮೨	೨೫,೦೦೦	೮,೯೮೨,೬೬೮	೮,೯೮೨,೬೬೮	೧೨,೦೨೪
೪೩	೬೮೮೬	೨೫,೦೦೦	೮,೯೮೨,೬೬೮	೮,೯೮೨,೬೬೮	೧೨,೦೨೪
೬	೩೮೧	೨೫,೦೦೦	೮,೯೮೨,೬೬೮	೮,೯೮೨,೬೬೮	೧೨,೦೨೪
೧	೮೮	೧೨,೦೦೦	೮,೯೮೨,೬೬೮	೮,೯೮೨,೬೬೮	೧೨,೦೨೪
೧೩	೩೬೬	೮೦,೬೮೮	೮,೯೮೨,೬೬೮	೮,೯೮೨,೬೬೮	೧೨,೦೨೪
೩	೪೩೩	೮೯,೪೩೧	೮,೯೮೨,೬೬೮	೮,೯೮೨,೬೬೮	೧೨,೦೨೪
೩	೮೧	೮,೬೬೦	೮,೯೮೨,೬೬೮	೮,೯೮೨,೬೬೮	೧೨,೦೨೪
೧	೮೨	೧೨,೦೦೦	೮,೯೮೨,೬೬೮	೮,೯೮೨,೬೬೮	೧೨,೦೨೪
೨	೯೬	೮,೯೮೨	೮,೯೮೨,೬೬೮	೮,೯೮೨,೬೬೮	೧೨,೦೨೪
೪	೧೨೬	೮,೯೮೨	೮,೯೮೨,೬೬೮	೮,೯೮೨,೬೬೮	೧೨,೦೨೪
೧	೧೨೬	೮,೯೮೨	೮,೯೮೨,೬೬೮	೮,೯೮೨,೬೬೮	೧೨,೦೨೪
೪೩	೮೯೯	೮,೯೮೨	೮,೯೮೨,೬೬೮	೮,೯೮೨,೬೬೮	೧೨,೦೨೪

xiii) ಅರಣ್ಯ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸಂಘಗಳು ಲ ೫೪೫ ೧೧,೦೭೮ ೫೭೮ ೭೫,೯೭೩
xiv) ಇತರ ಸಂಘಗಳು ೯ ೭೫೦ ೨೫,೨೨೦ ೧೪,೮೧೮ ೧,೦೭,೦೫೭

ಅ ತಾಲೂಕಾ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ೧೨ ೫೩೪ — — —

ಬ. ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಯೂನಿಯನ್ ಬೋರ್ಡು ೧ — — —

ಒಟ್ಟು ಲ೨೨೨ ೯೨೫,೩೪೦ ೪೨,೯೪೫೫೮ ೩೮,೯೯,೪೭೪ ೨,೮೭,೩೬೬,೦೨೫

ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲಾ

ಅ ಸಂಘದ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ರೇಷನ್ ಕಾರ್ಯದಟ್ಟ ಮತ್ತೆ ಡುಡಿಯುವ ಭಂಡವಲು

೧ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು ೧ ೯೫೦೦ ೬೨,೯೭೦ ೭೪,೬೧೯ ೧೦,೯೭,೭೪೩

೨. ಶೇರ್ಡೀ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು (ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಂಘ ಹಾಗೂ ಕಾಳಿನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಹಿತ) ೧೪೮ ೧೦,೧೪೦ ೩,೭೭,೯೪೪ ೩,೭೭,೯೪೪ ೧೨,೭೫,೮೪೨

೩. ಭೂವತ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ೧ ೪೧೩ ೧೬,೮೭೫ ೫೭೧ ೬೧,೪೭೮

೪ ಬಿನ್ ಶೇಕ್ರಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

- I) ನಗರ ವತ್ತಿನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- II) ಜಾತೀಯ ಸಂಘಗಳು
- III) ಸಂಬಳ ವಸತಿವಸರ ಸಂಘಗಳು
- IV) ಸಂಬಳ ವಡಿನವರ ಬ್ಯಾಂಕು

೨,೫೯೧೩
೧,೫೫೬
೧,೫೬೦
೬೨೬

೨,೫೫೬
೬೫,೫೬೫
೧೯,೫೬೬
೧೫,೫೬೦

೨,೫೬೦,೫೬೦
೫೬,೫೬೫
೫೫,೬೧೫
೧,೦೬,೫೬೦

೨೬,೬೯,೫೬೦
೧,೬೬,೬೬೫
೧,೫೫,೬೬೦
೧,೫೯,೬೬೦

೫ ಶೇಕ್ರಿ ಬಿನ್ ವತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

- I) ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಘಗಳು
- II) ನಾಯಕ ಬೇನಾಯದ ಸಂಘಗಳು
- III) ಬೇನಾಯ ಫಾರ್ಮಿಂಗ್ ಸಂಘಗಳು
- IV) ಉತ್ತಮ ಬೇನಾಯದ ಸಂಘಗಳು
- V) ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳು
- VI) ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳು
- VII) ಬೇಲಿ ರಕ್ಷಣಾ ಸಂಘಗಳು
- VIII) ಹೈನದ ಸಂಘಗಳು
- IX) ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳು
- X) ಮೀರಿ ಪಿಕ್ರಿ ಸಂಘಗಳು

೧೫,೫೬೦
೧೫,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦

೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦

೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦

೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦
೫೬,೫೬೦

೬. ಇತರ ಬಿನ್ ಶೇಷ ಸಂಘಗಳು

1) ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಘಗಳು	೧೦	೭೭೯	೫೨,೧೮೨	೧೭,೯೧೦	೧,೦೨,೬೯೨
II) ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಗಳು	೮	೨೪೩	೫,೯೦೨	೨೩೨	೬,೬೩೪
III) ಉತ್ತಮ ಜೀವನದ ಸಂಘಗಳು	೧	೧೮	—	೧,೧೧೦	೧,೧೧೦
IV) ಗ್ರಾಮ ಸುಭಾರಣಾ ಸಂಘಗಳು	೧	೬೨	೧	—	೪೮
V) ವಿಷ್ಣು ಸಂಘಗಳು	೧	೩೨	—	೧೧,೨೮೩	೧೬,೫೩೩

೭. ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಘಗಳು

- I) ಜಲಾ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ
- II) ಸೇವಕರ ಸಂಘಗಳು
- III) ಕೆಲಸಗಾರರ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದ ಸಂಘಗಳು
- IV) ಕಂಪಾರರ ಸಂಘಗಳು
- V) ಬಡಗರ ಮತ್ತು ಕಸ್ಮಾರರ ಸಂಘಗಳು
- VI) ಹಿತ್ತಾಳೆ ಕೈಗಾರರ ಸಂಘಗಳು
- VII) ಎಣ್ಣೆ ಗಾಣಗರ ಸಂಘಗಳು
- VIII) ಬಿದಿರಿನ ವಸ್ತ್ರ ಬೆತ್ತದ ಕೈಗಾರರ ಸಂಘಗಳು

೧	೧	೨೦	೮,೧೨೫	೨,೦೮೩	೬೭,೪೬೧
೩	೬೦	೬೦	೨,೨೨೦	೧,೦೮೩	೧೨,೪೩೩
೮	೨೨೨	೨೨೨	೩,೯೩೫	೧೭೧೧	೨೦,೪೨೦
೧	೬೫	೬೫	೮೫೨	೧೦೨	೯೬೨
೪	೧೮೨	೧೮೨	೪,೩೬೧	೩,೮೬೨	೨೨,೫೧೨
೨	೧೧೫	೧೧೫	೩,೦೬೧	೩೫೧	೧೨,೮೫೫
೧	೨೬	೨೬	೩೬೦	೩೬	೪೪೬
೮	೯೧	೯೧	೮೨೫	೪೪೫	೨೨,೬೬೮

- IX) ಜೇನು ಸಾಕುವವರ ಸಂಘಗಳು
X) ಗುತ್ತಿಗೆ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸಂಘಗಳು
XI) ಅರಣ್ಯ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸಂಘಗಳು
XII) ಗಂಧದ ಕತ್ತನೆ ಯ ಕೆಲಸಗಾರರ ಸಂಘಗಳು
XIII) ಇತರ ಸಂಘಗಳು

೬. ಮೀನಗಾರರ ಸಂಘಗಳು

- ೯ (ಅ) ತಾಲೂಕಾ ಸುಪರನಾಯರುಂಗ
ಯುನಿಯನ್ಸ್ ಗಳು
(ಬಿ) ಜಿಲ್ಲಾ ಯುನಿಯನ್ ಬೋರ್ಡ್

೬ ೨,೧೬೨ ೧೦,೦೬೬ ೨,೬೩೦ ೪೫,೩೭೭
೭ ೬೨೧ ೭,೭೫೭ ೫೩೯ ೩೦,೫೧೦
೨ ೩೨೦ ೧,೯೬೯ ೩೧೨ ೧೯,೮೫೬
೩ ೮೩ ೨,೭೯೬ ೭,೯೭೩ ೧೭,೭೯೩
೧೩ ೧,೬೬೫ ೪೫,೧೦೯ ೪೧,೪೭೫ ೬೫,೬೫೭
೧೦ ೧,೧೬೬ ೫೨,೪೦೭ ೫,೦೨೭ ೧೭,೭೫೩
೪ ೧೬೨ — — —
೧ — — — —

ಒಟ್ಟು

೨೦೦ ೨೦,೧೦೨ ೧೨,೭೫೬ ೧೧,೬೯೮ ೮೮,೦೫೭,೭೬೦

ಬಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲಾ.

ಸಂ	ಸಂಘದ ಪ್ರಕಾರ	ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ವೇತನ ಬೆಂಚಮಾರಿ	ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ತರ ನಿದಿಗಳು	ದೊಡೆಯನು ಬೆಂಚಮಾರಿ
೧	(ಅ) ಮಧ್ಯಮರ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕು	೧	೧೮೭೦	೫೫೩,೫೫೦	೩,೦೫೬,೬೧೧	೬೫೩೩,೩೩೩
	(ಬಿ) ಔಪೇಯಿಕೆ ಬ್ಯಾಂಕು	೧	೩೬೬	೯೧೦೦	೪೩೦	೨೬೬೬,೬೬೬

೨

ಶೇರ್ತ್ವೀ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

(ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶದ ಮತ್ತು ಕಾಲಿನ ಸಂಘಗಳು ಸಹಿತ)

ಆಗಸ್ಟ್

ಪ್ರತಿ ೨೫

೨೫, ೨೫, ೨೫

೨೫, ೨೫, ೨೫

೨೫, ೨೫, ೨೫

೩

ಬಿನ್ ಶೇರ್ತ್ವೀ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

(ಅ) ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು

- 1) ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- 2) ಜಾತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- 3) ಸಂಯುಕ್ತ ಪತ್ತಿನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು

(ಬಿ) ಸಂಘಗಳು

- 1) ನಗರ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು
- 2) ಜಾತೀಯ ಸಂಘಗಳು
- 3) ಸಂಯುಕ್ತ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

೪

ಶೇರ್ತ್ವೀ ಬಿನ್ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು

- 1) ಸಂಯುಕ್ತ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು
- 2) ಉತ್ತಮ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು
- 3) ಯಾತಕ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು
- 4) ಗೋಪನೀಯ ಸಂಘಗಳು
- 5) ಹೈನದ ಸಂಘಗಳು
- 6) ತಾಲೂಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳು
- 7) ಖರೀದಿ ವಿಕ್ರೆ ಸಂಘಗಳು

೨೫

೨೫, ೨೫, ೨೫

೨೫, ೨೫, ೨೫

೨೫, ೨೫, ೨೫

೨೫, ೨೫, ೨೫

೨೫, ೨೫, ೨೫

೨೫, ೨೫, ೨೫

೨೫, ೨೫, ೨೫

೨೫, ೨೫, ೨೫

೨೫, ೨೫, ೨೫

೨೫, ೨೫, ೨೫

ಒಪ್ಪೋಲೆ.

ಪುಟ	ಸಾಲು	ತಪ್ಪು	ಒಪ್ಪು
೨೫	೯	ಹೇಳಿರುವಂತೆ	(ತೆಗೆದು ಒದುವದು)
೨೭	೧೪	ಹಿಂದೆ	ಮುಂದೆ
೩೨	೨೬	ಹತ್ತೀಕಾಳುಗಳ	ಹತ್ತಿ, ಕಾಳುಗಳ
೬೩	೨೨	೨೦ ೦೧	೧೦ ೦೧
೬೪	೩೦	೧೬೧೫	೧೯೧೫
೬೮	೬	ನೀರಾವರಿ ಬೇಸಾಯ	ನೀರಾವರಿ, ಬೇಸಾಯ
೬೮	೭	ಮತ್ತು	ಪತ್ತು
೧೩೩	೧೨	ಡಾ ಗಾಡಗೀಳ	ಪ್ರೊ ಗಾಡಗೀಳ
೧೩೭	೧	೧೯೪೫-೪೭	೧೯೪೬-೪೭
೨೩೫	೨೯	ಕಲಮಿನನ್ವಯ	ಕಾಸೂನಿನನ್ವಯ